SIYAH MAKAMI

ÜMİT KIVANÇ

İLETİŞİM • ROMAN

ÜMİT KIVANÇ 1956'da İstanbul'da doğdu. Haliyle, birtakım okullarda okudu. 1980 öncesi dönemi mâlûm şekilde geçirdi, 12 Eylül'ü görece az hasarla atlattı. Altın Kitaplar Yayınevi, *Milliyet* yazılışleri, *Cumhuriyet* Haber Merkezi'nde, *Yeni Gündem* haftalık haber dergisinde, İletişim Yayınları'nda, *Medyakronik* günlük medya eleştirisi sitesinde çalıştı. (*Medyakronik* dönemi ve sonrasındaki medya eleştirisi yazıları için: *www.haysiyet.com.*) "Piyasaya" yazı, fotoğraf, tasarım, çekim, kurgu, senaryo işleri yaptı. 1980 öncesinde Afrika Boynuzu ve Nikaragua üzerine haber araştırması-analiz türünde broşürleri yayımlandı. *Radikal* gazetesi ve *Nokta* dergisinde yazdı, 2007'de *Taraf* gazetesinde yazmaya başladı, *Birikim* dergisinde yazıyor. Önce *Mozaik*, ardından piyanist Ayşe Tütüncü'nün *Bir Piyano Beş Perküsyon* grubunda davul çaldı. 1990'ların ortalarında kısa ve belgesel filmler yapmaya başladı. Önemli belgeselleri arasında, *Kızlar ve Kökler*, *Nazê*, *Şarkılarla Geçtim Aranızdan* (Kazım Koyuncu için bir film), *19 Ocak'tan 19 Ocak'a* (Hrant Dink cinayeti sonrası), *Uçurtmam Tellere Takıldı* (Ahmet Kaya için bir film) sayılabilir. (Filmleri hakkında daha geniş bilgi için: *www.gecetreni.com.*) Edebiyat çalışmaları 1989'dan itibaren yayımlanmaya başlandı. İlk kitabı, "birtakım kadınlar, muhtelif erkekler ve hep bildiğimiz şeyler üzerine bir upuzun hikâye" olan *Aşkım Bana Resimalı*'dır. Bunu "siyasî polisiye roman" *Bekle Dedim Gölgeye* (1989) izledi. *Erkek Hikâyeleri* (1990), hikâyelerini topladığı ilk kitabıdır. *Macbeth - Muhitimize Uyarlama Denemesi* (1991) ise tek oyunu. Yakın tarihimizi yeniden yorumlamaya ve anlamaya bir katkı niteliği de taşıyan *Gaib Romans* adlı romanı 1992'de çıktı. Bunu *Yalnız Olmuyor* (1995) ve *Siyah Makamı* (1997) izledi. Futbol basını üzerine eleştiri niteliğindeki *Kesin Ofsayt (2001)* İletişim, siyasî ve toplumsal konulardaki makalelerini derlediği *Demiş Bulundum* (1999), Birikim Yayınları'nca yayımlandı.

İletişim Yayınları 417 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 59
ISBN-13: 978-975-470-619-2
© 1997 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1-2. BASKI 1997, İstanbul
3. BASKI 2010, İstanbul

KAPAK Suat Aysu
UYGULAMA Hüsnü Abbas
BASKI ve CİLT Sena Ofset
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11
Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları
Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ÜMİT KIVANÇ

Siyah Makamı

iletişim

I

Kuyu

Her birimizin hayatına başka bir hakikat hükmeder.

Hayat dediğimiz yumak, önemli önemsiz pek çok hakikatten ve hakikat mi değil mi bilemediğimiz sayısız ayrıntıdan örülü, doğru. Bu yüzden onu bütün enginliğiyle kabullenmek gerekiyor. Hayatı meydana getiren hiçbir uzvu, hareketi, yaşantıyı değersiz görmemek lâzım. Eskiden beri böyle düşünürüm. Ama, hayat denen o karmaşanın genellikle bir tek hakikatin hükümranlığında bulunduğunu da öğrendim.

Yalnız, hepimizin hayatında bu belirleyici makam vardır da, onu işgâl edenler başka başkadır. Herkesin hayatının bir başka hükümdarı vardır. Herkesin, ufak büyük bütün yaşantılarına, hislerine, tutku ve nefretlerine, hasretlerine, gayretlerine, bütünüyle bugününe yön veren o aslî hakikat farklıdır. Herkesin hayatı, başka bir aslî hakikatin üzerine kurulduğu için farklıdır. Bazılarının hayatları da benzer hakikatlerin üzerine kurulduklarından pek benzeşirler. Bazıları kendi büyük hakikatlerinin bilincindedir. Bazılarının

hayatı onu arayarak geçer. Bir o yöne bir bu yöne savrulur bunlar.

Bugünümüze yön veren büyük hakikatin yarın bu yegâneliğini, üstünlüğünü koruyup koruyamayacağını bilemeyiz. Yarın, bambaşka bir hükümdarın egemenliği altına girmiş bulabiliriz kendimizi. Bu yeni vaziyete ayak uydurup uydurayamayacağımız, ayrı mesele tabiî. Ayak uyduramayan, kendi hayatının içerisinde kendini kaybeder.

Hayatımıza hükmeden hakikatin bilincinde olmamız, elbette, hayatımızı bir mânâ ve âhenk içerisinde, memnun mesut sürdürebileceğimiz anlamına gelmez. Hayatımıza yön veren, bazen öyle bir hakikattir ki, bu halin gereğini yapmak belirli bir andaki maddî ve manevî imkânlarımızın çok ötesinde olabilir.

En azından benim için böyleydi. Soluk alıp verdiğimde içime çekip boşalttığım şey hava değil tutku ve hasretti. Seyrek kavuşma anları, o vakte kadarki hasreti gidermek şöyle dursun, yarınkinin daha şiddetli olmasına yolaçıyor, tutkuyu da yatıştırmıyor, azdırıyordu. İncecik parmaklarını saçlarımın arasında dolaştırıyor, o narin bedenden beklenmeyecek bir sertlikle beni kendine doğru çekiyor, yanağını yanağıma yaslıyordu; bazen ayrılma vaktine kadar bu vaziyette iç çekiyorduk. İçimizden, derinliklerimizden, bizim de tanıyamadığımız, bilmediğimiz şeyler birbirimize akıyordu. Baş döndürücü, yürek kaldırıcı bir süratle. Bu karşılıklı akışın neleri benden ona götürdüğünü, neleri getirdiğini takip etmek mümkün değildi. Bitkin düşüyorduk oturduğumuz yerde.

Birbirimizin gözlerinin içinden geçerek daldığımız gizli âlemimizde hayatlarımız birleşiyor, tek bir amansız tutkunun egemenliğine birlikte boyun eğiyordu. Haris, hoyrat, acımasız bir egemenlikti bu. Evvelâ bizi hırpalıyor, sarhoş ediyordu. Tenlerimizdeki yangını ne hemen o anda ne de

birbirimizden ayrıldıktan sonra söndürebilecek olduğumuzu bilmek ikimizi de telâşa sürüklüyordu. Tenlerimiz çırpınıyordu. Yatıştıramıyorduk.

Fakat, bir müddet sonra, sadece ikimize özgü o benzersiz âlemde bulunduğumuzu fark ediyor ve sâkinleşiyorduk. Birbirimizin gözleri içinden bu defa huzur içinde geçip enginlere açılıyor, yavaş yavaş süzülüyorduk. Çaresizlik, sırf ona beraber katlandığımız için geri çekiliyor, yerini derin bir huzura bırakıyordu. O yangının orta yerinde yaşamayı sanki pek olağan bir varoluş tarzı gibi -beraberce!- kabullenmiştik. Kavrulup kül olmamızı önleyen neydi peki? Sorsanız ikimizin de sözünü etmekten çekineceği bir minicik umut tohumu. Üzerine basarlar, ezerler diye, onun adını dahi anmıyorduk.

Hasret büyük, tutku büyük, tehdit büyüktü. Umutsa utangaç bir yıldız gibiydi; ufacık, belli belirsizdi. Lâkin zemini ve iç kuvvetleri bir başka âleme aitti. Sadece bizim gizli âlemimize aitti. Şu görünür âlemdekiler ortak hayatımıza bu sayede el uzatamıyor, mâni olamıyordu. Beraberliğimizin sonsuza kadar sürmesini sağlayacak olan, işte, bazen bizim bile gözden kaybettiğimiz o ufacık pırıltıydı. Mütevazı umudumuzu kalbimizin en gizli köşelerinde, sarıp sarmalayarak saklıyorduk.

Hayatım ve hakikatlerim bunlardı. Hepsi bir anda altüst oldu. Yaşanan her şeyin üzerine kurulduğu biricik hakikat değişti. Önce dünyanın bütün çağlayanları, azgın ırmakları, deli çayları birleşip yangınımızı söndürdü. Sonra gizli âlemimiz Kıyamet'le ortadan kalktı.

Ve ben, Kıyamet'i yaşamış ruhumla, bir daha hiç, insanların ve hayvanların yaşadığı tarihte yeralamadım. Ağaçlaraysa azıcık daha yakın hissettim kendimi. İnsanlar, hepsi başka bir koldan, bilinçli veya bilinçsiz, gelecekleriyle örüyor-

lardı tarihi. Kıyamet'ten sonra benim elimde böyle bir malzeme kalmamıştı. Onların varabileceği yerdi Kıyamet; benim içinse geride kalmıştı. Sonrası, hiçlikten başka ne olabilirdi?

Tarihin sona erdiği günü zihnimde kimbilir kaç defa yeniden yaşadım. Süresini hiç kısaltmadan, hiç toparlamadan. Görenler, düşünüyorum sanmışlardır. Oysa ben yaşıyordum. İnsan dönüp dönüp aynı günü yeniden yaşayamaz mı? Tarih içerisinde mümkün olmuyor. Fakat biz galiba sırf tarih içinde yaşamıyoruz. Her neyse, benim savrulduğum yoksunluk âleminde bu mümkün oluyordu. Dönüp dönüp o günü yeniden yaşıyordum. O sıradaki hislerim, heyecanlarım, sorularımla. Sonunda nereye varacağını bilmeden.

Hep aynı sona varıyordu.

Onu evlendirmelerine pek az kalmıştı. Kapım vuruldu, şaşırdım. Benim kapımı kimse çalmazdı. Kalkıp açtım, karşımda o duruyordu. Dilim tutuldu. Azıcık yana çekilmeyi ve içeri geçmesi için yol açmayı nasıl olduysa becerdim. O anda evimde bulunmasının kaçınılmaz sonuçları aklımın ucundan geçmedi. Geçseydi, ölüm duygusunun beni sarması, hareketsiz bırakması gerekirdi. Oysa ölüm duygusunu çağrıştıran herhangi bir belirtiyi solumuyor, koklamıyor, duymuyordum. Bu duygu başka şeyle karıştırılmaz. Kenara çekilip yol açtım. Tavrı öyleydi ki, kenara çekilmeseydim de geçecekti. Beni çiğneyip geçecekti. Hayır, içimden geçecekti. Duvarların içinden, bir türlü donatamadığım, kendime ait kılamadığım boşlukların, ciğerlerime çektiğim rutubetli havanın içinden geçecekti. Hiçbir engel durduramazdı onu. Geçecekti. Geçti. Yapabildiğim son bilinçli hareket, sokak kapısını kapamaktı. Arkasından süzüldüm. O süzülüyordu günün ve mekânın dışında, ben sadece onu izledim.

Tek odam vardı, bir mutfakla, buzdolabından azıcık büyük helânın dışında; o odanın ortasında durdu. Yatağımın yanıbaşında. Bu odaya daha önce girmemişti. Girse ne olacağını biliyorduk, korkuyorduk. Daha önce yatağıma yaklaşmamıştı. Yaklaşırsa olacakları biliyorduk. Korkuyorduk. Yatağımın yanıbaşına dikilmiş duruyordu. Gözleri gözlerime dikili, ayakları yere değmiyor gibi. Sessiz kıpırtısız, milyonlarca kelimeyi ve o ana kadarki bütün yutkunmaları ve imtina etmeleri ve kaçışları ve ağlamaları ve gerçek ya da hayalî sarılmaları ve kasılmaları ve her şeyi ve her şeyi yatağımın üzerine boca ederken, nasıl bir korkunç âkıbetin bizi beklediğini sezemedim.

O ise, bunu biliyordu. Önceden biliyordu. Gelirken biliyordu. Ben, şaşkınlık ve heyecandan ellerim ayaklarım buz kesmiş, izliyordum. Buna yetiyordu gücüm sadece. Gözlerimin tâ içine, tâ içine bakıyordu. Oradan nereye gitmeye çabalıyordu? Gözlerinden damlalar süzüldü kalbimin yumuşak, geçirgen, korumayıcı tabakalarına. Dizlerim çözüldü, dilim kopmuş düşmüştü bir yardan aşağı. Ben de onun peşinden, boşluğa uzanmış dallara ötemi berimi sürte sürte, yaralar alarak, ötem berim kanaya kanaya düşüyordum. Gözlerim hiçbir zaman bu kadar kocaman açılmamıştı.

Görmedim; traş için kullandığım avuçiçi kadar aynam dışında ayna yoktu. Perde niyetine gerdiğim amerikanlar sürekli örtülüydü, bu eve yerleştiğimin haftasında evsahibinin karısı gelip tembihlemişti: bekâr adamın perdeleri kapalı olacak! Penceremde cam var mı yok mu, anca geceyarısından sonra, ışığımı söndürüp tütün kokulu amerikanlarımı aralayarak kar yağışını seyrettiğim gecelerde bilirdim, şimdi bilmiyordum. Karşımda durmuş, ıslak ıslak süzüyordu beni.

Pek duramadık. Yanaklarından süzülen damlalar vücuduma değdikçe eriyor, buhar oluyordum. Havaya karışıyor-

dum. Parça parça izliyordum onu. Hayır, takip edemiyordum. Sadece bakıyordum. Bekliyordum. Başının, bedeninin çevresinde fır dönen zerreciklere ayrışmış, uçuşuyor ve bekliyordum. Dünyada, hayal ettiğim ama sorsalar tarif edemeyeceğim o biricik nimete bir anda kavuşuvereceğimi, ama bunun ölüm fermanımızın ilân edildiği âna denk düşeceğini o anda hissedemiyordum.

Elbisesini ağır ağır sıyırıp, beni elimden tuttu, kendine çekti, "Gel," diye fısıldadı. Bu tek hece dışında, ondan, bildiğim herhangi bir anlamı olan herhangi bir işaret daha alabilmek için, sinmiş bekleyen bir av köpeğine dönmüştüm. Onun gözyaşlarıyla buğulanan inlemeleri dışında hiçbir ses, hiçbir görüntü, hiçbir koku kalmadı. Ne varlıkla sevinmenin ne yokluğa yerinmenin, sırf aşk ile avunmanın, canlının cansızın mânâsını kavrayabildiğimi hissettim. Soluk alıp verişim evreni kasıp kavuran bir fırtınaydı. Parmak uçları omuzlarıma, sırtıma battıkça, bütün bunların, bir daha ayrılmamak üzere birleşmekte olmamızdan başka bir anlama gelemeyeceğini düşünüyordum. Düşünebiliyormuşum demek!.. Ama o sırada olanları ve olacakları anlamış bulunduğumu iddia etmek... olsa olsa gâfilce bir küstahlık sayılabilir. Korkumu, korkumuzu unutmuştum sayılı dakikalar boyunca. Korkumuz bana yön verdiği sürece daha bir anlayabilirdim. Şimdi anlamaktan âcizdim.

Galiba ben her zaman âcizdim. Bir gün, "Bir at olsa," demişti. "Bizim bilmediğimiz, korunaklı bir başka âlemi bilen. Sırtına atladığımız gibi bizi oraya götürse. Biz düşünmesek, plan kurmasak, hesap etmesek, sadece istesek, at önümüzde bitiverse, atlasak sırtına, sen tutsan dizginlerini, ben beline sarılsam, nereye gittiğimizi bilmesek, gitmekten hoşnut, kaçmaktan mesut, ne kadar zaman yol aldığımızı bilmeden uçsak bilinmeyene, atımız pınarbaşlarında dursa,

biz sabırsız, sorsak 'nereye gidiyoruz?' diye, at, o soyluluğuna, gururuna halel gelmiş gibi küskün, göz ucuyla dönüp baksa bize, 'Sizi kurtarıyorum, kaçırıyorum, daha ne istiyorsunuz!' der gibi çıkışsa bakışlarıyla, biz utansak, başımızı önümüze eğsek, ama bundan da haz duysak..." At yoktu, ben binici değildim. Ve kaderimin bir atla ve bir biniciyle, ama bambaşka bir münasebet içerisinde -ve galiba güzergâhının sonunda- kesişmesine daha çok vardı.

Elbisesini sıyırıverdi. Sonra... gidişini hatırlıyorum. Yataktan kalkmama izin vermemişti. "Söz ver," demişti, "arkamdan bakmayacaksın. Kalkmayacaksın. Perdeni açmayacaksın. Ben gittikten sonra yatakta bir şarkı söyleyeceksin. İçinden değil. Sesini kendin duyacaksın. Sonra istersen kalk. Bir söz daha ver. Bana bakınmayacaksın yarın öbürgün."

Nasıl bakınmazdım! Onu evlendirmeye çalışıyorlardı. Tipik bir taşra zenginleri anlaşması sözkonusuydu. Kasaba çarşısının ve arazilerinin hâkiminin oğluna, kırın ve kayalıkların hâkiminin kızı. Beni bu yüzden tehdit etmişlerdi, kızdan uzak durayım diye. Yoksa, sırf yoksul olduğum için değil. Aksine, yoksul oluşum, bu tehdidi sahici mânâsından arındırmış, bir formalite, bir sun'îlik, cılız bir çıkışma mertebesine indirmişti.

Durumum tamamen umutsuzdu. Çünkü onu arayamazdım. Ayrılırken, gülerek, "Yarın," der ya da dudaklarını büzer, "Yarın gelemem, öbürgün," diye mırıldanır, ben de gidip yassıkayanın altındaki oyukta beklerdim. Görüştüğümüz anlar hep onun tarihin dizginlerini tuttuğu zamanlardı. Bana beklemek ve uymak düşüyordu. Beni yatağımda çırılçıplak bırakıp giderken bir daha ne vakit buluşabileceğimizi söylememişti. Etrafındaki upuzun ve yüksek duvar-

larla şatoya benzeyen konaklarının civarına sokulmayı göze alsam bile bu devâsâ düşman yaratık bana ondan haber vermezdi ki. Çaresiz, gözlerimi kapadım. Çalıların birbirine kaynaştırdığı o yedi ağaç gövdesiyle yamaçtan dışarı balkon gibi uzanan kayaların dibine sinmiş, konağı gözetlerken hayal ettim kendimi. Konağın avlusunda bir koşuşturmadır gidiyordu. Gözlerimi açtım ve hükmettim: düğün sandığımdan da yakındı.

Birbirimize bu kadar içten, bu kadar kuvvetle bağlıyken nasıl evlenecekti bir başkasıyla? Tuhaf görünebilir, ama, bizim için en büyük yıkım olacak bu korkunç ihtimalin sözünü etmemeye çalışırdık. Bir gölge gibi üzerimizde süzülse de görmezden gelirdik onu. Gelecekteki bir tehlikeydi bu iş. Biz bugün varolan tehdidi bile bir yana bırakmıştık; yarınki tehlikeyle tabiî ki uğraşmayacaktık.

Yalnız kaldığımda güçsüzleşiyor, korkaklaşıyordum. O vakit Nergis'in başkasıyla evlendirileceği fikri tepeden tırnağa ürpertiyordu beni. "Onu nasıl görürüm evlendirirlerse?" Bu soruyu tekrarlayarak dört dönüyordum odamda. Duvarlara, kapılara soruyordum: "Nasıl göreceğim onu o vakit?" Evleneceği adamın onun bedenine sahip olacağı aklımın ucundan geçmiyordu.

Çünkü tutkumuz muazzamdı. Sahici olan bizim birbirimize bağlılığımızdı. Nergis yalnız beni istiyordu. Yüreği gibi bedeni de yalnız bana açıktı.

Ama benden farklı olarak, onun zihni de açıkmış. Evlendirilmesinin ne anlama geleceğini benden çok daha eksiksiz tasavvur edebilmiş. Üstelik bunu sadece düşünebilmekle kalmamış, teniyle de hissetmişti.

Ve yalnız bana sadık kalmaya karar vermişti. Hayır. Sadâkat falan değil; o benimdi, buna karar vermişti. Bana ait kılamadığı şeyi başkasına ait kılmayacaktı. Beni koynuna almıştı, böylece artık benden başka kimse sahip olamayacaktı

ona. Kendini temiz teslim etmeyecekti. İsteyip elde edemezdi, zavallı çiçeğim, kudret sahibi değildi. Karşı koyamazdı, biliyordu. Ancak, kendine karşı işlenecek suçun intikamını önceden alabilirdi. Öyle de yapmıştı.

Bu konağın hâkim olduğu topraklarda kader, kudretin öyle sadık ve gözü dönmüş bir hizmetkârıydı ki... Benim ufacık odama, yatağıma sığınıp, kısacık bir zaman boyunca korunabilmiştik onun kılıcından. Çeliğin soğuğunu terimizle birbirine yapışan göğüslerimizde, göbeklerimizde hissederek. Kılıç inmeye başlamıştı, Nergis'im, indi de böğrümüzü deşti sayıp şimdiden intikamını alıyordu. O hayalci değildi. Benim, kırbacını şaklattığı gibi ikimizi kimsenin bulamayacağı diyarlara uçuracak bir kahraman olmadığımı biliyordu - olamayacağımı da. Uçmaya kalksak, arkamızdan sıkılacak çiftelerin bizi, başka dünyaların sınırtaşları gibi duran renksiz kayalara bile varamadan delik deşik edip toprağa düşürüvereceğini de. O, elle tutulur dünyevî kudretin öylesine yakınında yaşıyordu ki, mucizeye inanması imkânsızdı. Direnmenin dahi imkânsızlığını biliyordu. Elinde kalabilen, sadece, intikamını önceden alabilme şansıydı. Bunu kullandı. Tarihi zamandan kopardı. Akışı bozdu. Sonrayı önceye koydu. Belki herkesin bu bozgunculuğu sadece bir defa yapma şansı vardı, Nergis bunu keşfetmişti. O, olacağı, olamayacağı biliyordu. Ve beni seviyordu.

Evimden çıkıp gitmesinden sonra, onun istediği gibi, yatakta bir şarkı söyledim. Sigara içtim, üstüste beş-altı sigara. Çarşafa yayılmış ıslaklığın ortasında o minicik kan lekesini gördüğümde ıztırap içinde kıvrıldım üzerine. Bir ara, bunu nasıl saklayabileceğimi düşündüm. Bir ara da, babası olacak mütegallibe bozuntusunun adamları evimi basıp beni vurduğunda kendi kanımın da aynı yere akmasını nasıl sağlayacağımı.

Kalkıp amerikanları araladım, bize gözlerden ırak öpüşüp koklaştığımız oyukları kovukları ihsan eden çalıların, kayaların ardına eğilmiş güneş gözümü aldı. Birden kaybolurdu tepenin ardında. Karanlık da birden çökerdi. Öğretmen okuluna gittiğimde, şehirde, günbatımı turuncusunu uzuun bir lâcivert zamanın izlediğine ilk şahit olduğumda nasıl şaşırmıştım. Biz burada, parlak sarıdan kızıla, kızıldan simsiyaha geçerdik. İçimizin bütün griliğiyle.

Beni muhtemelen vururlardı. En iyi ihtimalle, bir yerimi sakat bırakır, buralardan kovarlardı. Ucunda onsuz kalma olmasa bunları umursamazdım. Daha önce belki. Belki kendim için de korkuyordum, bilemiyorum, hatırlayamıyorum. Ama goncam o gün evimde, yatağımda nihayet açıldığında, artık kendim için duyabileceğim herhangi bir korku kalmamıştı. Şu anda çıplak bacaklarımı kollarımı ürperten korku, ona bir kötülük yaparlarsa diyeydi. Ve ben, yine âciz, dünyada bir taşın yerini değiştirmeye bile kabiliyetsiz, şurada durmuş şeytanın eylemini izliyor olacaktım. Sonra benim üzerime geleceklerdi. Ama o vakit bu umursanacak bir tehlike olmazdı artık.

Yalnız, bir ihtimal daha vardı: olmaz ya, o zâlim mendebur, gözbebeği kızına karşı merhamete gelir, onu yine de kollar, ağanın kızını alma uğruna bekâret mevzûunun üzerinden atlamaya hazır bir sürü açgözlü bey çocuğu var, bunlardan birine verip namusunu kurtaracağını hesap eder, bütün öfkesini sadece benden çıkarabilirdi. İşte bu durumda tıpış tıpış gitmemek lâzımdı. Nergis, çalıların arasında bir kedi ustalığı ve sessizliğiyle yürürken incecik ayak bileklerini dikenler çizecekti. Dudaklarını ısıracak, ses çıkarmayacaktı. Çığlığını yalnız benim kulaklarım duyabilecekti. Ve ben orada olmayacaktım! Olmaz! Nergis'in âlemini bedenim terk etse ruhum etmezdi. Odama geldiği andan beri, bedenim de ölümlü bir canlı değildi. Ama onu yine de

parça parça edebilirler, bugüne kadar vurdukları, boğdukları, astıkları onca köylünün akbabalara yem olmuş cesetlerinin yanıbaşına atıverirlerdi. Yardan aşağı. Buna hazırlıklı, savunmalı olmalıydım.

Lâkin içimden bir ses, "Buna hiç gerek olmayacak," diyordu, "hiç, hiç!" O vakit müthiş bir korkuya kapılıyordum.

Ağanın o meşhur kocaman atlı arabası kapımın önünde durduğunda, o kadar şuursuzdum, o kadar uyuşmuştum ki, korku ne kelime, adamların seslenişini bile zor duydum. "Ağa seni istiyor," diyorlardı. Nergis gittikten tam bir gün sonra, onun arkasından amerikanları aralayıp güneşten sille yediğim saatte kalkıp yataktan çıktım. Giyindim. Atlı arabaya, kimbilir kaç kişinin kanına girmiş bu zorbaların yanına geçip oturdum. Hiçbirinin yüzünü hatırlamıyorum. Biri bana sigara uzattı. Bu herhalde herifin ömründe yaptığı tek iyilikti. Aldım, başka biri de yaktı. Beni idama götürdüklerinden şüphem kalmamıştı. Peki niçin evimde vurup hemen bitirmemişlerdi işlerini? Ağa kendi elleriyle mi boğmak istiyordu beni? Yoksa öldürmeden önce ırzıma geçmek falan gibi bir özel intikam merasimi mi planlamışlı? Ya da, tahmin ettiğim gibi, insan eliyle ölüme yollananların hayata yapışmış feryatlarının havada uçuştuğu, kuvvetli hortumların uçurum dibindeki cesetlerden yukarıya bazen bir cıgara kağıdı, bazen bir piyango bileti taşıdığı korkunç yara götürülüyordum.

Bütün bunları her şey olup bittikten sonra düşündüm. O sırada, nal sesleri ve tekerlek gıcırtılarından başka bir şey duymadan, kalkan toprağı soluk soluğa içime çekerken zihnim bomboştu. Düşünmüyor, düşünemiyor, hiçbir şey hissetmiyordum. Ah, evet! Nergis'imin kokusu yoktu. Derin derin soluk alıyordum. Heriflerden biri belindeki kuşağı

çözdü, uzattı bana, işaretle 'al, ağzını burnunu ört' demeye getirdi. Bu yabancı ve gerçekdışı şefkat, hissizliğimi araladı, tedirgin oldum. Fakat korku yerine derin bir umursamazlık benliğimi sarıyordu. Bir mucize; veya felâket, kıyamet, ne olursa olsun bir kerelik çok büyük bir altüst oluşun eşiğindeydim. "Belki de ölüme gidişi böyle hissediyor insan," diye içimden geçirdim. Nergis'imin kokusunu duyamıyordum! Bana hiç dokunmasalar, bu halde dolaştırsalar, kendiliğimden kahrolabilirdim. Burun deliklerim toz toprakla doldu.

Araba konağın önünde durdu. Beni indirdiler. Durdum kaldım. "Haydi," dediler. Ne haydisi, ne yapmam gerektiğini bilmiyordum ki. Koluma girip sürüdüler. Biri, beni kolumdan kavradı, doğru dürüst yürümeye zorladı. Avludan girerken, birden, buradan tekrar dışarı çıkabileceğim duygusuna kapıldım. Bulutlar aralandı, güneş ensemi yaktı. O anda anladım ki, ölüm etrafımda geziyor, ama derdi benimle değil. Allak bullak olmuştum. Kendimi bütünüyle kaderin eline bıraktım.

Ayaklarımızın ucuna basa basa yürüyorduk. Ben, haydi neyse; o sırada ben, galerinin sütunları arasından süzülen, biri gelip üflese bir daha toplanmamacasına dağılacak olan cılız bir dumandım; ama ağanın yarmalarının o loş ve serin sütunlu galeride böyle usul usul, tüy gibi süzülmeyi nasıl başardıklarını anlamak mümkün müydü? Bu azılı canavarların halinde tavrında akıl almaz bir incelik, bir hürmet edâsı vardı. Öf, artık hiçbir şeye anlam veremez olmuştum.

Merdiveni çıkıp muazzam bir kapının önüne geldik. Bir buçuk adam boyu, beş kişi yanyana girer içeri. Pervazında ve iri kanatlarında ince ince oymalar, kakmalar. Adamlardan biri kapıyı yine kendinden hiç beklenmeyecek bir zerafetle tıkladı. İçeriden dev gibi bir muhafız araladı kapıyı. Benim yüzüme bakmadı, hiçbir şey sormadı. Ağa bir şey is-

temişti, adamları da yapmıştı, beni getirmişlerdi. Her şeyin Gafur Ağa'nın buyruğunca akmaması ihtimali yoktu ki. Adam yüzüme bile bakmadı.

Kapı tekrar kapandı ve hemen ardından bu sefer ardına kadar açıldı. Durduğumuz yer loş, gireceğimiz oda apaydınlıktı. Kapıdan içeri uzandı bakışlarım. İster istemez. İnsan tuhaf işte; öyle bir durumda bile, ete kemiğe bürünüp insan sûretinde ortaya çıkmış kudretin gününü geçirdiği oda nasıl bir yerdir diye merak duyuyor. Ama hiçbir şey göremiyordum. Esrarlı bir ışık yumağıydı açılmış kapıdan üzerime yığılan. Daha sonra, beni içeri soktuklarında ağayı da aynı yumağın ortasına oturmuş görecektim. Gözüm alışana kadar, ağa dağınık ve yumuşacık hatlarla çizilmiş iri bir silüet olarak kaldı karşımda.

İçeri girişim kolay olmadı. Kapı açılmış, ışık üzerime çullanmıştı, gözlerimi kırpıştıra kırpıştıra orada öylece duruyordum. Nasılsa her hareketime yön veriyorlardı, şimdi de nereye isterlerse sürüklesinler diye bekliyordum. Onlar da bekliyordu. İçeriden kapıyı açan, bıyığı bileğim kalınlığındaki masal canavarı da bekliyordu. Şaşırdıklarını sezebiliyordum. Öyle ya, ağanın huzurunda nasıl davranılacağını herkes doğal olarak bilirdi; benim, üzerime yığılmış ışık çığının altında kıpırtısız duruşum muhtemelen kurala aykırılıktı.

Şimdi tabiî gayet iyi biliyorum ki, adamların üzerindeki garip hal böyle sıradan bir şaşkınlıktan değilmiş. Bu adamların dünyasında, bazen Rahman bazen Gafur adını kullanan ağanın iradesi dışında en küçük olay olamazdı. Yaprağı yeşerten, çiçeği açtıran, kuşu öttüren hep ağaydı. Çünkü o istemezse yaprak da kalmazdı kuş da. O istemezse saniyeler saniyeleri izlemezdi. Kader ondan buyruk almadan kılını kıpırdatmazdı.

Muhafız geri geri adım atarak gitti, tâ uzak köşede durdu.

Ben koca salonun ortasında, ağa da -hiç beklemediğim bir şekilde- muazzam bir masanın ardında. Masanın üzeri bin türlü eşya ile doluydu. Onlar da kocaman bir ışık yumağının içerisinde yüzdüklerinden hiçbirini seçemiyordum. Sadece, masanın üzerine göz gezdirdikçe, önce tabanca ya da hançer sandığım bazı nesnelerin tabanca ya da hançer olmadığını ayırt edebiliyordum.

Gafur Ağa'nın sesini duyar duymaz, nerede ve ne şartlarda bulunduğumu belli belirsiz kavradım. Tok bir sesti duyduğum. Yeterince kuvvet yüklü. Can veren ve alan bir varlığın sesi. Ama ıztırap doluydu. Kaybetmeyi hiç öğrenmemiş ve şimdi mağlubiyetle ilk defa karşılaşmış bir hükümdar edâsı...

"Şimdi onun odasına gideceksin," demişti galiba. Gözlerimi kıstım. Boynumu kastım. Şaşkın ve sersem, ağanın ışıl ışıl silüetini seyrediyordum. Devam etti: "Ne istersen alacaksın. Sütannesi gösterecek sana her şeyi." Boşluğa düştüğümü ağa da sezmiş olmalı ki, "Anladın mı lafımı?" diye sordu.

Aklıma düşeni telaffuz etmemek için boğuşuyordum. Ejderhanın birini tepeliyor, ötekine saldırıyordum. Dağları deliyor, ırmakların yatağını değiştiriyordum. İçimdeki patlamalara yolaçan enerji dışarı uğrasa, yepyeni bir destanın kahramanı olmam işten değildi. Dışarıdan bakansa, taş kesilmiş bir adam görürdü. Başımı iki yana salladım.

"Şimdi," dedi ağa müthiş zorlukla ve hırıltılı bir sesle, "onun odasına gideceksin, nesi varsa senindir, istediğini alacaksın."

"Niçin?" diyebilmek için kalan bütün gücümü tükettim. Silüetin yüz hatları belirmeye başlamıştı. Ağanın kaşını gözünü, gömleğini seçebiliyordum ki, az öncesine kadar sadece gözlerimi alan parlak beyaz ışık gözlerimden beynime, damarlarıma, sinirlerime hücum etti. Birden saldırdı, kor-

kunç bir ısı yayıyordu, acıdan iki büklüm oldum. Ağa, "Vasiyetidir," demişti.

Bundan sonrasına ilişkin ilk hatırladığım, salonun bir köşesinde varlığını unutturmuş dev muhafızın beni kavrayıp havaya kaldırmış olduğu, benim de kapana kısılmış fare gibi çırpındığım. Ağanın keder ve utanç dalgalarının yaladığı karmakarışık yüzü çok yakınımdaydı. Işık yumağından eser kalmamıştı. Çünkü ben masanın öbür yanındaydım, ne vakit geçmiştim? Her yerin ışığa boğulduğunu ve benim sesimle, "Öldürdün onu! Alçak!" diye haykırıldığını hatırladım. Çırpınmayı kestim. Ağa yüzünü az önce durduğum yöne çevirdi, avcunu alnına koydu, "Bırak," dedi usulca. Muhafız beni yere bıraktı. Herhalde az önce ayaklarım yerden iki karış havada çırpınırken beni topuğuyla ezivereceği bir böcek gibi görmüştür.

Gafur Ağa, "Sütanneye götürsünler seni," dedi. "Ben bir şey istemiyorum! Ne oldu ona, ne yaptınız!" diye hırladım. Muhafız hamle edecek oldu, ama ağa alnına dayadığı elinin parmaklarını şöyle bir açıp kapadı, adam olduğu yere çakıldı. Ağa birden elini alnından çekti, yüzüme dik dik baktı. "Gitti o," dedi. Gerisini güçlükle getirdi: "Bana demeden gitti."

Öfke, acımı bastırıyordu o sırada henüz. İçime dolan uğursuz ışık, sıvılaşmış, soğumuştu. Asla yok edilemeyecek bir zehirli mayi dolaşmaya başlamıştı damarlarımda. "Öldür beni de," dedim. Masaya korkunç bir yumruk indi. Masanın üzerinden birşeyler yerlere düştü. Işık bembeyazdı. Beyazdan tiksindim.

Hakikaten beni hemen öldürsün istiyordum. Dönüp muhafızın gözlerine diktim gözlerimi. "Haydi!" diye bağırdım ona. Yüzünü önüne eğdi. Tekrar ağaya döndüm. Tam ağzımı açacakken o konuştu: "Vasiyet kutsaldır," dedi. "Sen

emanetsin, yapamam. Git, nesi varsa alabilirsin."

Bu konak sınırları içerisinde kendimi öldürmeme dahi izin vermeyecekleri kesindi. Acı ve çaresizlik üzerime çöküyordu, ağanın izbandutları yerine onlar hançerlemeye başlamışlardı her yerimi. Ağır ağır döndüm, kapıya yürümeye başladım. Muhafız birden kapının önüne dikildi, çıkmamı engelledi. Kaşı gözüyle ağayı işaret etti bana. Başımı çevirdim. Ağa baştakinden daha güçsüz bir ışık demetiyle çevrili, ışığa doğru bakarak konuşuyordu: "Eşyanı al. Sütanneyle konuşmana da izin veriyorum. İki sözüm daha var. İlkin, buradan gideceksin. Karşıma çıkmayacaksın. İhtiyacın ne varsa söyle, versinler. Yarın güneş battıktan sonra seni bir daha görmeyeceğim. İkincisi..." Yutkundu. Soluklandı. Yüzünü pencereye, felâket ışığının kaynağına çevirdi. Lafa başlayacakken yine durakladı. Sanki dönüşü olmayan bir işe kalkışıyordu. Söyleyeceğini tartmaya çalışıyor, yoruluyordu. "İkincisi," diye yeniden başladı. "Nergis kendini sana ait saydı. Şimdi senin iddetin vardır. Kadın olsan kolay, kaç zamandır, nedir, hesaplaması. Fakat senin için ben tayin ediyorum. Sana Nergis'in ömrü kadar iddet tayin ettim." Zorlamayla sesini yükseltti. Kendini de ikna etmeye çabalar gibiydi. Tekrarladı: "Onun ömrü kadar iddet tayin ettim sana. Onsekiz sene." Ağzım açık izliyordum. Gafur Ağa şöyle bir silkinip kendini topladı, buyurgan edâsını takındı, sesinin istediği gibi çıkacağından emin olduktan sonra konuştu: "O vakitten önce evlenirsen, nerede olursan ol, bulurum, haberin gelir..."

İşte kudret böyle bir şeydi. Belki de hayatının en büyük darbesini yemiş haliyle, Gafur Ağa, benim ilerideki yaşantıma da sopasını uzatıveriyordu. Bu âlemde zedelenen kudretini başka âlemlere ait yasak kaynaklardan besleyerek.

O dev muhafız kapının önüne dikilip de kaş göz edene kadar, dışarı çıkar çıkmaz kendimi öldüreceğimden emin-

dim. Ama ağanın Nergis'e bağlılığını sınamaya kalkması, tehditleri, yaşama inadımı körüklemişti. Ağa beni öldürememişti, ama cezamı işte böyle vermişti.

"İstersen ölene kadar peşimi kovala," dedim. Hırsla dolmuştum. Ona arkamı döndüm. "Sen bilirsin," dediğini duydum son olarak. Muhafız çekildi, kapıyı açtı. Dışarıda bir hizmetkâr bekliyordu. Beni getirenlerden biri değildi. Üstü başı daha düzgündü, sürekli ev içinde bulunuyor olmalıydı. Muhafızın yüzüne baktı, soru sorar gibi. Ve benim anlamadığım sessiz bir cevabı aldı, bana yürümemi işaret etti. Dev muhafızın sağır dilsiz olduğunu o sırada anladım.

Beni bir elinde mendil, usul hıçkırıklarla sürekli ağlayan sütannenin yanına götürdü. Birden, kadının elini öpmek istedim. Elini tuttuğumda, parmaklarımı avcunun içinde öyle bir sıktı ki, değil onun elini dudaklarıma yaklaştırmak, bir süre kendi elimi çekemedim. Hıçkırdıkça parmaklarımı sıkıyordu. Nihayet elimi bırakıp yerinden kalktı. Önüme düştü, Nergis'in odasının bulunduğu uzun koridora girdik. Ne kadar zaman yürüdük, bilemiyorum. Oda kapısına ulaştığımızda tâkatim tükenmişti. Hele Nergis'in benimle ilgili vasiyetini ağaya aktarma cesaretini gözünü kırpmadan göstermiş olan ufak tefek sütanne kapıyı açıp, bu kez hıçkırıklarını saklamaya gerek duymaksızın sarsıla sarsıla ağlamaya başlayınca...

Oda kapısından içeri bir adım attım ve donup kaldım. Hemen gözlerimi kapadım. Ama bunu akıl edene kadar, tül perdesi rüzgârla salınan pencereye bitişik döşeğin üzerine atılmış elbiseyi ve madalyonu gördüm. Bu minicik altın madalyonu babası götürdüğünde İstanbul'dan kendi seçmiş almış. Onüç yaşındayken. Babası koskocaman bir altın alacakmış bunun yerine, istememiş aldırtmamış. Babasının bütün adamları hayretten donakalmışlar. Ama aldırtmamış işte. Kayaların dibine sinmiş, elele tutuşmuş otururken, üs-

tümüzde çalıların liğme liğme ettiği gökyüzü kırpık kırpık, geleceğe bakarken, güya ümitsizliğimizi birbirimize belli etmeden, sık sık bunu anlatırdı Nergis. Minik, altın yunusbalığına parmaklarının ucuyla dokunarak. Onun teslim olmama, kadere karşı gelme efsanesiydi bu hikâye. Milletlerin kurtuluş destanları gibi bir şey.

Elbise ise, odama geldiği gün üzerinden sıyırıverdiği ipekliydi.

Bir adımda odadan dışarı kaçtım. Konaktan da kaçmak istiyordum. Derhal. Ah, insanı bozan sağduyu; elimizi kolumuzu bağlayan akıl... Nergis'in odasının kapısına sırtımı dayamış, infilâk etmek üzereyken, aklımdan şunlar geçti: Nergis'in nasıl öldüğünü sana sütanne anlatmazsa başka kimse anlatmaz, duyacaklarına katlan ve öğren ondan! Yapamam! Görünen o ki, sütanne de yapamaz. O halde fırla git, ne duruyorsun!

Ne duruyordum? Bir sebebi vardı. Evet, vardı bir sebep... İçeri daldım, gözlerimi önce kapayıp sonra araladım, biraz da el yordamıyla elbiseyi ve madalyonu kaptığım gibi dışarı fırladım. Koridoru koşarak kat ettim. Merdiven sahanlığında, beni sütanneye götüren hizmetkârla çarpışıyordum az kaldı. Adam, elinde torbalar çuvallarla geliyordu. Yüzüme şaşkın şaşkın baktı. "Haydi," dedim, "bırakın beni artık, çıkarın buradan." Adam, "Eşya..?" diye kekeledi. "Beni kapıya götür! Haydi!" diye bağırıp, kararlama bir yöne seğirttim. Doğru yönmüş, adam önce peşime düştü, sonra önüme geçti.

Girişteki sütunlu galeriye kavuştuk. Ve nihayet avluya çıktık. Güneş gözlerimi kamaştırdı. Hiç olmazsa beyaz değil sarıydı. Hiçbir şey kokmuyordu. Avcumda sıktığım, buruş buruş ettiğim, mahremiyetimizin dokusuna sindiği o nârin kumaştan bile hiçbir koku gelmiyordu burnuma. Avlunun ortasında durup, "Nasıl öldü Nergis'im, söyleyin!"

diye haykırmamak için kendimi zor tuttum. Avlunun bir ucundaki gölgelikte beni getiren adamlardan ikisi oturuyordu. Kalktılar, yaklaştılar. Üçüncüsü de avlu kapısında belirip kayboldu. Avlu kapısına yaklaşırken, nal seslerini duydum.

Arabada giderken, üçünün zaman zaman sıkılı yumruğuma, serçe parmağımla elimin ayası arasından sarkan ince zincire, öbür koluma doladığım elbiseye bakıp birbirlerine kaş göz ettiklerini gördüm.

O sırada bu katilleri bana herhangi bir soru sormaktan alıkoyan neydi acaba? Alaya bile alabilirlerdi beni. Nedense hürmet ettiler. Sırf ağanın buyruğunu yerine getirmekten öte birşeyler vardı davranışlarında. Adını sanını bilmediğimiz, uzak diyarlardaki insanlar da dahil, hepimizin karşısında birleştiği biricik kesin hakikat, ölüm mü hükmünü yürütüyordu? İnsanın içindeki en büyük erdemler ancak ölüm karşısında mı bir kıymet ifade ediyordu? Bu kadar çok cinayet işlemiş adamlar için de mi? Bilemiyorum.

Bildiğim, Nergis'siz, amaçsız, yersiz yurtsuz kalmış olduğumdu.

Evin önünde arabadan atladım ve duvar dibine çöktüm. Gitsinler diye bekledim. Uzaklaşırken biri ya da öteki dönüp dönüp bakıyordu. Neyi merak ediyorlardı?

Ertesi sabah erkenden, köy meydanına indim. Kimi gözlerimin kan çanağına dönmüş olduğunu söyledi kimi şişmiş olduğunu. Sanki önemi var... Biri yardım etti, römorkunun bir köşesine koyup getirdik azıcık eşyamı. Öğleye doğru minibüs geldi. Yükledik. Bir valiz, bir denk, bir de küçük çanta. Çantayı yanıma aldım. Elimi içine soktum, yol boyunca o yumuşacık ipekli kumaşı okşadım. Çarşaf valizdeydi, madalyon pantolon cebimde.

Bunların dışındaki tek değerli eşyam, büyükdedemden

kalma eski yazı bir levhaydı. Muvakkitmiş büyükdedem. Lâleli Camii'nde. Onun hakkında bildiğim tek şey, muvakkithanesindeki saatlerin ve ölçüm âletlerinin şaşmazlığıyla övündüğü. Dedem anlatırdı. Lâleli Camii'nin muvakkithanesi sağlam bir kaide üzerine inşa edildiğinden, yoldan araba geçtiğinde sarsıntı olmazmış. Dedem, yoksulluğumuzu babasının kendilerine bir çöp bırakmayışına, bunu da onun mesaisini tamamen aya, güneşe, yıldızlara, ezan saatlerine hasredişine bağlarken bu ayrıntıyı muhakkak eklerdi. Dedem, annem hep İstanbullu'dur. Babam buralı.

Büyükdedemden kalan levhada, Şair Sabit'in "Şeb-i yeldâyı müneccimle muvakkit ne bilir / Mübtelâ-yı gama sor kim geceler kaç saat" dizeleri yazılıydı. Yani, aşağı yukarı: "Yılın en uzun gecesini müneccimle muvakkit ne bilir / Gamının müptelâsı olana sor ki geceler kaç saat." Öğretmen okulundayken birine okutup arkasına kurşunkalemle yazmıştım mânâsını. Bunu öğrendiğimde irkilmiştim. "Şarkı gibi," diyerek gülümsemiş, tedirginliğimi dağıtmaya çalışmıştım. Şimdi, çukurlarla dolu rampalara vurdukça vahşî hayvanlar gibi böğüren kasaba minibüsünün koltuğunda, o irkilmemi hatırlıyordum. Belki de büyükdedemden bana kadar, kala kala bu levhanın kalmış oluşundan huylanmalıydım vaktiyle. Nasıl oluyor da onca zaman önce birileri benim istikbalimi tasvir edebiliyor?

Kasabanın minibüsü otogarda bıraktı beni. Buraya kadarı iyiydi, gidilecek yer, binilecek araç belliydi. Ya bundan sonrası?

Otogar kahvesinde bir masaya iliştim. Eşyamı masanın yanıbaşına, duvar dibine yığmıştım.

Bir kuyu geliveriyordu gözümün önüne. Uğursuz bir parlaklık, suyun yüzeyinde; sular tehditkâr bir edâyla usul usul kıpırdanıyor. Her şeyi içine çekip yutmaya hazır bir

canavarın dili dudaklarını yalıyor. Nergis, aksini görüyor. Ona soruyor. Mağrur aksi, kibirli dalgalanıyor. Bakma Nergis'im, bakma aksine! Bakma, uğursuzluktur, bakmaaa!

Ve bir uğursuz gürültü, acı kuyu suyuyla söndürülen ateş. Ateşimiz. Gerikalan birkaç şıpırtı, o da saniyelik. Sonra, kuyu aynı kuyu, su aynı su. Aynı kibir, o lânetli aynada.

Söylediklerine göre, ağanın fedailerinden biri halatla sarkıp aşağı, çıkarmış cesedi. Tek koluyla kavramış, belindeki halattan çekmişler ikisini. Üç kişi çekmişler. İki adamıyla bizzat ağa. Ağa almış kızı kucağına. Tek söz çıkmamış ağzından. Herkesi savmış oradan. Günbatımına doğru razı etmişler, cesedi yanından almışlar. O da silahlığına kapanmış. Geceyarısına kadar. Kapıda birikip beklemişler. Konaktaki herkes gaipten bir silah sesi duymuş zaman zaman, koşmuş silahlığın kapısına. Sabaha doğru dayanamayıp her şeyi göze almışlar, içeri dalmışlar, ağayı bir elinde tüfek, öbür elinde bir fişek, donmuş vaziyette bulmuşlar. Küçük karısı herkesi savmadan elinden tüfeği almak istemiş. Ne tüfeği alabilmiş ne fişeği; ağanın elleri kilitlenmiş. Soğan koklatmışlar, tütsü yakmışlar. Sonunda büyük karısı gelmiş, okuyup üflemiş, limon sıkmış, çarpmış suyunu ağanın gözlerine. Ağanın gözkapakları şöyle bir kapanıp açılmış. Ve dağı taşı titreten heybetli Gafur Ağa küt diye devrilivermiş yanına. Götürüp yatırmışlar.

Eşyamı toplamış, evin önünde römorklu traktörü beklerken, evsahibimin karısı anlattı bunları. Her hecesini vücudumun bir başka yerine sürüp koklayarak, her kelimesini gözbebeklerimden içeri bir fener gibi tutarak, ayağımın burnuyla yeri kazmamdan saçımın tek telinin oynamasına kadar, gösterdiğim en küçük hayat belirtisinden mânâlar çıkarmaya çabalayarak. "Düğününe de bir şey kalmamışlı"yı her vesileyle araya katarak. Nergis'imin yaşadığı ve öldüğü toprakta beni barındırmayacaklarını böylece anlamıştım.

Ağa, alt tarafı öldürürdü; kudretiyle teslim aldığı ahaliyse yaşatmayacaktı.

Otogar kahvesi bir boşalıyor bir doluyor. Son otobüsler artık. Güneş batmak üzere. Yerde bütün gün birikmiş sıcaklık ağır ağır kalkıp yayılıyor yüzlerimize.

Ben o kuyuyu hiç görmedim. Kuyu değildi belki de. Bir volkandı. Toprak büzüşüvermiş, yarılmış içeri göçmüş, Nergis'ime o güzelim saçlarını kavuracak ateşi sunmuştu. Kuyu değildi. İçindeki, su değildi. Ateşti. Nergis kendini suya değil ateşe attı. Yandı. Kül oldu. Külü havaya savrulamadı. Rüzgâr dağıtamadı o serin, o haz veren kokusunu bereketsiz tarlaların üzerinden ovaya doğru. Nergis ateşe atladı. Ateşin karanlığına attı, dokunmaya kıyamadığım ince bedenini. Karanlık ateşin bağrındadır. Kavurucu olan karanlıktır. Ateş kendine teslim olmayana karanlığını göstermez. Kendine teslim olmayana kendini teslim etmez. Ateş değil mi ki, insanı insan yaptı, insan ona borçlu kaldı. Öyle bir borç ki... tutsak oldu. Ateş insana yakma kavurma gücü verdi, karanlığıyla ona hükmetti. Bu boyunduruktan insan ancak karanlığa yeniden dönerek kurtulabilir. Kuyunun dibi kapkaranlıktır. Teni mavimsi bir tülle sarılı gibiydi Nergis'imin. Kelebek konsa minicik izler bırakırdı kolunda. Parmağımın ucunu bile değdiremezdim. Dudaklarımı yaklaştırır, ona dokunup geri gelen soluğumdan tadını alırdım. Kuyunun karanlık suları harlanıp ateş oldu. Yosunlu taşlara baş koydu Nergis'im usulca. Gözlerini yumdu, usul usul uykuya daldı. Akkor olmuştu karanlığın taşları. Nergis'i yaktıktan sonra buz kestiler. Sonsuza kadar cansızlığa mahkûm oldular. Aydınlık âlemden gördükleri ilk ve son varlık Nergis'ti. Onu görünce yoksunluklarını kavradılar. Nergis kendini onlara teslim etmişti, ama suyla ateş bir oldular, yine teslim alamadılar. Nergis'i karanlığa taşımak düştü sade-

ce onlara. Karanlığın bekçisi toprak devraldı Nergis'imi. Sarıldı, çekti içine. Koklayacak. Nergis'in kokusu kalmayıncaya, bedenini saran incecik tül çözülüp dağılıncaya kadar koklayacak. Nergis'i koynuna aldığı yerde toprak onun gibi kokacak.

Bu yüzden ben toprağın bir parçasıyım, görünür âleme bir uzantısıyım artık. Toprak hem hayat demek hem ölüm. Hepimiz toprağın üzerinde yaşarız. Hayatı hissetmek, ölüme uzak durmak isteriz. Toprakla aramıza onca yabancı unsuru sokmamız bundandır. Kendimizi kandırırız. Toprak hem yeşerme demektir hem kararma; hem varolma hem kayboluş. Benim hayatımın şimdiden sonra bunlardan yalnız biriyle münasebeti var.

2

Şeytanın ziyareti

Ağa, iddet tayininden sonra akşama kadar odasından çıkmadı. Ertesi günden itibaren, bazen atıyla bazen yayan, uzun yürüyüşlere çıktı. Adamlarını yanına yaklaştırmadı, kendisini uzaktan kollamalarını istedi. Ona görünmeden. Bu yürüyüşleri geceye sarkmaya başladı. Nâdir yıldızlı gecelerden birinde ağa kocaman verimsiz düzlüğün orta yerinde çömeldi, bir o tarafa bir bu tarafa dönerek yıldızları seyretti. Ayın doğuşunu batışını seyretti. Güneşin doğuşunu seyretti. Dönüşte adamlarının yanına sokulmasına izin verdi. Dalgın ve düşünceliydi. Bazen ayağı taşlara dikenlere takılıyor, adamları onu tutmak için hamle ediyorlardı. Kendi kendine konuşuyor gibiydi. Yanındakiler, mırıldandıkları arasından sadece bir ara "Hazreti İbrahim" lafını seçebildiler. Sonraki günlerde, ağa giderek ortada görünmez oldu.

Köylerin, toprakların denetimi bütünüyle ağanın zorbalarına kaldı. Bunlar hem târifsiz ve ölçüsüz bir zulme başladılar hem de çalıp çırpmaya.

Bir gün büyük karısı ağayı yanına istedi.

Kadın yatalak olmuştu. Ayakları birer kavun büyüklüğünde, baldırları mutfaktaki büyük dibekten daha kalındı. Ağa tedavisi için paradan kaçınmadı. Kadın her sene bir ay Ankara'ya taşınıyordu. Binbir meşakkatle yaptığı yolculuktan azıcık düzelmiş dönüyor, birkaç ay içinde eski haline düşüyordu. Düzelmiş hali de, günde en çok iki kere, tırmık sapı kalınlığındaki bastonuna abanarak balkona veya mutfağa gidip dönmesi anlamına geliyordu. Bu yüzden artık tedavi görmek istemiyordu. Eski yazı bilir, durmadan okurdu. Esrarengiz şekilde, ailesini ve bütün mülkünü bırakıp ortadan kaybolan babasından kalma tuhaf kitapları vardı. Bunlara gömülür, arada başını kaldırıp bilinmez bir yerlere bakar, bakar, sonra parmağının ucunu ıslatır, önünde açılmış kitabın bir sayfasını çevirirdi. Sayfaları bakmadan çevirdiği çok olurdu. Eve yeni gelen bir hizmetkâr, onu önce hatim indiriyor sanır, böyle olmadığını anladığında hanımının niye okuyormuş gibi yaptığını merak eder, gördüğünü yaşlı kadının aklını yitirmekte oluşuna yorardı. Ancak zamanla, kadının uzaklara bakarken birden beş-on sayfayı topluca çevirdiğini ve sayfanın bir noktasından parmağını gezdirmeye başladığını veya yine bakmadan sayfaları çevirip çevirip belirli bir yerde durduğunu, belli belirsiz bir tebessümle kısacık bir an gözlerini kitaba indirdiğini ve yeniden karşıya bakmaya koyulduğunu fark ederdi. Bunların gelişigüzel hareketler olmadığını anlamaya başladığında, şüphesiz, önce azıcık korku, sonra da hanıma büyük saygı duyardı. Hele, birkaç defa, ufak tefek rahatsızlıkları olduğunda hanımın anlaşılmaz bir sürü kelimeyi mırıldanarak orasına burasına dokunmasıyla şifa bulduktan sonra, bağlılığı daha güçlenir, hanımıyla ilişkisi, aklın kapısından dönmeye mahkûm olduğu bir esrarlı âleme taşınırdı.

Büyük hanım ağayı yanına istedi ve ona dedi ki: "Boşuna

tüketiyorsun yüreğini. Hem bak, senin kudretini şimdi ehil olmayanlar, kudreti çarşıdan alınma bir yaba veya hançer zannedenler kullanıyor. Sahip olmak ve hükmetmek senin mükellefiyetindir."

Ağa cevap veremedi. Yutkunuyordu. Yaşlı kadın yattığı yerden güçlükle doğruldu, ağadan yastığını sırtına koymasını istedi. Büyük karısının bu tanınmış, meşru hükümranlığını hissetmek ağayı yumuşattı. Ağzını açacak oldu, hanım bırakmadı: "Ben bilmiyor muyum senin derdini Gafur Ağa? Sen, dünya adamı olmayayım istiyorsun. Ama, kolay mı bunca zaman hüküm sürdükten sonra? İşleri bıraktın, hükmün ayağa düşüyor. Senin adını balta gibi, mavzer gibi kullanıyorlar, senin hiçbir şeyden haberin yok. Bu nasıl beylik?"

Ağa karısının patlayacakmış gibi şişmiş ayaklarının yanına, yatağın ucuna ilişti. "Peki," dedi, "hazırım."

Kadın güçlükle eğilip yatağın yanında, yerde duran iki kitabı aldı, kucağına açtı. Ağanın elini sıkı sıkı yakaladı ve ne tek tek ne de ardarda dizildiklerinde herhangi bir anlam ifade eden bir sürü kelimeyi sıralamaya koyuldu. Arada üflüyor, başını yukarı kaldırıyor, sanki birilerine danışıp işini sürdürüyor gibiydi. Avucunu bastırdığı esmer, bakımlı erkek elini ağanın kalbinin üzerine koydu, kendi eli de üzerinde. Biraz daha yüksek sesle mırıldanmaya başladı. Terliyordu. Ağa, onun müthiş güven verici tebessümüyle gizlemeye çalıştığı şeyi anlıyordu: birşeyler ters gidiyordu. Kadının elleri gevşedi, bîtap, arkaya devrildi.

Ağa kalktı. "Nergis'in yıktığını dikmeye efsunun gücü yetmez," dedi. "İktidar delindi mi yama tutmaz."

Sonraki birkaç gün odasına kapandı. Çıktığında, ilk iş birkaç adamını çağırıp kimini şuraya kimini buraya yolladı, oyalanmamalarını tembih etti, tehdit etti, korkuttu. Ağa işleri koyverdikten sonra çalmaya çırpmaya suistimale yönel-

meyen sadık adamları sevindiler. Ötekiler ürktüler. Gafur Ağa, "Bundan böyle adım Kâmil'dir," buyurdu.

Birkaç gün sonra kamyon kamyon çimento, briketler, tuğlalar, kiremitler, kiriş demirleri, kalaslar, kazmalar, kürekler, elarabaları, bidonlar, avlunun doğudaki kıraç tepeye bakan duvarının dibine yığılmaya başlandı. Önce avlu duvarının bir bölümü yıkıldı. Eski avlunun bir kısmıyla, eskiden duvarın sınırladığı alanın dışından bir kısım, yaklaşık üç metre yüksekliğinde yeni bir duvarla çevrildi. Altı taş, üst kısmı kerpiç duvarların çevrelediği, her kenarı 55 metre civarında, kare biçimli bir ikinci avlu meydana gelmişti. İnşaat bu avlunun içinde sürdü. Önce doğu duvarının güney ucundan başlanarak yanyana dokuz bölme inşa edildi. Hepsinin üzerine killi toprağa çimento karıştırılarak yapılan bir çeşit harçla sıvanmış ağaç dalları örtüldü. Konaktakileri en çok şaşırtan "inşaat malzemesi", tam bir kamyon palmiye yaprağı da bunların üzerine, yine o harca bulanarak serildi. Doğu duvarında, odaların bittiği yerde avlu duvarına bir kapı yerleştirildi. Bir kapı da, eski büyük avlu duvarıyla yeni avlu duvarının kesiştiği yerin hemen yanına, güney duvarına kondu. Üçüncü kapı, batı duvarındaydı ve konağa en yakın kapı buydu. Kuzey duvarının batı ucunda, avlunun köşesinde, bir sundurma yapıldı. Bu sundurmanın inşaatı sırasında konaktakiler ve inşaat işçileri yeniden derin bir hayrete düştüler. Bu sefer de bir kamyon hurma ağacı kütüğü getirtmişti ağa. Sundurma için bunları diktiler.

Bu sıralarda ağa bir süre odasına kapandı, getirttiği eski yazı kitapları büyük karısına götürüp bazı yerlerini okuttu, telefonlar etti, sonra telâşla gelerek güney duvarındaki kapıyı iptal ettirdi, onun yerini yeniden ördürdü. Ve kuzey duvarına bir kapı açtırdı. Ayrıca bütün güney duvarı boyunca bir gölgelik yaptırdı.

Ne zaman ki ağa büyük karısına o kitapları götürüp okuttu, ağanın yeniden hayat bulmasının yarattığı sevinç. yerini bir tedirginliğe ve gerilime bıraktı. Çünkü o gün ağa odasından çıktıktan sonra, büyük hanımın yüzünde, o evde yaşlanmış hizmetkârların hiçbirinin gözünden kaçmayacak tuhaf bir ifade belirmişti. Kadın kapıldığı dehşeti o yatıştırıcı tebessümüyle de gizleyemiyordu. Bir gün sancısından ötürü gözlerinden yaşlar akarak zor belâ ayağa kalktı, bir uşakla mutfaktaki iriyarı aşçı kadınlardan birinin yardımıyla arka balkona çıktı ve inşaatı gördüğünde sırtından ter boşandı. Tam sekiz sırılsıklam tülbenti avludaki çamaşır iplerine astılar.

Ağa o gece karısının, kollarına tutunduğu iki hizmetkârın arasında balkona çıktığını gördü. Yanına gitmemesi gerektiğini hissetti, ilişmedi. Kadın, hizmetkârların kendisini yerleştirdiği koltukta diken üzerinde oturuyordu. Her an ayağa fırlayacakmış gibiydi. Mırıldanıyordu: "O, biri diğeriyle mutabakat içinde yedi gök yaratmış olandır..." Gizleyemediği bir telâş içerisinde başını sağa sola çeviriyor, mırıldanıyordu: "...yaratmasında hiçbir çelişki ve uygunsuzluk göremezsin. İşte gözünü çevirip gezdir..." -gezdiriyordu- "...herhangi bir bozukluk ve çarpıklık görüyor musun?" Yaşlı kadın, ayaklarının sızısına dişlerini sıkarak tahammül etmeye çabalıyor, burçları arıyordu. "Biz en yakın olan göğü kandillerle süsleyip donattık..." Bulutlu gökyüzünde nâdiren bunlardan birini bulabildiğinde azıcık ferahlıyordu, ama aralarında daracık yarıklar bırakarak ağır ağır kıpırdanan bulutlar büyük hanımın burçlara ulaşmasına izin vermemekte kararlıydılar. Kadın, çaresiz, odasına döndü. Sabaha karşı, güneş kayaların ardına ruhsuz ve beyaz bir perde gererken, o gece belki yüzüncü defa tekrarladı: "Biz en yakın olan göğü kandillerle süsleyip donattık ve bunları şeytan taşlama yerleri kıldık."

Bundan böyle büyük hanım yatağından kalkmayacak, her gün daha az yiyecek, ilaçlarını artık hiç almayacak, durmadan kimsenin anlamadığı dualarını okuyarak tek kelime konuşmaz olacaktı. Ağa odasına girdiğinde onun gözlerine korkuyla bakıyor, yaklaşan bir felâketi haber verircesine başını telâşla iki yana sallıyordu.

İnşaat neredeyse tamamlandığı, ustaların amelelerin bir bölümünün gittiği günlerde, büyük hanım bayıldı. Kasabadaki doktoru alıp getirmek için araba gönderildi. Ağa Ankara'dan kadını yıllarca tedavi etmiş doktoru aradı, onu da çağırdı.

Ağanın büyük karısı, kasaba doktoru sütunlu galeride ayak seslerini yankılandırarak koşarken öldü. Ağa başındaydı. Kadın ona eğilmesini işaret edebildi kaşıyla gözüyle. Ve kulağına fısıldadı: "Kim oturacak orada? Kimler toplanıp namaz kılacak sundurmanın altında?" Ağanın içi ürperdi. Kadının yattığı yerden yakındaki uzaktaki, olan ve olabilecek her şeyi kavraması onu hem hayranlığa hem kızgınlığa sürüklüyordu. Kadın ağanın tahayyül dünyasını yerle bir eden sorularına ısrarla devam ediyordu: "Kim kıldıracak namazı?" Ağa, yerinden sıçradı ve derinlerden gelen bir hırıltıyla, "Hâşâ!" dedi. Yaşlı kadının yüzüne korkuyla baktı. Bu yüzde okuduğu kararlılık ve yenilmezlik nereden besleniyordu ki bu kadar güçlüydü? Tekrar, "Hâşâ," dedi ağa, "ben ağırlayıcıyım... Hizmetkârım sadece." Kadının yüzüne bakamadı bu sefer. Onun ikna olmamışlığını yeniden görüp ezilmek istemiyordu. Kadın tekrar konuştu. Çok usul konuşuyordu, sesi hastalıklıydı, fakat asla bozulmayacağı belli bir âhenkle yüklüydü: "Başka gelecek yok. Sonuncu gelip gitti. O da, sallallahü aleyhi ve sellem, tekrar gelmeyecek. Bu dünyada zaman geriye çevrilmez. Senin mükellefiyetin bu dünyada ağa. Öteye uzanma cüretini kim verdi sana? Doğdun ve öleceksin." Ağanın omuzları daha da çöktü. Ka-

dın ilk defa daha dostça bir ses tonuyla konuştu, güçlükle kıpırdattığı eliyle ağanın koluna dokunarak: "Bu küfrdür, yık onu, tövbe et, Kâmil adını da bir daha ağzına alma!" Ağa, kocaman açılmış gözleriyle karısının tere bulanmış yüzüne baktı.

Kadın birkaç kelime daha fısıldayabildi: "Sana bunu yaptıranı ben tanıyorum." Ağa bembeyaz oldu. Gözleri daha da açıldı. Güçlükle, "Kim..?" diye sorabildi. Kadın, "Resûl'e verilmiş kudrete kim göz dikebilirse o," dedi. Ağa, "Ama..." diye kekeledi; dehşet içindeydi. Büyük hanım son gayretini harcıyordu. "Tövbe et," dedi. Kov onu. Sorarlar: Size bir uyarıcı gelmedi mi?"

Kasaba doktorunun ayak sesleri loş sütunlu galeride yankılanıyor, başka ses duyulmuyordu. İri kıyım aşçı kadın hıçkırığını güçlükle yuttu. Ağa bir daha aynaya bakmayacağına yemin etti.

Toplanıp yola çıkmaya hazırlanan ameleler durduruldu. Yeni yapılan ne varsa yıkıldı, yakılabilen yakıldı, gerisi uzaklara götürülüp gömüldü, üzerlerine okunmuş sular döküldü. Bir kısmını da, ağanın zorbalarından birkaçı, götürüp gömmek yerine, hortumun aşağıdaki cesetlerden kâh bir cıgara kağıdı kâh bir piyango bileti kapıp yukarılarda uçuşturduğu yardan aşağı boca ettiler. Henüz açılmamış top top beyaz kumaşla birlikte.

3

Ölçü ve ayar

Ağa avlu duvarlarını ilk haline getirdi. Yalnız, doğu ve kuzey duvarlarının kesiştiği köşeye yüksekçe bir kule yaptırdı. Girişte bir demir kapı, üstte tek pencereli bir oda ve döne döne buraya çıkan bir merdiven. Bu işler tamamlandığında, otomobilini hazırlatıp yola çıktı. İstanbul'da gezmedik sahaf, dolaşmadık antikacı bırakmadı. Hatırlı nüfuzlu tanıdıklarını araya soktu, paralar döktü. Ve bagajında, bir bavul dolusu eski ilm-i nücum, felekiyat, hey'et kitabının yanısıra üç usturlab, yedi pusula (biri yeni ve elektronik), çeşitli zamanlara ait güneş saatlerinden parçalar ve güneş saatleri üzerine resimli bir kitap, değişik boyutlarda iki rubû tahtası, bir kıblenüma ve kimi birbirini tutmayan, kimi bambaşka sistemlere göre düzenlenmiş, güneş ve ay hareketlerini gösteren bir sürü eski çizelge ve tablo, pek çok eski takvim ve pek çok eski-yeni saatle döndü. Bunların hepsini yeni yaptırdığı kuleye taşıttı. Oraya bir masa, bir koltuk, bir sandalye, bir de döşek koydurdu. Evdeki hizmetkârlardan ikisine, bundan böyle gözlerinin kulede olmasını,

bir şey istediğinde aynayla işaret vereceğini söyledi. Ama hemen ertesi gün, "Yok, aynayla olmaz, katiyen!" dedi. Kasabadan elektrikçinin çağırılmasını istedi, "Gelsin bir lamba koysun, istediğimde yakayım," buyurdu. Elektrikçi geldiğinde düofon yapmayı teklif etti. Ağa reddetti. Lamba kondu.

Elektrikçiye gerçek sebebi söylemedi, ama artık konuşmak istemiyordu. Kendi sesini duymak istemiyordu. Sesi, hükümdarlığının başlıca icra aracıydı. Dünyaya sesiyle hükmetmişti bunca zaman. Buyurmuştu, o kadar. Gözlerinin gördüğünü seçmeyi, ayıklamayı, iptal etmeyi, zihnindeki başka görüntü kalıntılarıyla istediği sûrette birleştirmeyi, hepsini yıldızlardan oluşmuş bir fonun önüne koymayı beceriyordu. Sesler fazla somuttu. Ağa görmemeyi beceriyordu, duymamayı beceremiyordu. Kulede sürekli kalması için sağır-dilsiz muhafızını yanına aldı.

Kasabadaki iki otel, bir benzin istasyonu, iki ayrı beyaz eşya bayii, çarşıdaki otuzsekiz dükkândan yirmibiri, ikisi beş, yedisi üçer katlı dokuz apartman, şehirde bir işhanıyla dört daire ve kasabadan şehire çalışan dört minibüsün sahibi Değirmencioğlu uğradı. Şu, Nergis'i oğluna alacak olan muktedir. "Siz istirahat buyurun, haber edelim," dediler, "Yok, iş başında göreyim, bakalım neyle meşgûlmüş Gafur Ağa. Hiç aramıyor, sormuyor," deyip kuleye yöneldi. Hizmetkârlar haliyle durduramadılar.

Değirmencioğlu kulenin merdivenlerini çıkarken, ağanın, sağır-dilsiz muhafızına şunları söylediğini duydu: "Zamanın ilerleyişini avuçlarımın içinde hissedeceğim; elimi bir çeşme altına tutmuşum gibi. Su nasıl akıp giderse avuçlarımdan, zaman da öyle akacak." Değirmencioğlu son basamağı da çıktığında, ağanın imal etmeye çalıştığı özel verniği karıştırmakta olan sağır-dilsiz muhafız dönüp onu gördü. Gözkapaklarını usulca açıp kapatarak selâmladı. Gafur

Ağa yeniden işine gömülmüştü. Çeyrek daire biçiminde, şimşir bir levha üzerine cetvel ve gönye ile çizgiler çekiyordu. Yanıbaşında iki kavanoz tutkal, zımpara kağıtları, birkaç değişik boyda cam küreler, bir sürü kurşunkalem ve mürekkep hokkaları vardı. Değirmencioğlu bunlara da, odanın bütün duvarlarının saatlerle kaplı oluşuna da mânâ veremedi. Ağaya doğru usul usul yaklaşırken döner tezgâha çarptı. Ağa başını kaldırdı, Değirmencioğlu'nu gördü mü görmedi mi anlaşılamadı. Kurşunkalemini açmaya koyuldu. Değirmencioğlu dönüp yardım dilenir gibi muhafıza baktı. İriyarı adam, kendinden beklenmeyecek bir incelik ve intizamla vernik karıştırıyordu. Değirmencioğlu birden yerinden sıçradı, çünkü ağa başını kaldırmadan konuşmuştu: "Bununla en fazla dakika mertebesinde hata yaparak zamanın sırrına yaklaşacağım. Her şeyi benim elimden çıkma olacak." Değirmencioğlu, sırf birşeyler demiş olmak için, "Demek marangozluğa heves ettin Gafur Ağa," diye konuştu. Üstüne de gülümsemeye çabaladı. Fakat Ağa birden öfkeyle kalktı. "Sen zamanın küçücük bir parçası içinde yaşıyorsun, Değirmencioğlu, hepiniz tâbiyeti kabullenmişsiniz; halbuki ben, zaman avcumdan aksın diye uğraşıyorum." Muhafızının vernik karıştırdığı kocaman tencereye yaklaştı, bir çıta sokup verniğin kıvamına baktı. "Binbaşı Ziya Bey'le Kimyager Cevat Mazhar Bey çok uğraşmışlar, ama yapamamışlar," dedi. "Ben yapacağım. Eski rubû tahtaları gibi, benimkinin ruganı da asırlarca çatlamayacak, donmayacak, su gibi berrak kalacak."

Sonra birden pencereye hamle edip dışarı baktı. Değirmencioğlu da baktı ve avludaki güneş saatini gördü. Gafur Ağa pencerenin pervazının yanına asılmış saate uzanıp onu aldı, kurdu. Bir daha dışarı bakıp defterine birşeyler karaladı. Değirmencioğlu merakla eğilip tekrar pencereden dışarı baktığında, kayalık tepeye doğru koşan iki keçi gördü.

Değirmencioğlu, koskoca ağanın böyle birdenbire nasıl kafayı üşüttüğünü düşünerek gitti. Bunun sonuçlarını hesaplamalıydı. Konağın avlusunda gördükleri hiç hoşuna gitmemişti. Ağanın adamlarından, bilekleri dışında çenelcri de kuvvetli birkaçı burayı hükmü altına almış gibiydi. Rüzgâr avluyu toza toprağa bulamıştı. Konağın cephesinin badanaları, avlu duvarlarının sıvaları yer yer dökülmüştü. Ağanın yöreye nam salmış kangalları, başları çğik, duvar diplerine sinmişlerdi. Sundurmanın altında ateş yakılmış, silahlı adamlar ateşin etrafına çömelmişler, ateşe tuttukları etleri yiyor, içiyorlardı. Değirmencioğlu avlu girişine yürürken hiçbiri ayağa kalkmadı. Biri, et kokusuna yanaşan köpeklerden birinin önüne elindeki parçayı attı. "Al 'lan itoğtuit!" diye bağırarak. Kasabaya dönüş yolu boyunca bu ses Değirmencioğlu'nun kulağından gitmedi. Köpekler nesillerdir burada yetiştirilir, ağa neredeyse her biriyle ayrı ayrı ilgilenir, hiçbirini ölene kadar yanından ayırmazdı. Bugüne kadar kimseye tek yavru verdiği görülmemişti. "Itoğluit ha..." diye geçirdi içinden Değirmencioğlu. "Ne günlere kaldık..." Sigarasını yakmadan önce, gümüş kaplama çakmak kabını pantolonuna sürüp parlatırken, ağanın devrinin kapanmakta olduğu sonucuna vardı.

Kış, her zamanki gibi, birden bastırdı. Güneş saatleri oraya buraya dikilmiş mânâsız çubuklara dönüşmüştü, ağanın değişik âletlerle yaptığı ölçümler birbirini tutmuyor, odadaki saatlerin ayarları denkleştirilemiyordu. Gafur Ağa sıkılmaya ve öfkelenmeye başlamıştı. Fırtına, küçük kayalarla kaplı yamaca yakın konmuş büyük güneş saatini târumâr etti. Hava buz gibiydi; kar da düşmüyor, yumuşamıyordu. Vernik dondu. Ağa kuledeki muvvakkithane ve atelyesine odun sobası kurdurmuştu, ama soba sönüktü. Tütüyordu, sobayı kuran hizmetkârlar bir türlü halledememişler, ağa

da sinirlenip hepsini kuleden kovmuştu. Ayrıca, sobanın fazla yakınında unutulmuş iki eski rub'û tahtasından birinin cilâsı çatlamış, ötekinin bir tarafı kararmıştı. Odun sobası tekin değildi. Elektrikli ısıtıcı takıldığı anda sigortaları attırmıştı. Ağa elektrikçiyi kasabadan getirsinler diye adamlarına emir vermişti, elektrikçi hâlâ ortada yoktu. İriyarı muhafızın burnunun ucu kıpkırmızıydı. Kocaman avcunun içinde sakladığı mendille sık sık akan burnunu siliyordu. Ağanın gözleri çakmak çakmaktı, soğuğu fazla hissetmiyordu, çünkü ateşi yükselmişti. Dizlerindeki, bileklerindeki dermansızlık, onu pencere önündeki koltuğuna mıhlamıştı. Yutkunurken boğazına bıçak saplıyorlardı sanki. Yüzünü acıdan çok öfkeyle buruşturuyordu. Ve saatlerin ayarları birbirini tutmuyordu.

Akşamüstüne doğru, birden başlayan tipi, havayı yumuşatmak şöyle dursun, ağanın gözüpek zorbalarının bile ikibüklüm kaçışmalarına yolaçmıştı. Ahırlara daldılar, hayvanların sıcaklığına sığındılar. Özellikle atların yanına, ağanın üç seyisiyle yamaklarından başka birinin girdiği daha önce görülmemişti. Seyislerden biri kapıya dikildi, adamlara karşı durdu ve bir kabza darbesiyle yere yığıldı.

Kaşları ve bıyıkları donmuş atlı avluya daldığında etrafta kimseyi göremedi. Zaten tipiden avlu duvarı bile zor seçiliyordu. Tüfeği sırtına çapraz asılı, atından atladı. Hizmetkârların kullandığı kapılardan birine bütün gücüyle vurmaya başladı. İçeri aldılar. Silahlı arkadaşlarını sordu. Alelacele bir çay içip ahıra yollandı. Girdiğinde, içeridekilerin hepsi kulak kesilip onu dinledi. Bir-ikisi hemen ayağa fırladı. Öbürleri durup düşündüler. Biri, "Bunu sormak lâzım," dedi. Bir başkası, "Hem de bir fırsattır belki," diye konuştu. Adamlar arasında son zamanlarda söz sahibi hale gelmiş ikisi ona kötü baktılar. Tipi kesildi.

Kaşlarından ve bıyığından sular damlayan adam kulenin kapısına dayandı. Kapıyı vurmaya cesaret edemedi, ağanın muhafızı geldiğini görsün diye kulenin çevresinde dolaşıp pencereden muhafızı gördüğü anlarda elini kolunu telâşla sallamaya koyuldu. Sonunda muhafız onu fark etti. İnip kapıyı araladı. Adamın kıpkırmızı suratına, elindeki tüfeğe, dudak hareketlerine baktı, başını salladı. Yukarı çıkıp ağanın yanına dikildi. Ağa başını kaldırmadı. Titriyordu. Muhafız ona sokuldu biraz. Ağa fark etti ve muhafıza baktı. "Ne var?" diye sordu. Bir süre, muhafızın donmuş bakışlarına aynı donuklukla karşılık verdikten sonra, "Kim geldi? Gelsin bakalım," dedi. Muhafız merdiven başından, aşağıda, kapı aralığında bekleyen adama 'gel' diye işaret etti. Adam basamakları ikişer ikişer tırmandı. Ağanın zamana hükmetmek için uğraştığı o garip mekânı ucundan gördüğünde gözleri daha da kocaman açıldı. Bu sırada birden acıyla irkildi. Muhafızın pençesi bileğini kavramış, kolunu bükmüş, elindeki tüfeği, seviyor-sevmiyor falı bakan bir genç kızın papatya yapraklarını koparışı gibi incelikle, usulca elinden alıvermişti. Ağanın yanına silahla girmiş olduğunu adam o sırada fark etti. Ve buraya gelişinde beraberinde getirdiği dehşeti oracığa bırakıp bundan çok daha büyük, çok daha elle tutulur bir korkuyu sırtladı. Vücudundan ter boşandı. Diz çöktü.

Ağa şunu öğrenmişti: Adamlarına ateş açılmış, birini bacağından birini göğsünden vurmuşlardı. Göğsünden vurulan hemen ölmüştü. Bacağından vurulana kasabada pansuman yaptırmışlar, evine gitmişti. Ölenin cesedi yolda kalmıştı. Ortalık yerde. İsyancı ihtiyarla oğulları, evden ateş etmeyi sürdürmüş, kimseyi cesedin yanına yaklaştırmamışlardı.

Gafur Ağa, "Sebep nedir?" demedi. Yanına silahla girilmiş

olmasının hesabını da sormadı. İlkini hiç merak etmedi, ötekini uzun uzun düşündü. Bir mânâ arıyordu. İçinden okudu: "O'nun yarattığında hiçbir çelişki ve uygunsuzluk göremezsin. İşte gözünü çevirip gezdir, herhangi bir bozukluk ve çarpıklık görüyor musun?" Gözlerini yumdu, yine içinden, birkaç defa tekrarladı: "...herhangi bir bozukluk ve çarpıklık görüyor musun?"

Birden, o zayıf düşmüş halinden hiç beklenmeyecek bir ataklıkla elini masaya vurup ayağa kalktı. "Görüyorum!" dedi hırıltılı bir sesle.

Diz çökmüş adam, ağanın yüzünü seçemiyor, bu, korkusunu artırıyordu. Ağanın dudaklarından dökülen ve hiç anlam veremediği söz, onun tepeden tırnağa titremesine yolaçtı. Ağa ona doğru bir adım attı, "Al tüfeğini git, cesedi getirin, bekleyin," dedi. Muhafıza da tüfeği versin, adama dokunmasın diye işaret etti. Adam koşarak çıktı gitti, kapıdan dışarı adım attığında soğuğu hissetmedi.

Kısa süre sonra, bu sefer seyislerden biri kule kapısına dayandı. Ağanın yanına girdiğinde onun eline sarıldı, ağa öptürmedi. Seyis, çenesine bastırdığı kanlı bezi çekip kabza darbesinin açtığı yarayı gösterdi ve tipi başladığında olanları anlattı. Ağa onu ses çıkarmadan dinledi, "Peki, git," dedi.

Ağa döndü, pencerenin karşısına oturdu. Hepsini gizleyen beyaz örtüyü yok sayıp kayalara, çalılara baktı. Gözleri, kayaların üzerinde oynaşan keçileri aradı. Karanlık çökene kadar ağa burada böylece, adamları da alacakaranlıktan yararlanıp alabildikleri cesedin başında, ön avluda, yaktıkları ateşin çevresinde, tüfekleri yanlarında oturdular ve üşüdüler.

Ağa yemeğin geciktiğini fark etti. Baktı, muhafız yemeği almaya gitmiyor. Onun yanına yaklaştı, elindeki mumu

yaklaştırıp yüzüne baktı. Dönüp bir sürü saatin yanyana asılı durduğu duvarı gösterdi. Muhafız kıpırdamadı. Ağa yeniden masasının başına döndü. Oturdu. Odadaki onlarca saatin tıkırtısı birleşmiş, tekdüze, anlamsız bir gürültü meydana getiriyordu. Ağa saatlerden bazılarının seslerini hep ayırt edebilmişti. Şimdi edemiyordu. Bu gürültüyü ilk defa duyuyordu. Bu gürültü, zamanın akışını haber vermek için ona eşlik eden bir düzeneğe ait olamazdı. Zamanın peşinden koşmaya çalışan, takılan, tekleyen, yoluna devam edebilmesi için biryerlerine parmak atılması gereken, insan yapısı beceriksizlikle mâlûl, alelâde birtakım makinelerin toplu halde zavallıca sızlanmalarıydı bu. Mum ışığında titrek titrek sızlanıyorlardı. Bunlar mı zamanın ağanın avcunun içinden akıp gitmesini sağlayacaklardı?

Karanlık çöktü, bütün hareketleri ve sesleri saran beyaz örtü parladı. Ön avludaki adamlar, cesedi bir köşeye sürüklediler, bir ateş daha yaktılar. Tüfeklerin madenî kısımlarını çuval parçalarına sarıp ateşe yakın koydular. Kalkıp kollarını bacaklarını sallıyor, sigara üstüne sigara yakıyorlar, sigara donmak üzere olan dudaklarına yapışıp derilerini koparmasın diye sürekli dudaklarını yalıyorlardı.

Ağa, sütunlu galeriden avluya açılan kapının ardından bir süre onları gözledi. Dev kapının bir kanadına iliştirilmiş küçük kapı açıldığında adamların yalnız bir-ikisi fark etti. Ağa ateşe doğru yürürken, bunlar ötekileri dürtüp uyardılar. Hepsi ayağa fırladı. Ağa ateşe yaklaştı, ellerini alevlere doğru uzattı. Bir ayini yönetir gibiydi. Hiçbirinin yüzüne bakmıyor, adamlar ona korkarak bakıyorlardı. "Her şey beni buraya çağırıyor," dedi ağa. Adamlar şaşırarak baktılar. Ağa, at ahırına girmek için seyisin çenesini parçalayan adama döndü. "Sen," dedi, "ahıra." Adam anlayamadı, dolayısıyla kıpırdayamadı. Ağa buyruğunu tekrarladı. Yanındaki, adamı dürttü. Adam ağır adımlarla ahırın yolunu tuttu. Ağa

tekrar ellerini alevlere uzattı, hiçbirine bakmadan, adamlara, "Siz bekleyeceksiniz," dedi.

Sonra o da ahıra doğru yürüdü. Adamlar hiç konuşmadan, yanlarına sarkıttıklarında donacak kadar üşümüş ellerini ateşe uzattılar ve beklediler.

Ahırdan iki el silah sesi ve bunu izleyen kişnemeleri duyduklarında, Gafur Ağa'nın döndüğüne hükmettiler. Bazıları sevindi, bazıları korktu.

Birkaç sigara içimi sonra, ağa hizmetkârlardan biriyle haber yolladı, "Sabah namazından önce hazır olsunlar," diye. Binanın arka tarafındaki iki büyük odaya döşekler serildi, adamlar çorbalarını içip yattılar. Hiçbirini uyku tutmadı.

Ağanın adamlarından birini öldürüp öbürünü yaralamış ihtiyarla oğulları da, ellerinde tüfekleri, gelinlerin yanlarına koyduğu yiyecekleri yiyerek, gözlerini pencereden ayırmadan beklediler. Nöbetleşe, sobanın başına geçip ısındılar. Sobanın bu gece sabaha kadar yakılmasında sessizce anlaşmışlardı. Gelinler sabaha kadar odun attılar sobaya.

Ağa, her biriyle başka bir sabah namazı vakti elde ettiği âletlerine, pek azının ayarı birbirini tutan saatlerine küçümseme dolu bir tebessümle baktı, muhafızına kendisiyle gelmesini işaret ederek kuleden çıktı.

Ön avluya geldiğinde, silahlarını kuşanmış bekleşen adamlar, pür dikkat, en küçük hareketinden mânâ çıkarmaya çabalayarak izlediler onu. Aralarından biri ağaya yaklaştı, önünde eğildi. Ağa ona birkaç söz söyledi. Kısa, net, gerisi bilindiği için uzatılmasına gerek olmayan. Ağa otomobilini istemedi, "Atımı!" dedi. Avludan çıktılar.

Kısa sürdü. Dört yandan yaylım ateşine tutulan evin içinde her biri beş-on yerinden vurulmuş adamlar, kadınlar, çocuklar can çekişiyordu. Ağa atıyla eve doğru yaklaştı. Baktı. Eve arkasını, adamlarına yüzünü döndü. Başını salladı.

Az sonra başını şöyle bir çevirip göz ucuyla baktığında, göğe yükselemeyen alevleri, çökmüş çatının hemen üzerinde, rüzgâra direnemeyerek dağılan dumanları gördü. Çatıya yığılmış, duvarlara yapışmış kar eridikçe ateşi besliyordu sanki. Ağa, iki yanı sonsuza kadar bembeyaz, ortası alev alev bir fonun önünde, atının üzerinde, kulesine doğru yola koyuldu. Kuyunun yanından geçmemek için yolunu uzattı.

İki gün sonra, ağanın, artık yatışmış olan ve yüzleri yeniden gülen adamları, öğlene kadar, kuledeki eşyayı atlı arabaya yüklediler. Saatler, rub'û tahtaları, usturlablar, parşömenler, kitaplar, hattâ oradaki masa, sandalye, koltuk ve döşek, çürüyen cesetlerin kokusunun hiçbir zaman yukarıya ulaşmadığı yarın başına götürüldü. Önce büyük parçalar sonra küçükleri aşağı atıldı. Vernik tencereleri, taşınırken devrilmesin diye en dibe yüklenmişti; sona kaldılar. Onlar da aşağı savruldu. Rüzgârın öldürülmüşlerden yaşayanlara haber getirmek için dolaştırdığı cıgara kağıdıyla piyango bileti, vernik sağanağına tutularak yeniden aşağı düşüp, karla kaplı cesetlerin üzerine yapıştılar. Zamana hükmetmek için toplanmış âletlerle güne hükmetmek için yardan aşağı atılmış cesetler, kar kalktıktan sonra, güneş ışınlarının yarın dibine ulaşabildiği sınırlı öğle saatlerinde parıl parıl parladılar.

Ağanın adamlarından ikisi, ellerinde tuttukları ışıl ışıl madenî âletlerden iri olmayanları ve küçük saatleri aşağı atmadılar, para eder düşüncesiyle ceplerine, heybelerine sokuşturdular.

Yıllar sonra, bu adamlar bu âletleri antikacı ve sahaf Salih Bey'e geri götürüp karşılığında aldıkları parayı ceplerine attılar. Bunun için bir İstanbul seyahati fırsatı çıkmasını bek-

lemeleri gerekmişti. Salih Bey merak duydu, konuşturmaya çalıştı onları. Konuşmayı fazla bilmiyorlardı, yine de kırık dökük parçalardan oluşan, kısa bir hikâye anlatabildiler. Bu hikâyeyi Salih Bey zihninde muhtemelen şu okuduğunuza benzer şekilde geliştirdi.

Ama ne yaptıysa, ağanın zamanla uğraşmaya niye merak sardığını, bundan niye vazgeçtiğini adamların ağzından duyamadı. Adamların anlayabileceği bir soru sormayı beceremedi. Adamlar onun getirttiği çayları içerken, Salih Bey içinden konuşuyordu onlarla: "Adaptasyon desem, anlamayacaksınız, intibak desem, aval aval yüzüme bakacaksınız, sizden nasıl öğreneceğim daha fazlasını? Ben gerçi biliyorum sizin ağanızın niye bunca kıymetli âleti hebâ ettiğini. Lâkin zamana temas edebilmek için tâbiyeti kabullenmek lâzım. Tevazû lâzım. Hükmetme değil! Tam aksi. Bir ağa için mümkün mü böylesi? Katiyen değil. Zaman kudret kabul etmez. O bir akıştır. Kudreti budur. Daha büyük kudret de yoktur. Kader bile, zamanın içinde fırsat kollayan bir oportünisttir. İnsanın kudreti zamana direnmeye kalkınca biter. Zaman insana kudretinin sınırını anlatır. Bu yüzden insan zamanı kendi kabullenebileceği lisana tercüme eder, keser biçer, ona 'tarih' der. Ve kendini geçmiş, yaşanan veyahut gelecek tarihle çevreler. Bunun dışına çıkmayı istemez. Zirâ, bunun dışında kudretsiz kalır. Zamana teslim olması icap eder. O muazzam akış içerisinde hepimizin ötekiyle eşit olmak dışında makamı yoktur. İster bu akışa ilâhî desin ister demesin."

Salih Bey, ağanın adamlarıyla daha fazla iletişim kuramayacağına kanaat getirdikten sonra bütünüyle kendi âlemine çekildi. Adamların heybesinden çıktığında üzerine tütünler yapışmış bulunan usturlabı özenle sildi. Parlatmak için kadife bezlerinden birini almak üzere çekmeceyi açtığında, henüz ödemediği elektrik faturasını gördü. Dükkân kirasını

da yatırmadığını hatırladı. Kendi kendine güldü. "Sıçramak istesen de bırakmazlar ki," diye söylendi. "Bütün bu kayıt kuyut, bütün bu tahakküm niyedir? Hele bir 'bugüne iştirak etmeyeceğim', 'sizin beşi çeyrek geçenizden veyahut dörde on varınızdan bana ne' de de gör gününü!.."

4

Başlangıçtan önce

"Mahfazayı da yeni yaptırdım," dedi sahaf ve antikacı Salih Bey, otuz senelik arkadaşına. "Bir âfetten yakınlarımı kurtarmış gibi oldum bunlara yeniden kavuşunca." Elindeki kıblenûmayı mahfazaya yerleştirdi. O kadar kıymetli antika âletlerin ne istediğini bilmez bir ağanın elinde çarçur oluşuna arkadaşının içten üzüldüğü belliydi. Adam, ileri yaşına rağmen dökülmemiş, seyrekleşmiş ak saçlarla kaplı başını ağır ağır sallıyor, içinden söyleniyordu. Azıcık doğrulup Salih Bey'in yüzüne baktı, "Mektupta yazdığında," diye konuştu, "hebâ olanı daha az sanmıştım. Oysa kurtulan pek az." Salih Bey itiraz etti; daha çok arkadaşını teselli amacıyla: "Yoo, kurtulanlar bu kadar değil. Beş-on parça daha vardı. İki sene evvel rasathaneden geldiler, müzeyi geliştiriyoruz dediler. İki genç memurdu, gözüm tuttu. Bu sefer noterden tasdikli evrak yaptırdım, verdim onlara."

Kahveci içeri daldı, askılı tepsiyi sallayarak iki yaşlı adamın karşılıklı oturduğu masaya yaklaştı. Ses çıkarmadan, yüzlerine bakmadan, sade kahvelerini önlerine koydu. Dö-

nüp dükkânın ortasına ilerledi. Çayı, dükkân sahibiyle arkadaşından epeyce genç olan uzun boylu adama, Coca-Cola'yı kıza verdi.

Kahveci çıkarken, Salih Bey'le Nuri Bey ilk yudumlarını alıyorlardı. Yıllardır ilk defa yüzyüze görüşebiliyorlardı. Öncesinde heyecanlanmışlardı. Ama karşılaştıklarında ikisinin de beklediği gibi olmadı. Sanki hep biraradaydılar. Mektuplar uzaktaki bir insanı bu kadar yakına getirebiliyordu demek...

Şüphesiz, bu iki yaşlı adamın birbirlerine yazdıklarına sadece mektup deyip geçemezdiniz. Bir, bazen birkaç haftada yazılan, boyuna çeşitli eklemeler yapılarak genişletilen, derinleştirilen, her soruyu, her konuyu kapsayan akıl yürütmelerle dolu mektuplar... Bunlar aracılığıyla telâşsız, ihmalsiz, samimi bir fikir ve duygu alışverişi yapabiliyorlardı. Birbirlerinin zihnini, ruhunu besliyorlardı. İki yaşlı adam öyle bir hat keşfetmişlerdi ki, evlerin, sokakların, saatlerin ötesinde; onu izlediklerinde hem birbirleriyle hem ulaşabildikleri en derin varoluş düşüncesiyle buluşuyorlardı.

Birbirlerine mektup yazar gibi konuşuyorlardı şimdi. Uzun uzun. Salih Bey masanın üzerinden arkadaşına doğru eğildi: "Şeytan kovma denen şeyin büyük bir aldatmaca, büyük bir itiraf, mühim bir anahtar olduğunu fark ettim," dedi. Nuri Bey merakla kaşlarını kaldırdı. Yaşlı sahaf devam etti: "Sonsuzluğun içerisinde, kendisini, yaşayan veyahut geçmişte yaşamış pek çok insanın, yaşanan veyahut geçmişte yaşanmış pek çok hadisenin meydana getirdiğini bilen insanın şeytanla ne işi olacak? Kendi şahsî hayatımıza bir baş bir de son tayin ediyoruz, ne olacaksa bu sınırların arasında olup bitmesini istiyoruz. Tabiî bir de, mümkün olduğunca fazlasını istiyoruz. Kendimizi başı sonu belli bir hikâye kabul edince, başlıyor bunu en üstün kılmak telâşı. En güzel yerlerde geçmeli benim hikâyem! En güzeller, en

güçlüler benim hikâyemde rol almalı! Başrol de benim zaten. Ben başrolde olduğum için en mühimi benim hikâyem!.. Şeytan işte bu yüzden cirit atabiliyor etrafımızda. Onu buradan kovmak mümkün değil. Kovunca, git başkalarına musallat ol, demiş oluyoruz. Halbuki, kendi hikâyemizi meydana getiren başka insanların hikâyelerini, geçmiş hikâyeleri, bizim bizden sonraki hikâyelere katacaklarımızı, farkında olmadan içerisinde yeraldığımız öbür hikâyeleri, bunların hepsini kucaklayabilsek, zaten şeytanın kapısından giremeyeceği bir âleme geçmiş olacağız. Halbuki şeytan kovarken, buraya geçmeyi reddediyoruz. İtiraf ediyoruz; diyoruz ki: biz sonsuzluğu kavrayamayacağız; burada, bu aşağı ve sınırlı âlemde, saatlerin yelkovanları, keskin bir kılıç gibi, her dönüşte sonsuzluk ve bütünlük hissiyatımızı dilim dilim doğrarken, kendimize, sırf kendi marifetimiz olan bir hikâye yapmak istiyoruz..."

Kız, üstüne kitaplar yığılmış tabureye çarptı. Yere düşen birkaç kitabın pat pat seslerini duydular. İki yaşlı adam beraberce başlarını çevirdiler. Kitap, gravür, levha ve antika ıvır zıvır yığınları arasında dolaşmaya çabalayan ve şişmiş karnı yüzünden bazı aralıklardan geçemeyen kızın arkasından gülümseyerek baktılar. Kızın sararmış yapraklar, dökülmüş varaklar, meraklısını bekleyen muvvakkithane ve gökbilim âletleri arasında çıktığı keşif gezisini izleyen uzun boylu adam koşup kitapları kaldırdı, yerlerine koydu. Kız ona gülümsedi, karnını göstererek birşeyler söyledi. Adam da gülümsedi. Kız, raflardan birine uzanmaya çalıştı, olmadı, adam bir küçük âleti raftan alıp ona uzattı.

Nuri Bey, kızı işaret ederek, alçak sesle, "İşte, buyrun size bambaşka bir hikâye," dedi. "Yolda. Geliyor."

Salih Bey, kendi karnına usulca birkaç defa vurup, "Geliyor da nereden geliyor?" dedi, cevabı kendi vererek devam etti: "Yokluktan. Sonsuzluktan. Gelip görünür olacak, do-

kunulur olacak, söylediği işitilecek, az veya çok izler bırakacak..." Arkadaşı, önce yaşlı antikacının sözünü tamamladı: "Bilâhare yeniden sonsuzluğa..." Sonra arkasına yaslandı. "Hiç böyle şey olur mu?" diye devam etti. "Sonsuz bir akıştan, sanki bir taşıttan iner gibi buraya iniyoruz, burada her şey başlı sonlu, sonra, hop, yeniden sonsuzluğa... Bunu böyle tasavvur etmek daha mantıksız ve daha zor değil mi? Niçin sonsuz akışın bir kısmına iştirak etmiş olmayı kendimize yediremiyoruz da başı sonu belli hikâyeler olmaya çabalıyoruz? Niçin bütün bir beşerî hayat bu yanlış kabûlün üzerine kurulu?"

"Tuhaflz," diyerek onayladı Salih Bey arkadaşının sözlerini. "Ölenlerimizin sonsuzluğa ait olduğunu pek rahat kabul ediyoruz da, iş bize gelince, illâ kazık kakmaya uğraşıyoruz." Durakladı, kahvesinden bir yudum aldı, "Ve hattâ," diye devam etti, yine karnına usulca vurarak, "şu yoldakinin bile bir adet spermadan çıktığını söylemekle her şeyi izah etmiş gibi davranıyoruz." Güldü: "Sanki bir sakız parçası da, şişirip balon yapıyorsun." Bakışlarını kısa bir an pencereden dışarı çevirdi, tekrar arkadaşına baktı: "Günün birinde de patlayacak haliyle..."

Güldüler karşılıklı. Nuri Bey kızı işaret etti, "Bak," dedi, "tıpkı annesi. Kızım, besbelli işte, yaşıyor onda. Ben de bir miktar yaşıyorum. Yoldaki..." Salih Bey araya girip tamamladı: "...Kaç kişinin ne hikâyelerini toparlayıp üstüne kendi de katacak, bir hikâye meydana getirecek bakalım..."

Nuri Bey arkasına yaslandı, belli belirsiz gölgeler dolaştı yüzünde, "Daha buraya adımını atmadan, hikâyesine neler neler yazıldı," dedi. "Umarım kendi katacaklarına yer kalmıştır." Salih Bey, yüzünde şefkat dolu bir tebessüm, arkadaşını izliyordu. Ellerini açtı: elden ne gelir... "Hiç değilse şimdi beraberce buradasınız," dedi. Kızın gösterdiği bir kitabı almak için eğilmiş uzun boylu adamın becerikli hare-

ketlerini izledi. Nuri Bey de aynı yöne baktı. Bu sefer gülerek, "O da ayrı hikâye," diye konuştu. "Onda da kızım var." İki yaşlı adamın bakışları yeniden, güçlükle taşıdığı kocaman, kalın kitabı eline almış karıştıran kıza kaydı.

5

Çanta

Sevgilimin kendini ölümün kollarına atmasından hemen sonra, herkesin her şeyi bildiğini fark ettim. Bir tek şey dışında: Nergis'in kapkara suların yüzeyindeki aksi sûretine bürünmüş şeytanın bu işteki rolü...

Tek başıma, amaçsız kalmış ve Gafur Ağa tarafından kasaba havalisinden sürülmüştüm. Minibüs beklerken kasabanın çarşısında şöyle bir dolandım. Yere eğik bakışlarımın çevresinde kaygılı, mesafeli, yabancı bakışlar dolanıyordu. Her adımımda izlendiğimi hissediyordum. Üzüntü, acıyı paylaşma, destek olmanın imkânsızlığını bilme, bunların hepsinden çok şaşkınlık, şu küçücük yerde bir büyük maceranın bunca zaman gizlice yaşanmış olduğunu birden öğrenmenin şaşkınlığı, bunu bir faciayla öğrenmenin sarsıntısı, maceranın kahramanının şu gördükleri basit genç adam olduğuna inanamama... Benimle meşgûl zihinlerin yaydığı harareti algılayabiliyordum. Bütün bunların bana anlattığı, herkesin her şeyi bildiğiydi.

Ben insanlara hiç düşman değildim. İnsanları severdim.

Bunca güzelliği yaratan insanlardır. Benim hamurum rezillikleri değil güzellikleri göreyim diye şekillendirilmişti. Ama ne zaman ki kasabada herkesin her şeyi bildiğini fark ettim, insanlarla aramıza öyle bir mesafe girdi ki... Kara kara düşünerek çarşıda dolaşırken, artık ne yapsam bu mesafeyi aşamayacağımı hissettim. Tek başına kalmanın katıksız anlamına böylece çabucak ulaştım.

Madem biliyorlardı, birşeyler yapamazlar mıydı, önleyemezler miydi? Kader, bir anda üzerine çullanıp onu yolundan çıkartmaya azmetmiş insanlardan da güçlü müydü? Nergis'imle ben, kaderin üzerine çullanabilecek güçte değildik, ezildik. Ya etrafımızdaki onca insan..? Kadere teslim olmanın ne anlama geldiğini öğrenmiştim. Ama onun birilerini ezmesine, mahvetmesine göz yummayı kabullenemiyordum. Etrafımdakilerin, bizim mahvoluşumuzu soğukkanlılıkla seyretmiş olduğunu nasıl unutacaktım? Elbette unutamayacak ve dünyada her vakit geçerli tek davranışın her şeyi uzaktan seyretmek olduğunu kabul edecektim. Kendi başına gelenler dahil, her şeyi ancak uzaktan seyredebilirdin. Bilir fakat engel olamazdın.

İçimizdeki âlem dışımızdakine uymuyordu. Dışımızdaki âlemde varolmak için kuvvet gerekiyordu. Eylemek gerekiyordu. İçimizdeki âleme kimsenin duymadığı haykırışlar, terden sırılsıklam olmuş yastıkların, yumruklana yumruklana çürümüş dizlerin sızlanması tercüman oluyordu. Bunlardan da fazla, susuşlar. Bu ifadeleri kimse duymuyordu. Herkes biliyordu. Bilmek susmak demekti. Bilmek hiçbir şey yapmak demek değildi. İçimizdeki âlemin sesini kendi ciğerimizden, gırtlağımızdan, dilimizden damağımızdan geçirerek öteki insanların kulaklarına iletmek mümkün değildi. Bunun adı delilikti.

Ankara'ya gittim. Bakanlığa. Başıma gelen felâketi evirip

çevirip başka bir şekle soktum, Gafur Ağa tarafından sürgün edilişimden sözetmeden tabiî. Daha da meşakkatli bir yere tayin edilmeye hazır olduğumu, özellikle öğretmensiz bir köy falan varsa gidebileceğimi belirttim.

Benimki gibi bir durumda akla gelebilecek son şey oldu. Karşıma babacan bir âmir çıktı, işimi hemen halletti, üstelik dağbaşında bir köye değil, pek eksiği gediği olmayan bir kasabaya tayin edilmemi sağladı. Kağıtlarımı elime tutuşturup sırtımı sıvazlarken gözlerinden kendi halime dair bir tasvir okudum. Ama ilgilenmedim. Acelem vardı. Sadece belirli bir süre için zihnime açıklık, elime koluma kuvvet bağışlanmıştı. Azar azar harcasam ömrümün sonuna kadar idare edecek kuvveti sıkıştırmış, dertop etmiş, elime tutuşturmuşlardı. Ya şimdi tüketecektim ya da süre dolacak, onu da harcayamadan tükenecektim.

Eşyamı emanetçiden aldım. Otobüsüme bir-iki saat vardı. Otogara gidip bir köşeye çöktüm. Ve düşünmeye koyuldum: Ter kokan ceketlerin, güzel kokan kadınların, çirkin renklere bulanmış tabelaların, çatal bıçakların, dolup taşmış çöp kutularının, yıpranmış bankların, kirlenmiş camların, böceklerin, kelebeklerin, elle tutulur hasret ve nefretlerin âleminden dışlanmıştım. Çekip gitmek en hayırlısıydı belki. Fakat kendi âlemimde Nergis'in hatırasıyla yaşamak istiyordum. Direnme içgüdüsü müydü, neydi, bilemeyeceğim. Ağanın tehditleri de beni inada sürüklemişti. Bir âlemden dışlanmış, bir başka âlemi olduğu gibi içime almıştım. Orada görebileceğim hiçbir şey yoktu. Rüyalardan, hayallerden başka. Nergis'in kokusunu duyamıyordum. Eksikliğini duyuyordum.

İçimdeki âlemle irtibatım, araba klaksonlarının gürültüsü altında, koşuşan insanların, takvimlerin, saatlerin, kırık kaldırım taşlarının, çamur birikintilerinin ortasında kendiliğinden kurulacak gibi değildi. Oradan birtakım kıpırtıları,

işaretleri, sesleri, bîçare bedenimin algılayabileceği şekilde, sınırlı, sonlu yaşantıma taşımam gerekiyordu. Uçuşanı, hissedileni yakalayıp dokunmalıydım. Duymalıydım. Sesleri...

Bir yandan herkes gibi yaşamayı -yeyip içmeyi, uyumayı, sobaya kömür atmayı, üşümeyi, omzumuzu kasıp başımızı göğsümüze gömmeyi- sürdürerek, içimizdeki âlemin seslerini bu âleme ithal etmek, ancak birtakım aracılarla mümkün ve meşrûydu. Kılık ve kimlik değiştirmiş, maske takıp başkalaşmış insanlarla. Veya birtakım araçlarla. Kelimelere, cümlelere veyahut bir saza, kemana kimse deli demezdi.

Yerimden fırladım. Eşyam ne olacaktı? Her şeyi orada öylece bıraktım. İçimdeki ses, hiçbir şeyimin çalınmayacağını söylüyordu bana. Zaten çalınsa ne fark eder... Eder! Valizi açıp çarşafı çıkardım, güçlükle ufak çantama tıkıştırdım. Çantayı yanıma aldım, koşar adım otogardan fırladım. Yolda elimi çantaya sokup Nergis'in ipeklisini bir ucundan yakaladım, okşadım, cebimdeki madalyonu da yokladım. Soluğu Ulus'ta aldım. Biraz sorup soruşturup bir dükkân buldum.

Dokuz-on yaşlarındayken bir sazım vardı. Dedeminmiş. Kendi kendime çalmayı becermiştim. Oyalanayım diye vermişlerdi, becerdiğimi görünce eve birilerini getirdiler, birşeyler daha öğrendim. Güzel çaldığımı söylüyorlardı.

Öğretmen okuluna gidince sazdan kopmuş, alaturka tiryakisi olmuştum. Keman çalan bir arkadaşım vardı, astımlı. O derinden gelen, her biri direncinden birazını daha koparıp götüren iç burkucu öksürüklerini tutmaya çabalayarak sevdiğim şarkıları çalardı. Ben de söylerdim. Toplu eğlencelerimizde hep bana şarkı söyletirlerdi. Astımlı arkadaşım, kemanını alıp beceriksizce çalmama izin verirdi. Bana, "Sen çok çabuk öğreniyorsun," dediğinde acemiliğimin geçmekte olduğunu, müziğin büyülü âleminde yalpalamadan yürü-

meyi becerdiğimi ben de hissetmiştim. Bana çok şey öğretti. Bir çanta dolusu notası vardı. Bunlarla da yetinmez, eskicilere, sahaflara gidip eski notalar arardı. Bazen beraber giderdik. Ayrılacağımızda çantayı olduğu gibi bana verdi. "Bunlar orada burada hebâ olursa daha çok üzülürüm," demişti. "Ben nasılsa ezbere çalabiliyorum pek çok şeyi." Yeni bir parçayı sökmeye niyetin yok mu, diye soramadım. Çünkü zaten kendi ölüm haberini veriyor gibiydi.

Dükkânın hemen girişinde duvara yaslanmış bir cura duruyordu. Aldım elime. Ve şakır şakır çalmaya başladım. Kendim de hayret ettim. Sonra bir flüte uzandım, bir gitara. Çalmaya kalkışmadım, dokundum sadece. Bir mandolini elime alınca dayanamayıp biraz tıngırdattım.

Sonra bir kemana el attım.

Omzuma koyup çenemi yasladım. Uzun süre öylece durdum. Komşusuyla arsa pazarlığı yapan iriyarı dükkân sahibi, bütün o para pul çekişmesinin arasında, beni gözetliyordu. Karşısındakine beni gösterip kaşıyla gözüyle "vay be!" yaptığını da fark etmiştim. Çenemi kemana dayamış ve hiç beklemediğim bir serinlik, bir ferahlık duygusu tatmıştım. Elimdeki yayı tellere değdirmekten korkuyordum. Elim, sarkmış kolumun ucunda, bütün sırrımı açık edebilecek bir müstakbel hain gibi usul usul oynuyordu. Kıvranıyordu.

Birden kemanı adama uzattım, "Alıyorum," dedim. Şaşırdı. Karşısında oturan adama dönüp iri gözlerini açarak baktı. Öteki de kaşlarını kaldırıp dudaklarını büzdü. "Yola götüreceğim, sağlamca sarar mısınız," dedim. Adam, "E, hiç sesine bile bakmadın," dedi. Tekrar, "Olsun, alacağım," dedim. Bir fiyat söyledi. Sonra yüzüme baktı. Fiyat bana yüksek gelmiş miydi gelmemiş miydi, hiç hatırlamıyorum. Ona nasıl bir ifadeyle baktığımı da hatırlamıyorum. "Dur sen," dedi, yerinden kalktı. Oysa dükkânın önünde Kıyamet be-

lirtileri görülse dahi sandalyesinden kalkmayacakmış gibi oturuyordu. Sandalyenin üzerine çıktı, en üst raftan, görünmeyen bir yerlerden bir keman kutusu çekti indirdi. "Sen hünerli adamsın, belli," dedi. "Bari bunu al." Kutuyu açtı. İçinde hayli yıpranmış gözüken bir keman yatıyordu. "Üstelik bunu sana hem ötekinin fiyatına vereceğim hem de bununla beraber bir sürü nota gelmişti, onları da vereceğim," dedi. Sonradan, o kemanın ne özelliği olduğunu keşke sorsaydım diye hayıflandım, ama o sırada sormak aklımdan bile geçmedi. "Peki," dedim. Çıkarıp biriktirdiğim paramı saydım. Pek bir şey kalmıyordu geriye, ama gittiğim kasabada yeni gelen öğretmeni sokakta bırakmazlardı herhalde.

Kolumun altında keman, bir elimde ufak çantam, içinde Nergis'ten ve astımlı arkadaşımdan kalanlar, cebimde minik yunusbalığı, otogara döndüm ve valizimle dengimi bıraktığım gibi buldum. Otogarın camı çatlak, kadranı leş gibi olmuş saatine baktım, otobüse onbir dakika vardı. Oturdum. "Onbir dakika..." Ne gülünç. Kimine dar gelir, kimine sonsuzluk gibi. Benim içinse bomboş. Oniki veya yirmiiki olsa ne değişecek? Keman kutusunu açıp kemanı seyrettim. Elimi dokundurdum orasına burasına. Derin bir soluk aldım. Ve birden eskiden tanıdığım ve unutmuş olduğum bir belirsiz sancı, bir karıncalanma, midemde... Önce anlam veremedim, ama sonra birden hatırladım bu hissin ne olduğunu: acıkmıştım! Koşarak gidip bir sandviçle bir ayran aldım, hap yutar gibi indirdim mideme. Saate bakmasam açlığımı hissetmeyecektim. Eşyamı yüklenip otobüse yollandım.

Dükkândan çıkarken, arkamdan konuştuklarını duymuştum. Ne konuştuklarını anlayamamıştım. Bu konuşmayı daha sonra da çok duyacaktım. Ben bir yerden çıkıyordum,

arkamdan birileri aynı şeyi konuşuyordu. Ne dediklerini ben hiç bilemedim. Bildiğim, hep aynı şeyi söyledikleridir. Kasabada bana verdikleri, bahçe içindeki, tek katlı, iki odalı, arkasında iki odanın toplamından daha büyük bir boş ahır bulunan evimde keman çalarken sokaktan geçenlerin de aralarında hep bu aynı şeyi konuştuklarından emindim. Ya da çarşıda rastlaşıp selâmlaştıklarımın; elim ceketimin veya pantolonumun cebinde, yürürken, minik yunus parmaklarımın arasında...

6

Bir hicaz, bir uşşak

İlkokul binası, dışarıdan bakıldığında küçücük görünüyordu. Oraya dört ayrı sınıf ile, müdür için bir, öğretmenler için de bir odanın nasıl sığdığını anlamak kolay değildi. Kısa mısa bir de koridor vardı. Tuvaletler bina dışında, avlunun yola bakan tarafında, köşedeydi. Bu iki ufak kulübeyle, okulun tek müstahdeminin karısı ve üç çocuğuyla kaldığı kulübeyi ayıran, yüzü hiç gülmeyen bu adamın kulübesine bir kat boya çekmiş oluşuydu. Avlunun yamaç tarafındaki duvarın dibine azıcık çiçek ekilmişti. Ne bakımlı ne bakımsızdılar. Üzerlerine kapanmış iri çınarın altında, olduklarından daha yakışıklı duruyorlardı. Asma sarılmış çardağın demir direkleri çiçeklerin yanıbaşında yükseliyordu.

Kasaba sokaklarından pek eksik olmayan ve herkesi Kazandağı'nın kırmızımsı tozuna bulayan hırçın rüzgârın hükmü bu çardağın altında geçmiyordu. Kazandağı'nın soluğu... daha kasaba kurulmadan gökleri kirletmişti. Yeşil bir yamacın dibinde, kimseye ilişmeden, kimsenin de kendine ilişmesinden hoşlanmayacağını belli ederek akan, ufak

tefekliğini hırçınlığı ve kibiriyle örtmeye çalışan Kuşderesi, adını hak etmek için olsa gerek, özellikle baharda kendileri görünmeyen şarkıları duyulan epeyce kuşu topluyordu buralara. Garip olan, şimdiye kadar, kuşları ne gelirken ne göçerken herhangi bir kasabalının görmüş olmasıydı. İlkbaharda birdenbire sesleri duyulmaya başlar, sonbaharda kesilirdi.

Serin ve rüzgârsız çardak altında kuş sesleri dinleyerek oturmak, hocanın aklından bile geçmeyecek müthiş bir lütuf, müthiş bir ihsandı. Müdürle Osman Bey'in -dördüncü ve beşinci sınıfları okutan öğretmen- ısrarı üzerine ilk defa bir öğleden sonra burada oturduğunda, bir an, belki de kaderinin dönmekte olduğuna inandı. Ama Nergis'siz nereye dönebilirdi ki kaderi? Sık sık, Nergis'in ölümünü öğrendiği anda canına kıymayışına hayıflanıyordu. Sanki kurtuluş fırsatı bir anlığına sunulmuştu ona. Bunu kaçırmıştı. Ama hayır, belki de yaşamaya ve acı çekmeye devam etmek, Nergis'e bir borcu ödemenin yolu, kadere boyun eğmemenin gereğiydi.

İhanet duygusuyla bir tür derviş halet-i ruhiyesi arasında bocalıyordu hoca. Yalnız, onu Nergis'le buluşturan tek yola saptığında bu yıpratıcı gelgitten kurtulabiliyordu: Bir akşamüstü, müdürle Osman Bey gittikten sonra, Selâhattin Pınar'ın "Hâlâ yaşıyor kalbimin en gizli yerinde"sini çardak altında baştan sona yüksek sesle söyledi. Burayı kalbinin gizli yerlerinden saydı. Başka bir gün, yine bu çardağın altında, kasabaya geldiğinden beri ilk defa başkalarının yanında keman çaldı.

Hoca bitirdiğinde uzunca bir sessizlik oldu. Dinleyicilerinin -müdür, öteki öğretmen, bankacı Zafer Bey ve pastaneyle börekçinin sahibi Abuzer Bey- yutkunduklarını duyabiliyordu. İlk olarak Abuzer Bey konuştu: "Hocam sen ney-

mişsin!" Bankacı, "Gerçekten, siz ne zamandan beri musiki ile uğraşıyorsunuz?" diye sordu. Müdür başarıdan kendine iftihar vesilesi çıkardı: "Öğretmenimiz yaman, ama sezdirmiyor." Dörtlerle beşlerin öğretmeni Osman Bey'se yanan sigarasını unutup bir sigara daha yaktı. Okul bahçesindeki çardakta içki içmemek prensipti. Abuzer Bey, "Bu kuru kuru gitmez," dedi. Bankacı ayağa kalktı: "Hadi o zaman, oyalanmayalım." Hepsi kalktılar. Yürüdüler. Hoca elinde kemanıyla yamacın öte yanına, bölgenin yeşille kaplı en büyük yükseltisine bakakaldı. Yıldızlı gökyüzünün altında, hiç sır vermeyen hantal bir karaltıydı gördüğü. Asık suratlı Kazandağı'nın küçük bir kopyası... Yeşil kaybolmuştu.

Dört adam, hocanın arkalarından gelmediğini neden sonra fark edip hayretle döndüler. Birşeyler dediler, hoca da cevaplar verdi; hatırlamaz bunları.

Bir otomobilde oturuyordu. Keman kutusu kucağında. Onları zar zor ikna etti, kemanını evine bıraktı. Eve girdiğinde, bir an, yatağa girip yorganı başına çekmeyi istedi. Bunun olamayacağını kabullenmek zorunluydu. "Mecburum," dedi kendine. Galiba mecbur olmayı istiyordu.

"Peki, orada çalmayacak mısın bize?" diye üsteledilerr. "Başka zaman inşallah"larla yeterince geçiştiremedi. Ve akşamları meyhaneye dönüşen Şanlı Lokantası'nda hoca, kasabaya gelişinden beri ilk defa, birilerine şarkı söyledi: "Terk eyledi beni ol mahcemalin". Adamların tezahüratına engel olmak için, "Efendim, Zaharya'dandır, hicaz makamı," diye izahat vermeye girişti.

İşte bu dört adamla birlikte geçirdiği beklenmedik gece, hocanın kasabanın hayatına ilk temasıydı. Gerisi de bu ilk temasın ruhuna ve tarzına uygun geldi.

O yine de epey direndi. Evine çekilip geceyarılarına kadar kemanını çalıyor, şarkı söylüyordu. Davetler sıklaşmaya

başladı, hocanın reddetmek için gerekçe bulması da giderek zorlaştı. Şişmiş, semirmiş bir kasabaydı, kolları bacakları her geçen gün uzuyor, yeni yeni uzuvları çıkıyordu; bir yandan şehirlerarası karayoluna el atmıştı, öbür yandan Kazandağı'nın arkasındaki madene - yine de kasabaydı, orada kaç defa "işim var, gelemem" denebilirdi? Her vakit birtakım hastalıkları bahane etmek de imkânsızdı.

Şanlı Lokantası'nın sahibi Recep Şanlı, bir öğlen eline kolonya döküp peçete ikram ettiği Abuzer Bey'e, "Şu hoca..." dedi. Abuzer Bey kalkmışken gerisingeri döndü, arkadaki bir masaya oturup fiskoslaştılar.

Abuzer Bey müdüre, "Valla, hoca büyük kabiliyet, çok da efendi adam, ama bunun büyük bir derdi olmalı," dedi. Ve müdür hocaya başbaşa yemek yemeyi teklif etti. Ne komik! Oysa ne kadar çok başbaşa kalıyorlardı...

Yemekte hoca, müdürün yoklamaları karşısında derin bir şaşkınlığa düştü. O burada emaneten yaşıyordu. Onların "dert" dediği şey herhalde kaderle boğuşması olamazdı. Bu ayrı bir âleme, hocanın hakiki hayatını sürdürdüğü meçhûle ait bir konuydu. Burada... buradaysa hiçbir derdi yoktu. Masrafı yoktu, maaşı yetiyordu. Kapanıp Nergis'e seslenebildiği iki odası vardı. Çardak vardı... Müdür üsteliyordu. Hoca, "Size şarkı söyleyeyim mi, ister misiniz?" diye sordu. Bu sefer müdür şaşırdı. Ağzında birşeyler geveledi. Hoca bunları takip etmedi, anlamadı. Bunun yerine usul usul söylemeye koyuldu: "Gamzedeyim deva bulmam, garibim bir yuva kurmam, kaderimdir hep çektirir, inlerim bir reha bulmam." Bitirdiğinde, yandaki masada içen tuhafiyeci Haydar'la sarışın, çilli YSE âmirinin, "Hocam helâl olsun," dediklerini duydu.

Ertesi gün müdür, Abuzer Bey'e, "Valla yokladım elden geldiğince, bir şey demiyor," raporu verdi.

7

Külâhlı kocakarı

Sokakta başı önüne eğik dolaşan, kazara bakışınız bakışına ilişirse belli belirsiz bir tebessüm eşliğinde mutlaka selâm veren, kadına kıza bulaşmayan, kendi haline bırakırsan içeceği bile şüpheli, çocuklara karşı şefkatli, yardımı istendiğinde seve seve el uzatan, kendi halinde, efendi bir adam olarak hoca, bir kasabanın arayıp da bulamayacağı ideal konuktu. Kasabada, kasabanın kan dolaşımına, solunum veya sindirim sistemine ilişmeden, burada doğan her çocuğu büyüyene veya buradan kaçana kadar takip eden görünmez gözcülere engel çıkarmadan yaşıyordu. Tuhafiyeci Haydar'a göre, "yaşıyor mu, o da belli değil"di. Kasabaya yerleşmişti ve kasabanın hayatına, hoşlansın hoşlanmasın herkesin topluca direnmek zorunda olduğu birtakım yenilikleri şırınga etmeye çalışmıyordu. Bu kadar da değil. Sanki kendi başına bir yenilik bile sayılmamaya çalışıyordu.

Ama bir kere fark edilmişti. Kasaba muhakkak fark eder. Kasaba hocayı içinde eritmek zorundaydı.

Ve bunu başardığına en fazla inandığı sırada bile yapama-

mıştı. Evet, hoca özellikle onun şerefine mutfağa bizzat girip çörekler pastalar yapan Abuzer Bey'in çekelemesiyle çeşitli meclislerde bulunur olmuştu. Haftada bir, on günde bir, hattâ bazen ailelerle birlikte toplanılması artık kurumlaşmak üzereydi. Hoca gelip kemanıyla herkesi kendinden geçiriyor, şu çorak Kazandağı'na bakarken bile hayaller kurmaya başlayan bürokrat hanımlarının ona gösterdiği özel ilgide en küçük fesat aramak kimsenin aklından geçmiyordu. Abuzer Bey veya Zafer Bey zorlamadıkça, bazen müdürü de yanlarına alıp beraberce kolundan çekerek götürmedikçe, Recep binbir ısrarla buyur etmedikçe, hoca kendiliğinden kimseyle görüşmüyordu ki. Çünkü öbürleri hocanın yanlarında bulunduğunu sandıkları sırada, o bütün içtenliğiyle, olacağına inanarak, "Beni de alın koynunuza ne olur hatıralar" diye yakarıyor, "dün yine günümüz geçti beraber" diyordu.

Hoca, başkalarının 'hatıra' dediği malzemeden kendine yaşayan bir âlem inşa etmişti. Ona sorsanız, bunu kendinin inşa etmediğini, kasabaya gelmek üzere Ankara otogarından otobüse bindiğinde, bir ömürlük yaşama kuvvetini harcamış olarak kendini birden bunun içinde bulduğunu söylerdi herhalde. Ya da belki, "Neyin içinde?" diye sorardı. "Niçin şimdi burada değilsin?"i cevaplayamazdı. "Burası neresi?" diye sorabilirdi. Ya da Nergis'in güzel yüzünün aksi vurduktan sonra son defa açılıp kapanan parlak siyah kapının ötesindeki âleme bir geçit aradığını söylerdi. Hoş, onunkine aramak da denmezdi... Bu geçit sanki bir gün, hamamın üstüste yapıştırılıp yırtılmış ilânlarla dolu taş duvarında veya açılış-kapanış saatleri hiçbir gün şaşmayan zahireci veya tuhafiyeci kepenklerinden birinin ardında bir anda beliriverecekti. Ve önüne bakarak ağır adımlarla evine yürümekte olan hoca, istifini hiç bozmadan, aynı sükûnet ve koyvermişlikle, sadece birkaç adım sola veya sağa atarak

bu geçite dalıp, özlediği karanlığa ulaşacaktı. Ve karanlığın derinliklerinde kendini bekleyen Nergis'e kavuşacaktı.

Nergis toprak altında yatan cansız bir beden değildi. Sonsuzluğun bir görüntüsüydü. Hoca bu görüntüyle yalnız rüyalarında veya yatağına oturup gözlerini diktiği boş duvarlarında karşılaşmıyordu. Hocanın zihni, dokunulamayan, koklanamayan bir Nergis'e, kanlı canlı bedenlerin, büyüyen, çürüyen bitkilerin, kullanılıp atılan veya yıllardır varolan, yıllarca varolacak nesnelerin âleminde de yer açmıştı. Kavradığı oydu. Onunla dolmuştu. Onda kaybolmuştu. Yalnız kendinin gördüğü, bildiği, başkalarının haberdar olmadığı bir varlıkla ilişki kurabildiği için, kendi de vardı. Nergis vardı. Ve sonsuzdu; sonsuzluktu. Hocanın zihni böylece ruhunu sonsuz bir acının dölyatağı olmaya mahkûm etmişti.

Bir yandan, hatıralar âleminde sağlam bir yeri olduğu için bugüne de uzanmayı başaran insan sevgisi, öbür yandan cömert ve iyi dostlar, hocanın sonsuzlukla bu ölümcül ilişkisinde küçük gedikler açmayı başardılar.

Kasaba ölçülerine göre hayli büyük, zaten "ilçeye çalışan" bir marangozhanenin sahibi İrfan -babası ölünce üniversiteyi yarım bırakıp işin başına geçmiş, okuyan eden, zeki, hocaya da pek düşkün bir genç adamdı- hocaya bir masayla küçük bir konsol hediye etmişti. Hoca İrfan'ın adamlarının bunları içeri taşıyışını derin bir hayretle izlemişti. Ne demesi, ne yapması gerektiğini bilememişti. Allah'tan son anda melekler kulağına fısıldamış, teşekkür etmesi gerektiğini düşünebilmişti. İrfan'la adamlar gittikten sonra yatağa oturdu, "Ne kadar mahçup olacaktım," diye söylendi.

Hocanın kasabalıyla sahici bir ilişki kurduğu ender anlardan biridir bu.

O konsolun üzerinde birtakım zarflar birikmeye başladı.

Bunları oraya kendi koymuştu, şimdiyse birden orada belirivermişler gibi bakıyordu zarflara. Birini eline aldı, araladı. Para vardı zarfta. Mırıldandı: "Doğru ya, para..." Pencerenin yanında duvara yaslandı. Sabah güneşi, her baharda çiçeklenen ama doğru dürüst meyve verdiği görülmemiş iki kiraz ağacının dallarını, yaşlı söğütün yapraklarını cilâlayıp parlatmakla meşgûldü. Arada hocanın çenesini ve göğsünü okşamaya da fırsat buldu. Hoca, "Bugün okulun son günü," diye geçirdi içinden. Özellikle bugün okula gitmeyi istiyordu. Okulun son günü, kafesi açıp kuşları salıvermek demekti. Tamam, birkaç ay sonra yine önlüklerini giyecekler, kimileri bir saatlik mesafedeki köylerden buraya taban tepecek, kimileri kasabada nasıl kullanıp ne işe yaratacaklarını bilmedikleri, 'tatil' diye bir yabancıyla beraber sıkıla sıkıla günler haftalar geçireceklerdi. Ama olsun, son gün onları salıvermek güzel bir duyguydu.

Kasaba, yabancıyı merkeze yaklaştıkça daralan, spiral biçimli bir yolun başına diker. Merkeze yaklaştıkça yol daha hızlı kat edilir. Hoca, farkında değildi ama, spiralin ağzından içeri adım atmıştı.

"Bana para veriyorlar," dedi içinden, elindeki zarfı yeniden konsolun üzerine koyarken. Ee? Devamı yoktu.

Abuzer Bey akıl etmişti. "Öğretmendir, eline kaç kuruş geçer ki, adam kulaklarımızın pasını temizliyor, ruhumuzu besliyor, üç-beş bir yardımımız olsun," demişti. "Lâkin tabiî yoluyla yordamıyla." Müdür, "ses etmeyeceğini" bildirmişti.

Gerisini getiren yine Abuzer Bey oldu. "Bak hocam," dedi, "iki senede kasaba ne hale geldi, Allah'a şükür. Hem baraj işi hem maden hem kayak turizmi hem entegre tesis... hiçbiri dibimizde değil, ama sanki altın zincirle çevirdiler burayı. Hepsine giden buradan geçiyor. Belki şu kazıdan da birşeyler çıkacak. Yeni okul binası bitti..."

Hoca, "Çardak ne olacak?" diye sordu.

Abuzer Bey ürktü. İşin bu faslını düşünmemişti. Yolun genişletileceğini, çardağın yıkılacağını, eski okul binasının benzinlik olacağını hocaya nasıl söyleyecekti? Bir yakınının ölüm haberini vermek gibiydi. Yok, asla şimdi değil!

Duymazlıktan geldi, "Yani... belki de ilçe olacağız inşallah," diye devam etti: "Lise açılıyor, bak. Öğretmenler gelecek..."

Hoca bütün bunların kendisiyle ne ilgisi olduğunu anlamadan, Abuzer Bey'i dinlemeyi misafir bulunduğu ülkenin bir âdeti kabul etmiş, dinliyordu. Kalın bıyıklı, yuvarlak ve güleç yüzlü, uzun boylu, şişman, alnından ter damlaları eksik olmayan pastaneci, "Hocam sen büyük kabiliyetsin," diye anlatıyordu mendiliyle alnını silerek. "Gel bu işin üzerine düş. Senin gibisi her vakit çıkmaz." Abuzer Bey gömleğinin kollarını kıvırmıştı. Üzerinde her zamanki lâcivert yeleği vardı.

Her zamanki? Hocanın, bizzat fark edemediği bazı zamanlarda bu kasabada yaşadığı belliydi.

Şunları duydu sonra: "Burası eskiden beri zengin yerdir, biliyorsun. Eşraftan, çocukları Ankara'da okuyanlar var. Bunlar gelirler yazları, burada gidecekleri yer yok, yapacakları bir iş yok. Bak benim kızla oğlan da öyle. Veya Zafer Bey'inkiler, İrfan'ın kardeşi..."

İri bir karasinek azıcık gürültü çıkarıp masaya bir-iki kondu, kalktı, uzaklara uçtu. Abuzer Bey, "Benim sana bir teklifim var, hocam," dedi. "Musiki dersi versene."

Hoca, Abuzer Bey'in gözlerinin içine içine bakıp gülümseyerek, "Bana para mı verecekler?" diye sordu. Aslında, "Ben parayı ne yapacağım?" diye sormaktı içinden gelen.

Abuzer Bey, "Canım, parası için demedim, tabiî o da sana bir katkı olur da," diye devam etti, "asıl... biraz evinden çıkarsın, gençlere birşeyler öğretirsin, musikiyle daha fazla

hemhal olursun. E, bizim de ihtiyacımız var."

Hoca eve gitmek, kiraz ağaçlarına bakan pencerenin dibine bir sandalye atıp kıpırtısız oturmak istedi.

Oturdu da. Ama bundan önce, Abuzer Bey onu okulun çardağına götürmüş, "Haydi, yıkılmadan son bir defa oturalım şurada beraber," demişti. Hoca yol genişletme çalışmaları ve benzinlik inşaatı mevzularını es geçti; onu ilgilendiren çardağın kaderiydi, o da bununla ilgilendi. "Demek yıkılacak..." dedi.

Abuzer Bey, "Ama çınarı kesmeyecekler," diyerek onu teselliye çalıştı. Sonra musiki dersi teklifini tekrarladı, "Sen de kıymetini bil, hocam," dedi. "Türkiye'de kaç tane kasabada bu kadar aydın insan var, çocuğuna musiki dersi aldırmak isteyecek!" Hoca kendi kasabasını düşündü. "Musiki dersi ha?" dedi, başını salladı, mühim bir problemi çözmüş gibi. Bir şey çözdüğü yoktu. Çardak yıkılacak, çınar kesilmeyecekti.

Abuzer Bey onu evine bıraktı. Hoca sandalyesini dışarı çıkarıp kiraz ağaçlarına bakarak oturdu. Karanlıktı ve serindi. Çok üşüdü, içeri girdi. Sandalyeyi almak için dışarı çıkmak istemedi, dışarıda bırakmak da istemedi, iki sandalyesinden biri çiğden kırağıdan perişan olmuştu. Pencereden sarktı, sandalyeyi kavradı, içeri çekerken camı kırdı.

Hoca, uykunun kucağında içini ısıtma şansı bulabildiği sayılı dakikalar dışında, gece boyunca soğukla pençeleşti. Nergis'in bedeninin sıcaklığını hâlâ barındıran, kenarları liğme liğme olmuş çarşafa sarınmak, yumuşaklığını koruyan ipek elbisesini göğsüne bastırmak da ısıtmadı onu. Kalkıp dolaştı odanın içinde. Sonra, sanki uzaktan, bilmediği tanımadığı için kendisine kötülük yapan birine yaklaşırsa, tanışırsa onu bundan vazgeçirebileceği hissiyle pencereye yaklaştı; soğuğun kaynağına. Yarımay belirip belirip kaybo-

luyordu. İnce, küçük bulutlar geziniyordu kasabanın ve onun manevî hayatına yön veren Kazandağı'nın üzerinde.

Rüyalarının, kâbuslarının biricik sesini, yaklaşıp uzaklaşan nal seslerini yine duydu. Onları ezip işitilmez kılmaya çalışarak usul usul söylemeye başladı: "Bir neşet yarat hasta gönül, sen de biraz gül."

Arazisine giren küstah yabancıları yok etmeye kararlı fakat güçsüz bir asilzâdeyi andıran yarımayla, zaferlerinin aldatıcılığını, geçiciliğini bile bile direnen bulutların acılı itiş kakışının sürdüğü şu anlarda ne hocanın ne de başkalarının aklının ucundan geçebilecek müstakbel facianın sebebini, nal sesleri yerine belki bu şarkıda aramalıydı.

Camcı dükkânına girdiğinde, içeride iki adam oturuyordu. Birinin ötekine şunu söylediğini duydu: "Kısmetini kapamak istiyorlar senin. Böyle, külah gibi bir şey takmış bir adam var... ya da bir kocakarı... evet, bir kocakarı olabilir. Çok uğraşıyor. Ama muvaffak olamayacak. Senin kısmetin başka yerden açılacak. O buradan kapıyor, ama sen başka yerden açıyorsun..." Konuşan, camcıydı. Hocayı fark edince, "Buyrun hocam, hayrola, bir ihtiyacınız mı var?" diye sordu. Hoca camı nasıl kırdığını anlattı, "Ama ben engel olmayayım," dedi, "fal bakıyordunuz galiba." Camcı güldü: "Siz benim şöhretimi duymadınız herhalde. Eksik olmasınlar, çarşıdaki bütün arkadaşlar boyuna gelir, baktırırlar." Hoca, "Siz bitirin, ben şöyle bir yürüyüp geleyim," deyip kapıya doğru döndü. Adamlar oturması için ısrar ettiler, o kabul etmedi. Korkuyla dışarı kaçtı.

Şimdi her kemerinin altında ayrı bir dükkânın bulunduğu eski taş hanın avlusuna şöyle bir girip çıktı. Karşı kaldırıma geçti. Züccaciyecinin vitrinindeki vazolardan, bardaklardan, kül tablalarından yansıyan hareketli gölgelerin arasında külâhlı kocakarıyı aradı.

Camcıyla eve yürürlerken kasaba hocaya bir tuzak hazırladı. Camcı, önce, "Çocuklar yok, kavşaktaki inşaattalar, ama ben dükkânı kapar gelir, ölçü alırım," demiş, hocanın olmazlanmalarına aldırış etmemiş, "Estağfurullah hocam, sizin için tabiî yapacağız," nutukları atmıştı. Sonra, yüzündeki ticarî tebessümü eksiltmeden, hocanın Şanlı Lokantası'nda içki içilirken keman çalıp şarkı söylediğini duyduğunu, hâşâ hocaya akıl öğretmeyi aklından geçiremeyeceğini, lâkin "buralar"ın "küçük yerler" olduğunu, herkesin "böyle şeylere o kadar" müsamaha göstermeyeceğini, "e, tabiî bir bakıma da" bunların okuldaki çocuklar üzerinde "kötü şeysi olabileceğini" anlatmıştı. Her cümlesinin başında ve sonunda birer defa, "Tabiî yine siz bilirsiniz hocam, ama..." diyerek.

Hocanın yapamayacağı bir şey varsa o da "cam falan istemiyorum" diyerek adamı bir an önce başından savmaktı. Sırtına binen yükten kurtulmanın öbür yolunu seçti: "Ben de bir süredir düşünüyordum zaten, haklısınız," dedi.

Camcı ölçü alırken hoca birden yerinden fırlayıp, "Kahve içer misiniz?" diye sordu. Adam bilmiş bilmiş güldü: "Bana fal baktıracaksınıız!" Bir yandan katlanır-açılır metresini pencere pervazına dayarken, "Valla bir kahvenizi içerim," dedi, "ama fal için şimdi beni affedin, dükkânı kapadık ya, bir an evvel döneyim, borcum olsun, söz, ilk uğradığınızda bakarım." Duraladı, kulağının arkasından kurşunkalemini aldı, ama dizini kaldırıp altına destek yaptığı küçük, yırtık kağıt parçasına eciş bücüş birşeyler yazmadı, deminki gibi; hocaya döndü, "Hem..." dedi, "kahveyi siz mi yapacaksınız?" Hoca şaşkın bir ifadeyle etrafına bakındı, "Kim yapacak?" diye sordu. Adam işine döndü, "Zor valla," diye mırıldandı.

Hoca kahveleri getirdi. Adam höpürdete höpürdete içti,

"Ellerinize sağlık, hocam," dedi. "Maaşaallah on parmağınızda on marifet."

Buna hocanın -içinden!- verdiği cevap şuydu: "Öğretmenliği bırakacağım." Adama, "Afiyet olsun," dedi, kapıya kadar uğurladı. Adam camı akşama yollayacağını söyledi. Camcı gittikten sonra hoca, camın parasını sormadığını hatırladı. "Neyse," dedi kendine, "yarın uğrar, öderim."

Konsolun üzerindeki zarfların bıraktığı gibi durmadığını fark etti. Adam içlerine mi bakmıştı? "Maaşaallah on parmağınızda on marifet." Hoca zarfların üzerinde gezdirdi parmaklarını. "Geçinirim, ne olacak," diye mırıldandı.

Cam takıldı, ertesi gün şunlar oldu: Hoca camcı dükkânına girdi. O mâlûm yapay hürmetle karşılandı. Camcı, para almakta nazlanma ve sonunda güya utana sıkıla alma törenini bitirdi. Ardından, "İşte şimdi size bir kahve söyleyelim de falınıza bakayım" dedi. Bunun üzerine hoca, elinde tuttuğu küçük poşetin içinden tabağına kapatılmış bir kahve fincanı çıkardı. Camcının gözleri hayretle açıldı. Bakışları, hocanın gözleriyle elinde tuttuğu fincan arasında gidip geliyordu. Hoca fincanı, adamın bir büyük haftalık ajanda, bir telefon, biri dev boyutlarda iki sigara tablası, içinde birkaç ataş ve paket lastiği bulunan oymalı bir ahşap kalemlik tarafından işgal edilen masasının üzerine koydu. Camcı neredeyse kekeleyerek konuştu: "Bu... o mu?" Hoca başını salladı. Camcı yerine oturup şaşkınlığını bastırmaya çalışarak fincanı eline aldı. Kuruyup katılaşmış telveye parmak ucuyla dokundu. "Önce bir bakayım, hocam, müsaade edin." Hoca koltuğun kıyısına usulca ilişti. Çok tedirgindi, dükkânda çok fazla ayna vardı. Camcı fincanı elinde çevirerek, bakışlarını kurumuş telveden ayırmadan, "İç açan bir şey var, böyle, çiçek gibi," diye başladı, "ama zehir de var onun içinde. Bazen çiçek oluyor bazen zehir oluyor...".Hocanın

ſalına bir kalabalıkça bakılıyor gibiydi. Dört bir tarafta, irili uſaklı aynalardaki yansımalar, adam ne yaparsa, ne söylerse eşlik ediyorlardı: "...bazen çiçek, bazen zehir..."

8

Mizaç meselesi

Yaz başıydı. Recep'in Şanlı Lokantası'nın arkasındaki küçük bahçenin bütün kış sandıklara, hortum parçalarına, kullanılmaz hale gelmiş tencerelere ve boşalmış tenekelerle çuvallara yataklık yapan zemini ıslatılıp süpürülmüş, köşede odunların, yanıbaşlarında da sayısız içki şişesinin yığılı durduğu duvar dibi temizlenip buraya çeki düzen verilmiş, iki masa dışarı çıkarılıp bahçeye konmuştu. İçki şişeleriyle odun yığını arasındaki zıtlar ilişkisini izlemek ve bundan söz etmek Recep'in çok hoşuna giderdi. "Yaz gelirken," diye anlatıyordu şimdi, "şişeler duvarın üzerine bir karış kalana kadar yükselirler. Toptancı İsmail'in arka sokaktaki evinin ikinci katından görülür olurlar. O vakit onlara dur demek gerek. Üstten alıp alıp yan tarafa yeni bir yığın yapıyorum. Çünkü odunlar yerlerini terk edip gitmiş oluyorlar. Her kışın sonunda meydanı şişelere bırakır giderler böyle. Onlar yandıkça, şişeler çoğalıyor."

Abuzer Bey, bankacı Zafer Bey, Karayolları'nda puantör Ali ve hocayı epeyce dil dökerek birlikte kafa çekmeye razı

etmiş olan İrfan, kendileri dışındaki bütün müşterileri gitmiş, salon ışıkları söndürülmüş lokantanın arka bahçesinde, cırcır böceklerinin eşlik ettiği tütsülenmiş sohbetlere dalmışlardı. Recep yanlarına ilişmiş, söyleyecekleri arasında sürprizler bulma şansını verebileceği tek konuğuna, hocaya daldan dala anlatmaya koyulmuştu.

Hoca, "Niye şişeler dışarıdan görülünce onları zaptürapt altına almak gerekiyor?" diye sordu. Recep güldü. "Hocam, sen, nerede işin bir püf noktası var, oraya parmak basıveriyorsun. Önüne bakıyor, yürüyor gidiyorsun, etrafı görmez gibisin, ama nasıl da görüyorsun?" Hoca yerinde huzursuzca kıpırdandı. Recep ötekilere dönerek ekledi: "Sanatkâr adam böyle olur. Sen sanatkâr adamsın hoca." Hoca, eğer kendinde bir başkalık olduğu üzerine düşünecek olsa, bunu ya başından geçen felâketle ya da dindirilmesi imkânsız özlemiyle, sonsuza kadar sürmesi mukadder yoksunluğuyla açıklardı; Recep'in sözlerine anlam vermeye çalışmadı. Yineledi: "Niye şişeleri..?" Recep dedi ki: "Hocam, kasabanın ruhu iki yüzlüdür." Elinin yüzünü tersini gösterdi: "Böyle." Rakısından minicik bir yudum aldı, sadece dudaklarını ıslatır gibi. Hoca, masaya konan bardağın içinde rakının çalkanışını izledi. Recep, "Kasaba gözünün görmediği olayı olmamış sayar," diye konuştu ve arkasına yaslanıp sıkıntılı bir ifade takındı. "Ama kulağına şöyle bir çalınan her şeyi ortaya çıkarıp gözönüne sermek için de uğraşır durur. İçinden alır, meydana çıkarır, meydanda karşısına geçip taşlar. Meydana çıkmasa, mesele olmayacaktır. Ama meydana çıkacak çok şeyi vardır. Bunlar ruhunun dehlizlerinde yaşadıkça onun içini kemirir. Onları çıkarmak, ortaya sermek ve kurtulmak ister. İtiraf... Lâkin ortaya serince de üstünde tepinir. İtirafın hakkını vermek için büyüklük lâzım. Halbuki kasaba küçük."

Yandaki muhabbet aralanmıştı. Abuzer Bey Recep'in son

söylediklerini duyup lafa karıştı: "Hoca'yı kaçıracak mısın buradan Recep? Bıkmadın şikâyetten." Hoca: kaçmak? nereye? Recep elini savurdu, "Amaaan," dedi. Rakı bardağını tuttu. Evirip çevirmedi, ağzına götürmedi. Öylece tuttu kaldı.

Hoca Abuzer Bey'e baktı. Abuzer Bey gözlerini usulca kapatıp hocaya gülümsedi. Şöyle dedi: "Belki şu Kazandağı'nın gölgesi hepimize dar geliyor, hocam, doğru. Ama bak, şu Ali hariç hepimiz kaçıp dolaşıp buraya döndük. Demek bir hikmeti var." Ali, "Ben gidersem dönmem," dedi. Abuzer Bey cevap vermedi. Hoca bankacıya baktı. Abuzer Bey, "Evet, o da," dedi. "Buradan gitmeydi. İstedi, buraya tayin ettiler."

"Yirmibeş-yirmialtı yaşlarındaydım," diye anlatmaya başladı Abuzer Bey. "İstanbul'dayım. Teyzemle enişte min yanına gönderdiler beni, dünya göreyim diye. Ticaret yapıyordu, beni yazıhaneye oturtmuştu. Akşamları beraber çıkıyoruz, doğru eve. Teyze hanım yemekler yapıyor, biz enişteyle karşılıklı içiyoruz. Sonra cup yatağa. Her gün böyle geçiyor. Derken, o hadise... bir... kadınla tanıştım..."

Ali ile İrfan güldüler. Ali, "Abuzer Abi, senden hiç çapkınlık hikâyesi dinlememiştik, ha, bu ne iş?" dedi. Abuzer Bey görmüş geçirmiş bir edâyla gülümsedi: "Bu çapkınlık hikâyesi değil." Sonra kendi de güldü: "Gerçi öyle görünüyor ama..." Sigarasından okkalı bir nefes çekti, devam etti: "Yazıhane handa. Her katta ufacık odalar, bir sürü işyeri. Kimi trikotajcı kimi matbaacı, bilmemneci... Sabah bir koşturmaca, geliyorlar, akşam bir koşturmaca, gidiyorlar. Ben de oradayım, onlarla aynı yerdeyim, ama hepsi benim bilmediğim, zihnimde canlandırmama bile imkân olmayan bir düzenin içindeler. Trafik polisleri, tramvaylar, dükkânlar, sinema afişleri, dükkânlar, evler, dükkânlar, apartmanlar,

vapurlar, meydanlar, ama en çok da, her birinin nereye niçin gittiğini bildiği her hallerinden belli olan o muazzam kalabalık. Selâmlaşmadan, birbirlerine değmeden, geçip gidiyorlar. Ben, bir hanın dördüncü katındaki yazıhanenin penceresinden, hamalları görüyorum, birilerinin biryerlere yolladığı birşeyleri taşıyorlar; kamyonetler peşpeşe geliyor, yükleyip gönderiyorlar, otomobilleri görüyorum, içlerinde birileri, biryerlere doğru sürüyor; herkesin niçin bu kadar acelesi var?, kadınları görüyorum, kocaları nerede, çocukları nerede... ve hepsinin her hareketi bana göre meçhûl... Bir çark dönüyor, kim döndürüyor? Otomobiller birbirine çarpıyor, çark durmuyor, bir kepenk açılmayınca yine durmuyor, bir gün bir sokaktan insanlar yürüyor, başka bir gün o sokak baştan başa kazılıyor, o güne kadar oradan yürüyenler nereye gidiyor, nereden yürüyor, çark yine durmuyor. Enişte beyle işten çıkıyoruz, bir telâş!.. Eve varınca enişte beyin yüzünden bir iş başarmış insanların gizli övüncü akıyor. Bu çarkı çok merak ediyorum. Merak..." Abuzer Bey soluklandı. "Meğer korkuya gebeymiş bu merak." Tekrar soluklandı, ekledi: "O uğursuz doğumun ebesi de büyük gönül maceramız oldu."

Ali arkasına yaslandı, külü uzamış sigarası parmaklarının arasında, elini masaya koydu. Sigarasının dumanı zaman zaman, yanında oturan İrfan'ın yüzünü incecik, parlak bir tülle örtüyordu. Abuzer Bey devam etti:

"... O... handaki triko atelyelerinden birindendi. Geliş gidiş tanıştık, bir gün beni evine götürdü. Kısa zamanda işi ilerlettik. O tek başına yaşıyor, ben ona gidiyorum, geliyorum... Teyzemle enişte bey bilmiyorlar, ama mâkûl insanlar, 'oğlan kendine arkadaşlar buldu geziyor, gezecek tabiî' falan diyorlar. Sadece beni zaman zaman uyarıyorlar, 'Oğlum, tekinsiz yerlere girip çıkma' falan... Benim başım dönmüş... Gündüz aklım onda, akşam bedenim, ruhum. Bir gün..."

Abuzer Bey konuşmayı kesti. Yutkundu. Su içti. Tekrar yutkundu. Yine anlatmaya koyuldu: "Onsuz gün geçince gözüme uyku girmiyor. Karar verdim, evleneceğim. Ailede pek istemeyecekler, biliyorum. O benden bir yaş büyük, üstelik evlenip boşanmış. Fakat meydan okuyacağım. Gözüm bir şey görmüyor. Lâkin... halimiz de benim bütün celâllenmelerime göre büsbütün ters. Onun evinde, bütün dünyanın gözlerinden uzak, halvet oluyoruz. Dünyalar benim oluyor, ama dünyadan o kadar uzağız ki. Çıkıp dolaşalım, diyorum. Herkes beni onunla görsün istiyorum. Fakat herkes kim, onu da bilmiyorum. Gezip tozabilmemiz için ona muhtacım. Yer bilmiyorum, yol bilmiyorum. Çekip kolundan çıkarıp götürebileceğim hiçbir yer yok. Bilmiyorum. Sorup soruşturacağım kimse yok. Sırdaş yok, yoldaş yok..."

Ali ile İrfan'a döndü: "Çocuk değilsiniz, ne yapayım, ben hocama bütün tafsilâtıyla anlatmak niyetindeyim." İrfan, "Ayıp ettin Abuzer Abi," dedi, "bizden mi sıkılacaksın?" Abuzer Bey önüne baktı: "Kolay değil, oğlum. Asıl şimdi geliyor diyeceğim." Sigarasından destek alıp devam etti:

"Bir gün... işte... nasıl anlatayım... bana... Hiç kıpırdamadan yat, dedi bana, sonra... beni öyle bir... anlayın işte, söyleyemeyeceğim... saçları karnıma, göğsüme yayılmıştı, onları tel tel okşuyordum... ben, şu koca gövde, ufacık kaldım, na şu kadar... yok oluyorum sandım... yok olmayı istedim... böyle bir şeyi ilk defa... dedim ki, bundan ötesi yok... Çünkü bu zaten bildiğim her şeyin ötesinde. Şehvet miydi bu? Zevk miydi? Bu kadın asla hoppa zıppa bir kadın değildi. Bana ne yapıyordu? Kopmuş gitmiştim. Bütün vücudumu titreten, sırf... oramdan gelen bir zevk dalgası değildi. Tepetaklak olmuştum. Her şey tepetaklak olmuştu. Bir bebek olmuş, anamı emziriyordum. Kopmuştum, nasıl dönecektim? Savunmasız bir bebek olmuştum. Adam kılığında bebek... Bebek değilim ki ben, koca adamım. Adam dedi-

ğin, bir ayağı hep yere sağlam basmalı değil mi? Ve korkuyla yerimden fırladım.

"Nasıl bir korkuydu anlatamam, mümkün değil. Ben çocukken bir gece römork devrilmişti, hepimiz saçılmıştık çalıların üzerine. Yerimden kalktığımda etrafımda kimse yoktu. Anamın iniltilerini duyuyor, ama nerede olduğunu kestiremiyordum. Adım atamıyor, parmağımı bile oynatamıyordum. Bildiğim en büyük korku o zamankiydi ama şimdiki bundan da muazzamdı. Yerimden fırladım, kan ter içinde. Çabuk, diye bağırdım, hemen dışarı çıkacağız seninle. Bu şehrin her tarafını dolaşacağız. Sana sarılacağım ve bırakmayacağım. O başımı okşadı, usul usul beni bu işin mânâsızlığına ikna etmeye çalıştı. Ben ona... âşık değildim de sanki, minnet borçluydum. Ona nasıl minnet borcum vardı. Karşılığını asla ödeyemeyeceğim bir mutluluktu, bana öylesine, dünyanın en tabiî haliymiş gibi verdiği. Böyle minnet borcu ezer adamı.

"Fakat iş bundan ibaret değildi. Bilmediğim birtakım kuvvetlerin beni teslim almak üzere olduğunu soğuk soğuk terleyen avuçlarımda, bacaklarımda, her tarafımda hissediyor ve korkuyordum. Basbayağı korkuyordum. Hem de çok. Teslim alınmak... Böyle çırılçıplak... ıpıslak...

"Çabuk giyin, çıkıyoruz, derhal! Sonra da evleneceğiz! Boyuna tekrarlıyordum bunları. Ve, ben üsteledikçe, karşımda pervâsızca duran o güçlü kadın sûreti dağılıyor, silik bir hayale dönüşüyordu. Aldırmadım. Dışarı çıktık. İnsanların arasına karıştık. Onun elini sımsıkı tutuyor, ama hiç ona değil hep etrafa bakıyordum. Gördüğüm her şey gözümü alıyordu. Enişte beyle işten eve koştururken etrafı hiç böyle görmemiştim. Yani... belki de hiç görmemişim. Gözlerimle yalayıp yutuyordum her şeyi. Biraz sonra doldum taştım. Şehrin bütün uzuvları böğrüme, mideme, ciğerlerime girip çıkmaya başladılar. Hızlı adımlarla yanımdan her

geçen sanki yoluna gitmiyor da üzerimde tepiniyor, seyyar satıcılar kulaklarımın içine içine bağırıyorlardı. Böyle hızla bir yönde yürürsek biraz sonra şehrin dışına çıkacağımızı, ona dışından, yüksekten bakabileceğimizi umuyordum. Hiçbir yol şehrin dışına uzanmıyordu. Koca bir caddede, onu elinden tutmuş çekiştirerek soluk soluğa yürüyordum. Bitkin düştüm. Ve, ben, şu gördüğünüz koca adam, bir duvar dibine çöküp ağlamak için tenha bir köşe aramaya başladım. O yanımda, hiç sesini çıkarmadan yürüyor, birazdan denetimi altına alacağı delibozuk atı, yorgun düşsün ve itaate hazır hale gelsin diye bir vakit kendi haline bırakan tecrübeli bir seyis gibi davranıyordu. O biliyordu... sınırlarımızı... Sonunda ben... tenha yeri falan da boşverip bir duvar dibine çöktüm, aldırışsız, umursamasız yanımızdan geçip giden insanların bilmediğim yerlere dikili bakışlarından utana utana ağlamaya başladım."

Ali ile İrfan, lafın başında Abuzer Bey'in gözlerinîn içine diktikleri bakışlarını çekmişlerdi. Recep, sigarasının ucunu döndüre döndüre tablaya sürterek sipsivri yapmış, eseriyle övünür gibi onu seyrediyordu. Zafer Bey iskemlesini gıcırdatarak arkasına yaslandı. Hoca, başının az yukarısındaki dalların birinden, çok yakından, ötekilerden daha kalın sesli bir cırcır böceğinin kendine özgü cırıltılarını ayırt edebiliyordu; dikkatle onu dinlemeye koyuldu: Cır-cırları koronunkinden daha ağır bir tempoyla diziliyordu ardarda. Sustuğunda verdiği ara epey uzundu. Hoca, "Yaşlanmış," diye düşündü, "ya da çok yorgun."

Ali daha fazla sabır gösteremedi. "Ee, Abuzer Abi..?" dedi. Teşvikçiliğe İrfan da katıldı: "Hakikaten..."

Abuzer Bey, "Sonrası buraya kadarından belli değil mi?" diye devam etti; sesi, bildik tonuna daha bir yaklaşmıştı. "Benim mutluluk zannettiğimden bu kadar büyük, bu kadar haşmetli bir heyecandan biri bahsetse inanmazdım.

Ama şimdi iliklerime kadar hissetmiştim onu. Karşısında pek ufacık kalmıştım. Ardından şehrin tanıdık hiçbir köşesi bucağı olmayan, caddelerde her şeyin hâkimiymiş gibi dolaşan insanların bile eline avcuna asla sığmayan, dışına da çıkılamayan karmakarışık düzeni... Ona can veren hiçbir unsur ötekiyle âhenkli değildi. Bir yerinden tanımaya, çözmeye başlarsan bütününün âhengine ulaşırsın gibi görünmüyordu. Bu kargaşanın gerisindeki düzeni seçebilmek herkesin harcı değildi. Benim hiç değildi."

Abuzer Bey'in bu defaki duraklaması, lafın sonunu getirme niyetini belli etti. O görmüş geçirmiş edâsını takınarak sürdürdü; masadakilerin yalnız biriyle konuşuyordu sanki: "Velhâsıl hocam, hayalin, hasretin her ne ise, ne kadarsa, ona göre yaşayacaksın, dedim kendime. Ufakken, büyüklerim, 'Bu çocuk pek düşünür taşınır, feylesof ruhlu bu,' diye eğlenirlerdi benimle; onları mahçup etmedim. Daldım daldım gittim, daldım daldım gittim. O bana bir gün dedi ki: 'Sen benden bıktın.' Bu da damdan düşmüş gibi yaptı mı beni... O sırada ben, hiç değilse benden bıkacağı güne kadar, başkalarının bereketli bahçelerinden yemiş tırtıklamaya benzettiğim hayatımı sürdüreyim diye uğraşıyorum... Neyse hocam, her şey herkese göre değil işte. Niye vaktiyle her gece uykumda beni boğacağını zannettiğim Kazandağı'ndan kaçıp da tekrar döndüğümü izah etmiş olduğumu umarım. Hep söylüyorum ya, mizaç diye bir şey var..."

Hoca önce duyduğuna inanamadı. Burada hayatının belki de en gizli parçasını önüne seren Abuzer Bey'in ve ötekilerin yanında, cırcır böceği korosunun eşliğinde, açık gözlerle kâbus görüyor olamazdı. Küçük bir hareket yapsa, gözünü kırpsa meselâ, yaklaşan nal sesleri kesilir miydi?

Recep ayağa kalktı, bahçenin sokağa bitişik duvarına yürümeye koyuldu. Dala asılmış ampul Recep'in gölgesini bü-

yütüp masaya yaydı, adamları bu gölgenin içine çekti, sonra gölgeyi Recep'le buluşturdu ve Recep'in yürüdüğü duvara doğru uzattı. Recep elini duvarın üzerine koyup ayaklarının ucunda yükseldiğinde, atlı da Şanlı Lokantası'nın arka bahçesindeki ışığı görüp yavaşlamıştı. Alnında ter damlacıkları birikmeye başlayan hoca, İrfan'ın kendisine doğru eğilerek, "Zekeriya'dır," dediğini duydu. Recep dışarı seslendi: "N'aptın Zekeriya?" Atlı durdu. Kendinden emin konuşan bir erkeğin sesini işitti hoca: "Yok bir şey be abi. Karavana." Recep, "Yahu, sen de karavana atar mıydın?" dedi. "Gelsene." Görünmeyen atlı: "Geç oldu be Recep Abi, yarın sabah erken ilçeye ineceğim." Recep üsteledi: "Gel sen, gel. Bak hoca da burada." Atlı sesini alçaltıp konuştu, hoca duyamadı, ama Recep'in dönüp masadakilere baktıktan sonra cevap vermesinden, "Kimler var?" diye sorulduğunu tahmin etti. Recep sayıp dökmedi, sadece tekrar, "Gel haydi," dedi ve masanın yanından geçip lokantaya daldı, ön kapıyı açmak için. Önce yaprakların usul hışırtısı duyuldu; sonra yumuşak bir rüzgâr adamların saç tellerini oynattı, görünmeyen bir yerde buluşmak üzere ayrı ayrı dallara doğru yükselen sigara dumanlarını yollarından saptırdı.

Lokantadan tıkırtılar duyuldu, kapılar açılıp kapandı. Recep, yanında uzun meşin ceketli, diz üstüne kadar çizmeli bir adamla geldi. Adam, masaya doğru "Afiyet olsun," diye seslendi. Recep az önce oturduğu sandalyeyi gösterip, "Geç Zekeriya," dedi. Zekeriya, ağır ve oturaklı hareketleriyle uyumsuz bir acelecilikle masanın çevresine bakındı, "Sen otur, Recep Abi, ben alırım içeriden," diyerek lokantaya hamle etti. Recep önünü kesti, "Geç hadi geç, hancı ayakta kalmaz, aşçı aç kalmaz, unuttun mu?" diyerek onu omzundan usulca itti. Masadakilere seslendi: "Bir kavun daha yer miyiz?" Hepsi başlarıyla, elleriyle destekleyerek, "Evet,

evet, tabiî," dediler; hoca hariç. Hocanın, Recep'in tâbiriyle "kuş kadar" yeyip içmesine alışmışlardı artık, anca Abuzer Bey kendi elleriyle börek açtığında veya Recep testi kebabı yaptığında ısrar ediyorlardı.

İrfan Zekeriya'ya, "Bunca zaman nasıl tesadüf etmediniz hocamızla yahu, hayret," dedi. Gece karanlığından çıkıp gelmiş heybetli süvari, bir an, utangaç bir çocuğa benzedi: "Kısmet olmamıştı." Abuzer Bey rakı şişesini kaldırmış, "Hani, nerede bardağın?" diye soruyordu. İrfan şişeyi onun elinden aldı; "Estağfurullah Abi," diyerek. Zekeriya da aynı anda aynı şeyi söyleyerek hamle etmişti. Şişeyi İrfan kapınca o ayağa kalktı. "Bardak alayım," dedi. İrfan, dolu bir bardağın içindeki suyu duvar dibine doğru savurup, "Bu temiz," dedi, "gel."

"Haydi bakalım," dendi, yudumlar alındı. Recep, kesilip bir tepsiye dilimlenmiş kavunla geldi: "Bu saatten sonra kusura bakmazsınız artık. Tabak kurulamaya üşendim şimdi." Bankacı sordu: "Çocukların hepsi gitti mi?" Recep, masada tepsiye yer açılmasını izlerken, "Gönderdim," dedi. Bankacı: "Demek yine nöbetçi sensin." Recep: "Ne zaman başkası oldu ki!" Bankacı, Abuzer Bey'in kolunu usulca dürtüp, "Bak, Abuzer Bey, bu da mizaç işi işte," diyerek güldü. Abuzer Bey, "Öyle tabiî," dedi. Recep, "Hem çok erken geliyorlar, geç bırakmak doğru değil," dedi. "Hem de... biz bize daha rahat değil mi?" Zafer Bey Recep'in sırtına vurdu, Zekeriya'ya döndü: "Elin boş döndün ha?" Zekeriya: "Öyle Zafer Abi, üstelik çok da boşa attım." Rakısının yarısını bir dikişte içti. "Adamın kafası yerinde olmayınca..."

Halden anlayanların suskunluğu, hiçbir belirtisi görülmeyen, işitilmeyen dayanışma duygusu, kasabanın kuru soğukta ve kuru sıcakta sertleşmiş, engebeli topraklarını yararak birden beliren birden kaybolan şifalı bitki... ortaya çıkı-

vermişti yine. Yarattığı sarsıntı, sarı ışık veren ampulü usulca salladı. Adamların, dalların ve masanın gölgeleri şöyle bir titreşip eski dingin hallerine döndüler. Gölgeler toprağa, masaya, iskemle arkalıklarına, bacaklarına, ağaç gövdelerine kuvvetlice sarılmışlardı. Azıcık kımıldasalar, hemen durulup yerlerine yerleşiyorlardı. Gölgelerin bu sarsılmaz duruşu, adamlar gittikten sonra da onların, baharda çiçeklenen ama doğru dürüst meyve verdiği görülmemiş elma ağaçlarının dibine uzanmış kalacaklarını düşündürüyordu.

Abuzer Bey, "Hocam, bu Zekeriya şahin gibidir," diyerek sözü açtı. Zekeriya Abuzer Bey'in yüzüne kısacık bir an bakıp bakışlarını yere eğdi. İrfan onun omzuna pat pat vurdu: "Abuzer Abi, utandırma Zekeriya'yı." Abuzer Bey bankacının koluna dokunup, "E, onu hocama anlatmak lâzım gelmez mi?" diye sordu. Bankacı gözlerini kapatıp başını sallayarak onayladı. Abuzer Bey hocaya döndü: "Sahi hocam, bunca zaman sana Zekeriya'dan bahsetmemişiz, ha?" Hoca gülümsedi: "Bir atlının geçip gittiğini duyuyorum bazen; gece vakti. Demek..." Gerisini getirmedi, "...sahiymiş, bir atlı arabanın evime yaklaşmasını, beni alıp dünyanın sonuna götürmesini zihnimde yeniden canlandırıp durmuyormuşum," demedi. İrfan söze girdi: "Ya akşamüstü çıkar, geceyarısı döner, işte böyle ya da gün doğmadan çıkıp güneş biraz yükselince döner."

Zekeriya'nın avcılığına ilişkin küçük hikâyeler anlattılar. O, avcılığı övüldükçe utanıp sıkılıyor, çaresizce hocanın yüzüne bakıyor ve gülümsüyordu. Bir defa, "Bari bu akşam yapmayın," dedi. "Elim bomboş dönmüşken." Hoca, Zekeriya'nın niçin "kafasının yerinde" olmadığını merak etti; bir an. Sonra bunu unuttu ve geceyarıları rüyalarının, kâbuslarının, devâsı olmayan özlem krizlerinin orta yerinden dörtnala geçen bu meşin ceketli, uzun çizmeli, yakışıklı adamla

aralarında bir kader ortaklığı bulunduğu duygusuna kapıldı.

Hoca doğru iz üzerindeydi, fakat şimdilik yanılıyordu. Bu yüzden, biraz sonra Zekeriya'nın biniciliği dillere destan olmuş kardeşinden bahsedilirken duyduğu yürek sıkışmasına gereken anlamı veremeyecekti. Sıkıntısını, Zafer Bey'in niçin artık asla ava gitmeyeceğini açıklarken anlattığı köpek hikâyesine ve devamına bağlamıştı. Zafer Bey, sadece vurulmuş hayvanları getirsin diye eğitilmiş köpeğinin yaralı bir yabandomuzu karşısında nasıl çaresiz kaldığını ve paralandığını anlatmış, Abuzer Bey lafı buradan kapıp, hayvanların ve insanların huylarına, içlerinde doğuştan varolan kabiliyetlere getirmişti. Zekeriya'nın kardeşi Cihan'ın dillere destan biniciliğine işte buradan geçilmişti. Bankacı Zafer Bey, yaptığı benzetmenin başka bir yerde, meselâ kasaba çarşısında olsalar, kötü yüreklilerin elinde nasıl çekilip nerelere uzatılacağının farkında olmaksızın, "Yahu, bu oğlan dünyaya at üstünde mi gelmiş, birader," diyordu. Elinde dakikalardır duran, bir türlü yakmadığı sigarasını evire çevire.

Zekeriya kalktı. "Bana müsaade, kusuruma bakmayın," dedi. "Gözlerim kapanıyor artık." Elini kaldırıp herkesi selâmladı: "Size afiyet olsun." Ve hocaya doğru eğildi: "Hocam, sizi nihayet gördüm, çok sevindim. Bir gün kısmet olursa dinleriz de inşallah." Bir ara İrfan'ın kulağına eğilip, "Hoca bu gece söylemez mi?" diye sormuştu. İrfan ses çıkarmadan, mimikleriyle, "Bilmem," diye cevap vermişti. Hoca mahçup, "Tabiî, tabiî," diye mırıldandı, yerinden kalkmaya hamle etti, Zekeriya onu omuzlarından nâzikçe tutup engelledi. "Hocam, lütfen, lütfen hocam." Recep'e döndü. "Recep Abi... benim şey..." Recep, "Haa," deyip kalktı, Zekeriya'yla birlikte lokantaya dalarken cebinden çıkardığı bir tomar anahtarın şıkırtısı duyuldu.

Recep döndüğünde, adamların rüzgârın dokunuşuyla, usulca kıpırdayan yapraklarla, gölgelerle, evlerde ve geçmiş yıllarda bıraktıklarıyla ilişkileri, birbirleriyle ilişkilerine baskın çıkmış, erkek sofralarının ancak edepsizlikle bastırılabilen güçlü hüznü bahçeyi sarmıştı. Bu hüznü ya edepsizlik bastırır ya da geçici iyilik ve dayanışma duyguları onun yanına ilişip onu yumuşatır, yoğunluğunu azaltır. Bu masada ilkine yer yoktu. Recep, "Şu Zekeriya gibi efendi çocuk..." diye konuştu. Söylenir gibiydi. Birden bardağı bırakıp iki eliyle masanın kenarına abandı. "Fark ettiniz, değil mi, tüfeği kilitletiyor bana," derken hepsinin yüzlerine baktı. Abuzer Bey baş salladı, o biliyordu. Bankacı eğlenceli birşeyler duymayı bekleyenlerin gülümsemesiyle, "Nedir?" diye sordu. Recep açıkladı: "İçki masasıdır, silah yaklaştırmayacaksın, diyor. Av dönüşü buyur ettiğimde hep böyle yapar. Mutfağın dibindeki erzak odasına koyuyoruz tüfeği, kapısını da kilitliyoruz. Giderken alıyor." Bankacı, "Amma düşüncelilik!" dedi sigarasını nihayet yakmak üzere dudaklarının arasına sıkıştırırken.

İrfan, "Valla öyledir Zafer Abi," diye başladı, arkasını getirmeden bir süre bekledi. "Ama kıymetini bilmediler işte çocuğun." Abuzer Bey sıkıntılı konuştu: "Bir şey de yapamadık." Zafer Bey, "Bu oğlan hep böyle ensesine vur lokmasını al mıdır?" diye sordu. Ali atıldı: "Küçükken de en az kavga edenimiz buydu. Halbuki hepimizi döverdi istese." Yumruğunu sıkmıştı. Duvarın üstünden karanlığa bakıyordu. "Kardeşi de tam tersi..." Zafer Bey, "Belki abisinin iyilikten ezildiğini göre göre..." diye başladı, sözü tamamlamadı. Abuzer Bey, "Zannetmem Zafer Bey," dedi, "bu mizaç meselesi. O çocuk küçüklüğünden beri öyle hırslı." Durakladı, düşünceleri yön değiştirmişti: "Ne de güzel delikanlı oldu ama..." Recep: "Artist gibi oğlan. Hakikaten. Ama işte... tuttuğunu koparmak iyi de... bu kadar hırsın sonu..." İrfan ağ-

zındaki kavunu çiğnerken, "Recep Abi," dedi, kavunu yuttu, devam etti: "Niye 'sonu' olsun? Sen hep sonunda ne olacağına bakıyorsun. Bak, adam kimseyi takmadan canı ne çekerse yapıyor. Daha bu yaşında usta olmuş. Dört yandan at terbiyesine çağırıyorlar, gidiyor, atı beğenmezse eyvallah diyor, çekip geliyor. Zekeriya'ya yaptıklarını ona yapsalar baş eğer miydi?" Abuzer Bey, "Bu mizaç işi," diye yineledi. Zafer Bey itiraz etti: "Kardeşim, sen de her şeye böyle doğuştan oluyor diyorsun." Abuzer Bey: "Öyledir," dedi. "O beden bir defa dünyaya geldi mi, içinde bir sürü şeyle gelir. Tohum gibi. Mısırsa mısırdır, fasulyeyse mısır olmaz." Bankacı, "Yani nerede nasıl yetiştiğinin hiç mi önemi yok canım?" diye karşı çıktı. Abuzer Bey, "Olmaz mı, vardır," dedi. "Ama, işte, tohuma yağmur veya kuraklık, toprağın şusu busu ne yaparsa o kadar." Dediklerini güçlendirmek için tekrarladı: "Mısırsa mısır olur." Bu sefer İrfan lafa karıştı: "Ama Abuzer Abi, Cihan'da anasız babasızlığın da biraz tesiri var. Sert büyüdü çocuk." Zafer Bey sigarasını söndürürken konuştu: "Valla, at üstünde büyüdüğü kesin de..."

Hocanın kulağında nal sesleri yankılanıyordu. Yerinde hafifçe kıpırdandı. "Bana müsaade eder misiniz?" diye sordu. Zafer Bey, "Hocam şu kadehi bitireyim, ben sizi bırakırım, zaten geç oldu," dedi. Bir yudum içti, "Hanım bizim bu fasıllara bir şey demiyor, ama ben de suyunu çıkarmayayım," diye ekledi. Ali ile İrfan'a döndü: "Siz rahatsınız tabiî. Bekleyen yok, soran yok." İrfan, itirazını kaşıyla gözüyle de dışavurarak, "Olmaz mı abi!" dedi. "Sabah ustalar tulumlarını giyerken ben oradayım." Ali de azıcık geç kalsa müdürün surat etmesinden yakındı. Abuzer Bey, "Çocuklar, Zafer Bey haklı, o iş başka," dedi. "Evde bekleyen oldu mu iş başka." Hoca iskemlesini çarçabuk geri itip doğruldu: "Ben kalkayım, Zafer Bey. Siz de acele etmeyin."

Zafer Bey'i ikna etti ve çıktı. Çıkarken Recep, "Hocamı

geçireyim," deyip ayağa fırlamıştı.

Hoca eve doğru yürümeye başladı. Şu umut söndürücü, gelecek karartıcı, cendereci, prangacı Kazandağı'nın tahakkümüne rağmen dostluk geceleri geçirilebilmesi bile dağıtamadığına göre, nasıl bir elemdi onunki? Dostlara kulak vermekle cırcır böceklerini dinlemek nasıl böyle farksızlaşıveriyordu? Dostlardan geleni almak için konuşmak gerekmediğinden mi? Dostlardan alacak bir şey kalmadığından mı? Dostlarla alışveriş, geçmişten, hatıralardan ayrı bir bugün yaratacağından, bu sefer onu da yaşamak gerekeceğinden mi? Yoksa mesele "mizaç meselesi" miydi? Doğarken ruhuna elem mi zerk edilmişti? Gözlerini kapatıp baş döndürücü bir tutkuyla Nergis'e sarılırken bile, uzaklarda uğursuz bir fener gibi çakan tehlike alâmetlerini görmezden gelememişti.

Yüreği bir soğusa, yaşamasını kaderden bir intikam haline getirebilecekti. Ama soğumuyordu. Bütün ışıkların sönmüş, bütün bahçe kapılarının kapalı olduğu karanlık sokakta sessiz adımlarla yürürken bile, havada uçuşan öfke, sevgi, tutku, kin, dostluk, düşmanlık titreşimlerini algılayabiliyordu. Kâbus gören çocukların hıçkırıklarını duyuyor, sırtını dönüp uyumuş kocalarına hınçla bakan kadınların hançer gibi parlayan göz aklarını seçiyor, bu sabaha da çıkabilmek için dua eden yaşlıların dudak kıpırtıları gözüne takılıyordu. Herkes ve her şey canlıyken cansız olmak ne zordu!

Hoca, zihninde bu düşünceler, sıkılmış yumruğunun içinde Recep'in çıkarken ustalıklı bir hareketle eline tutuşturuverdiği süt şişesinin boynu, dudaklarında Selahattin Pınar'ın "Gecenin matemini aşkıma örtüp sarayım," şarkısı, kulaklarında nal sesleri, sahibini arayan bir gölge gibi ilerliyordu karanlığın içinde.

9

Zemin ve çatı

Kasabanın bir kısmının şefkatle sahip çıktığı bir sanatkâr, insan-melek arası bir varlık, bir kısmının yutup sindiremediği, gerikalanının da artık ilgilenmediği zararsız bir meczup olarak hoca, Kazandağı'nın gölgesi altında onuncu yılını doldurmuştu.

Bu sırada hayatın soluğu kasabanın üzerinden bereketli bir rüzgâr gibi geçmiş, Kazandağı'nı yerine mıhlamıştı. Kasaba kendine doğuştan biçilmiş kefenin dikişlerini patlatıyordu. Kuşdere vadisine bakan, toprak yoldan yedi kilometre uzaklıktaki Bozköy'de başlayan kazılar ilk olumlu sonucu vermiş, köylüler ilkin fazlasıyla çekingen bir konukseverlik gösterdikleri uzun sakallı, gözlüklü, şortlu adamlara ve kısa etekli, botlu-çizmeli kadınlara birer kurtarıcı gibi bakmaya başlamışlardı. Arkeologlara sütler, yumurtalar taşıyor, kuzular kesiyorlardı. Heyecan kasabayı da sarmıştı. Köy civarında, hiç uğramadıkları, dikenle çalıyla kaplı yerleri olan kasabalılar gidip buralara çitler çekmeye başlamış-

lar, kimileri de köylülerin bir anda üç-beş misline yükselttikleri fiyatları daha da artırma yarışı içerisinde köyden yer almaya koyulmuşlardı. Gazete bayii Zihni, bir amfiteatrın boy göstermeye başladığı düzlüğün hemen dibindeki virânesini büfeye dönüştürmüş, meşrubat dolaplarını, tost makinelerini hazır etmişti. Köyün kadınları, birden ortalığı velveleye veren bir aklıevvele inanıp gece gündüz kilimler dokumaya başlıyor, daha kilimler bitmemişken bir başka aklıevvelin tavsiyesiyle sepetler örmeye girişiyorlardı. İlk turist grubu sanılan bir uluslararası arkeologlar heyetini taşıyan otobüs toprak yoldan köye, dört otomobil, arkalarında römorklarıyla üç traktör ve davulcuyla zurnacının bindirildiği bir kamyonet eşliğinde gelmişti. Hele uzun boylu, uzun kızıl saçlı, oldukça ileri yaşına rağmen giydiği kolsuz tişört ve kısacık şortla köyün erkeklerinin yutkunmasına yol açan, Fransız mı İngiliz mi olduğu konusu bir türlü açıklık kazanmayan güleç yüzlü kadın köyden iki kilim satın alınca, Bozköylüler ve onlarla birlikte kasabalılar talihlerinin büsbütün döndüğüne inandılar. Ve alelacele ördükleri sepetlerden birçoğunu, üstlendikleri önemli misyon Bayi Zihni tarafından "bunlar heyet, önce bunlar bakacak, sonra ötekiler gelecek" sözleriyle anlatılan yabancı arkeologlara hediye ettiler.

"Ötekiler"in gelmesi aslında uzun zaman almadı. Ama tabiî dengesi bir defa bozulan köy hayatı içerisinde Bozköylülerinki gibi bir sabırsız bekleyişe yer olmadığından, antik Narkissos şehri kalıntıları bu bölgeye uzanan bütün turların programına katıldığında, Bozköy evlerinin ve arazilerinin çoğu kasabanın zenginlerinin eline geçmişti. Köylülerden çoğu Altındağ ve Balgat'ta, gözleri daha uzun yolculuğu kesenlerse İkitelli ve Sultanbeyli'deydi.

Dağın taşın içerisinden binlerce yıl evveline ait bir nizamı cisimleştiren duvarlar, sütunlar, kaideler çıkaran sarı maki-

neler, taşların üzerine eğilip buralarda saatlerce gaipten izler, işaretler arayan meraklı profesörler, kazmalar kürekler kalıntılara zarar vermeden çalışsın diye işçilerin etrafında rengârenk kelebekler gibi fır dönen, çıtkırıldım görünüşlü fakat becerikli kızlar gitmişti. Köylüler bir süre taşlara baktılar. Bir gün profesörlerden ikisiyle kızlar geldiler, yanlarında işçiler ve bütün bir gün uğraşarak taşların arasına dikecekleri tabelalarla. İşlerini bitirip gittiler. Kış geldi. Yağmur duvarların, sütunların üzerindeki toprakları akıttı, hele o tiyatro dedikleri yapının kademe kademe yükselen sıraları, kurşunî göğün altında yamaca yanyana serilmiş yılanlar gibi parlıyordu. Köylüler, çakan şimşeklerin aydınlattığı kalıntılara baktılar. Bahar geldi. Koyunlar, çoban köpekleri, yılanlar, karıncalar gezdi kalıntıların arasında. Hattâ inekler amfiteatrda güneşlendiler.

Lokantacı Recep'in hem tanışı hem adaşı Recep işte böyle bir manzarayı uzun uzun seyrettikten sonra soluğu Şanlı Lokantası'nda aldı, bir taskebabıyla pilavın üzerine adaşının ikramı tel kadayıfı yedikten, bu arada bol bol ayran içtikten sonra, konuyu açtı. "Yabancıya gitmesin," dedi. Recep onu aldı götürdü, bankacı Zafer Bey'e danıştılar. Zafer Bey, "Yahu ne sabırsız millet bu, azıcık dişlerini sıksınlar, paraya pul diyecek hepsi," dediyse de, Bozköylü Recep ikna olmadı. Lokantacı adaşının, "İcabında üç ay beş ay yağmur bekleyen adamsın, ekin büyüten, hayvan büyüten adamsın, bu ne telâş?" demesi de onu caydırmadı. Sonunda Abuzer Bey, "Peki, gelsin, ben alayım," dedi. "Bunun içine ateş düşmüş bir kere. Gitsin görsün bakalım."

Kasaba çarşısı birden, evini toprağını satmak için müşteri arayan Bozköylülerle doldu. Köy kasabanın oldu.

Ve turistler geldi.

Camcı Osman İrfan'a gidip ortaklık teklif etti. İrfan şaşırdı. Çünkü camcıyla birbirlerini hiç sevmezlerdi. Osman, "Ne şaşırdın İrfan Bey? Otel diyorum, otel," dedi. İrfan, biraz aile baskısı, biraz da yenilik ve macera hevesiyle müteahhitliği kabul etti. Otel inşaatı başladı. Camcının sinekten yağ çıkarma hesaplarıyla kalkıştığı küçük dalaveralar sayılmazsa, büyük bir pürüz çıkmadı. Kazandağı Oteli açıldığı gün, üç ayrı turizm şirketiyle şifahi sözleşmeler yapılmıştı. Bunlardan birinin, boz rengi bir Mercedes'le Bozköy'e gelen temsilcisi, kalıntılara şöyle üstünkörü bakarak doğruca köy meydanına yürüdü. Durmadan pantolon paçalarındaki tozları silkiyordu. Güneş gözlüklü, kısa saçlı ve düzgün kesilmiş sakallıydı. İki yıl sonra Cafe Narkissos adını alacak köy kahvesinde bulabildiği insanlara, yüklü miktarda kilim dokutmak istediğini bildirdi. Bunun üzerine, kasaba yoksullarının köye yerleştirilmesi süreci başladı. Köy evlerinin önünde kilimler, sepetler yine birikti.

Kardeşi İstanbul'da tefecilik yaptığı söylenen beyaz eşyacı Hüseyin, ikinci bir otel dikti. Şanlı Lokantası, Kuşdere Vadisi'ni gören bir tepede, kasaba dışında bulunan ve sadece yaz aylarında faaliyet gösteren kır lokantası sayılmazsa kasabanın tek içkili yeri olma unvanını kaybetti.

Kır lokantasının sahibi Alâattin'in, Ankara'da gazinoculuk yapan, arasıra büyük, siyah bir arabayla ve yanında mutlaka bir-iki adamıyla gelip, kimseyle tek laf konuşmadan giden ağabeyi, turizm şirketlerinden birinin, üstündeki tozları silkerek yürüyen, güneş gözlüklü bir başka temsilcisiyle birlikte göründü. Onlar gittikten sonra Alâattin İrfan'a geldi. "Sana büyük işim düştü," dedi.

Akşamına İrfan, "Kazandağı eteğindeki düzlükten arsa almışlar," diye anlattı. "Koca bir çadır kurulacak, masalar konacak, tribün yapılacak içine..." Tuhafiyeci Haydar, "Sirk gibi bir şey mi bu?" diye sordu. "Ben sirk görmüştüm. Ya-

pamazlar, muazzam iş." İrfan, "Ben de gördüm, o olmaz. Zaten bu işi tam da anlamadım," dedi. "Gösteri merkezi diyorlar. Folklor ekipleri olacakmış, yöre yemekleri falan." Ağzına bir zeytin attı, henüz onu yutmamışken ekledi: "Haa, asıl, binicilik gösterileri olacakmış. Bizim buraların atçılığı meşhur ya. Turistler bayılır, diyorlar. Asıl numara bu."

10

Şeytan tırnağı kadar

Çarşıda bazen küstahça bazen özür dilermiş gibi gülümsemelerini yüzlerinden eksik etmeden dolaşan ve lokumlar, kartpostallar, ufak sepetler içinde bayat yemişler, üzeri boncuklu ahşap çerçevelere konmuş minik aynalar, imâmesinin ucuna gümüş rengi değersiz madenden bir minik top iliştirilmiş tesbihler, kınları ve sapları sahte mücevherlerle bezenmiş pirinç hançerler ve daha bir sürü ıvır zıvır satın alan, lokantalara otuz kişi girip her biri kendi hesabını kendi ödemeye kalkan, bozuk paraları birbirinden ayırt etmek için ellerinde evirip çeviren, komik bahşişler bırakan turistler, kasabadaki en büyük yenilikti elbette. Ama ilk büyük yenilik bu değildi. Liselilerdi.

Lise önce, son sınıfı olmaksızın açılmış, ertesi yıl kasabalıların ilçede okuyan çocuklarının hemen hepsinin ve civar köylerden yaşları ilerlemiş bazı delikanlılarla kızların burada toplanması, başka öğretmenlerin gelmesiyle bu eksik giderilmişti. Narkissos kenti canlıyken orada eğitim ve kültür hayatı nasıldı bilinmez, ama kalıntısının vaat ettikleri civar

köylerdeki birçok insanı çocuklarını okutmaya teşvik etmişti.

Abuzer Bey lisenin manevî babası gibiydi. Okulun geliştirilmesi için herkesi seferber ediyordu. "Serbest fikirleri" yüzünden kasabada bir kısım esnaf ve arazi sahibinin tepkilerini çekse de adının aileden gelme temizliği ve hayır işlerinde kimseden geri kalmaması ona direnmeyi imkânsızlaştırıyordu. Hele o yumuşak, ikna edici konuşmasıyla, kimsenin yanaşmadığını kendi yapıp adamı mahçup edişiyle, hattâ bu tutumu bir keresinde kendisinin adım atmadığı caminin yağmurda akan kubbesinin onarımında göstermiş oluşuyla, karşı durulmaz bir güce sahipti. Yaşlanıp da atlara söz geçiremez olunca işi serkeşliğe vurmuş bir seyis ona herkesin ortasında, "İmansız gâvur!" diye bağırmış, Abuzer Bey, bırakın ona karşılık vermeyi, adamın oğlu güç belâ evlenirken cebine yüklü bir para koymuştu.

Bütün bunları, "İyilikten değil, ben de böyle mücadele ediyorum kendimce," diye açıklamasıysa pek herkesin kavrayabildiği bir durum değildi. Eğer felsefeye hakikaten meraklı olsaydı, Nietzsche'nin "büyük bir umut değilseniz, en azından küçük bir umut olabilirsiniz" sözünü düstur edindiği ileri sürülebilirdi.

Lisede Türk musikisi söyleyecek bir koro ve tiyatro ekibi oluşturulmasını, sırf ona zor itiraz edilebildiği için dayatıp kabul ettirebilmişti. Açıktan karşı çıkamayıp, "Acaba doğru olur mu!.." diye sızlananlardan çimentocu Haşmet'i, "Yahu Haşmet, biz seninle ortaokulda tiyatro oynamadık mı ilçede!" diye susturarak kesin zaferi kazanmıştı. Abuzer Bey'in yaşındakiler kısa bir süre, "Hakikaten..." diye düşündüler ve hemen unuttular.

Halkoyunları ekibi, zaten turizm işi ufukta belirir belirmez bütün kasabanın sessiz fakat coşkulu tezahüratıyla kurulmuştu.

Abuzer Bey, "Bak, hocam, itiraz istemem," demişti. "Sen sadece birtakım meclislerde çalıp söyleyerek kendi köşende kıt kanaat yaşayacak adam değilsin. Çocuklara musiki öğreteceksin, onları çalıştıracaksın, tiyatro işine de sen bakacaksın. Ve, yine itiraz istemem, biz liseye yardım derneğinden karşılayacağız senin hizmetini. Ayrıca bizim çocuklara ders vermeye devam edersin, onları da ihmal etmezsin."

Hoca itiraz eder göründü, ama bu sahici bir itiraz değildi ki. İtiraz bir teşebbüs gücünü ifade eder. Oysa hocanın günlük hayat içindeki davranışına olsa olsa sürüklenme denebilirdi. İtiraz yoktu. İtiraz gibi görünen, kendisinin adım atamayışıydı. Yoksa, sürüklediklerinde kolaylıkla kayıveriyordu çektikleri yöne. Bundan rahatsız değildi. Kendisinin hakiki âlemi ile gününü geçirdiği eğreti âlem arasındaki ayrımı Nergis'siz bir dünyaya gözlerini açtığı ilk günden itibaren hissetmişti. En mutsuz olduğu anlar, içinde ufak bir teşebbüs gücü kırıntısının oynaştığını hissettiği anlardı. Böyle anlarda düşünmesi, karar vermesi, davranması gerekiyordu. Oysa o hatıraların koynunda kıpırtısız kaldığında rahat ediyordu.

Bir keresinde, Tatyos Efendi'nin "Çektim elimi gayrı bu dünya hevesinden"ini söylerken burnuna kendisini hayranlıkla dinleyen hanımlardan birinin sürdüğü koku ilişti, hoca tedirginlikten şarkının sonunu zor getirdi ve telâş içinde kendini bahçeye attı. Bahçe duvarına ellerini dayayıp, karşı kaldırımda miskin miskin uyuyan kediyi seyretti. Onu kıskandı. "Ruh orada, beden burada, nasıl olacak bu?" diye yakındı içinden. "Aklım âlem değiştirmekten şaşkın ve bitkin; yeri neresi belli değil. Ne yurtsuzluk bu! Alın hatıralar beni de koynunuza. Bugüne, yarına ait hiçbir hadiseye karışmayayım. Dönüp dolaşıp Nergis'in odamdan çıktığı ana kadarını yaşayayım. Ah, zayıf ve kahpe bedenim! Ruhumu sürüklüyorsun bu tarafa. Oysa lâzım gelen, senin onun ya-

nına gitmen..." Kendini birdenbire, ölü ruhlara eski hayatlarını unutturan yeraltı ırmağında yıkanırken bulmaktan korkuyordu.

Abuzer Bey'in kendisini bugüne karıştırmayı amaçlayan teklifleri karşısında, omuzlarını ve kaşlarını kaldırarak, "bilmem ki" demek istedi. Abuzer Bey, "Tamamdır hocam, tamamdır," diye üsteledi. "İstersen yarın gidelim, lise binasında bir oda var bodrum katında, orayı tertip edelim, sen söyle, nasıl olacaksa..."

Abuzer Bey'in sesi zayıflayarak kayboldu, görüntüsü silikleşti. Hoca bir süre sonra, "N'oldu hocam yine, daldın gittin," sesiyle yerinden sıçradı. Abuzer Bey onun konuşmasını hiç beklemiyordu, ama hoca, hem de o andaki halinden hiç umulmayacak bir sükûnetle konuştu, üstelik şunu söyledi: "İçimde bir korku var, Abuzer Bey."

Abuzer Bey yerinden kalkıp hocanın kolunu tuttu, sıvazladı, "Heyecandır, hocam, heyecan," dedi. "Ne güzel bir iş olacak, onun heyecanıdır."

Evet, heyecandı. Hocanın unutmuş olduğu cinsten bir heyecan. Buz gibi soğuk, iğne gibi delici damlalarıyla acımasız bir sağanağı insanın yüreğine boca ederdi bu heyecan. Ruh takâtsiz, donmanın eşiğine geldiğinde sonsuz uykuya dalmak isterdi. Ama o heyecan, o şeytanî kuvvet, hemen yüreği ısıtmaya, ruhu ılıtmaya koyulur, giderek, insan bedenini, azgın bir akkor kütlesini içinde saklamaya çalışan perişan bir paçavra yumağına çevirirdi.

Nergis'in hatırasının en saf, en koyu, en yoğun haliyle kavurucu özlem ateşine dönüşmekte olduğunu hoca ayırt edememişti. Evine döndüğünde odasının en loş köşesine çöktü. Elleriyle yüzünü kapadı. Dizleri ağrıyınca kalktı. Bacakları uyuşmuştu. Güçlükle adım atarak yatağının kenarı-

na oturdu. Pencereden baktı. Gökyüzü gri, dallar ve yapraklar daha koyu, siyaha yakın griydi. Hoca kemanına uzandı.

Musiki kadar kesin, hatları belli, yolları çizilmiş bir başka yaşantı var mıdır? Oysa en büyük özgürlük hissi de bu yaşantının içinde. Musiki gündelik yaşantının işi değil. Musiki zamanın içinde. Hem muazzam, sonsuz akışa teslim olmalısın hem de gerekeni yapmadığında, âhenge katılamadığında teslim olmanın fayda getirmeyeceğini bilmelisin. Başlatmak senin elinde. Ama bu, yokuş aşağı duran bir kızağı usulca itivermek gibi. Bir defa harekete geçti mi, artık onun ya içindesin ya peşinde. Bir defa içine atlamak da yetmez. Doğru anda tam da doğru tarafa eğilmen, doğru hareketi yapman lâzım. Yoksa kızağın dışına düşersin. Veya kızak yoldan çıkar. Hiçbir şey, kızağın içinde, onun her türlü salınımıyla, o yana veya bu yana eğilmesiyle, yavaşlaması ve hızlanmasıyla âhenk içindeki bir yolculuktan daha keyif verici, daha baş döndürücü ve tatminkâr değil. Tıpkı gündelik keşmekeşin ötesine geçip sonsuz bir akış ve âhengin içerisinde yeraldığını hissetmek gibi. Fakat kızağın peşinde koşmak ne büyük zûldür, ne kadar üzücüdür, insan ne kadar acır kendine, ne büyük bir tatminsizlik hisseder. "Kızağı ben itmiştim," demenin mânâsı yok musikide. Hem kendini onun süzülüşüne bırakacaksın, uyduracaksın; gayrısını duymayacak, görmeyecek, koku almayacaksın hem de her an uyanık olacaksın. "Koyverdim gitti" de yok musikide. Kıvrılarak, hızla kayarken, bu uçuşun sonu yokmuş gibi katılacaksın ona. Uçuş... evet. Sürtünmeyi değil kaymayı, süzülmeyi hissedeceksin. Sürtünmeyi hissedersen kendini bırakmamışsın demek. Sürtünmeyi de kaymayı da hissedemezsen zavallı olursun. Yalnız süzülüşü duyarsan, madde yok olur, bizzat hareket biricik gerçek haline gelir. Hareket

zamana aittir. Parçalarsın, o bütün kalır. Zamanı metronom temposunun bölünümlerine göre parçalamışsın, bununla da yetinmeyip elindeki parçaları vuruşlara, bunların da parçalarına bölüyorsun. Un ufak ediyorsun içinde yeraldığın hareketi ve zamanı. O da kendini sessizliklere ve seslere ayırıyor, yeniden, yeniden parçalıyor. Bir ölçünün içerisindeki dört veya sekiz, dokuz vuruştan herhangi birini yakaladığında, o kendini ikiye bölüyor. Tam bunlardan birine tutunuyorsun, başka bir bölünmeyle karşılaşıyorsun; veya birleşiyorlar: dört vuruş toplanıp üçe bölünüyorlar, başka bir salınımı, başka bir ritmi gösteriyorlar sana. Geçip oraya oturman lâzım; tam o anda. Erken olmaz, geç olmaz. Sonra, hepsine oturuşun tarzı başka, üslûbu başka. Bazısına, yerini kapmış bir küstahı zorla öteye iter gibi, kuvvetle yerleşeceksin, bazısına okşar gibi, yalvarırca. Musikinin vuruşları, ölçüleri, vurguları zamanı parçalamak mânâsına gelmez. Sonsuz akışın anları birbirinden öyle rastgele ayırt edilmez. Lâkin bizim zavallı insan kafamız sonsuzu sonsuz olarak kavrayamadığı için, onunla ilişki kurabilelim diye mütemadiyen birimler, sınırlar ararız. Karşımıza çıkan, o da görebilirsek tabiî, içiçe geçmiş farklı şahsiyetlerdir. İçiçeler, hatları karışmış, fakat hepsinin ayrı kimliği var. Hepsiyle ilişki kurmanın ayrı şartları, anları var. Hem kaçırdın mı bir sonrası yok hem erken davrandın mı kıymeti yok hem de hepsiyle şahsiyetine göre ilişki kuracaksın. Musiki, teslim olunması gerekene teslim olmanın, hem de bunu bilinçle yapmanın biricik şekli. Sanat zamana ait.

Bak şu kemanın sapına: üzerinde sayısız, sonsuz ihtimaller saklı. Bir nota ile öbürü arasında, şeytan tırnağı kadar mesafede neler vücuda geliyor, yoktan varoluyor: yayından fırlamış ok, kumsalı yalayan dalga, aralanan ince dudaklar, azman çiçekler, kuştüyü yastık, iri dikenler, yakarışlar, küsüşler, sarhoşluklar, beddualar... veya neler doğamadan ölü-

yor! Musiki... Orman perilerinin tuzağa düşürmek istedikleri yolcuyu musikiyle çağırmaları boşuna değil. Daha vaatkâr ve güçlü bir davet neyle yapılabilir? Hoca, kemanı çenesine dayamış, yay elinde, karşısındaki duvara bakıyordu. Duvar bomboştu. Çalmadan bıraktı kemanı. Elleri kucağında, pencereden havanın kararışını izledi.

Kalktı. Kemanı kutusuna koydu. Notalarından bazılarını eline alıp şöyle bir karıştırdı. Ceketini giydi. Keman kutusunu alıp çıktı, Şanlı Lokantası'na doğru yürümeye başladı.

Yol boyunca, çevresinde bitmekte olan birşeyler aradı. Gözüne çarpan bütün bahçe duvarları, bütün kapılar, kol demirleri, pencereler, perdeler, saksılar, ebediyen var kalacakmış gibiydi. Peki, bitmekte olan neydi? Neredeydi? Hoca bunu bulamazsa bitenin yerine neyin başlayacağını nasıl bilecekti?

Bilemeyecekti.

Abuzer Bey'e, "Beni affedin," demenin anlamı yoktu. Bıraktı, onu yine sürüklesinler.

II

Göz ucuyla

Oda yeni badana edilmiş, içine yeni sıralar, kürsü ve henüz el sürülmemiş bir yeşil tahta konmuştu. Bir de, kilitli birkaç gözü bulunan irice dolap. Hepsi Abuzer Bey'in marifetiydi tabiî. İkisi odanın ortasındaydılar; Abuzer Bey'le lise müdürü. Abuzer Bey, ellerini beline koymuş, her tarafı bir daha, bir daha gözden geçiriyor, "Valla müdür bey, sayende iyi iş oldu," diyordu. Müdür belli belirsiz bir şüphecilik taşıyordu, "Rica ederim, sizin sayenizde," dedi. Göz ucuyla hocayı süzüyordu. Hoca yeşil tahtanın önünde durmuş, parmak uçlarıyla tahtanın orasına burasına dokunuyordu. İşaretler arar gibiydi. Neyin işaretleri? Usulca dokunuyor, hemen çekiyordu parmaklarını. Bulacağı işaretler görülsün istemiyor. Pencereden, lisenin eğreti bir asfalt dökülmüş avlusuyla, bu avluyu sınırlayan yüksek duvarlar gözüküyor. Kasabada herkes duvarların yüksek olmasını istemişti.

Hoca, lise müdürünün, "Birazdan gelirler," dediğini duydu. Döndü, müdür saatine bakıyordu. Abuzer Bey az önce

müsaade isteyip hocayı yüreklendirecek birkaç söz ettikten sonra gitmişti. Müdür, "Çocuklar zannettiğimden çok daha fazla hevesli çıktı," diye devam etti. "Belki de bazıları derslerden kaytarırız diye düşünüyordur ama..."

Zil sesiyle birlikte hocanın iç kıpırtıları arttı. Müdür, "Siz bilirsiniz gerçi," dedi, "ama isterseniz bugünü şöyle bir kısaca tanışmaya ayırın." Hoca kekeledi: "Evet, tabiî..." Müdür, "Ben bir bakayım, oyalanmasınlar orada burada," diyerek odadan çıktı. Hoca "Zahmet etmeyin," dediği sırada müdür gözden kaybolmuştu.

Hoca, kâh kollarını göğsünde kavuşturup, boş sıraların arasına zihninden kaşsız gözsüz insan yüzleri yerleştirerek, kâh ellerini ovuşturarak ve içindeki huzursuzluğu bastırma yolu bulamayarak bir zaman geçirdi, "Heyecan?" diye soruyordu kendine, "heyecan?.." Pencereye yaklaştı, eve gitmeden önce avluda kendi aralarında konuşup eğleşen öğrencileri gördü. Bulutlar aralandı ve avluya ışık düştü. Hocanın gözleri hafifçe kamaştı. Yaklaşan ayak sesleri oda kapısına ulaşıp da, insan bedenlerinin yaydığı sıcaklık ve titreşimler içeriyi istilâ edince döndü, gözleri kamaştığı için yüzleri seçemedi, geçip sıralara oturmaya başlayan öğrenciler arasında birinin ötekilerden neredeyse bir baş daha uzun olduğunu fark etti. Gözlerini yere eğdi, neyi beklediğini bilemeden beklemeye koyuldu.

Bu sırada müdür yanıbaşında bitmişti. Müdürün girişi, kim kiminle yanyana oturacak çekişmelerine son verdi, varlığının yarattığı gerilim dolu sessizliği de yine kendi ortadan kaldırdı: "Hocamızı duymuşsunuzdur," diye başladı söze. "O gerçi eskiden meslektaşımızdı, şimdi bir... müzisyendir, ama burada hocanızdır, tıpkı dersteymiş gibi davranacaksınız." Hoca huzursuz oldu. Söylenenleri onaylamıyor da bunu mu belli etmek istiyordu? Başını kaldırıp kendini izleyen meraklı gözlerle karşılaşmayı göze aldı. Merâ-

mını anlatabildiği söylenemez. O uzun boylu öğrenci, en arkadaki sıralardan birine tek başına oturmuştu. Hoca müdürü izlemeyi denedi. Müdür sözünü bitirmiş, hocanın da oturaklı bir-iki başlangıç lafı etmesini bekliyordu. Hocaysa müdürün çıkmasını.

Bir süre böyle kaldılar. Badana kokusunu hâla üzerinden atamamış odayı dolaşan belirsiz bir titreşim, öğrencileri gülüşmekten alıkoydu. Belki de hoca nereye gitse beraber götürdüğü hüzün bulutu. Sonunda hoca, binbir güçlükle, "Teşekkür ederim, müdür bey," dedi. Öğrencilere bakmadan, "Size de çocuklar," diye devam etti. "Sanata, musikiye heves gösterdiğiniz için..." Yine duraladı. Müdür zoraki bir tebessüm takınıp onun kulağına eğildi, "Heyecanlıyız galiba," diye fısıldadı ve beklenmedik bir teknik arıza yüzünden aksamış gösteriyi nasıl kurtaracağını bilen tecrübeli sunucu edâsıyla, "Haydi bakalım, çocuklar," diye seslendi sınıfa, "anababalarınız da bu iş için fedakârlık yapıyor. Göğsümüzü kabartın, iyi öğrenin. Aranızdan kabiliyetli olanları tiyatroya da alırız." Dönüp bir tebessüm de hocaya fırlattı ve çıkıp gitti.

Hoca: alçak bir dehlizde tedirgin tedirgin ilerleyen korkmuş kazazede... başını kaldırırsa bir yere vuracak, bakışlarını karşıya dikerse üstüne üstüne gelen canavarlarla karşılaşacaktı sanki.

"Birer nota defteri almanız lâzım," dedi. Durakladı. "Ama önce bir tanışalım isterseniz." Bunu, daha çok kendini zorlamak için söylemişti. Kendini öğrencilerin yüzlerine bakmak zorunda bırakmak için. Bakışlarını hiçbiri üzerinde sabitleştirmeden şöyle bir dolaştırdı. Uzun boylu öğrenci oradaydı, en arkada solda. Hoca sağ baştaki sırada oturan çocuğa, "Senden başlayalım," dedi. "Söyle bakalım, adın ne, kaçıncı sınıftasın, annen baban kimler, belki tanıyorumdur, artık kaç yıldır buradayım." Ettiği bunca lafa ve eklediği lü-

zumsuz ayrıntıya kendi de şaştı, ama hiç değilse azıcık rahatladığına sevindi. Rahatlamanın geçici ve aldatıcı olduğunu da hissederek. Çocuk kalktı, sayıp döktü, oturdu. Hoca, şefkatli bir tonda, "Haydi, her seferinde bana sordurmayın, hepiniz sırayla kalkıp tanıtın kendinizi," dedi. Hepsi sırayla kalkıp kendilerini tanıttılar. Orta sıra da bitti, sol başa gelindi. Sonra soldaki ikinci sıra. Ve en arkadaki. Kalktı. İnceydi, zayıf sayılmazdı, uzun boyu onu olduğundan da ince gösteriyordu. Bakışları, hocanın giderek daha hızlı kırpıştırdığı gözleriyle karşısında duramayacağı kadar delici, tahrip ediciydi.

"Adım Zerrin, lise ikideyim, annem babam yok."

Bunları söyledi, sarıya yakın kumral uzun saçlarının alnına düşen bir tutamını zarif bir hareketle arkaya attı, kalkışındaki gibi bedenine hâkim, biraz küstahça bile sayılabilecek bir rahatlıkla yerine oturdu.

Hoca yüzünü pencereden tekrar sınıfa çevirdi. "Şimdi de," diye söze başladı yeniden, bunu yapabilmek için derin derin soluk alıp verişini belli etmemeye çabalayarak, "hepiniz, en çok hangi müzik âletini seviyorsunuz, onu söyleyin." Çocuklar, bir-ikisi dışında, ya özellikle belirli bir enstrüman adı veremiyor ya da istekleri hakkında herhangi bir ipucu yakalamayı imkânsız kılacak şekilde, birbiriyle alâkasız âletler sıralıyorlardı. Zerrin kalktı ve hiç duraksamadan, "Keman," dedi.

Sanki göz ucuyla da, kürsünün üzerinde yatan, derisi yıpranmış siyah kutuyu göstermişti.

12

Davet

Lise binasının arkasına yapılan ek inşaat, elbette Abuzer Bey önderliğinde, ama en çok İrfan'ın katkısı ve onun lise sonda iki dersten beklemeli kardeşinin koşturmasıyla kısa sürede tamamlandı. Burası bir temsil salonuydu. Bayramlarda burada toplanılacak, Atatürk şiirleri burada okunacak, edebî yeteneklerini sergileme fırsatı arayan öğretmenlerin, işgüzar veli ve öğrencilerin bitmek bilmeyen konuşmaları boyunca burada sıkılınacaktı. Bazı öğretmenler, amfi biçimindeki sıralarıyla bir sınıftan üç-dört kat büyük bu salonu, yazılılarda öğrencileri birbirinden uzakta oturtmak, durdukları yerden hepsini daha iyi gözetleyebilmek, böylelikle kopya çekme imkânlarını azaltmak için kullanacaklardı. Bu işlevleri, asıl koro konserleri yapılabilsin, temsiller verilebilsin diye inşa edilen salonun meşruiyetini artırıyordu. Parası da gönüllü velilerin cebinden çıktığından itirazlar kısa sürede kesilmişti.

Salondaki ilk konser, bazı akşamlar içkili meclislerde, hattâ lokantada "program yapan" hocanın çalıştırdığı koro

hakkındaki şaibeleri büyük ölçüde ortadan kaldırdı. Herkes çok memnundu. Konser bitiminde hocayı zorla tekrar sahneye çağırdılar, alkışladılar, müdür gelip teşekkür etti. Hoca, elini kolunu nereye koyacağını bilmez halde, utana sıkıla kıvranıp duruyordu. Birşeyler demesini bekliyorlardı. Güçlükle, "Çocukları alkışlayın efendim, hepsi çok kabiliyetli," dedi ve sahne arkasına kaçtı. Başını kaldırdığında, velileri tarafından alkışlanan çocukları yerlerinden kalkmış gülüşür, alkışa alkışla karşılık verir, birbirleriyle şakalaşırken gördü. Biri dışında: Zerrin, yüzünde nadiren beliren ve onu yaşından çok büyük gösteren esrarlı tebessümüyle sahne arkasına, hocaya bakıyordu. Hocanın gözleri Zerrin'e takıldı kaldı. Zerrin başını çevirip salona baktı, birilerine el salladı, sahneden inip gözden kaybolmadan, kısacık bir an, hocaya dönüp güldü.

Bu konser gününe kadar çalışmalar müzik bakımından beklenmedik ölçüde iyi gitmesine rağmen hoca tedirginliğini üzerinden atamadı. Aksine. Tekinsiz bir kaynaşma, içinde. Bir türlü yatışmıyor, bazen yayılıyor, şiddetleniyor. Ötekilerle pek arkadaşlık etmeyen, ama etrafa hiç de içine kapanık bir insanın perdelenmiş bakışlarıyla bakmayan bu çocuk... Çocuksuluktan iz yok...

Kurs günleri, hoca azıcık erken geliyor, öğretmenler odasında bir çay içiyor, o pek konuşmasa da öğretmenler onunla sohbet etmeyi seviyorlar. Zil çalıyor. Hoca hemen kalkıp çocuklardan önce yerini almak istiyor. Müzik odasına giriyor ve duvarda oynaşan el kadar bir parıltı görüyor. Ayna pencereden süzülen ışığı yansıtıyor. Ayna kıpırdadı. Ayna Zerrin'in elinde. Hocayı görür görmez aynayı saklıyor. Hoca önüne bakıp kürsüye yürüyor, Zerrin oturduğu yerden kalkmadan, "Merhaba," diyor. Öbür çocukların gelmesi ne kadar uzun sürüyor! Hoca pencereden dışarı, avluya

bakıyor, yüksek duvarlar görüyor. Zerrin'in bakışlarının üzerinden ayrılmadığını hissediyor, avuçları terliyor. Huzursuzluğunu aynaya yoruyor. Nergis'in ölümünden beri aynalardan kaçıyor. Berbere gitmek işkence hoca için. Ayna Zerrin'in elinde. Hoca fırlayıp kaçmak istiyor odadan. Dışarıda sonbahar. Çocuklar birer birer kapıdan giriyor.

Buz gibi sert rüzgârın acımasızlaştırdığı iri damlalı yağmur üç gündür kesilmedi. Hoca yeni bir şarkı öğretiyor. İlk kıtayı beraber söyleyecekler. Ama hoca söyleyemiyor, sürekli hapşırıyor. Evdeki odun sobasıyla başa çıkamıyor. Odununu İrfan yolladı, kestirdi, evin arkasındaki eski ahıra yığdırdı. Alıp atmak çoğu defa zor geliyor hocaya. Isınmak. Yarına sağlam çıkmak. Niçin? Bir köşeye büzülüp oturuyor. Üşüyor. Burnu akıyor ve hapşırıyor. Tam şarkının orta yerinde. Hem üzülüyor hem de bunu komik bulup gülüyor. Onun gülmesinden cesaret alan çocuklar da gülüyorlar. Hoca onlara arkasını dönüyor. Ceplerini karıştırıyor. Şarkının güftesi, karşısında, yeşil üzerine beyaz harflerle. Beyaz harflerden bazılarını tek tek yakalayıp teşhis ediyor. Harflerden daha iri bir beyaz nesne görüş alanına giriyor. Tebeşirle çizilmiş değil. Uzun, incecik parmakların tuttuğu bir mendil. Hoca irkilerek dönüyor. Zerrin, gülmüyor, ona mendil uzatıyor.

Bu mendili geri verecek uygun fırsatı bir türlü bulamadı hoca. Yıkayıp getirdiği gün Zerrin yoktu. Zerrin üç defa gelmedi. Bir defa, iki ders üstüste, sonra bir defa daha. İlkinde hoca, "Arkadaşınızın önemli bir şeyi yok inşallah," dedi sınıfa. Çocuklar, "Bilmiyoruz," diye cevap verdiler. İkincisinde, "Üşütmüş, boğazı şişmiş," dediler. Çok da ateşlenmiş, sekiz gün okula gelememişti kız. Hoca evde, pencerenin önünde battaniyesine sarınmış otururken dalıp gittiğinde burnuna sirke kokusu geliyordu. Sirkeye batırılmış tülbentler uçuşuyordu havada. Onları toplayıp bir yere gö-

türmeliymiş, ama tülbentler hızla uçuşuyor, ancak sıçrayarak yakalanabilecek yükseklikte süzülüyorlar, hocanın, bir kuyunun çevresinde dizleri üzerinde yürüyerek bunları yakalaması gerekiyor, hiçbirini yakalayamıyor. Bazıları kuyuya düşüyor. Uzaktan nal sesleri geliyor.

Zerrin'in gelmediği üçüncü derste, "Yine hasta mı oldu arkadaşınız?" diye sordu hoca. "Bugün okuldaydı, gitmiş," dediler.

Hoca eve gidiyor, canı keman çalmak istemiyor. Şarkı söylemek de. Recep'in bir gün önce yolladığı salçalı eti dolaptan çıkarıp ısıtmayı da. Canı hiçbir şey istemiyor. Elbiseleriyle uzanıyor yatağına.

Yağmur üç gündür durmadı. Hoca tedirgin gidiyor okula. Odaya giriyor, boş. Geçmek bilmeyen dakikalar boyunca alt dudağını dişliyor. Fark edince bırakıyor. Dudağı acıyor. Çocuklar geliyor birer birer. Zerrin de geliyor. Kurs bitişinde, Zerrin yerinden kalkmıyor, öbür öğrencilerden sonuncusu da çıkarken ağır ağır doğruluyor. Gözlerini hocaya dikmiş, sıraların arasından öne doğru yürüyor. O yaklaştıkça hoca tedirgin oluyor. Bir serçe havalanıyor pencerenin dibinden. Zerrin kapıya yöneliyor. Kapı ağzında duruyor. Bekliyor. Hoca, avlunun eğreti asfaltına bakmayı bırakıp başını önüne eğiyor. Zerrin bekliyor. Hoca mırıldanır gibi, "Hasta mı oldun yine?" diye soruyor. "Geçmişolsun." Zerrin, "Hasta değildim," diyor. Ve çıkıp gidiyor. Hoca akşam doğru Şanlı Lokantası'nın yolunu tuttu, kemanını da almadan. Hiç alışık olmadığı kadar içti. Recep onu eve aşçı yamaklarından biriyle yolladı.

Elinde keman kutusu, öğretmenler odasına girip bir sandalyeye çökmüştü. Oda boş. Işık sönük. Bir perde aralık. Masanın üzerindeki cam kül tablaları tertemiz. Perde aralığından vuran cılız ışık bunların içinde dolaşıyor, onları

canlandırıyordu. Hoca parmaklarını kapalı gözlerine bastırıyor. Kulaklarında alkış sesleri nal seslerine, zihninde Nergis'in hâlâ sakladığı elbisesi, Nergis'in kanını ve terini taşıyan çarşaf, bir beyaz mendil birbirine karışıyor. Derhal evine gitmek istiyor. Burası tekinsiz, burada korunmasız.

Öğretmenler odasından çıkıp merdivenleri iniyor. Konseri izleyenler okulu henüz boşaltmamış. Soğuğa rağmen avluda veliler, öğrenciler öbek öbek sohbet ediyorlar. Onların arasından nasıl geçecek? Bina kapısından doğru karşı duvara yürüse, duvar dibinden avlu kapısına doğru... Köşe kapmaca. Başarıyor. Bir-iki öbeğe yakalanıyor, ama onların övgülerine gerekli nezaket sözleriyle cevap vererek ellerinden çabuk kurtulmayı beceriyor. Ve çıkıyor.

Avlu kapısından adımını atar atmaz bu kaçış harekâtına son vermek zorunda kalıyor. Zerrin, yanında ortayaşı geçmiş bir kadın ve uzun boylu, yaşlı bir adamla iki adım ötede duruyor. Durmakla kalmıyor, ona dikmiş bakışlarını. Bununla da kalmıyor, onu beklediğini belli ediyor. Hoca çaresiz, onlara doğru yürüyor. Zerrin, "Teyzem," diyor, "ve dedem." Hoca onlarla el sıkışıyor, tebriklerini kabul ediyor. Esma Hanım ve Nuri Bey onu bir akşam yemeğe ve oturmaya davet ediyorlar. Nuri Bey, "Zannederim sizinle pek çok ortak mevzumuz vardır," diyor. "Ben de hem eski öğretmenim hem de musikiyle azıcık haşır neşir olmuşluğum vardır."

Hoca nihayet eve doğru yürüyor. "Teyzem." Keman kutusu elektrik direklerinden birinin paslanmış gövdesine çarpıyor. "Ve dedem." Kutunun yıpranmış ince deri kaplaması bir yerinden daha kalkıyor. Hoca usulca dokunuyor oraya. "Mutlaka bekliyoruz." Çarşı Caddesi asfalt. Kaldırıma bitişik su birikintileri. Hoca bir keman kutusuyla onu sapından kavramış eli seçiyor çamur rengi aynada. Ayna uğursuz. Zerrin gururlu. "Çok memnun oluruz inanın." Mand-

ranın kamyoneti, camları dışında çamura batmış. Zerrin mûzip. Zerrin hüzünlü. İsterse mûzip mûzip gülüyor. Dedesiyle teyzesi hocayı davet ederken yaptığı gibi.

Hoca, eve yaklaştı, ama hemen içeri girmek istemiyor. Oyalanmak istiyor. Ellerini, burnunu donduran, dudaklarını çatlatan soğuk ruhunu ve hislerini de uyuşturuyor. Komşu evin bahçesinde, sokağa yakın duran boş köpek kulübesinin önündeki telâşlı kediyi fark ediyor. Durup ona bakıyor. Kedi de hocanın gözlerine dikiyor bakışlarını. Kabarıyor. Düşmanca. Hoca, tedirgin tedirgin bir adım atıyor ona doğru. Kulübenin içindeki, gözleri açılmamış yavruları bu sırada fark ediyor. Beş-altı yavru varlar. Kulübe kapısına en yakın duranın tüyleri sarı. Koyu bir sarı. Araya griler karışmış - "Şimdiden ak düşmüş," diyor hoca içinden. Minicik burnunun üzerinde de minicik bir siyah leke. "Bahtı kara..?"

Hoca evine girip kemanı duvara yaslıyor. Paltosunu çıkarmadan duruyor. Birden mutfağa yöneliyor, bir kaba süt koyup ana kediye götürüyor. Çömelip onun şapırtılarına kulak veriyor. Gözü, kara lekeli yavruda.

13

Karanlığın çağrısı

Hoca sadece bir koro ortaya çıkarmakla kalmadı. Bir ders yılı içinde iki ayrı piyesi başarıyla sahneleyen bir de tiyatro ekibi kurmuştu. Çocukları tek tek çalıştırdı. İrfan'ın ustalarının başında durup dekorlar yaptırdı. Tuhafiyeci Haydar mal almaya giderken onun arabasına atladı, Ankara'dan spotlar alıp getirdiler. Bunları taktırdı, renkli jelatin filtreler için mukavvadan yuvalar hazırladı, provalar boyunca merdiven tepelerinde ışıkları idare etti.

Karanlığın içinde bir köşeyi usul usul, oyunculardan birini ansızın aydınlatmak, kendi karanlıkta saklanırken gerekeni görünür kılmak, gerekmeyeni gizlemek hocanın çok hoşuna gitti. Hiç değilse belirli bir süre kimse gelip onu karanlığın içinden çıkaramazdı. Sürüklenmeye ihtiyacı yoktu burada. Yanmaz maddeden kalın eldivenler içindeki elleri terliyor, alnında ter damlaları birikiyor, sırtı terliyor, göğsü terliyordu. Temsil bitip de karanlıktaki inzivası son bulunca, kendini arınmış hissediyordu. Yeniden o karanlığın içinde olmayı istiyordu. Oradan, istediğini görüyor, istemediği-

ni görmüyordu. Şarkı söylerken, keman çalarken, ruhunu dişsiz tırnaksız ıpıslak bir kediye çeviren hüzün sağanaklarından damlalar saçıyordu çevresine. Saçmakla bitmeyecek damlalar. Dönüp yeniden aynı sağanağa güç katan damlalar. Oysa karanlıkta, hiçbir aynanın hiçbir aksi gösteremeyeceği o kuytuda, spotların ardında, kendini ilk kez ışık verirken görüyor, buna hem hayret ediyor hem de seviniyordu.

Vaktini tiyatro ışıklarını daha esnek, daha verimli kullanmaya yarayacak icatlar geliştirmek için harcamaya başladı. Bazı geceler, kemanına da el sürmüyor, oturup planlar çiziyor, sonra bunları alıp İrfan'ın aracılığıyla tanıştığı, ilçedeki demirci ve tornacıya gidiyor, parçalar yaptırıyor, bunları deniyor, bazen eline eğeler, çekiçler alıp kurduğu mekanizmaların orasını burasını kendi düzeltiyordu. Hoca, böyle bir nesneler âleminde, alışıldık cinsten olmayan, bu yüzden teşhisi ve adlandırılması zor bir teşebbüs gücüne kavuşuyordu.

Lisenin tiyatro ekibi ilçeye gidip temsil verdi. Tam üç kere. Bunların birinden dönülüyordu. Otobüsün arka koltuklarından birindeydi hoca. Yola çıktıktan az sonra, Zerrin'in kalkıp yanına geldiğini gördü. Zerrin, "Oturabilir miyim?" bile demedi. Hiçbir şey demedi. Yanına oturdu. Ve yol boyunca tek kelime konuşmadı. Otobüs lise önünde durduğunda, inmek için ayağa kalktıklarında, o meydan okuyan ifadesini takınarak, "Teyzemle dedem sizi davet etmişti," dedi, sözü bittikten sonra da bir süre hocanın yüzüne baktı ve yürüdü indi.

Bankacı Zafer Bey, Bozköy'de yeni açılan, Narkissos'a nâzır turistik lokantaya ortaktı. "Akşama davetlimsiniz," demişti. Hoca tahmin edilenden azıcık geç döndüğünden, kendisini kimin alıp götüreceğini bilemiyordu. En iyisi ev-

de beklemek, diyerek yola düştü. Karşıdan gelen motosikletlinin onun yanına varınca yavaşlamasıyla ilgilenmedi. Neden sonra, kendine seslenildiğini işitti. Zekeriya, "Hocam," diyordu, "size bakmaya geldim."

Kasabadan çıkıp Bozköy yoluna saptıklarında Zekeriya yavaşladı, başını arkaya eğip, "Fazla toz yutmayalım diye ağır gidiyorum," dedi. Hoca birden durumunu çok gülünç buldu. Rüzgâr kulaklarında uğulduyor, saçları uçuşuyordu, bir motorun arkasında, Zekeriya'ya tutunmuş, tozlu, karanlık yolda nereye gidiyordu? Böyle hiç durmadan yol alsalar bundan memnun olacağını sezdi. Acaba motor kullanabilir miydi? Kasabada motor kullanan onca adama bakılırsa, o kadar genç işi sayılmazdı bu. Peki, nereye gidecekti motorla? İllâ baştan bilmek mi lâzımdı nereye gideceğini? Uzağa, işte... uzaklara... Motorun arkasında kimse olacak mıydı, böyle beline tutunmuş? Uzaklara... motorla... at değil miydi o, motor muydu?

Telâşlandı. Bir an önce beklendikleri sofraya ulaşsalar ve kendi düşünceleriyle başbaşa kalmasa çok iyi olacaktı. Zekeriya'nın rüzgâr uğultusuna karışan sesini güçlükle duydu. Söylenenleri anlamadı, sordu. Zekeriya, Kazandağı eteğine kurulan turistik gösteri merkezinin yakında açılacağını, binicilik gösterileri için kardeşini çağırdıklarını anlatıyordu. "Eğer Cihan terslik etmezse," diyordu, "belki de meşhur olur, çok para kazanır."

Cihan, "Ben terslik etmiyorum, Alâattin Amca," dedi, "ben bunların karşısında imtihana girer miyim?" Alâattin'in gazinocu ağabeyiyle turizmciler gelmişti. Adamlar binicilik gösterisinin en büyük numarası olarak sunulacak oğlanı seyretmek istiyorlardı. Cihan onlara atın üzerinden inmeden "merhaba" dedi. Alâattin'in kaşla gözle yalvarması içini kaldırdı, buna son vermek için atından atladı ve, "Haydi

bakalım delikanlı, görelim hünerini," diyerek sırtına pat pat vuran, içi kürklü süet paltolu adamın yüzüne bile bakmadı. Cihan'ı günahı kadar sevmeyen, ayrıca ondan korkan Alâattin, koluna girip onu çadırın bir köşesine çekti, "Hepimiz kazanacağız oğlum bu işten, niye terslik ediyorsun," diye dil döktü.

Cihan yeniden adamların yanına yaklaştı, hiçbirine bakmadı, atına ıslık çaldı, atladı, manejin içinde dörtnala dönmeye başladı. Adamların önünden her geçişte, üzerine yeni kum atılmış toprağı kumlarla birlikte onların üzerlerine sıçratıyordu. Adamlardan ikisi tribünlerin ikinci sırasına çıktılar. Cihan azıcık yavaşladı, ayaklarını üzengilerden çıkardı, öne yattı, bacaklarını dümdüz tutup yukarı çekerek; vücudu atınkiyle paralel oldu, dizlerini kırdı, ayaklarını atın sırtına koydu, atın üzerinde ayağa kalktı, vücudunu öne eğdi, eğdi, adamlardan biri, "Bravo," diyerek alkışlarken dondu kaldı, çünkü Cihan bir parende atmış, arada hiçbir şey değişmemiş gibi atın üzerinde oturuyordu, elinde dizgin, ayakları üzengilerde... Birden durdurdu atını, döndü, tribündeki adamlara doğru yaklaştı, atı şaha kaldırdı, at ön ayaklarını yere tekrar koyduktan sonra onun boynunu okşadı ve adamlara, "Tamam mı, oldu mu?" diye sordu. Alâattin'in ağabeyi, Alâattin'i kenara çekip, "Bu oğlan yaman, ama durmadan maraza çıkarır bu, fazla şımartmaya gelmez," dedi. Alâattin, içinden, "Bundan fazlası nasıl olacak ki?" diye geçirdi, ağabeyine, "Merak etme," dedi, "na şu kadarlık halini biliyorum bunun ben. Doğuştan böyledir bu. Ama atlar da ona gösterdikleri itaati kimseye göstermiyor. İşte..." İç geçirdi. "Allah tarafından... ne diyelim..."

Baş konu, gösteri merkezinin bir aya kalmadan açılacağı, kasabaya gelecek tur otobüslerinin bundan böyle muhakkak burada bir gece konaklayacağıydı. İşin ticarî tarafı üze-

rine azıcık spekülasyon yapıldıktan sonra, Abuzer Bey Zekeriya'ya, "Ee, sonunda aldın motoru ha?" dedi. Motorun şerefine kadehler kalktı. Ali, "Buna da isim koyacak mısın peki?" diye sordu. Zafer Bey, "Sahiden Zekeriya," dedi, "hep ata bindin, hepsinin adı vardı, çağırıyordun; bununla ne yapacaksın?" Zekeriya güldü. "İsim atlara mahsus Zafer Bey," dedi. "Bu ne ki, motor parçası." Zafer Bey: "Peki, atlar Cihan'a mı kaldı şimdi?" Zekeriya: "Ne münasebet, abi, benim günüm onlarla geçiyor. Motor, işte, oraya buraya çabuk gidip gelelim, falan..." Sözleşmiş gibi, hepsi aynı anda çatalları alıp ağızlarına lokmalar attılar, rakılarından sularından birer yudum aldılar. Bu eşzamanlı toplu hareket hocanın içindeki sıkıntının artmasına yolaçtı. Zekeriya birden bir şey hatırlamış gibi lafı açtı: "Haa, Cihan o çadırda işe başlıyor. Onu gecenin son numarası diye sunacaklarmış." Sordular, Zekeriya anlattı, sonunu yine, "Umarım terslik etmez," diye bağladı, "görüşmeye gidecekti bugün."

Kalın bıyıklı kalın yüzüklü turizmci çadırın dışına çıkıp atından inmiş duran Cihan'ın yanına yaklaştı. "Delikanlı," dedi, "senin numaran müthiş, kabul, ama daha da müthiş hale getirebiliriz, ne dersin?" Cihan, "Siz mi?" diye sordu. Adam, sahte bir şefkatle, "Olur mu canım?" dedi, "Tabiî ki sen yapacaksın. İçeriyi karartacağız, bir tek ışık senin üzerinde olacak, seni takip edecek, sen parendeyi atıp atın üzerine oturur oturmaz, bir an sönüp yeniden yanacak. Çaktın mı?" Cihan, "Benim için ne fark edecek ki?" dedi. "İster az ışık olsun ister çok, önümü göreyim yeter." Turizmci onun omzuna vurdu, güldü. "Ben de ata binerim," dedi. "Nasıl kıskandım seni, anlatamam." Cihan'ı yumuşatabilecek tek sözü söylediğinin farkında değildi. Olsaydı, para pazarlığına hemen şu anda girişmenin ne kadar akıllıca olacağını kestirebilirdi. Bunun yerine, "Ücretini falan Alâattin Bey'le

görüşürsün," dedi, çadıra yöneldi.

Cihan eyerin cebinden bir küçük ayna çıkardı, saçlarının yanlarını düzeltti, kıpırdamadan aynaya baktı, onu yerine koydu. Alâattin çıkmış geliyordu. Cihan ne istediğini söyledi, "Pazarlık etmem," dedi. Alâattin, "Danışayım," diyerek içeri gitti, döndü, el sıkıştılar. Cihan atına binmeden avcunu pantolonunun kıçına sildi.

Alâattin, "Seni kırmazlar Abuzer Bey, başka çare yok, görüyorsun," diye dil döküyordu. "Hem şu ara okula lâzım değilmiş." Önce lise müdürüne gitmiş, müdür, yardım derneğine sormadan verememem, demiş, bunun üzerine lisenin temsil salonundaki spotlardan bir-ikisini istemek için Abuzer Bey'in kapısını çalmıştı. Abuzer Bey, "Yahu bu senin turizmciler nasıl adamlar?" diye konuştu öfkeyle. "İki tane ışığı getirip koyamıyorlar mı şuraya?" Alâattin kem küm etti: "Biz onlarla öyle anlaştık ki... bütün bu işler bize ait. Onlar turisti getirecek. Ama bizim her yaptığımıza da karışıyorlar. Çok kazanacaksınız, icabı neyse her şeyi ona göre tamam edeceksiniz, diye dayatıyorlar."

Abuzer Bey dedi ki: "Hocaya sormadan olmaz." Alâattin şaşkınlıktan küçük dilini yutacaktı. "Aman Abuzer Bey," dedi, "hoca senin sözünden çıkar mı?" Abuzer Bey bunun üzerine Alâattin'i sıkı bir azarladı, "Sen ne sanıyorsun hocayı!" diye haykırdı.

Hocaysa, sadece birkaç spotun gösteri çadırına nakledilmesini kabul etmekle kalmadı, bizzat ışıkçılık yapmayı istedi. Abuzer Bey de Recep Şanlı da bunu çok tuhaf buldu, "Aman hocam, ışıkları merak ediyorsan..." dediler, Alâattin spotlara gözü gibi bakacağını, kılına zarar gelirse vallahi ödeyeceğini tekrarladı. Hoca ısrar ediyordu. Vaziyeti anlamayan Alâattin kenara çekildi. Abuzer Bey'le Recep hocanın herhangi bir konuda ısrar ettiğini görmemişlerdi, mırın

kırın ediyorlardı ama ne yapacaklarını bilemediler. Hocanın ısrarını önce geçim sıkıntısına bağladılar. Abuzer Bey, başbaşa kaldıklarında hocaya geçim meselesini sormaya karar verdi. Her ikisi de, kaşlarını kaldırıp ellerini açarak, "Yakışır mı hocam sana," dediler. Hoca, bütün bunlara aldırmayıp, çadırda ışıkçılık yapması dünyanın en doğal işiymiş gibi sözler ettikçe, içlerinden, "Adam kırk yılda bir bir şey istiyor," diye geçirdiler, karışmamaya karar verdiler. Hocayı çeken karanlığın çağrısını onlar duymuyorlardı haliyle.

14

Kamaşma

Kasabayı eksen kabul ederseniz, Bozköy (Narkissos) yoluna şehirlerarası karayolu ve arkasında otlakların uzandığı alçak tepeler karşılık düşer. Kazandağı'na da Kuşderesi'nin aktığı yeşil vadi ve öte yanındaki yeşil tepeler. Kasaba, Narkissos yolundan şehirlerarası karayoluna uzanırken evler seyrekleşir, karayoluna yaklaştıkça yeniden sıklaşır. Evlerin seyrekleştiği bölge bir dil gibi, Kuşderesi'nin en keskin kıvrımlarından birinin üzerine uzanır. Kuşderesi'nin bu kıvrımının dibinden yükseklere uzanan dik yamaç, üzerinde kasabanın yeraldığı yükseltiyle buluşur. Buluştukları yerde kasabanın en dik yokuşu vardır. Aslında yokuş denmeye değer tek yokuşu. Çünkü, oldukça engebeli topraklarda kurulmuş olmasına rağmen kasabanın yolları genellikle düzdür. Dik yokuşun alt ucu, kasabanın iyi kötü asfaltlanmış yolundan ayrılıp toprak yola sapılarak ulaşılan bir açıklık alandır. Yokuş Daryayla'ya doğru çıkar.

Yokuşun başladığı yerde bulunan, ağaçlı geniş bahçe içindeki iki katlı evde yıllardır Nuri Bey oturur. Kızı Esma Ha-

nım kocası öldükten sonra, babasının yanına yerleşmiştir. Yeğeni Zerrin'le birlikte.

Daryayla, düzenli sayılabilecek bir dörtgendir. Yokuşu çıkarak ulaşılan tarafından, kasabaya ve Zerrin'lerin evinin arkasına doğru dimdik yamaçlar iner. Kuşderesi Vadisi'ne bakan tarafındaki yamaç neredeyse bir uçurum denecek diklıktedir. Öbür iki kenarı, kayalık-çalılık tepelere dayanır. Yokuşa karşılık düşen taraftaki tepede kayalar çok iridir, biri, tepenin eteğine yakın bir yerde iki adam boyu dışarı uzanmıştır. Güneşli havada altına saklanana gölge, yağmurda korunak sunar.

Ama bundan yararlanan pek yoktur. Çünkü Daryayla, yayla olmak için fazla "dar"dır. Yeşildir, ama hayvan yayacak kadar geniş değildir. Düzlüktür, ama ağaçsızdır. Kasabalılar buraya gelip gitmez. Madenin, karayolunun, kayakçıların ve turistlerin varolmadığı bir zamanda, kasabalı, çorak Kazandağı'na ve dağ ile kasaba arasında tâvizsiz uzanan kıraç araziye bakarken; atalarının yaptığı yer seçimiyle alay etmek için mi koymuştur buraya 'Daryayla' adını? Atalarının niçin, kasabalının bir kısmının kerestesinden geçimini sağladığı sarı çamların, yöreye ün kazandıran atların koşuştuğu otlakların yanıbaşına değil de, hepsinden aynı derecede uzakta bir yere yerleştiğini çözemeyip, gecikmiş bir sitemi dile getirmek için mi? Yoksa bu ad kadere rıza göstermenin, elindekiyle yetinmenin bir ifadesi midir? Yoksa, öylesine uydurulmuş mudur?

Kasabalıların, Kuşdere Vadisi'ni neredeyse kuşbakışı gören bu serin düzlüğe hiç rağbet etmeyişi de, atalarının tuhaflığını hatırlayıp kafa bozmama kaygısından mıdır? Orada son olarak toprağı eşeleyip bulduklarını eve getirdiklerinde dayak yiyen çocuklardan biri şimdi büyükdededir, öbürü öleli yıllar geçti. Kasabalı burayı yok sayar.

Daryayla'nın tek sadık konuğu Zerrin'dir.

Annesi trafik kazasında öldükten sonra iyi komşuların yardımıyla teyzesine ulaştırıldı Zerrin. Babasını hatırlamıyordu, annesi boşandığında çok küçüktü, sonra da babası onu arayıp sormamıştı. İstanbul'dan hatırladığı tek yetişkin erkek, annesi ölmeden kısa süre önce birkaç defa evlerine gelen ve kendisine çok iyi davranan, ama sonra birden ortadan kaybolan bir adamdı. Yıllar geçtikçe Zerrin'in zihninde bütün kusur ve pürüzlerinden arınan, yakışıklı, şefkatli, becerikli bir adam. Küçücük bir kızın karşısında, sınavdan geçiyormuşçasına ürkek ve dikkatli; Zerrin'e, yetişkin insanlar arasında yaşanan olaylarda bir rolü ve etkisi olabileceğini hissettiren yabancı. Zerrin'in zaman zaman hatırladığı, şehre ait bir dost.

Teyzesiyle eniştesi ilçede oturuyorlardı. Kasabadaki ev o zamandan vardı ve dedesi, Zerrin'in bilmediği bir tarihte, buraya yerleşmişti. Zerrin teyzesi ve eniştesiyle yaşamaya başladığında buraya, dedeyi ziyarete gelirlerdi ve Zerrin fırsatını bulduğunda Daryayla'ya kaçar, orada kendi kendine oyalanırdı. Eniştesi henüz ölmüştü ki, kasabada lise açıldı. Taşındılar.

Annesinin ölümü sırasındaki karışıklık, o sırada ilkokulda okuyan Zerrin'in sene kaybetmesine yolaçmıştı. Sınıf arkadaşlarından yaşça büyük oluşu bundandı. Vücuduysa, çok erken bir yaşta, narin ve uzun boylu bir kadın olan annesininkinin tıpatıp benzeri olmuş çıkmıştı. Yüzü de annesininkine benziyordu. Ama sadece saç renginin açıklığından -annesi siyaha yakın koyu renk saçlıydı- ibaret olmayan küçük farklılıklar biraraya geldiğinde, ona bambaşka bir ifade kazandırıyordu. Annesi için genellikle "çok canayakın" denirdi. Zerrin'se, insanların çok uzağında durup onları seyrediyordu; bazen, kayıtsızlığı ürkütücüydü, bazen, canı isterse herkesin zırhlarını delip içlerine nüfûz edebilecek gibi oluşu.

Küçük yaşta babasız, sonra annesiz kalmış olmak kızı elbette çok hırpalamıştı. Buna karşılık, hemen hiç kötü davranış görmeden büyümüştü. Teyzesi son derece şefkatli bir kadındı, üstelik küçücük kızın bahtsızlığına yanıp yakıldığı ve onun üzerine titrediği halde kızı sıkmadan boğmadan davranabiliyordu. Eniştesi de, hali vakti pek yerinde olmamasına, hele son zamanlarında sürekli hastalıklarla pençeleşmesine ve bitkin düşmesine rağmen, Zerrin'i hep sevmiş, kollamış, durmadan onu sevindirecek ufak sürprizler yapmayı ihmal etmemişti.

Zerrin'in dikkati daha çok dedesinin üzerindeydi. Pek akıl erdiremediği ilginç işlerle uğraşan bu adamın kendisini her vakit bir yetişkin gibi muhatap alması, sorduğu her şeye bıkmadan uzun uzun cevaplar vermesi, mesafeli görünen davranışlarının gerisinde her zaman yaslanılabilecek bir omuz, atlanacak bir kucak bulunması, Zerrin'i ona hem bağlamış hem hayran bırakmıştı. Asıl hayranlığıysa, Nuri Bey'in, bazen saatlerce başını kaldırmadığı kitapları ve tuhaf birtakım âletleriyle sürdürdüğü kendine yeterli yaşantıyaydı. Nuri Bey kendi dünyasını kurmuştu; bu, Zerrin'in gözünü alıyordu. Dedesinin, ufacık sandığı taşımak için olmayacak bir para isteyen hamalla, buzdolabı taksidini iki gün geciktirdi diye neredeyse selâmı sabahı kesecek beyaz eşyacıyla, değiştokuş edeceği tek laf olmamasına rağmen sırf kendisine hürmette kusur etmiyorlar diye vaktini cömertçe ayırdığı komşularıyla, bahçenin ve sokağın kedileriyle, Kuşderesi Vadisi'nin görünmeyen kuşlarıyla ilişkisine de hayrandı. Nuri Bey'in yaşantısı, etrafına kalın setler çekilmiş bir ırmak gibi, öbür insanların yaşantıları arasından, onlara karışmadan akıp gidiyordu. Nuri Bey, "Gündelik ıvır zıvırdan ibaret olamaz hayatımızın mânâsı," diyordu. "İnsan kendi iç zamanına dönmeli. O vakit asıl büyük Zaman'ın da içinde yaşar." Zerrin bunlara henüz çok derin an-

lamlar veremiyordu, ama dedesinin bir öğüdünü küçüklüğünden beri sıkı sıkıya kavramıştı: "Benim kızım kendine pranga vurdurmayacak, kendini hiçbir yere bağlatmayacak, bilecek ki, kimse gönlünden geçeni saklayarak herhangi bir saadet elde etmemiş."

Zerrin büyüyüp anasızlık-babasızlıkla cepheden yüzyüze geldiğinde, çoğunu çeşitli eklemelerle, eğip bükmelerle sonradan şekillendirdiği küçüklük hatıralarıyla şimdiki yaşantısı arasındaki muazzam farklılığı her aklından geçirişinde daha çok abarttı. Giderek, annesinin ölümünü izleyen karmakarışık günlere kadar yaşayan küçük kızın bir başkası olduğuna karar verdi. Sonra, o gitmiş, yerine, ergenliğe adım atmış bulunan şimdiki kız gelmiş, Zerrin'in hayatının ikinci dilimini yaşamayı üstlenmişti.

Geceleri yatağında ağlıyor, küçüklüğünü bugününe istiyordu. Çok ağladı. Perileri vardı, yağmurlu gecelerde odasının camını tıklayan. Işıklıydılar. Camda bir belirip bir kayboluyorlardı. Onlardan yardım istedi. Bir küçük çocuğu arıyordu. Onu bulur, ona dokunursa, hayatı bütünlenecekti.

Bir gün, renkli, kocaman fotoğraflarla dolu bir dergide, annesiyle yaşadığı semtin sokaklarını gördü. "Bir dakika!" diye yapıştı, dergi sayfasını çevirmek üzere olan arkadaşının koluna. Uzun uzun baktı fotoğrafa. Belki de başka bir semtti, emin değildi. Elini yanağına götürdü. Arkadaşları, "E, haydii," dediler, öbür sayfalara geçmek istiyorlardı. Hepsi için, İstanbul, gelecek demekti. Hali vakti yerinde olanların hedefi, ötekilerin hayaliydi. Zerrin, onlarla arasındaki aşılmaz uçuruma düşmek üzere olduğunu hissetti. Onun geçmişi, başkalarının gelecek hayaliydi. Birden, arkadaşlarının geleceğinde yaşamış, sonra bugüne dönmüş olduğu duygusuna kapıldı. Kızlar bu sırada Boğaziçi fotoğraflarına geçmişlerdi. Kahvelere, kalabalıklara bakıyorlar, oralarda dolaşmanın keyfinden bahsederken gözleri parlıyor-

du. Baktığı sayfa çevrildikten sonra bakışlarını dergiden, kızlardan, ilçe istasyonunun tam karşısına kurulu çay bahçesindeki her şeyden çeken Zerrin, birden, kendinin de anlam veremediği bir öfkeyle konuştu: "Çok araba vardır sokaklarda, öyle rahat rahat dolaşamayacaksınız!" Kızlar şaşkın şaşkın baktılar, sonra geleceklerinin görüntülerine döndüler. Kendi de şaşkındı. Sadece derginin bir önceki sayfasında gördüğü karmakarışık cadde manzarası mıydı, ona "çok araba"dan sözettiren; yoksa belli belirsiz hatırladığı bir laf mı, annesinin silik hayalinin yorgun argın mantosunu koltuğun üstüne atarken söylediği..?

Zerrin o gece öfkesinden uyuyamadı. Neye kızdığını ayırt edemiyor, huzursuzluğunu çaresizliğe yormuyordu.

Geceler boyu ağladı. Bir gece, karanlığın içinden kendine yardım edecek perileri, melekleri çağırmak için yırtınmanın boşunalığını anladı. Dualarına da herhangi bir cevap gelmiyordu. Ağlamayı kesip perdeyi açtı. Yardımcı perileri can çekişiyordu. Birer birer şekilsizleşiyor, silikleşiyor, kayıp gidiyorlardı. Zerrin gözlerini sildi.

Buğulanmış camda yağmur damlalarının kayarken çizdiği yollar birbirine karışmıştı. Pencereden yalnız iki metre ötedeki sokak lambası, saydam tepeciklerle, vadilerle dolu bu yüzeyi ışıktan bir levhaya dönüştürmüştü. Koruyucu camı kırılmış çıplak ampulün çiğ ışığı saygısızca vuruyordu cama. Zerrin gözlerini bu ışıklı yüzeyde gezdirmeye başladı. Damlaların henüz bütünüyle akıp incecik ırmaklara dönüşmediği, en parlak noktalara baktı. Cama yaklaştı. Işığın içine içine baktı, gözleri kamaşana, acıyana kadar; ve şöyle dedi kendine: "O da bendim, bu da benim. Ama şimdi başkasının hayatını yaşıyorum." Ve kendi hayatının parçalarını aramaya, bulmaya, nerede ve kimde olurlarsa olsunlar çekip koparmaya, birleştirebildiklerini birleştirip kendi setlerini kurmaya, kendi ırmağı olmaya karar verdi. İlk iş, yağ-

mur damlalarından, bir belirip bir kaybolan o yumuşak pırıltıyı çekti aldı. Gözyaşlarının parlattığı gözleri, bu yeni pırıltıyı hemen sahiplendiler. Dedesinin öğütleri de böylece belki o bilge yaşlı adamın kasdettiklerinden daha farklı anlamlar kazandı.

Zerrin yaylasından kasabaya bakmayı severdi. Kazandağı bile buradan o kadar kocaman ve yenilmez görünmüyordu. Daryayla'nın hafifçe eğimli yerlerinde otların üzerine uzanır, eğimin ters döndüğü bir noktaya kadar yuvarlanırdı. Bunu yaparken gözlerini hep açık tutar, gözlerine batacakmış kadar yakından geçen otlarla, ulaşılmaz uzaklıktaki gökyüzünün görüş alanında hızla yer değiştirmesinden büyük keyif alırdı. Sonunda sırtüstü uzanıp otlarla ilişkisini keser, bir süre yalnız gökyüzünü seyrederdi. Alçak bulutlara acırdı.

Cihan atını yokuşa sürdü. Geçen defa hayvan yokuşun sonuna doğru hayli zorlanmıştı. Bu yüzden Cihan hız alıp geldi.

Zerrin, arkasında nal seslerini duyduğunda, "Bu muhakkak dünkü adam," diye düşündü. Bir gün önce, ilk defa birinin, üstelik bir atlının Daryayla'ya doğru geçtiğini fark etmişti. Çok soğuktu, sarınıp sarmalanmıştı, terlemiyordu. Her zaman uyduğu bir kuralı vardı, kendi koyduğu: Yokuşun sonuna on adım kaldığında azıcık yavaşlayabilirim, ama durmak, soluklanmak, hele geri bakmak yok.

Cihan, bütün duyu organları atından gelecek en küçük işareti kapmaya hazır, gergin, ilerliyordu. Gerçekten de bu sefer at yokuşun ortasına kadar geçen seferkinden çok daha hızlı çıkabilmişti.

Zerrin, "Ama belki bu sefer kuralımı çiğneyebilirim," diye düşündü.

At yokuşun son dörtte birine yaklaşırken, Cihan kendini birdenbire hiç bilmediği acayip bir lisanla konuşan insanların ortasında bulduğunu sandı. Atından gelen tepkileri kaydedemez oldu. Yokuş sonlara doğru iyice dikleştiği için ikibüklüm yürüyen, buna rağmen müthiş kararlı adımlar atan bir kız vardı yolda. Cihan atını dinleyemediği için ona seslenemedi de. Aralarındaki bağlantı koptu, hızları kesildi, at zorlanarak, ağır adımlarla kızın yanından geçti ve yokuşu çıktı. Cihan hemen atı çevirdi, yokuşun sonuna yaklaşmış bulunan kıza baktı.

Zerrin, atlının ya kendisinin yanına vardığında ya da yokuşun ucunda duracağından ve onu izleyeceğinden emindi. Şu kararı verdi: "Bakmadan yanından geçeceğim."

Cihan şimdi atın üzerinde durmuş, yanından geçip giden kızın arkasından bakıyordu. Kız gitti, düzlüğün orta yerine oturdu. Bir kere olsun başını çevirip Cihan'a bakmamıştı.

Cihan atının dizginlerini bıraktı. Hayvan otları kokluyor, arada bir küçük adımlar atıyordu. Cihan yalnız hayvanın başka yöne dönmemesi için arasıra usulca dürtüyordu onu. Başını kaldırıp kaldırıp kıza bakmaktan kendini alamıyordu. Yüzünü doğru dürüst görememişti. Kızın atkısı ağzını burnunu kapıyordu zaten.

Cihan yeniden dizginleri kavradı, çok küçük hareketlerle atı yönlendirerek kızın etrafında bir çember çizdi. Başlangıç noktasıyla bitiş noktası kavuşmayan, küçülen bir çember. Sırtı sırılsıklam terliydi, Daryayla çok soğuktu, Cihan üşümüyor, kızın aldırışsızlığı karşısında kızışıyordu.

Gelip onun başına dikildi. Bekledi.

Kız nihayet başını kaldırıp ona baktı.

Cihan, "Ne yapıyorsun burada?" diye sordu.

Kız soruyla karşılık verdi: "Sen hep insanların tepesinden bakarak mı konuşursun?" Ve Cihan'ın şaşkınlığından sıyrıl-

masına fırsat vermeden sırtüstü uzanıp iki kolunu yana açtı. "Böyle yaparsam daha da yüksekte olursun," dedi. Konuşmadan önce atkısını boynuna indirmişti. Çok güzeldi. Ve sadece güzel değildi.

Cihan onun gözlerini gördü. Kendi gözlerinde bir kamaşma hissetti. Yüreğin kılavuzu gözler...

Hırslandı: "Atımın üzerindeyim, senden yüksekte olmak için değil!"

Kız omuz silkti.

Cihan birden yere atladı. Kız, "İyi ki son anda ona bakmışım," diye geçirdi içinden. Cihan'ın çevik, ustalıklı, hem erkeksi hem zarif hareketinden çok hoşlandı. Kendini onun gözlerinin içine bakacağı âna hazırladı.

Cihan kızın ayakları dibinde tek dizinin üzerine çöktü: "Peki, şimdi cevap ver, ne yapıyorsun burada?"

Kız doğruldu. Cihan onun güzel dudakları arasından çıkan buharın dağılışını izledi. "Ben küçüklüğümden beri buraya gelirim," dedi kız, "asıl sen ne yapıyorsun?" Cihan, "Ben buralıyım, hep buradayım," dedi meydan okurca. Kızın yüzü tekrar uzaklaştı, yeniden sırtüstü yatmıştı. "Hiç de değil," diye konuştu. "Bir dün geldin atınla, bir de şimdi işte."

Birden ayağa kalktı, Cihan'dan uzaklaşarak, yaylayı sınırlayan tepeye doğru yürümeye başladı. Birkaç defa, çok kısa sürelerle gördüğü yüzü zihninde yeniden yaratmaya çalışıyordu. Biraz sert bakışlı, kibirini açığa vuran, güzel bir yüzdü bu.

Cihan onun arkasından seğirtmeyi önce kendine yediremedi. Dönüp atına baktı. Hayvan, küçük yaylayı paylaştığı öbür iki canlının giderek artan geriliminin aksine, sonsuz bir huzur bulmuş gibi duruyordu. Cihan, kızın o tepeye de tırmanacağını sandı.

Kız tepeden dışarı uzanan kayanın yanına tırmandı, arka-

sında kayboldu. Cihan, "Heey," diye bağırdı, "orada mısın?" Cevap kendi sesiyle geldi: "...da mısın, da mısın..." Karşısındaki tepe birden sırrını açığa vurmuş, bütün sertliği ve ulaşılmazlığıyla Cihan'in bir aksi olduğunu göstermişti. Cihan hoşlandı bundan. Kızın da o tepede bir kayanın arkasında olduğunu bilmek Cihan'ın hoşnutluğunu daha derinden duyulan bir zevke çevirdi. Tekrar bağırdı: "Heeyy!" Kendi sesi cevap verdi: "Heey!" Ama hemen arkasından, Cihan'ı ürperten başka bir ses duyuldu: "Benim adım hey değil!"

Kız kayanın arkasından çıkmıştı.

Cihan ona yaklaşmak istedi. Kızın yanına yalnız gitmeyi gözü yemedi, atının yularından yakaladı, onu da çekti. Tepenin eteğine varınca, kıza bakabilmek için başını kaldırdı. Kız yüksekteydi. Cihan, atın yularını bırakıp bir-iki sıçrayışta onun yanına çıktı. Ama kız kendini aşağı bıraktı, düzlüğe varınca da koşar adım biraz ilerledi. Dönüp ata yaklaştı. Al donlu, üç bacağında seki, alnında bembeyaz akıtma, çok alımlı bir attı. Zerrin usul usul sağrısını okşadı. Cihan eğimi dengeli adımlarla indi ve kızın yanına geldi. "Benden başka kimseyi dinlemez o," dedi. Zerrin, "Dinlemesin. Ben onu seviyorum sadece," dedi. Cihan atın yularını tuttu. Kızın dokunuşlarından hoşnut görünen hayvanın efendisi olduğunu belirtme ihtiyacı duymuştu. Cihan kıza bakıyor, kız ise ona bakmadan atı seviyordu.

Cihan sordu: "Dün de benim geldiğimi nereden biliyorsun?"

Kız bakışlarını attan ayırmadan cevap verdi: "Çünkü bugün de atı koşturarak çıkmaya kalktın buraya."

Cihan üsteledi: "Başkası da yapmış olamaz mı?"

Kız başını usulca kaldırdı, bakışları Cihan'ın gözlerine ulaşmadan tekrar indirdi: "Hayır, olamaz!" dedi üzerine basa basa.

Anlaşmış gibi, ağır ağır yürümeye koyuldular. Yokuşa doğru. Yürüdüler. Ağır ağır. Cihan birden, "Haydi atla," dedi.

Kız durup ona baktı. Bakışlarını ata çevirdi. "Ata mı?"

Cihan: "Evet. Atla, seni götüreyim."

Kız atkısıyla ağzını burnunu kapamadan önce Cihan'ın gözlerinin içine bakarak, "Bir şartla binerim," dedi. "Ben nereye kadar istersem götüreceksin."

Cihan, "Hayır," dedi, "ben nereye istersem oraya götürürüm."

Kız, "O zaman ben de binmem," dedi ve adımlarını sıklaştırdı.

Cihan arkasından baktı, atına atladı, ona yetişti, önüne geçip durdu. "Peki atla, tamam," dedi, "bu sefer senin dediğin olsun." Elini uzattı.

Kız da ona elini uzatırken bir an durakladı. Elini çekti.

Cihan kaşlarını çattı.

Kız eldivenlerinin tekini çıkardı ve elini tekrar uzattı.

Cihan kızı bileğinden yakaladı. İncecik, yumuşacık parmakları avcundaydı. Cihan ayağını üzengiden çekti, "Buraya bas," dedi.

Zerrin atın üzerindeydi.

Cihan, "Söyle bakalım, nereye gitmek istiyorsun?" diye sordu. Kız: "Yokuştan son hız inip tam yokuşun dibinde durabilir misin?" Cihan, "Benim at üstünde yapamayacağım şey yoktur," dedi. Kız, küçük bir çocuk edâsıyla konuştu: "Göreceğiz bakalım."

Yokuşta birkaç metre ilerleyip durdular. Cihan eğilip atının boynuna yanağını sürdü, oturduğu yerde yaylandı. Tam dizgini kaldırdı ki, kız, "Dur!" diye bağırdı. Cihan arkasına dönüp onun yüzünü görmeye çalıştı. Bir sağdan bir soldan; kız yüzünü bir o yana bir bu yana kaçırmıştı. Cihan'a yüzünü göstermeden, "Çünkü atın bacağı kırılabilir," dedi.

Cihan birden, "Sıkı tutun!" diye bağırıp dizginleri şaklattı. Uçar gibi indiler yokuştan aşağı, yokuşun tam dibinde de durdular. Anî duruşun etkisiyle kız bir an Cihan'ın sırtına yaslandı, belini de sıkı sıkı kavrayarak. Ama bununla kızın attan atlaması bir oldu.

Cihan, onun yol kenarındaki bahçe kapısına yürüdüğünü gördü. "Burada mı oturuyorsun?" diye seslendi. Kız atkıyla bütün yüzünü örttü ve açtı. "Güle güle," diyerek el salladı, bahçeye girdi.

Cihan bir süre yerinden kıpırdayamadı, sonra atını ağır ağır harekete geçirdi. Tam üç-beş adım ilerlemişlerdi ki, yanıbaşında bir ses duydu: "Senin adın ne?" Şaşkınlıkla döndü, kız yanıbaşındaydı. Cihan atı çevirdi. Atkıyı yüzünden tamamen sıyırmış olan kıza bakarken göğsünün derinliklerinde bir sızı hissetti. "Şuramda yandığını hissettiğim ateş..." Bir bacağını atın boynu üzerinden geçirip tek hamlede attan indi. "Cihan," dedi.

Kız, Cihan'ın başka herhangi bir söz etmesine meydan vermeden koşarak bahçeye daldı, gözden kayboldu.

15

Fotoğraf

Zerrin, Cihan'ın başka herhangi bir söz etmesine meydan vermeden koşarak bahçeye daldı, gözden kayboldu.

Cihan, kısa bir tereddütten sonra dizginlere asıldı ve dörtnala uzaklaştı. Atını bazen yoldan bazen tümseklerin arasından koşturup kasabadan çıktı. Kazandağı'na doğru. Fakat karşısında, dağın, ayakları dibine çöreklenmiş, onun eteğinden çekiştiren gülünç bir kopyasına benzettiği çadırı gördü ve oraya yaklaşmak istemedi, yön değiştirdi. Hayvanın boynuna yatmış, engebeli arazide başka bir binici için tehlikeli olacak kadar süratle koşturuyordu atı. Şehirlerarası karayolunu geçip, ağabeyi kasabaya yerleştikten sonra yalnız yaşadığı, otlağa bitişik küçük dağ evine doğru yol aldı.

Zerrin merdivenleri çıkıp odasına daldı. O kadar hızlı hareket etti ki, teyzesi, arkasından "Sütlü kakao yapayım mı?" diye seslenecek fırsat bulamadı. Zerrin oda kapısını kapadı, kapıya yaslandı, gülmeye başladı. Yüksek sesle kahkahalar atmamak için kendini zor tutuyordu. Gözü aynaya ilişti.

Konsolun çekmecelerinden birinin kulpuna yapıştı, çekmeceden bir kutu aldı. Kutuyu masasının üzerine koydu, açtı, bir tomar fotoğraf vardı kutuda, parmağının ucuyla kenarlarından birer birer kaldırıp aradığı fotoğrafı aradan çekti, getirip aynayla çerçevesi arasına sıkıştırdı. Soyunmaya koyuldu. Çırılçıplak kaldığında, düzlenip katlanmış yatak örtüsünü aldı, açtı, ona sarındı. Örtünün bir kısmını da başörtüsü gibi başına sardı, ağzını, burnunu da kapadı. Aynanın karşısına geçti. Ceviz çerçeveli, kocaman bir ayna; dedesinin kısa sürmüş ilk evliliğinden kalma. Zerrin, fotoğrafa bakarak, üzerine sardığı yatak örtüsüne biçim vermeye çalıştı. Vücudunu sıkı sıkı sardı onunla. Bir dizi görünüyordu. Örtüyü açıp yeniden sardı. Kalçalarının kıvrımını, göbeğinin minik çıkıntısını ilk bakışta seçebilene kadar sıkılaştırdı bu garip sargıyı. Bir fotoğrafa, bir aynaya bakarak uğraştı durdu. Nihayet tatmin olduğunda durup kendini seyretti. Yine bir fotoğrafa bir aynaya bakarak. Yatak örtüsünün burnunu ve ağzını örten kısmını yüzünden çekti. Saçları ve alnının bir bölümü örtü altında, yüzünü görüyordu karşısında. Saçlarını da ortaya çıkardı. Kendine gülümsedi. Sonra fotoğrafa bakmayı bıraktı. Mâsumca tebessümü bir anda yerini zaman zaman takındığı o tekinsiz ifadeye terk etti. Zerrin bir süre de kendini böyle izledi. Aynada dudaklarının önce az sonra çok aralandığını gördü. "Ci-han" diye fısıldıyordu, pek ciddî bir yüz ifadesiyle. Kendine güveninin tadını çıkarıyordu: Çağırmak için yaptığı sadece fısıldamaktı. İçindeki gülüşü daha fazla gizleyemedi. Gülerken, yüzünü çarşafla örttü, açtı. "Aptal," dedi çağırdığına. Sonra yatak örtüsünü üzerinden sıyırıp attı. Çırılçıplak aksi karşısındaydı. "Bak!" dedi.

Bir anda kıpırdayıverecekmiş yanılsaması yaratan, taze yontulmuş bir heykel gibiydi. Öylesine kıpırtısız.

Onu bu halde gören, nasıl birdenbire, "üşüdüüüm" diye yerinden fırladığına, eline ne geçerse derhal üstüne geçirdiğine, yatak örtüsünü yasak bir iş üzerinde yakalanmış öğrenci telâşıyla nasıl toplayıp kaldırdığına akıl erdiremezdi. Ruhundaki ve zihnindeki bütün güçleri seferber etmiş, vücudu ile aynadaki aksi arasında gidip gelir, üstelik bu arada başka ruhlara seslenirken, nasıl bir anda bu eve, bu odaya dönüverdiğini anlamak mümkün müydü? Belki de bu bilinemezliği, kestirilemezliği yüzünden insanları ürkütüp sindirebiliyordu. Bu Zerrin'e sorulabilse, "Kimseyi ürkütmüyorum, sindirmiyorum," derdi, "sadece karşılarına çıkıyorum."

Mutfağa dalarken seslendi: "Teyze?" Cevap yukarıdan geldi. "Buradayım! Dedene kahve getirdim kızım, sana da sütlü kakao yapayım mı?" Zerrin donup kaldı. Az önce, teyzesi her basamağı ayrı nota bileşimleriyle gıcırdayan merdiveni çıkmış ve kendisi herhangi bir ses duymamıştı demek. Buna şaşırdı. Teyzesi merdivenden iniyordu şimdi; basamakların sesleri ayırt ediliyordu. Gıcırtılar uzaklaşırken, sanki teyzesine bir hesap vermesi gerekiyormuş gibi heyecanlanmasının anlamsızlığını anladı. Aşağı inip mutfağa girdiğinde, Esma Hanım, "Üşüdün tabiî, değil mi," dedi. "Ne işin var Allahaşkına bu soğukta dağda bayırda?" Zerrin, sesinde sadece teyzesi ve dedesiyle konuşurken hissedilen yumuşaklıkla, "Sütlü kakao yapacak mısın, n'olur," dedi, "ama kocaman fincanla." Esma Hanım, büyük cezveyi askıdan indirirken, "Deden diyor ki, alsın kakaosunu gelsin de karşılıklı içelim, diyor." "Oluur," dedi Zerrin, omuzlarını oynatarak. Esma Hanım, duvara asılı dolabın bir gözünden kakaoyu, öbür gözünden şekeri aldı, "Hadi sen git onun yanına, ben getirim kakaonu," dedi. Zerrin merdiveni ikişer ikişer tırmandı. Esma Hanım arkasından seslendi:

"Öyle çıkma kızım, çürük bu merdiven, inecek aşağı, altında kalacaksın bir gün." Zerrin dedesinin oda kapısını açmıştı bile.

16

Dede

Evin üst katında üç oda vardı. Birinde, Nuri Bey'in ve Esma Hanım'ın kullanılmayan eşyası yığılıp üzerleri örtülmüş, kalan azıcık yere vaktiyle bir büfenin üst kısmı olan kapaklı dolap konmuştu. Burada Nuri Bey'in kendi odasına sığmayan bazı kitapları ve kullanmadığı ıvır zıvırı dururdu.

Daryayla'ya çıkan yokuşa bakan ön taraftaki oda Zerrin'indi. Bir yatağı vardı, dört çekmeceli bir konsolu, küçük bir masası, sandalyesi, bir de ön bahçedeki söğüdün dalları arasından yokuşu gören pencerenin yanında, duvara monte edilmiş raf.

Oda kapısının yeraldığı duvara yaslanmış ceviz çerçeveli, büyük boy aynasından sonra odada Zerrin'in en çok değer verdiği eşya bu raftı. Bunun üzerinde duranlar devamlı değişiyordu. Bazen, dedesinin okuduktan sonra mutfağa bitişik küçük kilerde biriktirdiği eski gazetelerden kesilmiş başlıklar, harfler ve fotoğraflar, bazen yolda bulunmuş düzgün bir kereste parçası, bazen paslı bir makine parçası, bazen bir ağaç dalı, bazen taşlar, birbirine tutturulmuş otların

meydana getirdiği garip şekilli cisimler ya da derslerden birinde geçen ve Zerrin'in nedense komik veya tuhaf bulduğu sözlerin yazılı olduğu, yırtılmış defter sayfaları, rafta bazen bir bazen birkaç günlüğüne yeralıyorlardı. Yerini bir defa kaybedenlerin geri döndüğü şimdiye kadar görülmemişti.

Rafın sadece bir köşesi, sürüp giden bu sonsuz değişimin dışında kalıyordu. Bu köşede Zerrin'in annesinin en az bir fotoğrafı bulunuyordu. Bu durum değişmiyordu, ama fotoğraflar değişiyordu. Kadın bazen, bir divanda otururken çekilmiş, tam arkasındaki camda flaş patladığı için saçlarının bir kısmı biçimsiz bir ışık topunun içinde kaybolmuş görünen, çizgili bluz ve koyu renk pantolonlu haliyle, bazen muhtemelen açık yeşil, açık mavi ya da pembe -fotoğraf siyah-beyazdı- bir etek ceketle, bir evin kapısında, bazen, çenesine kadar uzanan siyah balıkçı yaka kazağının üzerine beyaz önlük giymiş, yanında yine beyaz önlüklü başka iki kadınla birlikte gülerken görülüyordu rafın üzerinde. Zerrin, annesinin en az bir fotoğrafını eksik etmiyordu oradan. Elindeki dokuz fotoğraftan yedisini, yalnız kendinin bildiği sebeplerle, yalnız kendinin bildiği bir düzen içinde rafın üzerine yerleştiriyordu.

Sekizinci fotoğraf hiçbir zaman rafın üzerine çıkmıyordu. Bu fotoğrafta Zerrin'in annesi gelinlikliydi. Yüksek bir tabureye ilişmişti. Arkasında ayakta duran adam kesilip atılmıştı fotoğraftan. Zerrin bu fotoğrafı siyah bir kartona yapıştırmış, böylece gelinin yanına siyah bir silüet koymuştu damat olarak. Bir karaltının kızı olduğuna mı karar vermişti günün birinde? Belki...

Dokuzuncu -yine siyah-beyaz- fotoğrafta Zerrin'in annesi, saçını topuz yapmış, küpeler takmış, bol makyajlıydı; göğsü dekolte sayılmayacak kadar açık, yuvarlak kesimli, boyu tam dizine kadar, daracık bir gece elbisesiyle görülüyordu. Elinde bir sigara vardı, gülüyordu, sigaranın dumanı

bu gülüşün buğusu gibi duruyordu. Elbise, bu incecik -çıplak kolları bunu iyice belirginleştiriyordu- kadının küçük göbeğinin üzerinde belli belirsiz bir pot yapmış, kalçalarını sıkı sıkı sarmıştı. Elbise kırmızıydı! Zerrin'e göre elbise kırmızıydı. Fotoğraf siyah-beyazdı, ama Zerrin için o "annemin kırmızı elbiseli resmi"ydi. Bu fotoğraf, üzerindeki değişimlere göre Zerrin'in gündelik yaşantısının çetelesini tutmaya imkân veren o rafın üzerine nadiren, akşamları konuyor, sabah okula giderken kaldırılıyordu. Aynanın kenarına sıkıştırıldığı gün, gündüz gözüyle en uzun yolculuğunu yapmıştı.

Nuri Bey'in oda kapısı Zerrin'inkiyle karşı karşıya, odası da onunkinin üç misli büyüklüğündeydi. İki oda arasında merdiven sahanlığı ve boşluğu vardı. Nuri Bey'in kilitli iki ufak dolabında Esma Hanım'ın "bunlar antika" dediği, ciltleri yıpranmış, varakları yer yer dökülmüş sekiz-on kitapla, köşelerinde çiçek resimleri bulunan "Tallibar-London" markalı bir -çalışmayan- duvar saati, üzerlerine bir sürü çizgi çizilip eski harflerle minik minik yazılar yazılmış çeyrek daire biçiminde birkaç parlak tahta, köstekli saate benzeyen, tıpkı onun gibi bir zinciri olan, ama küre biçiminde, bir yarısı açılınca akreple yelkovana hiç benzemeyen madenî parçalarla yine bir sürü minik yazı görünen garip âlet, pirinçten yapılma, üstüste oturtulmuş çevrilebilir daire ve halkalardan meydana gelen, üzerine eskiyazı rakamlar ve kelimeler hâk edilmiş, süslü bir başka tuhaf âlet, üzerlerinde türlü çizimler, birbirlerine karışmış işlemler, listeler, çizelgeler, Zerrin'in gazetelerdeki burç vinyetlerine benzettiği şekiller bulunan ve rulo halinde duran sararmış kağıtlar, üzerinde "W. Watson & Sons Ltd." markası okunan, ince uzun bir siyah kutu ve varaklanmış ahşaptan güneşi ve yıldızları, renklendirilmiş kumaştan dünyası, takvim ve burç-

lar kuşağı kazınmış yatay pirinç halkasıyla oyuncağı andıran bir güneş sistemi modeli dururdu. Kilitsiz camlı dolaplar kitap ve defter doluydu. Defterleri Nuri Bey kısmen eski yazıyla kısmen yeni yazıyla doldurmuştu. Çoğunda içinden çıkılmaz notlar vardı. Meselâ, eski harflerle ve değişik renkte kalemlerle, belli ki değişik tarihlerde yazılmış, kimi aralarına iki ucu oklu çizgiler çekilerek birbiriyle ilişkilendirilmiş bir sürü notun yeraldığı defter sayfasında, -Lâtin harfleriyle- şu ifadeler birarada bulunabiliyordu: "Şiir Makâmesi'nin sonu: 'Yazıklar olsun sana, bu zaman yalancıdır... Tek bir halde kalma, gecelerin değiştiği gibi sen de değiş!' Bunları söyleyen Ebu'l-Feth el İskenderî, sakın hiçbir şeyini İsâ bin Hişam adlı uydurma zâtın aracılığına muhtaç olmaksızın anlatamayan Bedîu'z-zaman El Hemezânî'nin ta kendisi olmasın! Kıssadan hisse derken bunu mu vaaz ediyor bize! Gerçi Nietzsche de 'Her şey yalan, her şey geçiyor' demiş ama onunki apaçık kinaye." Ve: "Fizikçi profesör bey, 'Yerçekimi Kanunu, insan zekâsının gerçekleştirdiği en geniş muhtevalı genellemedir' diyor. Ne küstahlık!" Ve şu: "Mahmudiye kalyonu müneccimler tarafından tayin olunan uğurlu vakitte denize indiriliyor, fakat yarısı ağırlıktan karada kalıyor! Müneccimler de bunu Utarit yıldızına bağlıyorlar! (Cevdet Paşa'nın onuncu cildinde). Böyle münasebetsiz adamlar yüzünden kendi kendimizi hâkir görür olduk işte!"

Nuri Bey, odasındaki manzaraya bakıp tahmin edilebileceğin aksine, eşyası, kitapları ve defterleri konusunda sakınmasız ve paylaşmacıydı. "Antika"yı kilit altında tutması, ona göre, "çalar götürürler ziyan ederlerse üzülürüm"den ötede bir sebebe dayanmıyordu. Zerrin küçükken bile bu odayı karıştırmasına izin verirdi. Çarkları paslandığı için çalışmayan güneş sistemi modelini Zerrin oynamak istiyor

diye tamir etmeye uğraşmış, sonra da gıcırdayarak, aksayarak da olsa iyi kötü işleyen yüz senelik âleti çekinmeden kızın eline vermişti. Zerrin, minik parmaklarıyla bazı yıldızların arasıra takılan çarklarını takıldıkları yerden kurtarır, küçük manivelayı çevirirken gözlerini yatay pirinç levhaya iyice yaklaştırır, gözlerinin önünden değişik uzaklıklarda birbiri ardına geçen küçük topları seyrederdi. Bu sırada herhangi bir şeyin çocuk merakı ve hoyratlığından zarar görmemiş oluşunu Nuri Bey'in rahatsızlık vermediği için fark edilmeyen kollamacılığına mı bağlamak gerekir, ufaklığın daha o zamandan kendinin ve başkalarının hayat sınırları hakkında bir fikir edinmiş oluşuna mı, bilinmez. Belki de annesinin birdenbire niçin ve nereye kaybolduğunu anlayabilmek için yanıp tutuşan çocuğun, bu konuda kendine yardımcı olmayacağı belli hiçbir olay veya nesneyle, birşeyler koparıp almak isteyecek kadar ilgilenmeyişindendir.

"Mahmud bin Savki Al-Bagdadi" imzasını taşıyan yediyüz senelik usturlabı eline alıp, "Sahi dede, sen ne yapıyorsun bu âletlerle, onlar ne kitapları?" diye sorduğunda Zerrin onüç yaşındaydı. Eniştesi henüz ölmemişti, ilçede yaşıyorlardı. Dedeyi ziyaret ilk defa dört gün sürmüştü. Teyzesi, dört gün boyunca her saat başı ilçedeki avukat dostlarına telefon etmiş, her seferinde yalnız birkaç kelimelik sorular sormuş, aldığı cevapla olduğu yere yığılmıştı. Yalnız son gün, "Bıraktılar ha? Nerede? Evde mi?" diye bağırarak sevinçle yerinden sıçramış, Zerrin'i kaptığı gibi evin yolunu tutmuştu.

Bu dört günün ikisinde, Zerrin dedesini -Esma Hanım'ı teselli etmeye çalıştığı zamanlar dışında- "çalışırken" görmüştü. Odasının tepe ışığını söndürmüş olan Nuri Bey, önüne aynı anda dört kitabı açmış, masa lambasının solgun ışığı altında kâh birinden kâh öbüründen birşeyler okuyor, kitapların altında sıkışmış defterini çekip notlar karalıyor,

odasından çıkılan minik balkona uzanıp göğe bakıyor, tekrar yerine dönüyordu.

Açık, yıldızlı bir geceydi. Dedesi Zerrin'i yanına çağırıp, "Gel bak," demişti, "şu yıldızlara bak. Hepsi tek başına, bir yere kazık kakmış duruyor ve sırf biz güzel bir manzara görelim diye öylesine parlıyor gibi. Halbuki, bunların çoğu bir grubun mensubudur. Ayrıca, hepsi hareket ederler. İnsanlar gibi. Fakat insanlardan farkı, onların âhenk içerisinde topluca hareket etmeleridir. Hiç durmazlar. Bizim gibi. Fakat bizim hareketlerimiz çoğu defa amaçsız, alışkanlıktan, mecburiyetten veya en iyi ihtimalle anlık, günlük birtakım amaçlara yöneliktir. Oysa onların hareketi bize Zaman'ı anlatır. Ve daha başka neler neler anlatır..." Zerrin önce, "Zamanı saat anlatmaz mı?" diye sordu. Nuri Bey, her zamanki gibi, bunu bir çocuğun uluorta sorusu saymadı, "Saatleri insanlar Zaman'la yarışmak için yaptı," dedi. "Yapmamış olsalar Zaman hakkında mâlûmatımız olmayacak mıydı? Saat yokken yok muydu?" Zerrin, "Mâlûmat ne demek?" diye sordu. Dedesi, "Yani, Zaman'ı bilemeyecek miydik," diye açıkladı. Zerrin yine sordu: "Bilecek miydik?" "Elbette," diye cevap verdi Nuri Bey, "Bize lâzım olanı bilecektik. Sana bir misal vereyim. Sabah namazını, yatsı namazını biliyorsun değil mi, hani namaz kılıyorlar..." Zerrin: "Namazı biliyorum da..." Nuri Bey, "Sabah namazi ilk, yatsı namazı da akşam en son kılınan namaz," diye açıkladı ve devam etti: "Şimdi takvimlerde yazıyor, filanca saati filan dakika geçe sabah ya da yatsı zamanıdır diye yazıyor. Halbuki eskiden siyah iplikle beyaz ipliği yanyana koyarlarmış, loş bir yerde ikisinin rengi birbirinden ayırt edildiği vakit sabah namazı artık kılınamaz, akşam da bunlar ayırt edilmez olduğunda yatsı vaktidir, derlermiş." Bunun üzerine Zerrin şunu sordu: "Sen namaz kılıyor musun?" "Hayır," dedi dedesi. Hemen sonraki soru geldi: "Peki, sen yıldızlara baktığın için

sana para veriyorlar mı?" Nuri Bey yine "hayır"la cevapladı. Zerrin'in üçüncü sorusu şuydu: "Sen yıldızlara bakmak için mi bu evde tek başına oturuyorsun?" Yaşlı adam torununun burnunu okşadı; "Evet," dedi.

Zerrin yattıktan sonra Nuri Bey düşüncelere daldı. "İki iplikle yapılabilecek işi abartıp suyunu çıkardılar. Fatih koskoca Ali Kuşçi'yi diyar diyar gezdirdi, namaz vakitlerini ince ince tayin etsin diye. Sanki Allah insanı kolunda saatle yarattı! Varsa yoksa Allah'la kulun arasına girsinler!.. Neyse ki, bu bahaneyle Zaman'la bambaşka, fevkâlâde bir münasebet kurmaya muvaffak olunmuş..."

Zerrin de bir türlü uyuyamamıştı. Bir yandan, namaz kılmadığı için Allah'ın dedesine kızacağından korkuyor ve o sıralarda yalnız arada bir gördüğü bu yaşlı adam için endişelenmesinden, onu sevdiğini anlıyordu; öbür yandan, bu adamın etrafındaki herkesten farklı olduğunu seziyor, farkı anlayamasa da ona imreniyordu. Bir de, tabiî, burada karanlık tavana gözlerini dikmiş yatmaktansa çıkıp yıldızları seyretmeyi istiyordu.

"Başkasının hayatını yaşamakta olduğuna" karar verdiği gece, teyzesiyle enişte sinin ilçedeki evinde, perdeyi açıp yüzünü sokak lambasının ışığına gömdüğünde, yüzünü gömebileceği, ışıktan bir kucak oluşturmak için ne kadar çok yıldızın biraraya gelmesi gerektiğini düşündü. Yıldızlar küçük ve uzaktaydılar.

17

Teleskop

Yıldızlar küçük ve uzaktaydı, yine de, kasabaya taşındıktan ve dedesiyle bir evin içinde yaşamaya başladıktan sonra Zerrin onun nelerle uğraştığını merak etmekten vazgeçmedi. Bu, kızı bazen okuldan eve koşa koşa gelip Nuri Bey'in karşısına oturmaya, onun, anlamadığı, karmakarışık notlarını karıştırmaya sevk eden, bazen de hiç iz bırakmadan ortadan kaybolan bir meraktı.

Zerrin kapıyı açıp seslendi: "Dede!" Nuri Bey masasının başındaydı, yan dönmüş dışarı bakıyordu, elinde kahve fincanı, balkon kapısının buğulanmış camları ardındaki birşeyleri seyrediyor gibiydi. Başını çevirip, "Gel bakalım," dedi. Fincan tabağını masaya koydu, fincanı dikip son yudumu içti ve kapattı. "Haydi bugün sen bak benim falıma." Zerrin, "Ama ben bilmem ki," dedi, gereksiz bir ürküntüyle. Nuri Bey, "Şaka yaptım, şaka," dedi. "Esma bakar."

Zerrin kapının yanında ayakta duruyordu. Nuri Bey, "Otursana kızım, niye dikilip duruyorsun?" dedi. Zerrin

oturmadı, "Dede, senden bir şey isteyeceğim," dedi. Nuri Bey hoşlanmıştı bundan: "İste bakalım, neymiş?" Zerrin yaşlı adamın masasına yaklaştı. "Senin o dürbünün var ya," dedi. Dedesi, "Teleskop," diye düzeltti. Zerrin, "Peki, teleskop. Onunla Daryayla'dan bakabilir miyim?" Nuri Bey biraz şaşırmıştı: "Nereye bakacaksın yavrum, oradan?" Laf ağzından çıkar çıkmaz da sorduğuna pişman oldu, çünkü Zerrin'in vereceği cevabı tahmin etmek zor değildi: "Her şeye."

Ertesi günden itibaren şunlar tekrarlanmaya başladı: Lisede derslerin bitiminden bir saat kadar sonra, Daryayla'ya çıkan yokuşta nal sesleri duyuldu. Atlı, yukarı çıkıp biraz bekledikten sonra yokuşu gerisingeri inip uzaklaştı. Sesler yokuşun aşağı ucuna yakın bahçe içindeki iki katlı evin, yolu dallar arasından gören penceresine ulaşmaz olduğunda, sıkı sıkı giyinip sarınmış bir kız, elinde uzun bir boruyla evden çıktı, yokuşu tırmanıp yaylasına ulaştı. Ve teleskobuyla kasabanın seçebildiği her köşesini bucağını taramaya başladı. Teleskopu yatay olarak ters yönde hareket ettirmesi gerektiğini anlayana kadar epey güçlük çekti. Ama sonra, bazen Bozköy/Narkissos yolu yönünde eşkin giden, bazen tam aksi yönde, peşine bir toz bulutunu takmış dörtnala koşan, al donlu, üç sekili, akıtmalı atı ve hayvanın boynuna yatmış binicisini yakaladı. Bazen de toz bulutunun yardımına gerek duymaksızın, kasaba sokaklarından birinde buldu: binici üzengilerin üzerinde ayağa kalkmıştı, tırıs gidiyorlardı. İzlediği her hareketi, her rengi, her karşılaşmayı, her duraklamayı zihnine kazıdı. En çok da, dörtnala giderlerken eğilip yanağını atın boynuna yaslamış biniciyle atın soluklarının birbirine karışmasını; yayından bir defa fırladıktan sonra karşısına ne çıkarsa yakmaya hazır, alevden bir okun ucunda bir belirip bir kaybolan o saçak saçak dumanı. Du-

man, gürül gürül yanan bir ateşin dumanıydı. Kız bunca uzaklıktan ateşin sıcaklığını hissetti. Yanakları kızardı. Bu ateş yanına sokulunup ısınılacak bir ateş değildi. Yakardı, kavururdu. Zerrin alevlerin ortasında kahkahalar atarak yürürken düşledi kendi. Kavrulma tehlikesiyle ürperiyor, kavrulmuyordu.

Beşinci gün, yokuşu tırmanırken elinde teleskobu yoktu. Ve erken çıkmıştı.

18

Meydan okuma

Zerrin yokuşu tırmandı ve yerlerin ıslak olduğunu gördü. Fazla ileri yürümedi, yolu görebileceği bir yerde küçük bir çember çizerek dolaşmaya başladı. Eldivenli ellerini birbirine sürterek ısınıyordu.

Atlı uzakta belirdiğinde yokuşun başına dikildi. Öyle ki, Cihan artık yokuşun başındaki hızının en az yarısıyla yukarıya ulaşmayı başaran atını, ayağını düzlüğe basamadan durdurmak zorunda kaldı.

Atın üzerinde olmasına rağmen başları neredeyse aynı hizadaydı.

Zerrin kenara çekilip yol açtı.

Cihan ilerlemedi.

Attan indi, atı çekip düzlüğe çıkardı, saldı. Durup kıza baktı.

Zerrin de durmuştu. Cihan'a arkası dönük. Cihan konuşunca yüzünü ona çevirdi. "Hani hep buradaydın?" demişti Cihan.

Zerrin, "Yanıma gel," dedi ve düzlüğün ortasına doğru

yürümeye başladı. Cihan, "Hayır, sen benim yanıma gel!" diye seslendi. Zerrin, onun aptallığına kızdığını saklamadan, "Uff, aşağıdan görsünler mi istiyorsun bizi?" diye bağırdı. Cihan onun yanına yürüdü, yaklaşırken, "Sana bir şey sordum," dedi. Zerrin soruyla karşılık verdi: "Sen niye her gün geliyorsun peki?"

Cihan, "Önce sen cevap ver," diye üsteledi.

Zerrin, "Hayır sen ver," diye üsteledi.

Cihan, "Ben atımı koşturmaya geliyorum," dedi.

Zerrin ona bakmadan güldü.

Cihan, "Haydi şimdi sıra sende," dedi sertçe.

Zerrin, "Ben her gün buradaydım," dedi.

Cihan, "Yoktun, olsan görürdüm," dedi.

Zerrin, "Ben seni gördüm ama," diye şakıdı, "Bil bakalım elimde ne var?" der gibi.

Cihan: "Niye yanıma gelmedin?"

Zerrin: "Çünküü... çok uzaktaydın."

Cihan: "Neredeydim?"

Zerrin, kolunu kaldırıp birçok yönü ardarda işaret etti: "Orada, orada, orada..."

Sonra Cihan'ın gözlerinin içine baktı: "Hem gelsem ne olacaktı?"

Cihan, ellerinin soğuduğunu hissetti, ne cevap verecekti? "Konuşurduk..." dedi.

Zerrin omuz silkti: "Ben seninle konuşmak istemiyorum ki!"

Elinde olmaksızın, bir "Ne?!" çıktı Cihan'ın ağzından.

Zerrin bunu doğru soru kabul etti. İşaret parmağını Cihan'ın göğsüne neredeyse acıtacak kadar bastırdı.

Mutluluktan insanın uçtuğu söylenir, oysa Cihan, ayaklarının toprağa bir daha çıkmamacasına gömüldüğünü sandı.

Zerrin ona yaklaştı, daha önce de yaptığı gibi, bir eldivenini çıkardı, Cihan'ın elini tuttu ve vücuduna ağır ağır ateş

basmasının keyfini çıkarmaya koyuldu.

Cihan birden kızın elini sertçe kavradı, kızı kendine çekti, beline sarıldı. "Benim olursan benim olursun," dedi.

Zerrin, başını geriye atarak, "Hem senin olurum hem de olmam," diye cevap verdi.

19

Şakti

Yalnız erkeğin ışığı. Ancak kadınların algılayabildiği o özel dalgaboyundaki ışık. Hüzünlü erkeğin kışkırtıcılığı. Kadının doğal içgüdülerini ayağa kaldıran, sönmeye yüz tutmuş ateşi canlandırma arzusu. Kadın, kendi becerisiyle canlandırdığı bu ateşte, yeniden dirilmek ve sonsuzluğu temsil etmenin gururunu ve coşkusunu tatmak için yanmak ister. Bu, kavrulma arzusundan çok farklıdır. Kadının becerisi, bazen sırf canlandırmak istediği ateşe kendini atacağını göstermesindedir; bu bile yeter.

Hoca bahçe kapısını o kadar usulca açtı ki, her vakit birinin geldiğini evin kapısındaki zilden çok daha önce, çeşit çeşit gıcırtıyla haber veren küçük demir kapıdan en küçük ses çıkmadı. Esma Hanım'ın evin kapısını açtığı sıradaki şaşkınlığı bundandı. Nitekim, hemen toparlanıp misafirini olanca güleryüzlülüğüyle buyur etti. Hoca ise, kendine yapılmış daveti ciddiye almakla büyük hata ettiğini düşünmekte bir an bile tereddüt etmedi. Bu yanlış kanıdan ötürü,

tedirginliği, bu duyguya fazlasıyla alışık olan bu adamı bile perişan edecek boyutlara ulaştı. Ne Nuri Bey'in doğru dürüst elini sıkabildi ne de daha merdiven başından sevinçle "Hoşgeldiniiz!" diye bağırarak basamakları ikişer-üçer inen Zerrin'e gönlünce samimiyet gösterebildi. Oysa Nuri Bey, ilk gördüğü anda yakınlık duyduğu bu adama, gözlerinin içi gülerek bakıyordu. (Tanışmalarından önce, onu, sahnede, başını bir yana eğmiş, vücuduyla müziğin salınımına belli belirsiz eşlik ederken gördüğünde kanı ısınmıştı hocaya.) Zerrin de her zamanki esrarengiz havasından sıyrılmış, çok sevdiği müzik öğretmenini evinde görmekten ötürü sevinçli bir liseli kız olmuştu.

Nuri Bey, misafirinin aşırı çekingenliği konser günü tanıştıklarında da dikkatini çekmiş olduğundan, onu bir an önce rahatlatmak amacıyla, kasabaya yerleştiği yıllardan anlatmaya başlamıştı. Mutfağa gidip gelerek oturma odasındaki yemek masasına tabaklar taşıyan Zerrin'e gelince: O, kendisine hiç bakmadan oturan bu adamın ruhundaki gelgitleri izlemeyi ve kaydetmeyi başından beri biliyordu. Gerçi hoca rahatlasın, açılsın, azıcık kendini anlatsın istiyordu, çünkü tanıdığı insanlar içerisinde yalnız bu adama özgü okyanusvârî hüznün kaynağını merak ediyordu. Ama bir yandan da burada, kendi evinde, hocanın duraksamalarının, bocalamalarının, davranışlarına gösterdiği özenin olağanüstü artmış oluşundan gizli bir övünme payı çıkarıyordu. Ay bir canlı varlık olsa, okyanusların bile bağışık kalamadığı gelgitleri izlerken kendini pohpohlanmış hissetmez miydi?

Hocanın nihayet olabildiğince rahatlamasını sağlayan, ne Nuri Bey'in iyi niyetli konuşkanlığı ne de hâlâ mutfağa gidip gelen Zerrin'in çocuksu ve komik laflarla varlığını sürekli hissettirmesi oldu. Esma Hanım, "Haydi, sofraya buy-

run lütfen," dedi, hoca dönüp masanın üzerini gördü ve çerkeztavuğundan ezmeye, Rus salatasından patlıcan salatasına, bademli-şehriyeli pilavdan beğendili incik kebabına bunca çeşit yemeğin konduğu bir sofranın şüphesiz beklenen bir misafir için gün boyu hazırlandığını anladı. Bu sefer mahçubiyetten titredi ve zor duyulan bir sesle, "Ne kadar zahmet etmişsiniz," diye kekeledi. Nuri Bey, gelişini kendilerine de bir ziyafet çekmek için fırsat bildiklerini söyleyerek onu sâkinleştirmeye çalıştı. Hoca, "Hay Allah," diye söylenmeyi sürdürdü, "üstelik ben de elim boş geldim." Bu defa Esma Hanım, "Aa, ne münasebet efendim," diye söze girdi, "siz yabancımız mısınız?" Nuri Bey, "Niye öyle diyorsun Esma?" diye yalandan çıkıştı kızına. "Bırak hocam borçlu kalsın bize. Belki bir akşam da kemanıyla gelir borcuna karşılık." Zerrin, hocanın ezilip büzülüşünü yalnız muzırca bir keyifle izlemiyor, bir hoşnutluk, bir iç sıcaklığı duyuyordu. Onun bu hali... onun bu halinden hoşlanıyordu.

Hoca, daha ilk gelişinde "yabancımız mısınız" sözleriyle kabul görmekten, şimdiden gelecek seferin konuşulmasından, kendisi için epey uğraşılarak böyle ihtişamlı bir sofra donatılmış oluşundan ötürü, ama en önemlisi, Zerrin'in yakınında bulunmaktan tedirgin olmamaya başladığı için, bütün eklemlerini işlemez kılan, dudaklarını kasan tuhaf baskıdan kurtuldu.

Yemekte sürekli olarak Zerrin'in gözetimi altındaydı. Şöyle bir bakınsa tuzluk önüne uzatılıyor, son lokmasını ağzına atar atmaz tabağının yanına yeni bir dilim ekmek konuyor, suyu azaldığında Zerrin hemen bardağını kapıp dolduruyordu.

Nuri Bey, herhangi bir sebeple öfkelenebileceğine, bağırıp çağırabileceğine asla ihtimal verilemeyecek insanlardandı.

Konuşurken heyecanlanan, yaşına göre çok seri hareketlerle elini kolunu işin içine katarak anlatacağını anlatan, ama bütün bunların gerisinde, aslında kimsenin ilişemeyeceği bir sükûn âleminde yaşadığını belli eden bir insandı. Konuştukça anlaşılıyordu ki, çok da bilgiliydi, çok okumuştu. Bu konudaki kusuru, dağınıklığıydı. Anlattığı bir şeyin o kadar çok değişik konuyla ilişkisini kuruyor ve oradan oraya atlıyordu ki, herhangi bir konuyu bir başkasından bağımsız konuşmak mümkün olmuyordu. Zerrin, ayaklarını da oturduğu divana koyup toplamış, çenesini dizlerine yaslamıştı.

Sohbet ilerledikçe, hoca, Nuri Bey'in "Zaman'la ilgili problem" diye adlandırdığı bir soruna takılmış olduğunu anladı. Zerrin'in dedesine göre, insan, Zaman'ı kavramayı reddettiği ve onunla ilişkisini ayarlayamadığı için bu kadar hırçındı. Kendini sonsuz bir akış içerisine yerleştirecek tevazûyu gösteremiyordu. Tarihin zamanından kopup kendi iç zamanına da dönemiyordu. Kendinden daha güçlü ve sürekli bir kuvvete tahammülü yoktu. Üstesinden gelemediği ne varsa parça parça edip yutabileceği hale getirmeye çabalıyordu. Aslına bakarsanız, insan neydi ki? Yeterli gıdayı -ki bu aslında pek de fazla bir yekûn tutmazdı- aldığı ve barınacak yeri olduğunda hayatını sürdürebilecek, yalnız, öbür varlıklardan farklı olarak, zihni ayrıca beslenmesi gereken bir yaratık. Zihni beslemenin de imkânları vardı, yolları bulunmuştu. O vakit bu hırs niyeydi? "Bugün sâliseleri de bölüp, bulduğumuz minicik zaman parçalarını ölçeceğiz diye uğraşılıyor." Nuri Bey heyecanla anlatıyordu. Hocayı derdini anlayacak, hattâ paylaşacak biri saymıştı. Böyle birine sık rastlamıyordu. Bu yüzden, boyuna anlatıyordu: "Zamanı parçaladım, demek marifet değil ki. Sümerler tâ beş bin yıl evvel günü 12 eşit parçaya ayırmışlar. O vakit bu kadarı mümkünmüş, bunu yapmışlar. E, bunca yıl uğraşıldıktan

sonra, şimdi de işte, önce saniyenin altmışta biri sâlisedir dedik, sonra yüzde bire çevirdik, günün sekiz milyon altıyüz kırkbinde birini parçalıyoruz. Ne oluyor? Zamanın akışında sekiz milyonda bir sâlise bile kesinti oluyor mu?"

Nuri Bey'in kendisini ister istemez merakı kamçılayan ve zihni gündelik döngüsünün dışına çıkmaya zorlayan alanlara sürüklemesi hocaya çok iyi geldi. Zerrin'in tehditkârlıktan uzak, dostça yakınlığını hissettiği bu ortam, hocanın, belki de ilk defa yakın geleceğe daha bir güvenle bakmasına yolaçabilirdi. Hocanın zihninde gelecek düşüncesi, ilk defa, zemini kuyu ağızlarıyla dolu, duvarları aynalarla kaplı bir mağara olarak somutlaşmıyordu. Gelecek, meselâ, birkaç gece sonra yine bu evde, Nuri Bey'le tarihe, zamana, zamanla insanın ilişkisine dair sohbetler yapmak, Zerrin'in uykusunu açmak için güzel gözlerini ovuşturmasını seyretmek anlamına gelebilirdi.

Ama gelecek hiçbir zaman tahmin edildiği gibi gelmez. Esma Hanım, "Efendim, kahveyi nasıl istersiniz?" diye sordu. Zerrin gözlerini kocaman açtı. Göz akları hafifçe kızarmıştı. Nuri Bey sözünü tamamlamış, susmuştu. Kahveler geldi. Dışarıda rüzgâr dalları salladı. Soğukların geleceğinden sözettiler. Nuri Bey, uzun zaman önce bir sonbaharda birkaç hafta aralıksız yağmur yağdığını, Kuşderesi'nin yamaçtaki patikayı örtecek kadar yükseldiğini anlattı. Hoca kahvesini bitirip fincanı tabağına koymuştu ki, Zerrin ânî bir hareketle ayaklarını divandan indirip doğrularak, "Hocam, kapatsanıza, falınıza bakayım," diye atıldı.

Nuri Bey, ağzına götürmekte olduğu fincan elinde, bir an kıpırtısız kaldı, ama herhangi bir söz etmeden kahvesini içmeye devam etti. Esma Hanım'sa, pek doğal bir tepki gösterdi: "Aa, kızım sen fal bakar mıydın!?" Zerrin, "Olsun, şimdi bakacağım," diye cevap verdi, gözlerini hocanın üze-

rinden ayırmadan. Bakışlarıyla ona, "N'olur kapat fincanı," diyordu.

Hoca tereddüt etti. Bir Nuri Bey'e, bir Esma Hanım'a baktı, yardım dilenerek. Esma Hanım şaşkınlığını gizlemiyordu. Nuri Bey, "E, soğumadan kapatın bari hocam," dedi. "Bu gençlerin işine akıl sır mı erer?"

Iztırap dolu dakikalar geçti. Hani nerede o güvenli gelecek?

Zerrin birden fincanı kaptı. Esma Hanım, "Kızım, daha olmadı ki o," diye müdahale etti; Nuri Bey de, "Fal böyle herkesin içinde bakılır mı?" dedi. Zerrin omuz silkti: "Ben böyle bakacağım." Fincanı elinde evirip çevirdi. "Hem zaten kısa sürecek."

Hoca şu anda yerinden kalkmasını gerektirecek bir hal olsa ne yapacağını düşündü, zira ayakta duramayacağı kesindi.

Zerrin fincanın dibindeki bir noktayı parmağıyla göstererek, yüksek sesle, "Aa," diye bağırdı. "Burada ben varım!" Bu sözün hocaya yapacağını yapmasını bekledikten sonra ekledi: "Birisi bu eve geliyor ve bana keman çalmayı öğretiyor!"

Fincanı masaya koydu, yeniden ayaklarını topladı. "Kısa sürecek demiştim," dedi. "İşte fal bu kadar."

20

Irmak

Zerrin birden çalmayı bırakıp divana oturdu, kemanı yanına koydu, bakışları donuklaşmıştı. İki elini iki yanına vurup ayağa kalktı, "Ama benim konuşacak arkadaşım yok," dedi. Hoca onu ilk defa ağlamanın eşiğinde gördü. Zerrin bunu gizlemek için arkasını döndüğünde kızın birden sarsılarak ağlamaya başlamasından korktu. Ama Zerrin usulca gözlerini sildi ve sustu. Yüzünü yeniden hocaya çevirdiğinde azıcık yatışmış görünüyordu.

"Peki Zerrin," dedi hoca geniş geniş soluklanarak. "Ama önce işimizi bitirelim." Zerrin ağır hareketlerle kemanı yeniden eline aldı. Öylece durdu. Hoca, "Haydi," dedi. Soğukkanlı görünmeye çabalıyordu. Zerrin ona, hâlâ bir miktar gücü bulunduğunu gösteriyordu. Üstelik, bir kısmını başka bir insan için harcayabileceği kadar! Kendi hayatını, kollayacaklar mı çiğneyecekler mi diye düşünmeksizin başkalarının eline terk etmiş bu adam, garip, karmaşık bir sorumluluk duygusuyla yüklenmeye başlamıştı.

Derslere başladıkları ilk günler hoca için epey zorlu geçti. Zerrin'le dizdize oturuyorlardı. Onun soluğu... ürpertici bir esinti. Hoca esintiyi yanaklarında, dudaklarında hissediyor, tarif edemediği bir mutluluğa alışma korkusuyla umutsuzluk krizleri arasında savruluyordu. Ama tıpkı kendi gibi müziği çok kolay kavrayan Zerrin'in, birşeyleri becerdikçe onun gözlerinin içine bakarak memnun memnun gülmesi, okuldaki gibi, esir pazarında köle seçmeye çıkmış efendi edâsıyla davranmayı bırakmış oluşu, ayrıca Nuri Bey'le Esma Hanım'ın gösterdiği muhabbet ve şefkat, hocanın sadece bu evde kendini iyi hissetmesine değil, hayatına çökmüş kasvetli bulutların da azıcık aralanmasına yolaçmıştı.

Hocanın oturuşundaki kalkışındaki değişmeyle birlikte, Zerrin de ders sürelerinin bir bölümünü onunla sohbet ederek geçirmek için giderek daha fazla bahane yaratır olmuştu.

Henüz karşısındaki adama geçmişiyle ve çok merak ettiği sırlarıyla ilgili sorular sormaya cesaret edemiyordu, ama kendi anlattıkça anlatıyordu: İlçedeki okulunu, arkadaşlarını, orta ikide birdenbire boy atıp sınıfında birkaç erkek hariç herkesten uzun hale geldiğini, o vakit sokaktaki insanların ona bakışlarının değiştiğini nasıl fark ettiğini, daha büyük sınıflardaki erkeklerin nasıl boyuna bahaneler uydurup onunla konuşma fırsatı yarattıklarını, fazla sırnaşıklık eden bir-ikisi dışında onları hemen yanından kovmadığını ama beş dakika sonra sıkıldığını, kız arkadaşlarınınsa bütün gün yanıbaşlarındaki oğlanlar hakkında konuşup, onlardan biri ya da öteki için ayılıp bayıldıklarını, ama oğlan kazara yanlarına gelse onu tersleyip kaçtıklarını, teyzesiyle eniştesinin ona evin içinde çok iyi davrandıklarını, orta ikideyken, iki ev ötedeki komşularının bir gün gelip Zerrin'i Ankara'da hukuk okuyan oğluna istediğini, bundan sonra teyzesiyle eniştesinin Zerrin'in arkadaşlarıyla dondurma alıp istasyon

caddesinde dolaşmasından bile tedirgin olmaya başladıklarını, eniştesinin çok gazete okuduğunu, İstanbul'la ilgili en küçük haberi bile teyzesine anlattığını, kendisinin her İstanbul lafı geçtiğinde, küçüklüğünün bölük pörçük hatıralarını -araya yeni uydurulmuş parçalar katmasına yarayacak sorular sorarak- yeniden inşa ettiğini, İstanbul annesi demek olduğu için, annesi yaşasaydı hayatlarının nasıl olacağını canlandırmaya çalıştığını... Hattâ, annesinin fotoğraflarından bile sözetti, "Belki bir gün size de gösteririm," dedi.

Zerrin, güzel bir yüz, alımlı bir beden, gençliğin doyurulmamış, serseri arzularıyla dolu tehlikeli bir yaratık olmaktan çıkıyor, hayatını hocanın bugününe karıştırıyordu. Ancak geçmişle ilişkisi koparıldığında, geleceği de düşünülmediğinde yaşanabilen bugün'lerden ibaret, kesikli çizgilerden oluşan bir hayattı hocanınki; bir gün küçücük bir çizginin eklenmesi unutulacak ve son bulacaktı. Zerrin, hayatını bu silik ve gelişigüzel hattın üzerine boca ediyordu. Sel gibi. Hat silikleşiyor, çizgiler birbirine karışıyor, karşılarına ne çıkarsa önlerine katıp sürükleyen sular kaynaşmanın arasında kendilerine bir yatak oyuyor, oradan meçhûle akan bir ırmak meydana getiriyorlardı. Zerrin'in ırmağı ya da büyülü yeraltı ırmağı...

Hoca derse geldiğinde Nuri Bey'le kısa bir sohbet ediyor, Esma Hanım'ın kahvesini içiyordu, sonra Zerrin'le oturma odasına geçiyorlar, Zerrin hocanın açık bıraktığı kapıyı kapıyor ve derse başlıyorlardı. İlk yarım saatte Zerrin notalardan pek başını kaldırmıyordu. Ama sonra, en küçük fırsatı bile değerlendirerek konuşmaya başlıyordu. İlk girişimlerinde hocanın onu yeniden kemanına ve önündeki notalara sevk etmesi daha kolay oluyordu, ama bu iş giderek zorlaşıyordu ve sonunda hoca, kendini, oturmuş Zerrin'i dinlerken buluyordu.

Bazen de, anlattıklarının önemli bölümünü kaçırarak, onun anlatışını seyrederken.

Zerrin, elinde keman, öylece durdu. Hoca, "Niye durdun?" dedi, "Haydi, devam et bakalım." Zerrin birden hocaya dik dik bakarak, "Siz niye bana hiçbir şey anlatmıyorsunuz?" diye sordu. Hoca, "Ama..." diye kekeledi. Zerrin şöyle dedi: "Çünkü ben size güveniyorum!"

Hoca, bildiği tek çareye sarıldı: "Ben de sana şarkı söyleyeyim."

Oturma odasından hocanın şarkısı ilk kez duyulduğunda Esma Hanım buna bir anlam veremedi. Bir sonraki dersin sonunda bu tekrarlandığında yine üzerinde durmadı. Ama sonraki seferlerde yavaş yavaş zihnine üşüşen tuhaf fikirleri kovmak zorunda kaldı. Ve bir gün yukarı, babasının yanına çıktı, odaya girdi, hiçbir şey söylemeden onun yüzüne baktı.

Yaşlı adam, "Bizim kızda şehir tohumu var, Esma," dedi, "buralar ona dar geliyor."

Esma Hanım'ın yüzündeki endişe kaybolmamıştı. Rüyasında azgın bir ırmağın yarattığı taşkına kapılmış sürüklenirken görmüştü kendini. Nuri Bey, "Merak etme," diyerek yatıştırdı kızını, "bu adam fenalık yapacak biri değil."

21

Benden güçlü bir tanrı

Kızgın bulutların yıldızları çok uzaklara kovaladığı kış gecesi. Ayışığının önünde aşılmaz bir duvar. Yeryüzünün beyaz örtüsü karanlığı arkadan bıçaklıyor. Karanlık, mutlak iktidara bu kadar yaklaşmışken, kayaların, kıraç toprağın, bayırların, damların, ağaç dallarının, sarındıkları o tılsımlı örtünün altından birer ışık kaynağı haline gelişiyle sarsılıyor. Bulutlar saflarını sıklaştırıyor, karanlığın güçleri gedik bırakmamak için soluk soluğa kalıyor. Hızlanan soluklar fırtınayı davet ediyor, fırtına birkaç sokak lambasını daha söndürüyor. Boşuna! Gözleri açık sırtüstü uzanmış bir kız, ne aydan ve yıldızlardan ne sokak lambalarından yardım görerek, odasının içindeki her şeyi seçebilecek kadar aydınlık buluyor. Karanlığa direnen yeryüzünün parıltısı kızın penceresine yansıyor, oradan odasındaki kocaman aynaya; ve kız yatağında yan dönüp aynaya baktığında, kendi gözlerinin ışıltısını seçebiliyor. Yanaklarına süzülmeden önce gözbebeklerinin üzerinden usulca kayan damlalar, aynada yansıyan iki minik pırıltıyı daha belirginleştiriyor. Gözya-

şından mercekler arkasından ve o eski aynanın yüzeyinde ne nasıl gözüküyorsa kız onu görüyor.

Dün Cihan onu çadıra götürdü. Ve ona gösterisini sundu. Yalnız ona.

Zerrin, tribünlerin yanına bir iskemle çekip oturdu, gözünü hiç ayırmadan Cihan'ı seyretti. Üşüdüğünü, parmak uçlarının soğuktan hissizleşmiş olduğunu neden sonra fark etti. Cihan atı üzerinde ayağa kalktıkça, manejin içinde hızla dönen attan aşağı atlayıp atlayıp her defasında tek sıçrayışta yeniden atın üzerinde yükseldikçe ve nihayet parendesini attığında, Zerrin soluğunu tuttu. Soluğu göğsünde ısındıkça ısındı. Zerrin bedeninin bu karakışta nasıl bir bahar uyanışıyla ürperdiğini hissetti. Cihan'ı gocuksuz, o çok cepli sarı gömleği ve meşin yeleğiyle görmek istedi ve gördü. Kendini ayna karşısında çıplak gördü. Atın koşu temposu hiç değişmiyordu. Kumlu zeminin yutamadığı nal sesleri, bütün evrenin uymak zorunda kaldığı bir ritm yaratmıştı. Bu ritmi bozmak, değiştirmek veya sürdürmek tek kişinin elindeydi.

Ama o, bu ritmin Zerrin'in bedenindeki dişinin hareketlerini nasıl kendine uydurduğunu, kızın ayaklarını yerden kestiğini, kendiyle yükseklerde bir yerde buluşturduğunu fark etmemiş görünüyordu. Ya da kızın kendinden geçişinin en saf ve şiddetli haliyle hayranlığa dönüşmesini istiyordu. O, teslim oluş istiyordu. Hayranlık getirecekti teslim oluşu.

Daryayla'da buluşmuşlardı. Zerrin, kasıklarına kadar yükselen karları yara yara, hızla çıkmıştı yokuşu. Cihan'ın atı her zamankinden daha fazla zorlanmıştı.

Cihan, "Seni çadıra götüreceğim," dedi.

Zerrin'in bakışı bir an, yokuşun aşağısındaki iki katlı eve

kaydı. Durduğu yerden yalnız evin duman tüten bacasını görüyordu. Yokuşun başına doğru birkaç adım attı. Ev, bacasından tüten dumanla Zerrin'e bir huzur, güven ve sükûnet tapınağı gibi göründü. Dinginlik yüreğine kasvet verdi. Dönüp, karları yara yara Cihan'ın yanına geldi. Onun gözlerinin içine bakarak, "Olur," dedi. "Ama giderken gelirken kimse bizi görmeyecek."

Bu söz Cihan'ı tahrik etti, yine de sesini çıkarmadı. "Atla," dedi. "Hayır," dedi Zerrin. "Sen in yokuşu, ben aşağıda bineceğim."

Cihan atına atladı, yokuştan aşağı sürdü hayvanı. Zerrin, onların açtığı yarıklardan aşağı yürümeye başladı. Bir ara tökezledi. Gözleri parladı. Mümkün olduğunca hız alıp kendini yere attı. Atın ayakları dibine kadar yerde yuvarlana yuvarlana inecekti. Bembeyaz, koskocaman bir örtüye sarınacaktı. Örtü çok kısa sürelerle aralanacak, her aralanışında, kendisini bekleyen şahin bakışlı atlının sabırsızlanışını gösterecekti Zerrin'e.

Olmadı. Karlar çok yüksekti. Yuvarlanmasına izin vermediler. O da gözlerini önüne dikip beyazlık dışında hiçbir şey görmeden yürüdü. Ve Cihan'ın yanına gelince başını kaldırdı. Cihan attan indi, onu belinden kavradı, ata binmesine yardım etti. Zerrin, bir dahaki sefere muhakkak tek başına binmeyi becermesi gerektiğini düşündü.

Yola koyuldular. Cihan, Kazandağı'na uzanan düzlüğe ulaşmadan önce kasabanın en dıştaki birkaç sokağından geçmek zorunda kalacakları bir yöne çevirdi atı. Zerrin hemen, "Nereye gidiyorsun!" diye bağırdı. Cihan, "Geçivereceğiz şuradan," diye cevap verdi. "Hayır!" dedi Zerrin. Cihan atı durdurdu. Başını arkaya çevirdi. "Ben çarşıdan da geçerim böyle," diye konuştu, hırsla. "Bana kimse laf edemez." Zerrin onun gözlerine dik dik baktı: "Ben ederim!" Soluklarının buharları birbirlerinin yüzüne çarpıp dağılı-

yordu. Cihan, küstahça ve korkutucu olmasını istediği, ama tersine kibirinin çocuksuluğunu ortaya döken gülümsemesiyle, "Ben istesem," dedi, "sana da ettirmem." Zerrin, her hecesini ayrı ayrı dövüp işlediği, biçim verdiği bir zincir gibi taktı sözünü Cihan'ın boynuna: "A-ma is-te-mi-yor-sun!"

Cihan telâşa kapıldı. Birden dönüp atı Zerrin'in itiraz ettiği yöne sürdü yeniden. Hızlı değil, sezmiş gibi. Zerrin, "Dönmezsen aşağı atlar eve giderim," dedi. Sükûnetle; bağırmadan. Cihan ona bakmadı, "Atlayamazsın," dedi. Ve belini kavramış parmakların çözüldüğünü fark ettiğinde Zerrin'in tehdidini tekrarlamasını bekledi.

Bunun yerine, birden sırtının üşüdüğünü hissedip ürperdi. Önce bir kıpırtı olmuştu arkasında; sırtına kızın ayağı, dizi sürtünmüştü. Sonra bir şey eksildi. Dayanılmaz bir eksiklik. Cihan sesi duydu. Durup dönmesiyle, attan aşağı atlaması bir oldu.

Zerrin, bel hizasına gelen karların içinde doğrulmaya çalışıyordu. Cihan, "Sen deli misin!" diye bağırdı. Zerrin ses çıkarmadı. Oğlan yanına varmadan ayağa kalkmıştı. Kolları sarkmış, yüzünde kasaba damlarının sarkıtları kadar soğuk ve batıcı bir ifade, öylece duruyordu. Cihan onu omuzlarından tuttu. Elleri ısınmadı. Kasaba ile aralarında alçak bir tümsek vardı. Bu, Cihan için, dizginlerle azıcık oynandığında bir çırpıda aşılabilecek, pek önemsiz bir engeldi. Zerrin'in bu tümseği kasaba çarşısında bile yanında, önünde gördüğünden habersizdi. Bu tümseğin ardından keman sesi dahi duyulmazdı.

Cihan kızı usulca sarstı. Zerrin kıpırdamıyordu. Cihan ne yapacağını bilemez olmayı tanımıyordu. Anlam veremediği bu yabancı duygunun kıyısına yaklaştığında, hep, dizginlere asılıp uzaklaşmıştı insansız, yaban yerlere doğru. Bildiği bu tek çıkış yolunu şu anda kullanamayacağından emin

oluşu onu büsbütün eli kolu bağlı bırakmıştı.

Azâba son veren Zerrin oldu. Birden silkinip ata doğru yürüdü ve, "Öbür taraftan gideceksek gidelim," dedi. "Yoksa eve döneyim." Cihan kızı ata bindirdi.

Ovaya doğru sürdüğünde, kız yine onu belinden tutmuştu. Cihan onunla yer değiştirmeyi gönlünden geçirdi. Oysa küçüklüğünden beri, at üzerinde dizginleri kendi tutmadan yalnız bir defa bulunmuştu. Atı sakatlanmış, ağabeyi onu aramaya çıkmış, bulduğunda da arkasına alıp çiftliğe getirmişti. Cihan, otlağın çiti uzaktan görünür görünmez yerinde kıpırdanmaya başlamış, yaklaştıklarında derhal aşağı atlamış, otlağa dalıp en yakındaki ata bindiği gibi bir saat dağ tepe dolaşmış, anca yatışmıştı.

Kazandağı yaklaştı, yaklaştı, ufuk hattına yakın cılız bir aydınlık şeridi boğmaya çalışan kızgın bulutları yuttu, onların yerine geçti. Ovaya parlak, gösterişli bir beyaz kürk sermeyi başaran kar, Kazandağı'nın yalnız kara silüetini bozbulanıklaştırmış, gökyüzünün kasvet dağıtan, esaret getiren uğursuz elçileriyle onun işbirliğini açığa çıkarmıştı.

Dağın eteğindeki dev tavuskuşu, kar tutmayan kaygan dış yüzeyi sayesinde o muazzam beyaz örtüyü yırtabilmiş yabancı bir yaratıktı. Yabancılığını ve yapaylığını en görmez gözlere bile sokmak istercesine uzanmıştı beyazlığın arasından. Mavi-yeşil-mor-sarı-kırmızı... Çadırın çevresinde kardan bir duvar oluşmuştu. Onun üzerinde tutunamayan karlar, çepeçevre etrafına yığılarak, en az onun kadar yapay ve muntazam, garip bir tecrit çemberi oluşturmuşlardı.

Çadır girişinin karşısına denk gelen yerinden, bu çember, Cihan'ın atının darbeleriyle kırıldı. Çadırın girişini örten büyük branda perdeyi iki yanındaki kazıklara bağlayan ipler çözüldü. İçerideydiler.

Zerrin başını kaldırdı. Ayrı renklerde dilimlerden oluşan bir gökyüzünün ne kadar ilginç olacağını düşündü. Sapsarı

bir ışığın içindeyken, hop, bir adım atıyorsun, her şey masmavi oluyor... Göğün daha aydınlık olduğu bir gün buraya gelip bunun nasıl olacağını daha açık görmeliydi.

Cihan, "Tribüne çık," dedi, "haydi!" Atının üstünde, sabırsızlanıyordu. Üzerlerine kalın bir naylon örtü örtülüp üstüste yığılmış ahşap iskemleler Zerrin'in gözüne ilişti. Gidip birini aradan çekti. Çekerken ikisini de devirdi. İskemlesini tribünün yanına, girişi kırmızı-beyaz-lâcivert brandayla örtülmüş "sahne kapısı"nın yakınına koydu. "Burası benim yerim!" diye seslendi Cihan'a. Cihan onun yerine yerleşmesini beklemeden atını koşturmaya başladı.

Az önce kendini karların içine atıveren kız o tümseğin ardında kalmış, oradan kasabaya şüpheyle bakmayı sürdürüyordu. İskemlesinde oturmuş kendini hayran bırakmaya çabalayan dikbaşlı delikanlıyı seyreden kız ise iki bedenin aynı salınımın içinde geçirdiği yolculuktan sarhoş, ayaklarının yerden kesilmeye başladığını hissediyordu.

Cihan, hele atının üzerindeyken, kendi ritmine kendini öylesine kaptırmış oluyordu ki, herhangi bir başka titreşimi algılayamıyordu. Bunu becerebilse, gösterisini orta yerinde keser, atından inip Zerrin'in yanına koşar, kızın kendini ona nasıl bir arzuyla vereceğini, sonsuz bir zevkin yanısıra muhakkak derin bir hayretle görürdü. Bunun yerine, Zerrin'i teslim almaya çalışıyordu. Kız, kendini cüretkâr bir açıklıkla ifade etmişti: "Senin ateşini istiyorum." Bu, Cihan'ı gururlandırıyordu. Ama kendisi, onca pervâsızlığına rağmen buna asla cesaret edemezdi. Açıklık ürkütüyordu: "Hem senin olurum hem olmam." Cihan, kızı teslim aldığından emin olmaya çalışıyordu. İşin ucunda, Beatrice'e ilk görüşte vurulan Dante gibi, "İşte, bana hükmedecek, benden güçlü bir tanrı!" demek vardı. Arkasından kikirdeşen ve dönüp bakmasıyla bile rüyalarına yerleştiği kızlardan çok farklıydı Zerrin. Kimsenin onları bulamayacağı bu ça-

dıra yalnız başına gelmeye de çekinmemişti. Bu meydan okuma sürerken, Cihan'ın ona el sürmesi zordu.

Cihan, Zerrin'de kendini sarhoş eden ne varsa bunları törpülenmiş görmeyi istediğinin farkında değildi. Bu garip, sakınmasız kızı istiyordu; onun bir gülüşünü zihnine yerleştirip atını deli gibi dağlara bayırlara koşturuyordu. Ama onun bakışlarındaki kuvveti bir tehdit gibi hissetmekten de kendini alamıyordu. Bu ruh halinin, kendisini, ne olduğunu bilmedikleri bir yarını düşünerek birer gölge gibi yaşayan sünepe kasaba esnafıyla aynı yerde buluşturduğunu anlasa şüphesiz yıkılırdı.

Cihan'ın gösterisiyle birlikte, Zerrin'in şehvetli hülyalarla dolu yükseliş ve uçuşu da son buldu. İskemlesinden Cihan'ı alkışlayarak kalktı, tribünün ön sırasına çıktı, Cihan'ın önüne gelmesini bekledi ve bu sefer onun atından inmesine gerek bırakmaksızın arkasına biniverdi. "Çabuk," dedi, "hemen uçarak dönelim. Teyzemle dedem meraktan öldü."

22

Bahar

Bahar umulmadık bir zamanda geliverdi. Ağaçlar henüz hazır değillerdi. Çarçabuk yeşillenmeye, çiçeklenmeye koyuldular, çiçekleri cılız kaldı.

Recep Şanlı arka bahçeyi kolaçan etti, garsonlara, bir-iki haftaya kadar burayı temizleyip masa çıkarmak gerektiğini söyledi. Alâattin'in gazinocu ağabeyi, gösteri merkezinde turistlere satılacak veya dağıtılacak basılı malzemenin ilçeye gönderilmek üzere olduğunu, haber verdiğinde Alâttin'in hemen gidip alması gerektiğini bildirdi. Bozköy, yani Narkissos'a giden toprak yola Karayolları ekipleri mıcır döktü, yüzü pek gülmeyen, sıska mühendis, yaz başından önce yolu asfaltlayacaklarını söyledi. Zerrin, okul önlüğünün üzerine sadece çok sevdiği kırmızı hırkasını giyerek dışarı çıkabilmeye başladığı için sevinçliydi.

Abuzer Bey'le İrfan, Zafer Bey'i, Haydar'ı çağırıp, hocayı alarak, çoluk çocuk arabalara atlayıp ilk kır âlemini yaptılar. Örtüler yayıldı, tavlalar oynandı, etler pişirildi, rakı şişeleri birbiri ardına boşaldı. Bir ara Haydar hocanın sırtına

vurup, "Ne varlığa sevinirsin, ne yokluğa yerinirsin, hocam," dedi, "bari aşk ile avun, ama o da yok! Ne gerek sana, söylesene!" Hoca Haydar'ın yüzüne bakıp gülümsedi. Bu gülümsemenin mânâsını az çok bilen Abuzer Bey, "Ee, n'oldu Haydar, sen etlere bakmıyor muydun?" diye atıldı.

Dönüşte hoca Abuzer Bey'in arabasındaydı. Abuzer Bey, "Bozulmadın ya Haydar'a hocam?" diye sordu. Hoca sâkin sâkin cevap verdi: "Niye bozulayım Abuzer Bey, haklı adam."

Kar erirken, hocanın arkasına saklanıp geçmişsiz geleceksiz hayatını sürdürdüğü duvarı birçok yerinden kemirdi. Çatlaklar açıldı, yıkıntılar, bazı yerlerde bir çocuğun bile rahatça üzerlerinden atlayıp içeri geçebileceği kadar alçak tümsekler oluşturdu. Hoca savunmasızlığı çok iyi tanıyordu. Daha çok korkmaya, umutsuzluğun acısını daha da derinden hissetmeye başladı. Nergis'le birlikte pençesinde kıvrandıkları umutsuzluk, ölümcül yara alabileceği gizli bir zayıf noktası olan masal devlerine benziyordu. Masal boyunca, zayıf da olsa o noktayı bulma umudu akla mantığa rağmen zaman zaman biryerlerden uç verebiliyordu. Nergis'i kaybedince, masal yok olmuştu. Bu sefer müziğin masalsı âleminde varolabilmişti hoca. Şimdiyse, gerçek, soğukkanlı bir katil gibi hocanın üzerine yürüyordu. Kırmızı hırkalı bir kız sûretine bürünmüştü. Bir çekim merkezi yaratmıştı, görünmeyen. Hoca, kasabanın neresinde olursa olsun, bir yere doğru çekildiğini hissediyordu. Bir anlamdı bu. Anlam, gelecek demekti. Yüreğine yıllardır unuttuğu o ferahlığı veren şey, hocanın gelecekle ilişkisini kuruyordu. Oysa hocanın tek yaptığı bu ilişkiden kaçmaktı. Gelişigüzel ve günübirlik şahlanıp sinen, ortaya çıktığında eve kapanıp sabahı etmekle kendisinden kurtulunabilecek bir duygu değildi, onu yavaş yavaş tutsak eden. Fena halde sürekliydi.

Hoca kemanına el süremez olmuştu. Arasıra çalışsın diye kemanı Zerrin'e bırakıyordu. Gerçi Nuri Bey, İstanbul'da sahaflık yapan, düzenli olarak mektuplaştığı çok eski bir arkadaşı aracılığıyla kıza bir keman getirtmek için teşebbüse geçmişti, keman gelmek üzereydi, ama henüz gelmemişti. Hoca, birkaç gün Zerrin'in tuttuğu, çaldığı, yatarken odasının bir köşesine koyduğu, belki uyumadan önce baktığı, bakarken gülümsediği kemanı alıp evine döndüğünde kemana dokunamıyordu. Derslerde, kemanı Zerrin'in elinden alıp birşeyler göstermesi gerektiğinde, kızın çenesinin, yanağının ısıttığı yere yanağını koyarken, tek bir notayı bile doğru basamamaktan ya da hüngür hüngür ağlamaya başlamaktan korkuyordu. Kendi evinde yalnız başınayken duyduğu korku daha az değildi.

Bahar, Nuri Bey'in hocayı daha sık davet etmesine yolaçmıştı. Hocayı bahçe kapısında karşılıyor, eve bitişik çardağın altına veya bahçenin herhangi bir yerine koyduğu iskemlelerden birine buyur ediyor, o sırada hangi konuya merak sarmışsa, elbette yine 'insanın Zaman'la ilişkisi' bahsiyle bağlantılı olarak bundan saatlerce sözediyordu. Nuri Bey'in sohbetlerinden hocanın şikâyeti yoktu. Zaten Nuri Bey, karşısındakinin ilgisine, sıkılıp sıkılmadığına olağanüstü dikkat gösteren, bu konuda olağandışı sezgisi olan bir insandı. Hocanın huzursuzluğu, Zerrin'in yakındaki, uzaktaki, evin içindeki, kapıdaki, bahçenin bir köşesindeki, bazen yanlarına çekilmiş üçüncü iskemledeki, bazen hocanın tam arkasındaki, havadaki, bahçeden yükselen kokulardaki, evden duyulan en küçük sesteki... varlığından kaynaklanıyordu. Kendini, Zerrin'in en küçük ifade değişikliğini ve kıpırtısını yansıtan bir ayna gibi hissediyordu hoca. Üzeri kalın, eski bir siyah örtüyle örtülmüş, felâket habercisi bir ayna. Zerrin, diz altlarına kadar ulaşan beyaz çorapları ve diz üstündeki eteğiyle hoplaya zıplaya yanından geçerken

eli takılıp açıverecekti o örtüyü. (Kızın, her öfkelenişinde, şaşırışında, üzülüşünde, sevinişinde yanağına yapıştırıverdiği eli...) Bu her an olabilirdi. Çünkü Zerrin en görünmez ve küçük hareketlerinin bile olduğu gibi yansıdığı gizli aynanın varlığından haberdardı. Üstelik, tıpkı Nergis gibi, aynalara yaklaşmaktan korkmuyordu.

Bir bahar akşamı, Abuzer Bey'in evinde hoca Tanburî Osman Bey'den "Bin cân ile sevdim seni"yi söylerken gözleri buğulandı. Meclistekiler, hocanın garip hali hakkında aralarında defalarca konuşmuş ve bunu hüsranla sonuçlanan, hâlâ da küllenmemiş bir aşka bağlamış insanlardı, üzerinde durmadılar. Anlamlı kaçamak bakışmalar oldu özellikle kadınlar arasında. Bu yüzden, hocanın Bimen Şen'in "Bilirim sen daha pek küçüceksin"ini yarım bırakıp, "N'olur bugünlük bana müsaade edin," demesine de kimse yeni bir özel anlam yüklemedi.

Hoca birkaç lokma yeyip bir-iki yudum içtikten sonra çıktı. Kendisini eve bırakma tekliflerini de azıcık yürüyüp hava alma bahanesiyle geri çevirdi. Ve tek tük insanlar, birkaç otomobil ve birkaç motosikletle karşılaştığı kasaba sokaklarında ağır adımlarla dolaşmaya başladı. O akşam oraya ilk defa gelmiş gibi, her yere ve her şeye büyük bir dikkatle bakıyordu. Hepsini ilk defa görüyordu. Birden dünya hocaya kendini gösterir olmuştu.

Evinde yalnız başına sarhoş olmak istedi. Recep'e uğrayıp bir şişe rakı aldı. O gece hocada bir tuhaflık sezen tek insan Recep oldu. Hiç de içki düşkünü olmayan ortayaşlı bir erkek, on yıldan uzun bir zamanda yalnız bir defa evinde tek başına içmeye kalkışırsa bunun gerisinde çok büyük bir huzursuzluk veya sevinç aranması gerektiğini bir meyhaneciden iyi kim bilebilir? Ve kim, hocanın herhangi bir davranışını büyük bir sevince bağlayacak kadar aptallık edebilir?

Hoca girip yatağının köşesine oturdu. Recep'in gazeteye sardığı rakı şişesi elinde. Kalkıp bir su bardağına rakı koydu. Üzerine de su. Bir yudum aldı, konsolun üzerine bıraktı.

Huzursuz, dolanıp duruyordu evin içerisinde. Dışarı çekildiğini hissetti. Sokak kapısını açtı. Ilık karanlığa doğru bir-iki adım attı. Bir cayırtıyla yerinde sıçradı. Bahçede küçük birkaç karaltının hızla yer değiştirdiğini gördü. Karaltılar bir defa daha yer değiştirdiklerinde sokak lambasının ışığı altına geldiler. Hoca, iki erkek kediyi peşinden uzaklaştırmak için cansipârane mücadele eden burnu kara lekeli kediyi tanıdı. Daha gözleri bile açılmamıştı, onu ilk gördüğünde. "Hayat mücadelesine başlamış bile," diye mırıldandı. Kediler bağırış çağırış karanlığa dalıp gözden kayboldular.

Hoca o burnu karalı kediyi istedi yanında. Ona musallat olmuş azman kabadayıları kovalamak istedi. Çıkıp arasa..?

Dizlerini karnına çekip sol avcunu şakağına yapıştırarak uzandı. Çok kısa bir süre uyukladı.

Rüya gördü. Aynı rüyayı peşpeşe birkaç defa. Kuşderesi Vadisi'nde bir çocuk, elinde sapan, kuş vuruyor, sonra kuşun ölüsünü eline alıp ağlıyordu. Rüyada kendi de vardı. Çocuğun yanına yaklaşıp niye ağladığını soruyor, çocuk avcunu açıp orada yatan ölü kuşu gösteriyordu. Gözlerini açınca eski müdürün sözlerini hatırladı. Eski ilkokul bahçesindeki çardakta oturuyorlardı. Kuşlar cıvıl cıvıl ötüyorlardı. "Buradaki kuşların geldiğini gittiğini kimse görmüyor," demişti adam. "Bunlar her mevsimin sonunda burada can verip kendi ölü bedenlerinden yeniden mi doğuyorlar acaba?" Kendi söylediğinden kendi ürkmüş, ürküntüsünü dağıtmak için zorla gülmüştü.

Hoca doğrulup odasını, yatağını, konsolun üzerindeki ra-

kı bardağını seyretti boş boş. Penceresine baktı. Belediye sokak lambalarını sıklaştırdığından beri, pencereye uzanan dallar seçilebilir olmuştu. Eskiden geceleyin gökyüzüyle dalları ayıramazdı.

Dalların arkasındaki fon önce lâciverde, sonra açık maviye dönüşene kadar, buğulanan gözlerini sile sile oraya baktı. Üçerli beşerli gruplar halinde okula giden çocukların itişip kakışırken çıkardıkları sesleri duyduğunda karnına ağrı girdi. Tuvalete kalktı. Orada kendini yatağın üzerinde olduğundan çok daha güçsüz ve âciz hissetti. Bir hücrede olduğunu, orada ölene kadar tutulacağını sandı. Bu yüzden, tuvaletten çıktığında biraz sâkinleşmiş gibiydi. Ama hemen ardından daha da güçsüz düştü. Ayakta duramıyordu. Yeniden uzandı. Yüzünü yastığa gömdü. Aydınlık ona huzur vermiyordu. Kalkıp perdelerini çekti. Yatağa dönebilmek için çok çaba harcadı.

İki gün sonra akşama doğru, kapısı çalındı. Kalkamadı. Dışarıdan Abuzer Bey'in sesini duydu: "Hocam? Hocam evde misin? Yaşıyor musun yahu?" Hoca bu sorunun cevabını düşünürken Abuzer Bey kapıyı yeniden vurdu.

Hoca açtığında Abuzer Bey'in gülümseyen yüzünde birden nasıl bir dehşet ifadesinin belirdiğini gördü. "Hocam, bu ne hal? Aşkolsun yahu. İnsan haber vermez mi? Böyle tek başına... Hay Allah!.." Abuzer Bey, hocanın birden hasta düşüp iki gün içerisinde bu kadar perişan hale gelmesinden o kadar etkilenmişti ki, karşısında kapının tokmağından destek alarak ayakta duran adamın kendisini içeri buyur etmeyişine takılmadı. Zaten hemen, "Yat sen, yat, haydi. Ben şimdi dönerim. Bir çorba bir şey yaptırıp geliyorum, " diyerek koşaradım gitti. Hoca onun arkasından donuk donuk bakarken dönüp, "Kapıyı açık bırak da bir daha kalkma, ben hemen geliyorum," diye seslendi.

Karısıyla birlikte tekrar geldiğinde, hocayı yüzünü yıkamış, azıcık toparlanmış buldu. "Yahu içime doğmuş sanki," dedi. "Birden merak ettim, bir şey olmasın, dedim. Daha erken gelecektim, ama bizim Halil'in oğlunu almışlar karakola, onu çıkaralım diye uğraştık."

Eve dönerlerken kadın, "Bu adam böyle tek başına mı yaşayacak ömrünün sonuna kadar?" diye sordu. Abuzer Bey, dudaklarını büzdü, kalın bıyığı alt dudağını örttü, başını salladı: "Bilmiyorum ki. Hiçbir şey de anlatmaz." Kadın, "Çok içli adam," dedi, "sanatkâr. Unutamıyor herhalde. Erkek erkeğeyken hiçbir şey anlatmıyor mu size?" Adam cevap vermedi. Kadın sordu: "Ölmüş mü acaba?" Abuzer Bey yine dudaklarını büzüp omuz silkti. Evlerinin önüne geldiklerinde, "Valla, bilmiyorum ne olacak," dedi. "Biz elimizden gelen yardımı yapalım da." Karısı, Abuzer Bey'in şart şurt aramadan, sorgulamadan başkalarının acılarını, dertlerini paylaşmasına, bunları dindirmek için çaba harcamasına alışmış, yardımseverliğine ayak uydurmuştu. Şüphe ve çekincelerini kendine saklamayı tercih ediyor, genellikle komşularıyla da paylaşmıyordu. "E, tabiî canım," diye onayladı kocasının sözlerini ve niyetini. Yine de, "Ölmüş olsa," diye düşünmekten kendini alıkoyamadı, "şimdiye kadar unuturdu. Biryerlerde yaşıyor, başkasını sevmiş falan herhalde..."

Bir gün sonra, Alâattin'in bir adamı gelip, hocaya gösteri çadırında provalara başlanacağını bildirdi, ışıklar için "bir gelmesini" istedi. Alâattin'in kamyonetiyle gelip hocayı alacaktı; ertesi gün için sözleştiler.

23

Kentaur

Alâattin hocayı zoraki bir saygıyla karşıladı. Elektrikçi Kemal, maneje çıkış kapısının tam karşısındaki tribünün en üst sırasına yapılmış bölmede, spotların yanında bekliyordu. Bağlantıları tamamlamamıştı, bu yüzden Alâattin ona söylendi. Kemal de Alâattin yanlarından gittikten sonra hocaya adamın telâşından, ortalığı velveleye vermesinden yakındı. "Hocam, akşama kadar bunları on kere bağlarım ben," dedi. Hoca, "Akşama mı?" diye sordu. Evet, akşama, çünkü özellikle şu binici oğlanın karanlıkta, sırf bir takip spotunun ışığında ne halt edeceği görülecekti. Hoca, kendisinin niçin bu kadar erken buraya getirildiğine takılmadı. Hiç değilse çevresindeki koşuşmayla oyalanırdı. Elektrikçinin gereksiz birtakım sözlerine hı-hı'larla cevaplar vermek zorunda kaldı. Maneje indi. Durmadan birşeyler taşıyan adamların ayağına dolandı. Bir kenara çekildi ve oturdu. Çadırın girişini örten branda yukarı sarılıp bağlanmıştı. Kazandağı'nın nursuz yamacı gözüküyordu. Hoca çok uzakta olduğunu düşündü. Her şeyden tecrit edildiği hissine kapıl-

dı. İstediği hiç de bu değilmiş...

Dışarıda taze bahar havası, çadırın içinde tuhaf bir hava konservesi. Çadır kurulurken içine hava doldurulmuştu ve bu hava artık hiç değişmeyecekti. Hep aynı kalacaktı. Hayır, aynı da kalmayacaktı. Gelip gidenler, her seferinde bu havanın bir miktarını ciğerlerinde dışarı götürecekler, sonunda çadırdaki hava bitecekti. Hoca da, çadırda çalışan öbür insanlar gibi, havanın giderek azalışını hissetmeyecek, sonunda bir gün, bir an, hava yetmez olduğunda, artık soluklanamayacaklardı.

Belki de Kazandağı'nın bir parçasını oysalar, içinde bu işleri yapsalar daha uygun olurdu. Zor mudur acaba dağı oymak? Kazandağı'nın içini açıp baksalar acaba neler görürlerdi? Bu topraklardan bütün dinler geçmişti. Hepsinin bütün yeraltı canavarları, cinleri, devleri, iblisleri orada birbirlerini yiyorlardı belki. Belki güçbirliği etmiş, dağı yarıp dışarı çıkmak ve herkesi kahretmek için yol gösterecek bir kurt, bir demirci ya da baş ejderhayı bekliyorlardı. Belki de sonsuza kadar buraya kapatıldıklarını anlamış, kader birliği etmiş, geçinip gidiyorlardı. Ama buraya kapatıldılarsa, nasıl boyuna hayatımıza karışıyorlar, bize tuzaklar kuruyorlar, felâketler hazırlıyorlardı? Bu dağ sahiden içinde birşeyler saklıyor mudur?

Bir seyis, iki atı çekerek içeri getirdi. Arkasından üç-beş oğlan girdi. Alâattin adamlarından birine bağıra çağıra birtakım laflar söyledi. Bir koli açtılar. Oğlanlara kırmızı gömlekler, siyah pantolonlar verdiler. Oğlanlar bunları alıp içeri geçti. Giyip geldiler. Birkaç at daha getirildi. Binicilerle atlar eşleşti. Manej boşaltıldı. Tırmıkla taradılar kumları. Su serptiler. Oğlanlar atlarını koşturmaya, at üstünde çeşitli akrobatik numaralar yapmaya başladılar. Sonra atlardan yalnız ikisini kullanarak, birbirlerinin omzuna çıkıp, beline sarılıp kule yaptılar. Alâattin hocanın yanına gelip, "Bunu

da prova edeceğiz, hocam," dedi. "Bunlar karanlıkta bu vaziyeti alacaklar, birden ışığı yakacağız." Hoca baş salladı, yerinden kalktı, spotlara doğru basamakları çıkmaya başladı. Alâattin, "Şimdi değil," dedi, "karanlık olunca." Hoca yine bir robot gibi yerinde döndü, çıktığı basamakları indi, gelip oturdu.

Halkoyunları ekiplerinde yeralan kızlar, oğlanlar göründüler. Bazıları hocanın yanına gelip onu selâmladılar; öğrencileriydi. Biri, "Hocam, şarkı mı söyleyeceksiniz burada?" diye sordu. Hoca çocuğa yapacağı işi güçlükle izah etti. Oğlan inanmaz gözlerle baktı ve gitti.

Hoca, doğru düşünmüşüm, diye geçirdi içinden, birileri geldikçe çadırdaki hava azalıyor.

İşte, Kazandağı'nın yamacının zor seçilmeye başladığı bu anda, baharın esintisi nisbet yaparcasına içeri dalıp çadırı şöyle bir dolaştı.

Cihan atının üzerinde içeri girdi. Üzerinde çok cepli sarı bir gömlek, bir meşin yelek vardı.

Hoca, Alâattin'in onun yanına gittiğini gördü. Cihan onunla atından inmeden konuştu. Alâattin yanından uzaklaştıktan sonra attan indi, hayvanı çekerek manejin ortasına geldi. Hoca, çok kısa bir an, Cihan'ın kendisine baktığını sandı. Bakışları Cihan'dan ayrılmıyordu. Kırmızı gömlekli binicilerden biri Cihan'ın yanına geldi, birşeyler söyledi, Cihan atını okşayıp bıraktı ve oğlanla başka bir atın yanına gitti. Atın arka bacağında bir yere baktılar beraber. Cihan atı okşadı, oraya tekrar elini sürdü, sonra oğlana el kol hareketleriyle birşeyler tarif etti. Dönüp atının yanına geldi. Bindi, manejin içinde ağır ağır dönmeye başladılar. Alâattin hocanın yanına geldi. Avcunda buruşturduğu mendille alnını sildi, ellerini beline koydu, sıkıntılı sıkıntılı sağa sola baktı, hocaya bir şey demedi. Cihan'ın yanına gitti. Onu

alıp hocanın yanına getirdi. Hoca yerinden kalktı, atının üzerinde yaklaşan delikanlıya bakarken kulaklarında nal sesleri çınlıyordu. Cihan iyice yaklaştığında Alâattin Cihan'ın binicilik marifetlerini öven birtakım laflar etti. İçerisi loşlaşmıştı. Hoca gözlerini kısmış Cihan'ın yüzüne bakıyordu. Gözleri kamaştı. Çadırın ışıkları yanmıştı. Aydınlık hocayı yine huzursuz etti. Cihan atından inmeden "merhaba" dedi, dönüp uzaklaştı.

Alâattin hocanın yanına oturdu. Soluğunu boşalttı. Gürültüyle. Sonra alçak sesle anlatmaya başladı: "Hocam bu çocuk çıldırtacak beni. Bunca masrafa girdik, her şeyimizi tehlikeye attık, rehinler, krediler, en büyük numara da bunun, rahat durmuyor hergele." Cebinden sigara paketini çıkardı, ağzına bir sigara koyduktan sonra birden paketi hocaya uzattı, "Hocam, kusura bakma valla, kafa kalmadı ki," dedi. Hocanın sigarasını yaktı, sonra kendininkini. "Ne yaptı bu serseri, duydun değil mi hocam?" diye sordu. Hoca başını salladı: hayır. "E, bir sen kalmışsın o vakit duymayan," dedi Alâattin. "Az kaldı yatacaktı bizim büyük numara."

Anlattı: "Dün gece Talip'lerin düğünü vardı bizim kır bahçesinde. Güzel donattık ettik, her şey yerinde, gidiyor. Derken bu Cihan birkaç arkadaşıyla geldi. İçtiler, biraz gürültü ettiler. Herkes normal karşıladı. Delikanlı hepsi. Sonra tutturdular damatla gelini atla gezdireceğiz diye. Münakaşa çıktı. Bu, bizimki, sen tut gelini, bindir ata, kendi de önüne atladı, götürüyor. Düşünebiliyor musun manzarayı! E, öbür tarafta koca iki aile. Hepsinde bir sürü delikanlı. Çıktılar ortaya vuracağız diye. Neyse, tam bir-ikisi silaha davranacak, bu, şöyle elli-yüz metre uzaklaştı. Dönüp geldi, gelini damadın yanına indirdi. 'Ne var?' diye de posta attı hepsine. 'Gelini törenle getirelim dedik, kabahat mi ettik?'

dedi. Çullandılar mı bunun üzerine! Ödüm patladı. Hepsi delikanlı, bir girişseler en az iki-üç ölü çıkar oradan. Allah'tan, Talip de oğlanın babası da görmüş geçirmiş adamlar, ailede bir dolu büyük var, herkes araya girdi, birkaç tekme yumruk faslından sonra iş yatıştı. Talip de dünürü de bunlara, 'gidin, tamam, bu iş burada kalacak' dediler. Ben girdim araya, bana 'Sen karışma' dedi. Zor belâ uzaklaştırdık bunları. Ötekiler de iyice tepesi atmış birkaç delikanlıyı artık bütün gece yatıştırmaya uğraştılar. Düğünün de tadı kaçtı tabiî. Ama asıl, herif orada yaralanacak, ölecek, bu olmasa, öbürleri işin peşini bırakmasa, artık jandarma polis uğraş dur!" Hocanın yüzüne baktı. "Yaaa," dedi, "gördün mü ne iş! Sonra uğraş ki bu deliyi buraya getirip de cambazlık yaptırasın..." Alâattin hocanın yanından uzaklaşırken hâlâ dönüp dönüp, "Yaa, gördün mü işi?" diyordu. "Az kaldı..."

Hoca, takip spotunun yanındaki kolu geri çekti, maneje düşen ışık hüzmesi genişledi. Hoca kolu yavaş yavaş itmeye başladı. Hüzmenin içinde yalnız Cihan ile atı kalana kadar küçülttü ışıktan daireyi. Cihan aşağıdan seslendi: "Tamam mı?" Atla insanın bütünleştiği bu yaratığın sesindeki şiddet hocayı çarptı. Hoca seslenecek tâkat bulamadı, kolunu kaldırıp tamam işareti yaptı.

Cihan atıyla dönüyor, dönüyor. Hocanın bedeni onun ritminin ve hareketinin içinde. Varoluşunun amacı, ona uymak, onu izlemekten ibaret. Kollarını onun dönüş hızına göre çevirmek zorunda. Ne daha yavaş ne daha hızlı. Cihan durursa o da duruyor. Cihan yavaş koşturuyor atını, hoca ışığını yavaş çeviriyor. Cihan hızlanıyor, hoca hızlanıyor. Hoca, izlemekten soluk soluğa kaldı.

Cihan parendesini attı. Hoca ışığı çok kısa bir süre söndürüp yeniden yaktı. Dört defa denediler. Işık bakımından hiçbir sorun olmayacağı belliydi. Yalnız, Cihan üçüncü denemede atın üzerine yerleşirken azıcık sendelemişti. Dördüncü deneme bu yüzden yapıldı; Cihan tutturdu, ille de bir daha, diye.

Sonra Cihan çıkıp gitti. Hocayı evine bıraktılar.

24

Toz bulutu

Işığı yakmadan pencerenin önüne oturdu. Evlerde de hava zamanla azalıyor muydu? Ya dünyada? Allah insanlara milyonlarca yıl yetecek kadar havayı baştan vermiş, ne kadar idareli tüketirseniz o kadar yaşarsınız, demiş olabilir miydi? Kıyamet de işte, havanın bitmesiydi. Soluk soluğa kalmış atlar, azıcık daha hava peşinde, çılgınlar gibi koşacaktı; bütün o ateşler falan da kalan son oksijeni bitirmek içindi. Yahut, böyle değilse, insanlar, kendilerini saran hava kütlesini yenilemeyi, tazelemeyi becerebiliyorlardı. Kendi niye beceremiyordu?

Hocanın o gün Zerrin'e derse gitmesi gerekiyordu, gidememişti. Görememişti. Ama şu andaki çöküntüsünün öncelikle bundan ileri gelmediğini, o eğilmez bükülmez atlıyla ilişkili olduğunu kavrayacak kadar zihni açıktı.

Gün ağarmadan çıktı, ekmek almaya giderken, motosikletlerinin üzerinde hâlâ uyuklayarak işlerine doğru yol alan bir-iki erkenciyi ve gazete kamyonunu gördü. Yanından ge-

çen polis minibüsünü fark etmedi. Çarşı caddesinin paralelindeki sokakta ışığı yanan tek yer fırındı. Sıcak ekmeği gazete kağıdına sarıp verdiler. Dönüşte, gecenin erimeye başladığı yeri gördü. Zerrin'in dedesinin anlattıklarını hatırladı. Avrupa saatini almadan önce, diye konuşmuştu adam, gurubî saat kullanıyorduk, biliyorsunuz. Gün battı mıydı yeni gün başlardı. Yani yeni gün karanlığa doğardı; veyahut karanlık getirirdi, artık nasıl derseniz. Bakın, her şey ne kadar izâfî. Şimdi yeni gün karanlığın tam da ortasında başlıyor ve bu sırada çoğumuz uyuyor oluyoruz. Sonra gözümüzü açıyor ve aydınlık görünce, yeni gün başladı, diyoruz, başkasının zamanına uyduk da yeni gün aydınlık getirir oldu zannediyoruz. Bütün işimizi gücümüzü böyle bir yanlışla başlatıyoruz. Üstelik bir kısmımız, eskiden günlerin gözümüzün önünde yer değiştirdiğini bile bilmiyor. Gözümüzün önünde değişirlerdi, bizim de iştirak ettiğimiz bir hadise gibiydi. Şimdi tamamen tâbiyiz.

Hoca eve girerken asfaltın koyu grisiyle yoldaki yağ ve mazot lekelerinin siyahı ayırt edilir olmuştu. Ekmekten eliyle bir parça koparıp peynir ve zeytinle yedi. Perdelerini kapatıp uzandı. Biraz uyuklayabildi. Kemanı birkaç defa eline alıp bıraktı. Bulutlar güneşin önünü kapatıp açtıkça odanın içinde meydana gelen ışık değişmelerini izledi.

Bu sonsuza kadar böyle sürebilirdi. Bulutlar güneşe engel olacak, dağılacak, yeniden toplanacak, akşam çökecek, gün ağaracak, yine güneş, yine bulutlar... o sadece uzanmış yatacaktı. Parmağını bile kıpırdatmadan. Yalnız gözkapaklarının hareketine engel olamıyordu. Çok sık kırpmaya başlamıştı gözlerini. Kaşınan bir yeri olsa kaşımıyor, terini silmiyor, uyuşan bacağını kıpırdatmıyordu. Zaman hareketti. Harekete katılmazsan zamanın dışında kalmak belki mümkün olabilirdi. Güneş, bulutlar, akşam, şafak, Recep'in lo-

kantasının arka bahçesindeki odunlar ve boş şişeler, Kazandağı, hep birlikte, sonsuza kadar sürecek bir döngünün unsurlarıydı. Hattâ bahar esintisi, çiçeklenen dallar, koşan, şaha kalkan atlar, delikanlının meydan okuyan bakışları, bunlar da sonsuz bir akışın içinde yeralmıyorlar mıydı? Kendileri bir gün yok olsalar bile, içlerindeki enerji? Kuvvet? Ne olacaktı, yok mu olacaktı? Yatağına uzanmış kıpırmadan yatan bir adamın bu bitimsiz döngüden dışlanması kaçınılmaz değil miydi? Gel gör ki, İbn Sinâ haklıydı, böyle bir kurtuluş yoktu: Değil kıpırtısız yatağına uzanmak, hiçbir uzvun öbür uzuvlarına da başka bir yere de değmeyecek şekilde boşlukta asılı dursan bile kendini idrâk etmekten kurtulamazsın!

Aşk insanın dışındadır. Gelir, onun içine girer. Şu ya da bu insanı kucaklar kaldırır. Bir tek aşk vardır. Kocaman ve her yerde. Hastalıklar gibi. Herkesin veremi farklı değildir. Ufak tefek bünye farklarına kanmamak lâzım. Bir tane verem var. Gökyüzü dünyanın başka yerlerinde başka türlü mavidir ama bir tanedir. Aşk gökyüzünden gelir. Işıkla. Kuvvet ister. Kuvvetin yoksa, çılgınca koşan bir ata binmiş çelimsiz, hasta bir insanın haline düşersin. Sarsıntıdan serseme dönmüş, perişan olmuş, bakar ama görmez...

Akşamüstüne doğru kalktı. Ayakkabılarını giyerken bir an durup onlara baktı. Ne kadar yıpranmış ve yorgundular. Ayakkabıları insanların gururunu, zenginliğini, ezikliğini, boşvermişliğini, bitkinliğini... ne çok şeyini ele verir?

Bahçeden kaldırıma adımını attığı anda ayaklarının kendisini hangi yöne götürdüğünü fark etti. Olmadık saplantılara kapılarak dertlerine çare arayan ruhları çeken dev bir mıknatıs koymuşlardı bir yere. Hoca bu muazzam çekim gücüne direniyordu. Dönüp aksi yöne yürümeye koyuldu.

Çarşı caddesine girmedi, yan sokaklardan kasabanın öbür ucuna kadar gitti. Kasabadan çıktı. Mıcır dökülmüş Narkissos yolunda yürüyordu şimdi. Bazen yoldan uzaklaşıyor, sadece baharda çok kısa bir süre cılız bir yeşilimsi tülü üzerine çeken ruhsuz, asık suratlı ovada ilerliyor, bazen yolun tam ortasından yürüyordu.

Aşk, bir bahar esintisini çevrelerinde beraber sürükleyenlere göredir. Yüzüne baktığınızda gözleriniz kamaşanlara göre. Hoca yaklaşan toz bulutunu fark etmedi. Giderek yükselen nal sesleri ona bildik kâbuslarını hatırlatıyordu. Toz bulutu, güneşi arkasına almış, yaklaştıkça büyüyor, yoğunlaştıkça ışıklanıyordu. Hoca, nal seslerini zihninde yaratmadığını fark ettiği anda başını kaldırdı.

Toz bulutunun içinde güçlükle atı, binicisinin sarı gömleğini seçti.

Atlı hızla geçip gitti yanından. Toz bulutunu ardında bırakarak.

Bulut hocayı yutmuştu. Ova, yol, ayakkabıları, her şey kaybolmuştu.

Hoca, ellerini hayretle iki yana açmış, yerinde dönenip duruyor, baktığı hiçbir yönde hiçbir şey göremiyordu. Öksürmeye başladı. Öksürdü, öksürdü, gözünden yaşlar geldi.

25

İksir

Hoca evin önünde Abuzer Bey'in arabasını görünce hemen dönüp uzaklaşmak istedi. Paylaşılması imkânsız, taşınması çok zor olan -taze, yaşayan- bir sırrın, kendisine koşulsuz dostluk gösteren insanlarla arasına girdiğini o anda hissetti.

Uzaklaşmak için çok geçti, çünkü Abuzer Bey hocayı görmüş ve arabadan inmişti. Hocanın elini tuttu, sıktı, omzunu sıvazladı: "Aşkolsun hocam, niye çıktın? İyileştin mi ki?" Hoca telâşla, "İyiyim, iyiyim, Abuzer Bey, eksik olma," derken, Abuzer Bey'in karısının da elinde tencerelerle arabadan indiğini gördü. "Merhaba hocam, Abuzer çok merak etti sizi, ben de biraz bir şey yaptım getirdim, sıcak sıcak yeyin diye..."

Hoca ezilip büzülerek kapıyı açtı, girdiler. Kadın mutfağa dalıp yemekleri ısıtmaya koyuldu. Abuzer Bey, "Neyse, madem iyiyim diyorsun," sözlerini tekrarlayarak kendini ikna etmeye çabalıyor gibiydi.

Kadın yemekleri tabağa koymuş, getirdi. Hoca, "Siz de kalsanız, beraber yerdik," dedi. Abuzer Bey, "Kalktığını bil-

sek..." diye başladı, sonra karısına dönüp, "Sahi, biz niye hocayı alıp götürmüyoruz?" diye sordu. "Bizde daha rahat yer içer otururuz, ha?" Hocaya baktı. Karısı da, "Hakikaten, hocam, haydi buyurun," dedi. "Bu yemekler kalsın, sonra ısıtır yersiniz."

Hoca bir an önce yalnız kalmak istiyordu. "Lütfen..." diye sızlandı. Abuzer Bey, "Aaa, olmaz hocam, haydi gidelim, ben bırakırım seni sonra," diye atılıp hocanın kolundan tuttu.

Kapı çalındı.

Hoca tepkisizdi. Abuzer Bey, "İrfan'dır," dedi. "O da gelecekti seni yoklamaya." Hoca yerinden kalkmaya hamle etti. Abuzer Bey'in karısı, "Ben açarım," deyip kapıya yöneldi. Abuzer Bey, "İrfan'ı da alırız," diyerek arkasından seğirtti.

Hoca kapının açıldığını duydu. İrfan'ın sesini, Abuzer Bey'in "Gel bakalım tahsilli marangoz" dediğini duymadı. Bir boşluk oldu. Bir hava cereyanı. Sürükleyip getirdiği birşeyler olmalıydı.

Elinde çiçeklerle Zerrin oda kapısında belirdi.

Hoca ders günü gitmeyince "dedesi merak etmiş"ti. Bugün çarşıya indiğinde de "hani şu mobilyacı çocuğa" rastlamış, hocanın hasta olduğunu öğrenmişti. Kendi de gelecekti yoklamaya, ama önce Zerrin'i yollamıştı, "bir bak bakalım, nesi varmış, bir ihtiyacı var mı" diyerek.

Zerrin, "Neyiniz var, ne oldu?" diye sordu. Hoca yeni bir sabır sınavından geçecek gücü bulamayacaktı. Abuzer Bey'le karısı, Zerrin'i gülümseyerek izliyorlardı. Yabansı davranışlarıyla herkesi biraz ürkütmüş olan bu kızı vefalı ve düşünceli bir öğrenci olarak görmek hoşlarına gitmişti. Kızın anasız babasız büyüdüğünü, teyzesi ve dedesiyle yaşadığını biliyor olmaları da zaten talihsiz kıza ne olursa ol-

sun öncelikle merhamet duymaları için yeterliydi. Gülümsemeleri birazdan kaybolacaktı.

Zerrin yatağın ayak ucuna, hocanın yanına oturmuştu. Ziyaret sebebinin açıklanması, hal hatır sorma vesaire faslı bittikten sonra beklenen sessizlik başladı.

Abuzer Bey, sessizliği bozmak için, Nuri Bey'in çarşıya her inişinde mutlaka pastaneye uğrayıp suböreği aldığını anlattı. "Kızım, teyzen de çok iyi bir insan. Okulda, temsilde konuşmuştuk. Sana pek düşkün," dedi.

Ve bunlar da bitti.

Zerrin, gözlerini hocadan ayırmadan oturuyor. Gözlerinde pırıltı...

Hoca, yüzünde zoraki bir tebessüm, tabakta soğuyan etli fasulye ve pilava, Abuzer Bey'in yüzüne, pencereye, Abuzer Bey'in karısının saçlarına ve alnına, kısa ama çok kısa anlar boyunca da Zerrin'in sanki bir anda kalkıverecekmiş gibi iki yanına koyduğu ellerine bakıyordu.

Abuzer Bey, "Ee, haydi bakalım, harekete geçelim," dedi. Zerrin'e izahat verdi: "Hocam iyileşip kalkmış diye onu bize götürüyoruz." Hocaya, "Haydi, hocam, kalkalım," dedikten sonra yine Zerrin'e döndü: "Hem seni de bırakırız evine."

Zerrin, adamın "hocayı da götüreceğiz" dediğini duymamış gibi, "Yok, zahmet etmeyin, ben biraz daha oturur, kendim giderim," dedi.

Ve kollarını göğsünde kavuşturdu.

Abuzer Bey'in karısı belli belirsiz gözlerini kıstı.

Hoca, "N'olur bu akşam beni affedin," diye mırıldandı. Kadın gözlerini kocaman açtı.

Hoca devam etti, güçlükle konuşuyordu: "Burada yerim yemeğimi, ne güzel şeyler getirmişsiniz..." Onları ikna et-

meye çabalıyor gibiydi: "...yerim, erkenden de yatarım." Yatmak dediği şeyin, bedenin hayattan geçici olarak çekilmesi ve kendini dinlendirmesi olmadığını, sabaha kadar uykusuz ve kıpırtısız azap çekmek anlamına geldiğini öbürleri bilmiyordu nasıl olsa.

Hoca için alışılmış durumdu: Sürükleyen vardı, o sürükleniyordu. Zerrin her zamanki gibi, engel tanımaz bir çılgın ırmaktı, dilediğince akıyor, çağlıyordu. Abuzer Bey'le karısıysa anlam veremedikleri tuhaf bir gerilim içinde bulmuşlardı kendilerini. Sonunda, nereden geldiğini anlayamadıkları bir kuvvetin onları önüne katıp kapıya itmesine direnemediler ve gittiler. Hoca yaptığı büyük yanlışın bilincine, kapı arkalarından kapandığı anda vardı. Birden karar değiştirdiğini söyleyerek arkalarından fırlasa bile, Zerrin'i nasıl sürükleyecekti dışarı? Küstürmeden...

Uzaklaşan otomobilin motor sesi duyulmaz olduğunda, hoca bir defa daha çaresizliğin omuzlarını çökertişini yaşadı. Shakespeare de böyle bir anda, "Kader, gücünü göster, bizim gücümüz yok! Ne kararlaştırılmışsa o olsun!" diye yakarmış olmalıydı.

Gidenleri beraber geçirmişlerdi, odaya döndüler. Hoca yatağın yanına kadar geldi, oturmadı. Yüzü pencereye dönüktü. Zerrin'in yaklaştığını duydu. Kız, "Oturmayacak mıyız?" diye sordu. Hoca dönüp, "Tabiî, tabiî, buyur Zerrin, otur," dedi. Kız çevik bir hareketle yatağa oturup ayaklarını uzattı, kendini çekti ve duvara yaslandı. "Haydi siz de oturun," dedi.

Hoca, "Sana çay yapayım mı, içer misin?" diye sordu. Zerrin, sütlü kakao sevdiğini söyledi. Hoca ertesi gün çarşıdan kakao alıp mutfaktaki ufak dolaba koyacaktı.

Zerrin, "Bu yemekleri ben tekrar ısıtayım mı size?" dedi; "kucağıma yatsana" der gibi. "Soğudular burada." Hoca istemedi: "Sonra yerim." Zerrin, "Sonra ne zaman?" deyip güldü. "Ben gidince mi? Ama ben hemen gitmeyeceğim. Zaten benim karşımda niçin yemeyecekmişsiniz ki!" Hoca yemeyeceğini tekrarladı. Zerrin, "Canım, istersem ben de alırım bir lokma, yesenize," diye üsteledi - annesinin de ne çok lafa "canım" diye başladığını hatırlamaksızın. Hoca cevap vermedi. Zerrin birden fırlayıp tabağı kaptığı gibi mutfağa daldı. Hoca mutfaktan gelen en küçük tıkırtıya bile kulak veriyordu. Tıkırtılar bir an kesilse, evde yalnız olduğuna inandırmaya çalışıyordu kendini. Burada, evinde, yatağında oturuyor, içeride Zerrin yemek ısıtıyordu. Buna inanmak daha zordu.

Zerrin mutfaktan elinde iki tabak iki çatalla geldi. Onları bıraktı, gidip tencereleri getirdi. Hocaya dönüp, "Eee, haydi!" diye seslendi. Aynı şeyi daha önce defalarca yapmış gibi.

Zerrin kendine de yemek koydu. Karşılıklı yemeye koyuldular. Hoca lokmalarını güçlükle yutuyordu. Zerrin anlatıyordu: "Dedem dedi ki, kemanım bugünlerde gelecekmiş İstanbul'dan." Ve bu söz de, öbürleri gibi, bitti.

Hoca havanın kararmakta olduğunu fark etti. "Senin gitmen lâzım artık," dedi. "Akşam oluyor." Zerrin, "Olsun," dedi. "Teyzemle dedem size geldiğimi biliyor, merak etmezler." Oysa Esma Hanım, "İlişme Esma," sözünü duyduğundan beri babasıyla da paylaşamadığı huzursuzluğu içerisinde, düpedüz merak ediyordu.

Hoca sonunda bütün gücünü toplayıp konuşabildi: "Zer-

rin, burası ufak yer. Benim evim bekâr evi. Senin bu saatte burada olman doğru değil."

"Niye?" diye sordu Zerrin öfkeyle. "Doğru değil ne demek?" Hoca, cevap niyetine, "Değil işte..." diye mırıldandı. Zerrin ellerini masaya koydu, hocanın gözlerinin içine dikti bakışlarını: "Niye doğru olmayacakmış, ben sizin..." -durakladı- "...öğrenciniz değil miyim?" Hoca yüzünü buruşturdu. Canı yanmış gibi.

Zerrin kalkmış odada geziniyordu. "Niye duvarlarda hiç fotoğraf, resim falan yok?" diye sordu. Hoca, "Bilmem," dedi, "yok işte... O vakit de yoktu."

Zerrin bu sözün üzerine atladı: "Ne vakit?"

Hoca sâkin sâkin yürürken birden önünde beliren kuyuya düşmüştü. Her şeyini ortaya dökmediğini kavrayınca biraz toparlandı. "İşte," dedi, "eskiden."

Şu anda kızın bir an önce çıkıp gitmesi için her şeyi yapabilirdi. Onu bir süre görmemeye bile katlanabilirdi. Katlanabilir miydi? Yoksa o da bu evden çıktıktan sonra kaybolacak mıydı? Hayır... bu kadarı fazlaydı. Yüreği acıyla büzüştü, gözlerine koyu gölgeler düştü.

Zerrin birden hocanın yanına gelip elini adamın elinin üzerine koydu. Cihan'ın elini tutup kendine çeken, parmakları kasılmış, eklemlerinden kaslarından kuvvet fışkıran el değildi bu. Tüy gibi hafif, şefkatli, sevgi doluydu. Hoca, kızarmış gözlerini kaldırıp ona ilk defa bu kadar uzun süre baktı. Pırıltı gözünü alıyordu. Zerrin neredeyse fısıldayarak konuşuyordu: "Sizin büyük bir sırrınız var. Öyle değil mi?" Hoca başını salladı: hayır. "Kimseye anlattınız mı?" Hoca yine başını salladı. "Birine anlatsanız daha iyi olmaz mı?" Hoca, "Olmaz," dedi. Zerrin, "Sırrınızı öğrenmeye...

hakkı olan hiç... kimse yok mu?" diye konuştu. Belli belirsiz bir bocalama. Sesinde, ancak onun meydan okuyan, kendine güvenle dolu halini çok iyi bilenlerin teşhis edebileceği bir titreme. Kendine güvenini yeniden kazanmaya çalışıyor, başaramıyordu. Yineledi: "Kimse mi... yok?" Hoca elini çekti, kucağına koydu. "Lütfen git..." dedi. "Lütfen..."

İşte, Nuri Bey'in hayatın bütün anlamını üzerine kurduğu temel tez iflas etmiş, zaman nihayet durmuştu. Hareketler donmuştu. Zerrin'le burada yalnız kaldıklarında sokağın köşesindeki elektrik direğinin dibinden yola atlayan kedi ayaklarını yere basamadan havada asılı kalmıştı, ahırlarda atlar birer heykele dönüşmüşlerdi, akşam yemeğine oturmuş kasabalılardan kimi bölmek üzere eline aldığı ekmekle, kimi dudaklarına bir parmak mesafede durup kalmış kaşığıyla, taş kesilmişlerdi. Hocayla Zerrin, perdeleri çekili, ışıkları yanmayan odada birbirlerinin soluk alıp verişini dinliyorlardı. Hocanın "git lütfen"inden sonra konuşmadılar.

Kız giderken hoca yerinden kalkmadı. Yığılıp kalmıştı. Sokak kapısının açıldığını duydu. Masanın üzerindeki bir bardak suya uzandı. Aldığı yudumlar içini serinletmiyordu. Sokak kapısı kapanmamıştı. Hoca yaklaşan ayak seslerini duydu. Zerrin odaya daldı, bardağı onun elinden aldı, birkaç yudum içti, tekrar eline tutuşturdu ve çıkıp gitti.

26

Gülcan

Abuzer Bey ve karısı otomobile bindiler. Abuzer Bey motoru çalıştırdı. Kadın camı araladı. Abuzer Bey dönüp evden yana baktı. Karısına baktı. Karısı yüzünü dışarı çevirdi. Otomobil bir türlü hareket etmiyordu.

Sonunda gaza bastı Abuzer Bey. Mandıranın satış yerini geçerken otomobilin hızını kesti. "Kaymak alalım mı?" diye sordu. Karısı, "Aman boşver, var zaten biraz," dedi.

Çarşı caddesini geçtiklerinde, Abuzer Bey, "Saat erken, çocukları da alıp bastırıp ilçeye gidelim mi?" diye sordu. "Sinemaya." Kadın, "Bilmem," dedi başını sallayarak.

Okulun ilerisinden döndüler, evlerinin olduğu sokağa girdiler. Kadın, "Sen maç seyretmeyecek miydin akşam?" diye sordu. Abuzer Bey, "Bilmem," dedi, "şart değil."

Abuzer Bey arabayı park etti, indiler.

Kadın, "Oğlan gelmez sinemaya," dedi. "Maç var." Abuzer Bey, "E, o gelmesin," diye cevap verdi. Kadın: "Canım, yalnız mı kalsın çocuk evde?" Abuzer Bey: "Ne olur, kazık kadar adam oldu. Liseye gidecek." Kadın, "Doğru," dedi,

"liseye gidince kazık kadar oluyorlar."

Bahçe kapısından girdiler. Abuzer Bey pencerelere bakıp, "Yine odalarına mı kapanmış bunlar?" dedi. "Işık yok." Karısı, "Ne bileyim," diye omuz silkti. "Gülcan da yeni âdet çıkardı, takıyor kulaklığı kulağına, halının üzerine uzanıyor, ışıkları yakmadan öyle kırk saat..."

"Bari şu sokak kapısının ışığını yaksalar, hiçbir halt görünmüyor." Abuzer Bey, elinde anahtar, kilide eğilmişti, birden doğruldu: "Aa, sana hamur getirmiştim. Bagajda. Dur alayım."

Ağır adımlarla alıp geldi. Beyaz bir naylon torba. Karısına uzattı. O kapıyı açarken kadın, "Boşverelim sinemayı bu akşam," dedi.

Abuzer Bey kapıyı açtı, uzanıp girişin ışığını yaktı, "Aslında benim de halim yok," dedi.

İki saat kadar sonra Gülcan ikisine birden, "Ay ne oluyor bu akşam?" dedi. "Niye boyuna bana bakıyorsunuz, babam ikide bir kafamı okşuyor? Saçlarım dolaştı valla."

İki saat daha geçti. Abuzer Bey, alışılmış yatma zamanından iki saat kadar önce, "Uykum geldi," diyerek maçı yarım bıraktı ve yatak odasına gitti.

Bundan yarım saat sonra, karısı usulca içeri girip baktı. Adam kıpırtısız yattığı yerden mırıldandı: "Sen otur çocuklarla, ben uyurum şimdi." Kadın, Abuzer Bey'in yatak odasında sigara içmesine her vakit itiraz ederdi, şimdi ses etmedi, gidip camı araladı. Odadan çıktı.

Bir saat sonra o da yatağa girdi. Kocasının omzuna elini koydu. Abuzer Bey, "Bu Gülcan üniversiteye nereye gider acaba?" dedi. "Şurada bir senesi kaldı."

Kadın soluğunu boşalttı, "Bilmem," dedi. Abuzer Bey, "Sana hiçbir şey söylemedi mi?" diye sordu. "Söylemedi," dedi kadın.

Abuzer Bey yüzüstü dönüp elini yastığın altına soktu. "Şimdi gider, oralarda evlenir mevlenir de," dedi. Kadın, "Canım, sen de yani..." diye söylendi. "Daha evlenecek yaşta mı bu kız?" Tavanı seyretmeye koyuldu. Gülcan'a ilk sütyeni ne vakit aldığını düşündü. Hatırlayamadı.

Abuzer Bey, "Şükür," diye yeniden başladı, "ikisini de okutacak şartlarımız var." Kadın, "Göz kulak olmak için..." diye lafa başladı, gerisini getirmedi, az sonra, "Haydi artık, uyuyalım," dedi.

Bir-iki saat daha geçti.

27

Yalnız

Kuvvetimizi yıkmak için de kullanabiliriz yapmak için de. Yıkmak coşku verici, baş döndürücüdür, yapmak haz verir. Kuvvetlerimizi birleştirebiliriz ya da birbirine karşı kullanabiliriz. Yıkmak için birleşen kuvvetler coşkuyu soluk kesici boyutlara ulaştırır, artık baş dönmesi değil, sarhoşluğun çılgınlığıdır bizi kendimizden geçiren. Yapmak için birleşen kuvvetler hazzı artırır. Birbirinden çalmak, birbirini tüketmek üzere karşılıklı dikilmiş kuvvetler, tahrik eder, yaşama ve savaşma azmini büyütür. Ya birbirlerinin üzerinden atlayıp geçmek zorunda kalırlar ya biri ötekine teslim olur ya da boynuzları birbirine dolanmış geyikler gibi, ömürboyu sürecek bir zoraki beraberlik yaratırlar. Bu beraberlik yalnız biri ölürse de son bulmaz; dolanan boynuzlar çözülmez. Bazen tutku, esaretin bu tuhaf şeklini inanılmayacak kadar câzip kılar. Bazen de kuvvetimizi başkasınınkinin yerine geçirir, ona da bize de yettiğini görürüz. Bu bir çeşit yaratma duygusudur. Esaretin bu şeklini de, bir 'yaratan' olmanın gururu değil, sevgi câzip hale getirir.

Hayat, kuvvetimizi nasıl kullanacağımıza karar veremeden geçip gider. Varoluşun kılıfı üzerine bir sürü soruyu sorar, bunlara cevap arar, cevaplar buldukça hayatımıza yön veren önemli kararlar aldığımızı sanırız. Bu yüzden, kuvvetimizi nasıl kullanacağımızı kendimize hiç sormamış olmamız bile mümkündür.

Bu soruyu soran, hele çok genç bir yaşında soran, bütün hayatî ve ölümcül sorular karşısında ve bütün anlarda yalnız kalmaya mahkûmdur; ya da kendi gibileri aramaya.

Aynasında, elini yanağına yapıştırmış, gözleri parlayan bir kız görüyordu. Kendi yanağını okşuyordu. "Bu el dedemin eli..." Huzur buluyordu. "Teyzemin eli..." İçi ısınıyordu. "Cihan'ın... eli..." Yanağında uzun süre tutamıyor, çekiyordu.

Yine de bir yoksunluk kalıyordu geriye. O biliyordu.

Zerrin, son zamanlarda gece yatağına uzanıp yüzünü aynasına döndüğünde, sık sık, "Annem olsaydı," diye fısıldıyordu kendine. "N'olur, annem olsaydı..." O fotoğraflardaki kadın, öylesine dostça bakıyor ve gülüyordu ki, Zerrin onunla burada, kasabada yaşasalar bile dert ortağı yoksunluğu çekmeyeceğini hayatın tek değişmez gerçeği saymıştı. Tarihten ve her şeyden önce varolmuş köklü bir inanışın ilk ve tek kuralı gibi, bu bilgi, Zerrin'in yaklaşmalarına, uzaklaşmalarına, paylaşmalarına, esirgemelerine yön veriyordu. Zerrin, bilincini bu bilgiyi odağa oturtarak inşa etmişti, ediyordu. Ama bu, en saf haliyle, bir yokluğun bilgisiydi. Ulaşılmaz olmuş bir kadınla, kesik bir fotoğraftaki karaltının kızı Zerrin, bilincini, bir yokluğu odağa oturtarak inşa ediyordu. Bir yokluğa dayanarak, ondan destek alarak neyi çözebilirdi?

Keşke güçlü olduğunu bilmekle her şey çözülseydi. Keş-

ke hayat hayallere yer açılabilecek kadar geniş ve ferah olsaydı. Hayallerin gerçekleşmemesi elbette üzücüdür. Ama hayalden vazgeçmek zorunda kalmak düpedüz yıkıcıdır.

Eğer insan, sahip olduğu kuvveti tanıyorsa, hele bir defa olsun bunu nereye yerleştirip nasıl kullanacağını kendine sormuşsa, hayallerine sıkı sıkı tutunabilir, onlardan vazgeçmeyi aklından geçirmeyebilir. Yaşlıysa, buna gücü yetmez. Gençse, gücünün buna yeteceğine de inanabilir.

İki erkeği birleştirip bir adam yapmak... Bunu hayal etmemiş kaç kadın vardır? Bunun mümkün olmayacağını kabullenirken, insan ömrünün, başından sonuna, birtakım hayalleri gömmekle geçeceğini de kavramamış, hayallerinin mezarlarını gözyaşlarıyla sulamamış kaç kadın..?

"Bu dedemin eli, bu teyzemin... Bu Cihan'ın eli." Bazen ayışığı pencereden odaya süzülüyor, yatağın ayakucunu aydınlatıyordu. "Bu annemin... annemin..."

Yine de bir yoksunluk kalıyordu geriye. Yanağında dokunuşunu istediği bir el. Dokunmaya cesaret edemeyen bir el. Elini üzerinde koyduğunda kendini anne gibi hissettiği bir el. Koydu ve hissetti.

Zerrin yatağın ayakucuna uzanıyor, gözlerini kırpıştıra kırpıştıra mehtabı seyrediyordu. Bakışıyorlardı onunla. "Anneme sorardım... ona sorardım."

Başka kime sorabilirdi? Burada, kasabada, yaşayan kime sorulabilirdi?

Zerrin döndüğünde Esma Hanım'la Nuri Bey yemeğe oturmuşlardı. Esma Hanım önündekilere el sürmemişti. Nuri Bey de kadına yesin diye ısrar etmeyi bırakmıştı. "Nerede kaldın kızım?" diye ayağa fırladı Esma Hanım. "Nasıl merak ettim seni."

Zerrin, "E, hocama gittim ya," dedi ayakkabılarını çıkarırken.

Esma Hanım: "Kızım, biliyorum da, bu saate kadar..."

Zerrin: "Çok geç değil ki. Oturdum onunla azıcık."

Esma Hanım: "Azıcık olur mu, bu saate..." Zerrin teyzesinin yüzüne donuk donuk bakarak onun sözünü kesti: "O adam çok yalnız, teyze!"

Esma Hanım'ın üzüntüsü azalmıyor, endişesi dağılmıyordu. Başını iki yana salladı: "Bu ikinci oldu, Zerrin, o gün de öldürdün bizi meraktan..." Zerrin yine onun sözünü kesti; bu sefer daha sertçe: "O akşam başka yere gittim ben, atla gösteri yapanları seyrettim! Anlattım ya!"

Nuri Bey kızın tepkisine yolaçan, hocayı koruma kaygısını teşhis etti. Üstelik Zerrin sırf hocanın değil kendinin de haksızlığa uğradığını düşünüyordu herhalde. Haksızlığa dayanamıyordu. Nuri Bey bundan çok hoşlanıyordu. Pek belli etmese de Esma Hanım'ı endişelendiren her şeyin farkında olan yaşlı adam, kızın içindeki bu cevheri köreltmemek için onun hayat yolunu -kendi dahil- başkalarının çizmesine meydan vermemeye çalışıyordu. Gereken, Zerrin'e yol göstermek değil, onun yolunu açmaktı.

Nuri Bey masadan seslendi: "Haydi bırakın lafı, gelin sofraya." Kendini yeterince ikna edici bulmamış olmalı ki, ekledi: "Kızım, gel otur haydi, teyzen ağzına lokma koymuyor sen gelmedin diye."

Sofraya oturdular. Esma Hanım, "Ama Zerrin, o senin hocan," diye sürdürdü konuyu. "Yaşıtın veyahut dengin değil ki, seninle... oturup dertleşsin."

Zerrin, "O beni ne zaman istesem dinliyor," diye mızıldandı.

Esma Hanım arada babasının yüzüne bakıyor, yemeğiyle meşgûl gözüken yaşlı adam kaçamak kaş göz işaretleriyle ondan konuyu kapamasını istiyordu. Ama Esma Hanım bu

sefer pabuç bırakmamaya kararlıydı; ses tonunu yumuşattı, "E, peki, ne anlattı hocan sana?" diye sordu.

Zerrin sinirlendi. "Hiçbir şey anlatmadı," dedi. Sonra da bir "üüfff!" çekti. İçinden, öfkeyle, "Hocan, hocan!" dedi kendine.

Yatar yatmaz uykuya daldı. Çok yorgundu. Uyumadan önceki çok kısa süreyi yine aynasına bakarak geçirdi. Eli yanağında değildi. Öbür elini tutmuştu.

Hoca, târifsiz bir ruh yorgunluğuyla, hiç beklemediği bir şekilde uykuya daldı. Zerrin'in kapıp birkaç yudum su içtikten sonra yeniden eline tutuşturduğu bardağı sonunda masanın üzerine usulca koymuştu. Güçlükle ayağa kalktı. Bardakta kalan azıcık suyu olabildiğince yavaş içti. Toz bulutunun içinde kaldığı ânı hatırladı ve öfkelendi. Bütün derisine toz yapışmıştı sanki. Ne kadar yıkansa çıkmayacaktı.

28

Güven

Nal sesleri yaklaştı, yaklaştı, bahçe kapısı yakınında kesildi. Zerrin bahçe kapısından girdi. Arkasında bir oğlanla.

Esma Hanım örgüsünü bırakıp başını kaldırdı. Artık bazen gülümsemesinden bile endişe okunuyordu. Nuri Bey küçük ahşap levhalar üzerine güzel yazılar yazmaya merak sarmıştı, bahçenin kapıya uzak köşesinde bir levhayı cilâlamakla meşgûldü. Zerrin, "Dede," diye seslendi, "biraz gelebilir misin!"

Nuri Bey başını kaldırıp oğlanı gördü. Elindeki levhayı dikkatle sandalyeye yaslayıp bir bezle ellerini silerek yaklaştı.

Zerrin, bir teyzesine bir dedesine bakarak, "Bu Cihan," dedi. "Buraların en iyi binicisi."

Cihan at yetiştiriciliğindeki ustalığının en başta anılmasını isterdi, şimdilik bu takdime razı oldu. Zaten birazdan, bu evde yaşayan insanların onun ününden bütünüyle habersiz olduğunu anlayacak, bu yüzden bozulacak, ama daha çok şaşıracaktı. Şaşkınlığı onun küstah edâsının silinip

gitmesine, olduğundan çok daha terbiyeli ve saygılı görünmesine yol açacaktı.

Teyze, örgüsünü elinden bırakmadan, "Merhaba yavrum," dedi. Nuri Bey ellerini bir daha sildikten sonra Cihan'ın elini sıktı: "Hoşgeldin delikanlı."

Zerrin lafı dolandırmadan, "Cihan bizi çadıra davet ediyor," dedi. "Hani turistler geliyor ya, gösteri çadırı."

Esma Hanım'ın yüz ifadesi hiç değişmedi. O bekliyordu. Nuri Bey için her insan yeni bir sayfaydı. "Yaa?" dedi, Zerrin'i aradan çıkarıp doğrudan Cihan'a hitap etti: "Gel, otur bakalım, anlat, ne yapıyorsun orada?"

Kendisini şüpheyle tepeden tırnağa süzmeyen, evin genç kızının yanında belirmiş tehlikeli bir maceraperest muamelesi yapmayan, aksine, oturması için yer gösteren yaşlı adam Cihan'ın pusulasını daha da şaşırttığından oğlan hemen cevap veremedi. Zerrin atıldı: "Atın üzerinde bir sürü cambazlık yapıyor."

Esma Hanım, "Sen gördün mü kızım daha önce?" diye sordu. Zerrin'in ona arkası dönüktü. Yüzünü çevirdiğinde, teyzesinin yüzündeki tedirginliği okudu, elinden geldiğince yatıştırıcı olmaya çabaladı: "Anlatmıştım ya teyze, bir gün çadıra gittik," -Cihan, Zerrin'le ikisine ait sırların varolmasından ötürü gururlandı- "provalarını seyrettik diye anlatmıştım ya." Esma Hanım sanki bunu şimdi hatırlamış da rahatlamış gibi başını salladı. Oysa aksine...

Nuri Bey, "Kızım, arkadaşına bir şey ikram etmeyecek misin?" diye sordu. Esma Hanım şişleri, yumağı bırakıp kalkmaya davrandı. Zerrin atıldı: "Yok, o gidecek hemen, acelesi var. Bizi davet etti, ben de, gel kendin söyle, dedim."

Cihan, "Ben size yer ayıracağım, eğer gelirseniz," dedi.

Nuri Bey, "E, oraya yalnız turistler gitmiyor mu?" diye sordu. Cihan, "Hayır," dedi. "Yemekli kısmı şirketler kapatmamışsa başka müşteri de geliyor. İlçeden çok geliyorlar."

Ekledi: "Tribün zaten hep açık."

Esma Hanım, babasına şöyle bir baktı, onun davranışına ayak uydurmanın şu an için hayırlı olacağına karar verdi, "Soğuk bir şey mi içersin çocuğum?" diye sordu Cihan'a. Zerrin, Cihan'ın hemen gitmesi gerektiğini tekrarladı. Nuri Bey, Zerrin'e çıkıştı: "Kızım niye sen çocuğu kovar gibi 'gidecek, gidecek' diye engel oluyorsun. Belki bir şey içer de öyle gider..."

Cihan ayağa fırlamıştı. Geri geri adım atarak bahçe kapısına yaklaştı. "Gelmeyi isterseniz, ben yarın yine uğrar, öğrenirim hangi gece geleceğinizi," dedi. Esma Hanım, "Orası bize biraz uzak evlâdım," dedi. "Gitmesi gelmesi zor olur."

Nuri Bey Zerrin'in yüzüne baktı, kızla gözgöze geldi. "Dur bakalım Esma," dedi, "belki buluruz bir çaresini."

Zerrin, dedesinin tavrından cesaret alarak, teyzesine döndü, "Teyze n'olur, yarın akşam gidelim işte," dedi. Esma Hanım, "Peki, nasıl gideceğiz kızım, tâ Kazandağı'na?" diye sordu, bununla yetinmedi, ekledi: "Nasıl döneceğiz?"

Cihan, bu sefer daha kararlı, söze girdi: "Benim bir arkadaşımın arabası var, eğer isterseniz o sizi alacak ve bırakacak."

Esma Hanım'ın kaşları kalktı. Daha az şüpheci, daha dostâne bir edâyla, "Zerrin, senin keman dersin yok muydu yarın akşam?" diye sordu.

Zerrin, niye sersemlediğini başta kendi de anlamadı, duraklayarak konuştu: "Ama... keman dersi... önce. Bu sonra..." Ve birden böyle bir çelişkinin ne kadar saçma olduğunu hatırına getirdi: "Canım, zaten hocam da orada!"

Esma Hanım için bu gerçek bir darbe oldu. Hayret içinde, babasının yüzüne baktı. Nuri Bey, "Ya, evet," dedi başını sallayarak, "anlatmıştı. Işıklarla meşgûl, değil mi?"

Cihan, kendisini spotlarla izleyen içi geçmiş adamın bu

kadar önemsenmesini, hakkında bu kadar konuşulmasını garipsedi. En çok da, Zerrin için bu konunun hiç önemsiz olmayışını.

Esma Hanım, "Işıklar mı?" diye sordu. Nuri Bey bir defa daha kısaca izah etti. Esma Hanım, bir Cihan'a baktı, bir hocayı düşündü ve endişelenmesine yolaçan ne varsa hepsinin anî bir heyelânla darmadağın oluşu, endişelerinse kaynaşıp gerçek bir korkuya dönüşmesiyle sarsıldı. Anlamadığımız zaman korkarız. Umursamazlık edemiyorsak.

Nuri Bey bahçe kapısından, Cihan'ın atına atlayıp uzaklaşmasını izledi. Dönüp, "Pek güzel hayvan," dedi. Ama kendisini dinleyen kimsenin bulunmadığını fark etti.

Esma Hanım mutfağa kaçmıştı. Bir elini beline koydu, su içti. Zerrin girdi mutfağa. Esma Hanım onun buzdolabını açıp bir elma alışını, ısırışını izledi. Zerrin dolabın kapağını kapattı, tekrar açıp bir kutu vişne suyu çıkardı. Bir elinde elma varken kutunun ağzını bıçakla kesmeye kalktı ve parmağını azıcık kesti. "Hay Allah!" dedi usulca. Esma Hanım, "Ay, ne yaptın kızım!" diye söylenip hemen içeri koştu, bir parça pamuk ve kolonyayla geldi.

Zerrin, kan oraya damlasın diye parmağını lavabonun içine uzattı. Esma Hanım geldi, kolonyalı pamuğu yaraya bastı. Zerrin, kolunu kasarak, "Acıttın, teyze!" dedi. "Tamam," diye fısıldadı Esma Hanım, Zerrin'in küçüklüğünden hatırladığı ses tonuyla. "Şimdi geçecek." Geceleri yatağının kenarına oturup onu uyuturken de böyle konuşurdu teyzesi, sabah mahmurluğu içinde mızıldana mızıldana kahvaltı eden kızı okula yollarken de. Zerrin birden kadını yanağından şap diye öptü. Esma Hanım da Zerrin'in ellerini okşuyordu. Zerrin ona sarıldı. "Ben seni üzdüm mü hiç?" diye fısıldadı. Esma Hanım'ın gözlerinden yaşlar süzülmek üze-

reydi: "Ne bileyim kızım,' dedi, "korkuyorum işte, senin başına bir şey gelirse ben dayanamam, sen benim her şeyimsin." "Niye bir şey gelsin başıma?" dedi Zerrin. Esma Hanım elinin tersiyle bir gözünü sildi, "Kim bu oğlan?" diye sordu. "Söyledim ya teyze," dedi Zerrin, "atçı, binici." "Sen onu nereden tanıyorsun?" Zerrin eliyle yaylasını gösterdi: "Şuraya geldi atıyla, ben de dolaşıyordum." Esma Hanım, Zerrin'i süzdü -burnu kara lekeli kediyi peşindeki erkek kedilerle dalaşırken gördüğünde hocanın yüzüne yerleşen ifadeyle-: sahiden bu kadar büyüdü mü bu çocuk?

Bu sırada Nuri Bey dışarıda oturmuş, levhasını falan unutmuştu. "Bu kız buralarda yapamayacak," diye düşünüyordu. Onu götürmek lâzımdı. Peki ya kendisi? Tekrar İstanbul'a taşınırsa tek ihtimal ölümü beklemekti. Ne yapacaktı bu yaşında bir emekli olarak, mecburiyetlerin ve bilinmezliklerin dünyasında? Temiz hava solumanın yılda bir-iki ay tadılan bir imtiyaz olduğu, evine kapansan bile muhakkak üstüne gelecekleri, lüzumsuz ışıklar yüzünden yıldızlardan uzaklaşacağın o dünyada? Herkesin saatlerin esiri olduğu, ama hiçbir saatin de düzgün çalışmadığı, herkesin kendine uydurmaya çalıştığı binlerce düzenin biraraya gelip yarattığı o muazzam kargaşanın ortayerinde..? İşin tuhafı, Nuri Bey, birkaç yıl öncesine göre kendini çok daha dinç ve işe yarar hissediyordu. Ölmeye gitmeyi kabullenmesi bu yüzden daha da zordu.

Peki Zerrin ne olacaktı?

Belki de en doğrusu gelecek yılı beklemekti. Üniversite faslı bu işe bir çözüm olabilirdi. Ama Zerrin'in, "Ben üniversiteye gitmeyeceğim, keman çalacağım," demesi de küçük bir ihtimal değildi. Bu kadar geç başlamasına rağmen, müziğe fazlasıyla yetenekli olduğu apaçıktı. Bu yeteneğini kullanmak isterse, onu ille de işe yaramaz bir sürü laf kala-

balığını ezberlesin diye üniversite okumaya zorlamak doğru olmazdı. Nuri Bey, şâyet herkes bir tornadan çıkmış ezberciler haline gelirse hayatın daha güzel olmayacağını kendisi eğitimciyken dahi düşünürdü.

Evet, Zerrin kendine tamamen kendi istediği gibi bir hayat kurmaya kalkışabilirdi. Onda bu teşebbüs için gerekli maya vardı. Annesi de tıpkı böyle değil miydi? Kocası ona vurduğunda, gözünü kırpmadan boşanmıştı. Ufacık bebeğim var, ne yaparım koca şehirde tek başıma, diye düşünmemişti. Nuri Bey'den de yardım almamıştı. Yıllar sonra, o... bir defa sözünü ettiği adam... O adamla mutlu olacaktı belli ki. "Zerrin de pek ısındı," demişti, "Tanıştıracağım," demişti, ama nedense bir türlü olamamıştı bu. Sonra da... Nuri Bey'i kızından, Zerrin'i annesinden koparan o felâket... Nuri Bey'e sorsalar, herkes trafik kazasında ölebilir ama kızım ölmez, diyebilirdi. O muhakkak becerir, kendini kurtarır, derdi. Ama kurtaramadı işte... Gencecik gitti kızcağızım. Ne de şirin kızdı. Ne kadar canayakındı, yardımseverdi. Ne de bilmişti, küçükken.

Nuri Bey birden sandalyesinde doğruldu, buğulanan gözlerini sildi. Tam şu anda Zerrin ya da Esma onu böyle kederlenmiş görse kimbilir neler olurdu... Haydi, Esma'ya, "Kardeşini hatırladım, ona içlendim," diyebilirdi, ama Zerrin'e annesini bu şekilde hatırlatmayı hiç istemezdi Nuri Bey. Toparlandı. Kalktı.

Eveet, şu kızın üniversite konusundaki fikri bir belli olsun bakalım... Nuri Bey az önce düşündüğünün doğruluğunu tasdikledi: Evet, Zerrin kesinlikle, "Hukuk'a gideceğim", "Tıp okuyacağım" yerine, "Annemin fotoğraflarına bakıp keman çalacağım," diyebilirdi. Tabiî eğer, "Kocamın yanında at yetiştireceğim," demezse!

Annesi nasıl, "terzilik öğreneceğim" diye tutturup okulu bırakmıştı!

Seviyor muydu bu oğlanı hakikaten? Yoksa şimdiki gençler için bugünkü gibi bir davetin özel bir mânâsı olması şart değil miydi? Nuri Bey, insanın Zaman'la ilişkisine dair en büyük sırrı çözmüştü, ama bu işle uğraşırken, zamanımızın insanlarıyla ilişkisi azıcık zayıflamıştı. Gerçi bu sayede kafası rahat, ruhu temiz yaşayabiliyordu. Gel gör ki, bu durumda da Zerrin'in sırlarını çözmekte yetersiz kalıyordu. "Belki onunla konuşabilirim," dedi kendine. Hem başka çaresi olmadığını düşündü hem de Zerrin'i kendisiyle rahat ve açık konuşmaya ikna edebileceğine güvendi. "Yattıktan sonra odasına giderim," dedi içinden.

Güvendiği bir başka şey daha vardı: Zerrin'in sırlarını çözemese de ona nasıl davranması gerektiğini biliyordu. Bundan emindi.

29

Kanatlı At ile Çalgı

Pencereden vuran aydınlıkta Nuri Bey'in yüzü seçilebiliyordu. Zerrin, bazen bu yüze, bazen de onun aynadaki aksine bakarak dinliyordu dedesini. Işığı yakmamışlardı.

"Evcil tavşanların beyinlerinin," diye anlatıyordu Nuri Bey, "yaban tavşanlarınınkinden çok daha küçük oluşu nedendir, biliyor musun?" Zerrin ses çıkarmadı. Nuri Bey devam etti: "Çünkü onların hayatını başkaları tanzim ediyor. Yiyecekleri ne zaman önlerine konacak, belli, bir tel örgünün içerisinde, kısa zamanda her tarafını ezberledikleri bir sahada dolaşıp duruyorlar, kendi başlarına atlatmak zorunda oldukları hiçbir tehlikeyle karşılaşmıyorlar. Zekâlarını, içgüdülerini, duyularını pek az kullanmaları gerekiyor. Beyinleri küçük kalıyor. Bunu tâ zamanında Darwin tesbit etmiş."

Zerrin sordu: "Hayvanların zekâsı var mı ki?"

"Tabiî var," dedi Nuri Bey. "Bizimki gibi değil, ama birçok şeyi nasıl öğrenirler, olmasa? Meselâ, at: oldukça büyük, karmaşık bir beyni var atın. En zeki hayvanlardan biridir."

Zerrin, "At mı en zeki?" diye sordu. Nuri Bey, "Evet, tabiî," dedi.

Zerrin yattığı yerde kıpırdandı. Dedesi ona, "Sen kalkma kızım, ben ilişirim şuraya, azıcık hasbıhal edelim," demişti.

Nuri Bey devam etti: "Bütün canlılar için en mühim mevzû, yaşama dairesidir. Bu daire içerisinde vücut ve hayat bulurlar. Hepsinin kendisine uyan, içinde en rahat yaşayıp gelişebilecekleri bir muhit, bir ortam vardır. Bunun dışına çıkarılırlarsa veyahut etraflarıyla muvazeneleri bozulursa, sapıtırlar, onlar da bozulur."

Zerrin, "Dede, pencereyi açalım mı azıcık?" diye sordu. Yaşlı adam uzanıp açtı. Serin bir esinti dolaştı odada. Nuri Bey seyrelmiş beyaz saçlarını usulca sıvazladı. "İspanyollar Güney Amerika'yı istilâ edince oradaki yerlilerin hayatını bozdular, meselâ. Onları hiç alışık olmadıkları işlere zorladılar. Hayat dairelerini parçaladılar. Bunun neticesinde ne olmuş, biliyor musun: Özellikle istilâcıların pençesine en kolay düşen, korunmasız, yoksul yerliler intihar etmeye başlamışlar. O kadar çok insan intihar etmiş ki. Oysa bu insanların bu zamana kadarki hayatında intihar pek öyle sık rastlanan bir hadise değilmiş." Nuri Bey iç geçirdi. "Hiç değilmiş!"

Zerrin'in örtü altındaki dizine usulca dokundu. Kızın yaban tavşanlarıyla bu konunun ilişkisini kurmuş olmasını istiyordu. Zerrin doğrulup yastığını dikleştirdi, duvara yaslanıp oturdu.

"Sözümona medeni dediğimiz milletler," diye devam etti Nuri Bey, "ilkel fakat kendine göre prensipleri, kaideleri olan, tabiata yakın bir hayat süren insan topluluklarına çok zulüm yaptılar. Çok fenalık yaptılar. En büyük fenalık da, onları kendi hayat dairelerinin dışında yaşamak mecburiyetinde bırakmalarıdır. Medenî dünyanın zorbalığıyla karşılaşan pek çok ilkel, tabiî topluluk, üreyemez oldu, yaşayamaz

oldu. Yerliler giderek daha az çocuk doğurmaya başladılar. Birçoğunun soyu tükendi bu şekilde. Yani sırf onları köle yaptıkları, kırbaçladıkları, öldürdükleri için değil. Kendiliklerinden de yaşamaya devam edemez oldular."

Nuri Bey bacak bacak üstüne attı, sesi daha gür çıktı: "Bak, ne tuhaftır, milyonlarca insan, yüzlerce kabile, kavim, bu şekilde, önce hayat dairesini kaybedip sonra hayattan silinmiş gitmiş, ama insan bunun üzerinde hiç durmaz. Meselâ, 'Bülbülü altın kafese koymuşlar, ah memleketim demiş' diye sözler icat edilmiş, insanların başına gelen aynı vaziyetle ilgili böyle söz yoktur. İnsan, yaşama zeminini ortadan kaldırdığı soydaşlarını hatırlamak istemiyor."

Yaşlı adam susup pencereden dışarı baktı. "Şimdi..." dedi, "dedem niye bu saatte gelip bana bunları anlatıyor, diyorsundur içinden." Zerrin, "Yoo," dedi, "yani... merak ediyorum, hoşuma da gidiyor."

"Ben buna çok inanmışımdır," diye devam etti dede, "hiçbir canlının önüne set çekmeyeceksin, kimseye pranga vurmayacaksın. Birine iyilik etmek istiyorsan, onun etrafındaki lüzumsuz eşyayı, önündeki maniaları kaldıracaksın. Bırak, o yolunu çizsin, kendi hayat dairesini bulsun, ilerlesin. Sonra, insanların içinde ayrı ayrı tohumlar var, sen ne yaparsan yap, bunlar bir defa var. Sarmaşık yayılır, sarar, kavak göğe yükselir.

"Ayrıca, bütün insanlar, ötekileri kendilerine benzetmeye gayret sarf ediyorlar. Benzettikçe de kendilerini muvaffak olmuş sayıyorlar. Halbuki, herkesin beyninde 18 milyar sinir hücresi veya ancak mikroskopla görülen canlı hücre var. Üstelik bunlar çeşitli şekillerde biraraya gelip gruplar meydana getiriyorlar, hepsi birbiriyle irtibatlı. Ve düşün ki, bunlara devamlı gözlerden, kulaklardan, burundan, elden, koldan, ne bileyim, her tarafımızdan birtakım sinyaller akıyor. Farz et ki, sayısını bilemediğimiz kadar ufak makine

var, bunlara yığınla değişik maddeler giriyor. Artık neler çıkıyor, Allah bilir.

"Şimdi, hiçbir insanın parmağı, gözü, kulağı birbirine benzemiyorken, beyinlerindeki bunca karışık mekanizma nasıl benzesin? 'Beş parmak düz olmaz' lafı neredeyse bin sene evvel söyleniyor, Kaşgarlı Mahmud yazmış. İnsanlar her şeyi farklı anlıyorlar, idrakleri bambaşka, hisleri bambaşka diye hayret etmek veyahut bunu yanlış bulmak niye? Bazılarının benzediğine hayret etmek lâzım değil mi?"

Nuri Bey biraz soluklandı, "İşte ben bu yüzden hep söylüyorum, kimse kimsenin yolunu çizmesin veyahut ne hakkında ne düşüneceğine müdahale etmesin diye."

Zerrin'in yüzüne baktı, gözlerini seçmeye çalıştı. Kız dikkatle dinliyordu ve söylenenler gerçekten hoşuna gidiyor gibiydi.

"Kızım," diye devam etti dede, "benim sana diyeceğim şu: Elbette bazen hata etmişimdir, lâkin bugüne kadar ben hep sen kendi yolunu çizesin istedim. Herkes için bunu istedim, ama senin için en fazla istedim. Çünkü sen zaten..." Burada durakladı Nuri Bey. Söz aradı, tarttı... "Senin daha yolunun en başında bir sürü mania çıktı karşına. Hayat dairen yapamadan veya bulamadan oradan oraya gezdirdik seni. Annen... sonra teyzenlerin yanındaydın, şimdi buradasın. Etrafın hep değişti."

Nuri Bey oturduğu yerde kıpırdandı, Zerrin'e biraz yaklaştı. "Fakat her şeye rağmen sana baktığımda bir mevzuda içim hep rahat oldu. Sana hep itimat ettim. Senin kuvvetli bir şahsiyetin olacağına başından beri inandım. Buraya yanıma geldikten sonra hata etmediğimi gördüm. Sen eğriyi doğruyu ayırt edebilecek bir insansın. Sana 'şunu yap bunu yap' deme ihtiyacı hissetmiyorum."

Zerrin, dedesinin ona yasakladığı birşeyler olup olmadığını düşündü, bulamadı. Nuri Bey'in sözleri onu gururlan-

dırıyordu. Merakı da giderek artıyordu.

Nuri Bey, "Artık büyüdün," dedi. "Şimdiden sonra, daha da fazla, kendi başına kararlar vereceksin, şunu yapayım bunu yapmayayım, diyeceksin. Belki bana akıl fikir danışmaya hiç ihtiyacın olmayacak." Zerrin önce itiraz edecek gibi oldu, ama hemen düşündü ki, zaten kimseye danışmadan karar veriyor ve davranıyor. Ya da karar veremiyor, ama danışamayacağını da biliyor. Nuri Bey bundan habersizdi, ama kızın gücünü tanıyordu. Zerrin'in nasihate pek ihtiyacı olmadığını bir defa daha aklından geçirirken, büyük bir yorgunluk hissetti. Yaptığı konuşmanın bütününü değilse de, lafı getirmeye çalıştığı yeri anlamsız buldu. Sözünü bir yere bağlamadan da kalkıp gidemezdi. Sustu, sustu.

Zerrin, "Ne oldu, dede?" diye sordu. "Niye konuşmuyorsun?"

Nuri Bey, "Bilmem kızım," dedi, "madem senin kendin için doğrusu neyse onu yapacağına inanıyorum, niye konuşup duruyorum, diye düşündüm."

Zerrin güldü, doğrulup dedesinin kolunu tuttu, "Olsun," dedi, "sen anlat."

Nuri Bey kalkıp pencerenin karşısında durdu. Pencereye yaklaştı ve dışarı eğilip bakışlarını gökyüzünde dolaştırdı. Dönüp kapıya yürüdü. "Haydi kalk," dedi, "gidip yıldızlara bakalım."

Zerrin sevinçle fırladı yataktan. Nuri Bey odadan çıkmış giderken, "Yalnız, üstüne bir şey al," diye seslendi.

Nuri Bey teleskobu balkona çıkardı, ayaklarını açıp oturttu. İçeri dönüp, defterlerin kitapların karmakarışık durduğu masasının üzerine bir gök haritası yaydı. Masa lambasını yaktı. "Zerrin, şu odanın ışığını söndürüver," dedi.

Zerrin haritanın üzerine eğildi.

Parmaklarını gök haritasının üzerinde gezdiriyor, "Aa,

Kuğu ile Kartal yanyana," "Aa, Balina Balık'ın peşinde," diye küçük çığlıklar atıyordu. Gözleri kuzey yarıküre gök haritasının üzerinde biraz daha dolaştıktan sonra, balkonda teleskobu ayarlamaya çalışan Nuri Bey'e seslendi: "Dede! Bunları görebilir miyiz?" Nuri Bey gözünü teleskoptan ayırmadan, "Neleri kızım?" diye sordu. Zerrin haritayı alıp balkona çıktı, parmağını bir Tay'ın, bir Kanatlı At'ın üzerine koyuyordu: "Bunları."

Çalgı, dördünün ortasındaydı: Ejderha, Herkül, Kuğu, Kartal. Ejderha kıvrılarak oldukça büyük bir yeri kaplamıştı, Herkül uzantılarını dört bir yana saçmıştı, Kuğu bir yandan Ejderha'ya, öbür yandan Kartal'a doğru uzanmıştı, Kartal Çalgı'yı arkadan kuşatmaya hazırlanıyordu. Çalgı küçüktü, uzanabileceği bütün yönlerde önü kesilmişti. Hemen yanıbaşındaki Vega'nın parıltısı zaten Çalgı'yı gölgede bırakmıştı. Tay'a doğru hamle etmiş Kanatlı At onlardan uzakta, hareket halinde ve Ejderha'dan da büyüktü. Kanatlı At, bulunduğu bölgede uzaya hâkim, Çalgı küçüktü.

30

Topuklu ayakkabı

Gözünün gördüğünü içine sindirmesi zor oldu. Çok zor oldu. Halkoyunları ekiplerini maneje çıkışlarından başlayarak aydınlatması gerekiyordu, geç kaldı. Hem spotları geç yaktı hem iyi takip edemedi. Birbirlerini serçe parmaklarından tutmuş kızlı oğlanlı onaltı kişilik ekipten bazen en öndeki dördü beşi, bazen ortadakiler aydınlatıldı. Davulcuyla zurnacı bir süre karanlıkta çaldılar.

Genel ışığı vaktinde artırdı. İşte, oradaydı! Tribünün yanına konmuş iskemlesinde.

Dedesi ve teyzesiyle gelmişti. Nuri Bey ile Esma Hanım'ı bir genç tribünün ikinci sırasına oturtmuştu. Zerrin o gençle beraber tribünün arkasına gitmişti. Gelirlerken, delikanlının elinde bir iskemle vardı. Tribünün alt köşesinde duran üniformalı görevliye birşeyler söylemişti oğlan. Sonra iskemleyi tribünün yanına koydular ve Zerrin oturdu.

Arada yerinden kalkıp dedesiyle teyzesine el sallıyor, etrafa bakınıyordu. İlçeden geldiği belli, takım elbiseli adamlar, parlak bluz giymiş kadınlar ve yanlarındaki çocuklar;

fotoğraf makinelerini el kayışlarından tutmuş anahtarlık gibi sallayarak bekleşen sarı saçlı uzun boylu genç erkek ve kadınlar; bazılarının adım atacak hali kalmamış, çok yaşlı ve yıpranmış insanlardan oluşan yaklaşık otuz kişilik bir grup; gülüşmeler, alkışlar...

Uğultunun ortayerinde Zerrin. Olan biten hiçbir şeyle ilgilenmediği belli. O bekliyor. O son numara için burada. Cihan'ı izleyecek.

Hoca bilmiyor. Hoca izliyor. Zerrin'in o bölmenin arkasındaki hocayı görmesi imkânsız. Acaba ona mı bakınıyor kalkıp kalkıp? Hayır. Işıkların nereden geldiği belli. Hocanın orada olacağını tahmin edebilir. Oraya, her yere baktığı kadar bakıyor. Ve başını çeviriyor. Hiçbir şey Zerrin'in dikkatini toplayabilecek yoğunlukta ve güçte değil. Zerrin'in ilgisi, yanlışlıkla girdiği kapalı yerde duvarlara ve eşyaya çarparak deli gibi dolaşan iri bir martı. Girdiği pencereyi bulsa birden çıkıp gidecek gibi. Gitmiyor. Oradan oraya, uçuyor da uçuyor.

Hoca, kule yapan atlıların ışığını her zamankinden ufak tuttuğunu fark edip genişletiyor. Alkışlar. Zerrin de alkışlıyor. Seyretti demek ki. Müzik başlıyor. Son numaranın müziği. Cihan sunuluyor. Zerrin kalkıp dedesiyle teyzesine bir işaret yapıyor.

Cihan, at üstünde dimdik. Kendinden önceki binicilerin gülüşmelere son verdiği, bütün seyircileri soluklarını tutup gözlerini maneje dikmek zorunda bıraktığı gösteri çadırının tek hâkimi. Kalabalık onun verdiği ritm içinde yaşayacak şimdi. Yürekleri onun verdiği tempoyla çarpacak. Minik flaşlar ardarda patlayacak. Hoca, kalabalığın, elleri alkışlamakla meşgûlken bir yandan da nasıl fotoğraf çekebildiğini merak ediyordu her gece. Bu gece kalabalığı görmüyor. Zerrin iskemlesinde öne eğiliyor, dirseklerini dizlerine koyuyor. Elleri şakaklarında. İnce parmakları birbirine bitişik.

Cihan manejde birkaç tur atıp kolay hareketlerini yapıyor. Işıklar azaltılıyor. Hoca el yordamıyla söndüreceği spotun şalterini arıyor. Bulamıyor. Gözlerini Zerrin'den ayırmak zorunda kalıyor. Şalter parmaklarıyla havayı eşelediği yerden on santim uzakta. İndiriyor. Cihan inip binmelerini bitiriyor. Orta tribünün önüne gelip ata selâm verdiriyor. Kendi eğilmiyor. Hoca onun selâm verirken gülümsemediğini biliyor.

Birkaç çiçek atılıyor Cihan'a doğru. Çiçeklerden ikisi atın boynuna çarpıp yere düşüyor. Cihan onların düşüşünü izlemiyor. Üçüncü çiçeği havada yakalıyor. Kokluyor. Atı hafifçe çeviriyor. İskemlesinin önünde, ayakta duran kıza doğru yaklaşıyor.

Cihan çiçeği bir daha kokluyor ve uzatıyor.

Zerrin yaklaşıp çiçeği alıyor.

Bira kutularını koltuk altlarına sıkıştıran sekiz-on kişilik gruptan "bravo" sesleri ve alkışlar yükseliyor. Tribünün başka yerlerinden de birkaç kişi alkışlıyor.

Cihan onlara karşılık vermiyor. Bakmıyor bile o tarafa.

Zerrin gülüyor.

Cihan başıyla belli belirsiz selâm veriyor. Dönüp ışıkçı bölmesine doğru bakıyor. İşaretleri bu. Hoca spotları birer birer kapatıyor. Dört numarayı söndürdüğünde Zerrin'in oturduğu iskemle karanlıkta kalacak. Cihan tekrar hocadan yana bakıyor. Dört numara söndürülüyor. Şimdi sadece takip spotunun ışığı kaldı. Cihan atını koşturuyor. Işık hüzmesinin içinde Cihan. Karanlıkta Zerrin. Cihan Zerrin'in önünde dönüyor.

Müzik kesiliyor. Trampet. Cihan atın üzerinde ayağa kalkıyor. Ve parendesini atıyor. Hoca ışığı bir an söndürüp tekrar yaktığında Cihan atın üzerinde ayakta. At koşuyor, dönüyor. Alkışlar çadırı aydınlatıyor. Zerrin ayakta. Alkışlıyor. Hoca Zerrin'in yüzünü seçemiyor. Cihan orta tribünün kar-

şısında ata selâm verdiriyor. Alkışlar güçleniyor.

Genel ışık artırıldı. Cihan son selâmını verip içeri yollandı. Zerrin ayakta. Cihan çıkarken dönüp ona baktı. Tribün yavaş yavaş boşalıyor. Hoca, Nuri Bey ile Esma Hanım'ı seçiyor. Yerlerinden kalkmamışlar. Zerrin'e bakıyor Esma Hanım. Zerrin, onlara "oturun, bekleyin" der gibi. Zerrin, maneje açılan "sahne kapısı"na doğru yürüyor. Hoca ısı geçirmez eldivenlerini çıkarıyor. Terini siliyor. Zerrin kulise giriyor.

Hoca eldivenlerini çengele asıyor. Nuri Bey ile Esma Hanım'dan uzaklaşacağı yöne doğru, tribünün en arka sırasından yürümeye başlıyor.

Kulise giriyor. Üstlerini değiştirmiş halkoyuncuları, biniciler, ikişer üçer dışarı çıkıyorlar. Bazıları durmuş söyleşiyor. Hoca ilerliyor. Zerrin'in sesini duyamıyor. Cihan'ın sesini duyamıyor.

Hoca 'L' şeklindeki kuliste köşeye yaklaşıyor. Elleri titriyor. Gözlerini durmadan kırpıyor. Burnunun ucundan bir ter damlası önüne düşüyor. Hoca durup kumlu toprak zeminde damlanın düştüğü yeri arıyor, bulamıyor. Duruyor, ilerlemiyor.

Bir-iki adım daha atıyor. Köşeyi dönüyor.

Cihan'ın belden yukarısı çıplak. Elinde kocaman bir havlu var. Kurulanıyor. Zerrin onu seyrediyor. Cihan havluyu kenara fırlatıyor. Eğilip çantasından bir gömlek çıkarıyor. Giymeye başlıyor. Giydi. Gömleğin eteklerini pantolonunun içine sokuyor. Gömleği iliklemeye başlıyor. Zerrin'in söylediklerini duyamıyor hoca. Zerrin'in neşesi hem kışkırtıcı hem boğucu bir gaz gibi sarıyor hocanın çevresini.

Ve Zerrin elini uzatıp Cihan'ın göğsüne dokunuyor. Kısacık bir an. Çok kısa. Ama dokunuyor. Ve Cihan'ın gömleğinin bir düğmesini o ilikliyor.

Hoca Nuri Bey ve Esma Hanım'la karşılaşmak istemiyor. Hemen çadırdan çıkıp gitmeli. Dönüyor. Zerrin'in Cihan'ın yanağına öpücük konduruşunu görmüyor. Cihan kızı belinden tutmak istedi, ama Zerrin sıyrıldı onun kollarından. "Hem senin olurum hem olmam!" Hoca, arkası dönük, ama Zerrin'in yaklaştığını anlıyor. Koşum takımlarının, yem çuvallarının, davul derilerinin, meşrubat kasalarının, yedek kılık kıyafet kolilerinin bulunduğu, ardiye olarak kullanılan bölmeye dalıyor, çömeliyor. Zerrin geçip gidiyor. Rüzgârından anlıyor hoca. Cihan da geçene kadar bekliyor.

Işıkçı bölmesinin arkasına konan vantilatörü açmayı unuttu. İnsanların, kolonların, çadır direklerinin arkasına saklana saklana bölmesine doğru süzülüyor. Vantilatörü açmak için elini şaltere uzatıyor. Öylece bekliyor. Sonra şalteri kaldırıp hemen kendini çadırın dışına atıyor. Ve kasabaya dönmek üzere olan mandıracı Mahmut'un kamyonetine atlıyor.

Çarşıda indi hoca. Kapanmış kepenklerin birden açılıp, onu ayakkabı büyüklüğünde karafatmalar, börek tepsisi kadar akrepler, bahçe makasından büyük çatallı dilleri kurban arayarak oynaşan, en uzun bahçe hortumundan daha uzun, soba borularından daha kalın yılanlarla karşı karşıya bırakmasından korkarak yürüdü. Bir sokak lambasının altına geldiğinde, gözleri, ayakkabılarının üzerinde oluşmuş kumlu tabakaya takıldı. Ayağını sertçe yere vurdu. İnce bir toz bulutu yükseldi ayağından. Yürümeye devam etti. Adımları ağırdı, sağlam değildi. İlk defa topuklu ayakkabı giymiş bir genç kız kadar bile sıkı basamıyordu yere.

31

Tavşan

Evler seyrelmeye başladı. Hoca birazdan yokuşu ve onun başındaki bahçeli evi görecek. Elinde keman kutusu, yürüyor. Ağır yürüyor. Gitmese olmaz. Olmaz. Ne diyecek? Haydi, bir gitmedi, iki gitmedi, ne diyecek? Bu sefer, Zerrin kalkıp gelebilir. Öyle bir gün... daha... evde... Ya gelmezse...

Musikînin orta yerinde yeniden Zerrin'le dizdize oturmak için kırılanın onarılması gerek. Ah, şüphe! Ne korkunç kemiricisin sen!

Bir gün öncesinde kendini en korkunç çaresizliğin pençesinde sayan bir adam için bugünkü nasıl bir haldir? Bir gün önce'yi mi geri istiyor hoca? Ama o çok korkutucuydu...

Ah, umut! Ah, kör ve saftoroz yoldaş!.. Ne güzel, beni kendi başıma bırakıp gitmiştin. Niye çıktın yoluma? Sen misin, ses ver! Seni gönderen, Karanlıklar Prensi. Ey Karanlıklar Prensi, karanlıktan kovmaya mı çalışıyorsun beni? Beni aldatmak çok kolay. Beni ağına düşürmek çok kolay. Bu senin için övünülecek bir marifet olmaz. Niye uğraşı-

yorsun benimle? Senin aynanı reddettim diye mi?

İşte şurada beş-on adımım kaldı...

Kapıyı açan, gülen, keman kutusunu elinden alan, kahveyi getiren, yanına oturan, kutuyu açıp kemanı çıkaran, usul usul çalmaya başlayan, yanlış nota basınca alt dudağını ısırarak pek ciddi bir ifade takınan... hep aynı Zerrin'di. Hoca birşeyler tarif ederken onun gözlerinin içine gözlerinin içinden gülerek bakan, aynı Zerrin. Birden, "Teyzem çok güzel meyveli muhallebi yaptı," diye yerinden fırlayan, odadan çıkmasıyla, girmesiyle içerideki yoğunluğu değiştiren aynı Zerrin.

İki muhallebi kâsesi ve iki kaşıkla odaya dalıp, kâselerden birini hocanın önüne koyarken adamın kulağına eğilip, "Niye böylesiniz bugün?" diye sordu. Ve hemen çekilip yerine oturdu, muhallebisini kaşıklamaya koyuldu. Hoca başını önüne eğdi. Zerrin sanki kendisinden açıklama istenmiş gibi, "Yani..." diye devam etti, "bir tuhaf..."

Yine aynı çıkışsızlık. Ne diyebilirdi ona? Kâseyi alıp yemeye başladı. Zerrin'in onu konuşturmasına izin vermeyecekti. Zerrin'e bakmıyordu. Gözleriyle de hiçbir şey anlatmak istemiyordu.

Ama, bir defa kurulduktan sonra, ruhların teması nasıl önlenebilir? Sessizliği, anlatmak istemediği ne varsa anlatıyordu.

Zerrin, "Siz dün akşam çadırda yok muydunuz?" diye sordu.

Hoca: tabiata salınmış bir evcil tavşan; önünü arkasını köpekler tutmuş, sağı duvar gibi bir kayalık, solu uçurum. Yapabileceği tek şeyi yaptı, hangi yöne olduğuna aldırış etmeksizin sıçradı. Elini kemanına uzattı, "Bugün sana yeni şeyler göstereceğim," dedi.

Zerrin kemanı sapından yakaladı ve hocanın âleti çenesi-

ne dayamasına engel oldu.

Adam, kızın yüzüne bakmak zorunda kaldı. Bakışlarıyla, "Bırak," diyordu, "lütfen." Ve bunu da diyemez oldu. Zerrin'in gözlerinin ışıltısındaki kudreti hoca tanıyordu artık; şimdi ilk defa bunun ötesini seçebilmişti. Bu gözlerin buğusunda saklı hüznü fark etmişti. Kız kemanın sapından elini usulca çekerken.

32

Zırh

Nuri Bey, "Bırakacağız, Esma, gidecek," dedi. "Yollamazsak kaçıp gidecek." Esma Hanım yavaş yavaş, babasının zihnindeki âlemle gerçek dünya arasında çok büyük fark olduğundan korkmaya başlamıştı. Acaba bunuyor muydu adam? Zerrin yaşındaki bir genç kızı birtakım adamların alıp çadıra götürmesi, gecenin bir vakti getirip eve bırakması olacak iş değildi. Hele şu kasaba gibi yerde. Ama Nuri Bey, bu gece, son iki hafta içerisinde dördüncü defa tekrarlanacak bu işe engel olmuyordu. "Bize güvensin, bizden sakınmasın, bizden saklı yaşarsa ona hiçbir iyiliğimiz dokunmaz," diyordu. "Elimizden bir anda uçup gidiverir, Esma. Sen bana çekmişsin, seninle birbirimize benziyoruz. Biz, ufacık yerde, kendimize ait bir düzen kurduktan sonra yaşar gideriz. Ama o annesine çekti. Hatırlasana, sokaklardan sen bulup getiriyordun kardeşini hep. Hepimize diklenirdi. Şunu yapma bunu yapma deyince 'niye' derdi. Sen büyürken biz hiç böyle şey görmemiştik."

Kardeşi doğduğunda, oniki yaşındaydı. Babası onu karşısına alıp nasıl ablalık etmesi gerektiğini öğretmişti. Başka birinin hayatının yakıtı olmayı bu andan itibaren kabullenmişti Esma. Kardeşini kıskandığını hiç hatırlamıyordu. Aksine, evlenene kadar, kendi hayatına bir müsvedde muamelesi yapmıştı. Temize çekilen, kardeşiydi. İsmi bile, babası kaleminin ucunu masaya vura vura, "İsim, isim, isim..." diye söylenirken, sanki içi sonradan gerçek bir isimle doldurulmak üzere boş bir hane olarak konmuştu. Esma Hanım bu haneyi önce kardeşinin, sonra da onun kızının adıyla doldurmayı gönüllü olarak, seve seve kabullendi.

Nuri Bey, büyük kızına isim koyduktan yıllar sonra, okuduğu yüzlerce tarih kitabının sayfaları arasında karşısına çıkan birçok Esma'dan biriyle kızı arasında yakınlık buldu. Ebubekir'in kızı Esma. Hicret'e karar vermiş peygamber ile yoldaşının yolluklarını hazırlayan, saklandıkları mağaraya üç gün boyunca gizlice yiyecek götüren bu kız, tarihe hizmeti ve fedakârlığıyla geçmişti. Nuri Bey'in kızının şefkati ve diğerkâmlığıysa herhangi bir tarihe geçmeyecekti.

Evlenip ailesinden ayrıldıktan sonra hemen her gece kardeşi için dua etti. Kendisi yanında olmadığı için onun başına kötü şeyler geleceğini kurdu, korktu. Kardeşi evlendiğinde huzursuzlandı; damadı pek gözü tutmamıştı. Yine de, nikâh için gittiği İstanbul'dan kocasının yanına döndükten iki hafta sonra, adama bir kazak örüp yolladı. Sonra Zerrin doğdu. Esma Hanım'la kocasının çocuklarının olmayacağı anlaşıldıktan yıllar sonraydı. İçlendiler, ama kıskanmadılar. Zerrin'le, uzaklardaki bir ilçede yaşayan teyzeyle enişteden beklenebileceğin çok üstünde ilgilendiler. Yolculuklar büyük bir parasal külfet olmasına rağmen sık sık gidip onu gördüler, durmadan hediyeler yolladılar. Kardeşinin boşandığını öğrendiğinde Esma Hanım kardeşinden çok Zerrin için üzüldü. Boşanmadan sonra, Esma Hanım kardeşine sık

sık, "N'olur, izin al, Zerrin'i al gel azıcık," diye yalvardı. Gelip gittiler birkaç defa. Bir gün, kardeşi Esma Hanım'a telefonda, "Dur bakalım abla," dedi, "galiba hayırlı bir iş olacak." Esma Hanım, kardeşinin ses tonunun ilk evliliğini haber verişindekinden ne kadar farklı olduğunu hemen sezdi. Çok sevindi. Sonra Zerrin yalnız geldi. Temelli.

Esma Hanım onu bağrına bastı. Üzülmesin, yoksun kalmasın, zarar görmesin diye hayatını etrafına kalkan yaptığı kardeşinin bütün hatıralarıyla birlikte. Zerrin'e, 'Esma Hanım'ın kardeşinin çocuğu' demek ne kadar doğru olur, şüpheli.

Nuri Bey, kızını biraz daha yatıştırmaya çabaladı, sonra, gözleri hafifçe dalarak, "Fark ediyor musun, Esma," diye konuştu, "Zerrin sanki bizimkinden başka bir âlemde yaşıyor gibi. Ruhu sanki insanların ruhlarıyla bir garip münasebet içerisinde. Bizim ruhlarımızın açamadığı kapıları açıyor, geçemediği yollardan geçiyor. Onunla konuşurken, bazen bir şeyi daha ben söylemeden anladığını zannediyorum. Konuşmadan cevap verebiliyor sanki. Bilmediğim bir yerde yürüyen birisine 'aman dikkat et, önünde şu var bu var' diyemiyorum ben de."

Esma Hanım, elleri kucağında, ağlamaklı oturuyordu. Babasını ikna etmenin imkânsızlığını görüyordu. Nuri Bey kalkıp onun yanına geldi, yanağını okşadı. "Üzülme kızım, üzülecek bir şey yok ki," dedi. Esma Hanım gözlerini kapatıp başını iki yana salladı. Nuri Bey, ağırlığı dağıtabilmek için biraz abartılı bir rahatlıkla, "Haydii, üzme kendini, boşa üzüyorsun," diye tekrarladı. "Zerrin kendini korur, ona kötülük yapmalarına müsaade etmez."

Ve aynı lafı başka bir insan için yıllarca tekrarlamış olduğunu hatırladı: öbür kızı için. Esma Hanım da bunu hatırladı.

33

Feryat

Hoca takip spotunun ışığını genişletti, genel ışığın reostasını geri çekti. Zerrin çekirdek yiyor. Halkoyunları ekibi maneje yayıldı. Zerrin kucağına iki torba koymuş, birinden alıp yiyor, kabuklarını ötekine atıyor. Ekip ve spotlar sabit yerlerini aldı. Işık birkaç dakika boyunca değişmeyecek. Hoca sırtını gerdi. Eldivenlerini çıkarıp ellerinin terini kuruladı. Taburesinin ayağı dibinde duran şişe suyundan birkaç yudum içti. Zerrin, kapıp elinden şişeyi, iki yudum... Zerrin uzakta. Küçücük. Zerrin tribündeki birilerine bakıyor. Şimdi karanlıkta kalmış "sahne kapısı"nı örten branda kıpırdadı. Cihan süzüldü dışarı. Bakındı. Zerrin ona el salladı.

Cihan parendesini attı. Hoca ışıkları karartıp açtı. Cihan'ı alkışladılar. Cihan tribünün yanındaki iskemleye çevirdi atını. Öylece durdu bir an. Sonra içeri girdi.

Tribün boşaldı. Temizlikçiler yere atılmış kutuları, şişeleri, kağıtları toplamaya koyuldular. Zerrin iskemlesinden kalktı. Işıkçı bölmesine doğru baktı. Cihan'la başka bir

genç geldiler ona doğru. Zerrin onlarla beraber çadırdan çıktı. Çıkmadan dönüp bir daha baktı. Hoca, o gözden kaybolduktan sonra yerinden kalktı.

Çadırdan çıktığında başını kaldırıp yıldızlı gökyüzüne baktı. Görebildiği kadarına. Bir yanında Kazandağı'nın dev silüeti yükseliyordu, öbür yanında çadır. Kamyonet şöförü, "Haydi," dedi hocaya.

Cihan parendesini attı. Işık söndü, yandı. Zerrin ayağa kalkmıştı. Cihan birkaç tur da fazladan attı. Tam Zerrin'in önüne gelince attan atlayıp yeniden bindi. Alkışlar arttı. Cihan atıyla orta tribünün karşısına gelip durdu, ata selâm verdirdi. Zerrin alkışlamıyordu. Gülerek bakıyordu Cihan'a.

Hoca eldivenlerini spotun yanındaki çengele astı. Yerinden kalkmadan beklemeye koyuldu.

Cihan'la öbür genç Zerrin'e el ettiler. Zerrin, ışıkçı bölmesine belli belirsiz el sallayıp çadırın kapısına koşar adım gitti.

Hoca kamyonete binerken, başının üzerindeki yıldızlı gökyüzü şeridine baktı. Kazandağı'nın silüetiyle çadırın kubbesi yalnız bir şerit bırakmışlardı ortada.

Zerrin hocaya, "Hasta mısınız? İsterseniz devam etmeyelim," dedi. "Ya da ben eskiden öğrendiklerimi çalayım, bakın bakalım, şimdi nasıl çalıyorum." Hoca, "Yok," dedi, "hakikaten... devam etmesek bugün... olur mu?" Notalarını topladı. "Keman da sende kalsın birkaç gün istersen," dedi. Zerrin elindeki kemanı ve yayı kaldırıp gösterdi; müzip bir suratla. "Doğru," dedi hoca, kendi kendine konuşur gibi. "Senin kemanın geldiği hatırımdan çıkmış bir an." Kendi kemanını kutusuna koyarken Zerrin çalgıyı onun elinden aldı, kutuya yerleştirdi, "Sırf bugün devam etmesek ne olur

ki," dedi. "Siz kendinizi iyi hissetmiyorsunuz, belli." Hoca, "Peki o zaman, ben gideyim," dedi ama yerinden kıpırdamadı. Zerrin, yanına gelip yüzüne baktı. Canlı ve ısrarcı bir tonda, "Hayır," dedi, "devam etmeyelim, ama gitmeyin, bahçede oturalım azıcık." Hoca, "Yok..." dedi, "ben gideyim." Zerrin, "Dedemi de çağırırım," deyip yukarı koştu.

Nuri Bey, güleryüzlü, "E, bazen istirahat daha iyi gelir insana," dedi. "Siz de işi her zaman çok sıkı tutuyorsunuz hocam." Zerrin, "Dede, bisküvi falan alıp geleyim mi şuradan?" diye sordu. Nuri Bey, "Evde yok muymuş kızım, sorsana teyzene," dedi. Zerrin, "E, teyzem çarşıda ya," diye cevap verdi. Nuri Bey, "Al gel o vakit, madem canın istedi," dedi. Zerrin içeri dalıp mutfaktaki kutudan para aldı, ayakkabılarını giydi, bahçe kapısından çıkarken hocaya dönüp, el sallayarak, "Hemen geleceğim," diye seslendi.

Nuri Bey arkasına yaslanıp konuşmaya koyuldu: "Biliyor musunuz hocam, atın ilk atası sayılan hayvan neredeyse 50 milyon sene evvel yaşamış. At evvelâ Kuzey Amerika'dan dünyaya yayılmış, oradaki düzlüklerden, ama 8-10 bin yıl evvel hem Kuzey Amerika'da hem Güney Amerika'da ortalıktan silinivermiş."

Hoca, "Nereden öğreniyorsunuz bütün bunları Allahaşkına?" diye sordu. Nuri Bey omuz silkti: "Yok canım, ansiklopediden baktım."

Hoca, "Atlar..." dedi, gerisini getiremedi. Nuri Bey'in durduk yerde niye atlara merak sardığını sorsa..?

Nuri Bey, "Bu mevzu sizi de yakından ilgilendiriyor aslında," deyince hoca şaşkınlıkla adamın yüzüne baktı. Zerrin'in onları yalnız bırakması tesadüfî değil miydi yoksa? Nuri Bey neyse ki çabuk açıkladı: "Çünkü at kılından yapılan keman yayı pek makbûlmüş." Ve devam etti: "Bu at çok faydalı bir hayvan ama sırf kendi değil, her bir yerinden birşeyler yapılıyor."

Hoca omuzlarının titremesi geçsin diye dua ederken, Nuri Bey eğlenerek konuşuyordu: "Kemiğinden, kıkırdağından tutkal yapılıyor, derisinden, mâlûm, ayakkabı, kemer, kürkünden palto..."

"At kılından... doğru..." dedi hoca. Nuri Bey yerinden kalktı, "Durun, size bir şey okuyacağım," dedi. "Getireyim de." Hocanın gözü, cilâlanıp, kurusunlar diye bahçenin bir köşesine dizilmiş ahşap levhalara takıldı. Nuri Bey elinde kalın bir ciltle geldi. "Bana çok enteresan göründü," dedi. "Hoş zaten atın ayak sesleri bir çeşit musiki hissi uyandırır insanda, ama bakın, burada nasıl tarif etmişler..." Oturup gözlüğünü değiştirdi, okumaya başladı: "Adeta: Dört vuruşlu, ağır, ritmik bir hareket. Sırasıyla, önce sol arka, sol ön vesaire, burayı geçiyorum, tafsilâtlarını okumayayım. Tırıs: İki vuruşlu, yumuşak, dengeli hareket... Eşkin: Üç vuruşlu, ince, uyumlu bir hareket..." Cildi indirip gözlüğünün üzerinden hocaya baktı. Gülümsüyordu. "Nasıl ama? Musiki tâbirleri gibi, sanki ölçülerin taksimatını ve orkestranın tansiyonunu izah eder gibi, değil mi?"

Cildi yanına bıraktı. Tekrar hocanın yüzüne bakıp güldü. Hoca, "Hakikaten," deyip gülümsedi. Bakışlarını bahçede dolaştırdı. "Levhaları çoğaltmışsınız," diyerek köşeyi işaret etti. "Ha, evet," dedi Nuri Bey. "Biliyor musunuz, beni bu işe siz tahrik ettiniz." Hocanın kaşları merakla azıcık kalktı. Sadece lafı bir an önce değiştirmek için levhalardan sözetmişti. Doğrusunu yapmıştı. Yine zihnini Nuri Bey'e teslim etmek en iyisiydi. "Nasıl?" diye sordu. Yaşlı adam yerinden kalktı, hocayı da kolundan tutup kaldırırken, "Büyükdedenizin levhasını getirdiniz ya bana," dedi; levhalara doğru yürümeye başladılar, "baktım, yıpranmış, şunu ahşaba geçireyim de size hediye edeyim diye düşündüm; o vakit doğdu bu ahşap üzerine güzel yazı yapma fikri." Levhaların yanına gelmişlerdi. Nuri Bey, "Bunlara henüz zemin cilâsı yaptım,"

dedi, levhalardan birine uzandı. "Sadece biri yazılıdır." Levhayı kaldırdı: "Bakın," dedi. "Saate methiye gibidir, lâkin aslında tam zıt mânâya daha fazla hizmet ediyor." Hoca levhanın üzerini okudu: "Yâr-i müşfiktir çalar saat, beni âgâh eder / Ömrümün her saati geçtikçe bir kez âh eder / Saatin beyhûde sanma inlemesini feryâdını / İnsan ömrünün gelip geçtiğini ihtar eder."

Zerrin geldi. İskemlesine oturdu. Tribün her zamankinden daha kalabalıktı. Çadırın arkasına park etmiş turist otobüsü sayısı her zamankinden fazlaydı. Hoca Şanlı Lokantası'nda Abuzer Bey'le iki tek atıp gelmişti. Abuzer Bey ısrar etmişti, "Gel hocam, geç kalmazsın, bırakırım seni çadıra," demişti. "Zaten yüzünü göremez olduk." Hoca, kalkmaya hazırlanırken zorla konan ikinci kadehi hızla içtiğinden başı dumanlıydı. Geçip bölmesine oturdu, şalterleri, kabloları şöyle bir kolaçan etti, başını kaldırdı, Zerrin'in geldiğini gördü.

Zerrin iskemlesinde kıpır kıpırdı. Işıkçı bölmesine daha sık çeviriyordu başını bu gece. Hoca, bölmeden etrafı seyrettiği mazgala açık mavi jelatin kağıdı yerleştirmişti. Jelatin parlıyordu. Bölmenin içi gözükmüyordu. Zerrin bir ara baktı baktı, yerinden kalktı, tekrar oturdu.

Karanlık çadırda, ışık hüzmesinin tribün kenarına yaklaşıp, iskemlesinde oturan bir kızı içerebildiği anlar... yere çarpınca şekli bozulan bir ışık topu... ışık topunun içinden şöyle geçiveren o tatlı esinti... Zerrin'in saçları parlıyordu. Hocanın ışığını atlar oradan oraya sürüklüyordu. Zerrin'in saçları yalnız arada bir parlıyordu. Anlık. Hocanın gönderdiği ışığı geri yolluyorlardı. Işık topundan bir tutamı, gençliğin bütün gücüyle koparıp, tribünden atılan çiçekler gibi, atıyorlardı ışıkçı bölmesine doğru. Arada bir. Çok seyrek. Işık topu iskemleye uzandıkça. Atlılar manejde dönüyordu.

Takip ışığı peşlerinde. Hoca atların peşindeydi. Zerrin iskemlede. Işık oradan arada bir geçiyordu. Arada bir.

Cihan parende attı. Işık söndü ve yandı.

Tribünler boşaldı. Hoca bu sefer erken davrandı, kalabalığın arasına karışıp çıktı dışarı. Kamyonetçiye gidip, "Haydi" dedi. Adam, bekleyecekleri iki kişiyi hatırlattı. Hoca başını kaldırıp yıldızlı gökyüzü şeridine baktı, kamyonete geçip oturdu.

İçinden, "Beyhûde sanma saatin feryâdını," deyip kendi kendine güldü.

34

Çığlık

Nal sesleri beyninin içinde uğulduyor. Soluk soluğa koşan atlar tepişiyor zihninde. O, bölmesinde. Yüksekte. İskemle, tribünün yanında. Aşağıda. Uzakta. Çok sıcak bu gece. Başıboş bulutlar Kazandağı'nın çevresinde dolanıyor. Yıldızların ışıklarını söndürüyor, ayı ikiye bölüyorlar. Bulutlar gergin ve şişkin. Çatlayacak gibiler, çatlamıyorlar. Ya dökecekler içlerindekini ya birden gök yarılacak ve fırtına onları parça parça edip savuracak. Kazandağı toz olup savrulacak soluklanamayan insanların üzerine. Çok sıcak. Eller yanmaz eldivenlerin içinde. Spotun arkasındaki tutamakları kavramış. Sıkı sıkı. Atlı inadına hızlı dönüyor. Atlı dönüyor, spot dönüyor. Işık topu dolaşıyor. Atlının arkasından dolaşıyor. Atlı manej girişinin hizasında, sağ tribünün hizasında, orta tribünün hizasında, vücudunu yatırdı, sol tribünün önünde, bacaklarını kaldırdı, yere paralel oldu, iskemlenin önünde, iskemle ışık topunun içinde, Zerrin'in saçları parlıyor, atlı attan atladı, iskemle kayboldu, ayakları yere vurur vurmaz sıçradı, yeniden atın üzerinde, bu sefer öbür

taraftan, sağ tribünün hizasında, orta tribünün önünde, ışık topu atlının üstünde, eller spotun tutamaklarında, eller eldivenlerin içinde, ter, at koşuyor, koşuyor, dönüyor, dönüyor, atlı atlayıp tekrar biniyor, sağ tribün, amuda kalkıyor, orta tribün, alkışlar, iskemle ışığın içinde, Zerrin'in saçları parlıyor, Zerrin ışıkçı bölmesine bakıyor, atlı dönüyor, atın sağından aşağı atlıyor, girişin hizası, sağ tribün, atın solundan atlıyor, orta tribün, iskemle, Zerrin, bakıyor, ışık topu yorgun düştü, hoca spotu çeviriyor, çeviriyor, at soluk soluğa, binicinin saçları uçuşuyor, ışık atı izliyor, atlı son defa atlayıp biniyor, orta tribünün önünde...

Duruyor. Alkışlar. At selâm veriyor. Binici iskemleden yana bakmıyor. Kendine bakıldığından emin. Çiçekler atılıyor, yerlere saçılıyor. Niye her şey bu kadar hızlı bu gece?

Müzik. Binici bakıyor. Eller şalterlere uzanıyor. Işıklar kararıyor. Takip ışığı binicinin üzerinde. Binici atın başını çeviriyor. Orta tribünün önünde, iskemleye doğru. Birkaç adım ilerletiyor atını. İki adım daha, haydi! Evet. İskemle ışığın içinde. Zerrin biniciye bakıyor, ışık topu durmuyor, ilerliyor, o atlıyı izliyor, Zerrin orada kalıyor, geride, karanlıkta, Karanlıklar Prensi, kovamazsın beni karanlıktan, binici atını hızlandırıyor, maneji dört dönmeye başlıyor. Önce birkaç tur atacak. Dönüyor, hızlanıyor, ışık atlının peşinde, iskemle karanlıkta, yalnız bırakamazsın beni karanlıkta, Zerrin ışığın içinde yok, atlı koşuyor, manej girişi hizasında, sağ tribün hizasında, ışıkçı bölmesinin önünde, ışığı en yakından aldığı yer, ışık topu iskemleye uzak, yaklaşıyor, atlı sol tribün önünde, ışık Zerrin'i kavrıyor, güçleniyor, renk değiştiriyor, güzel kokuyor, gülüyor, atlı yeniden manej girişi hizasında, Zerrin kayboldu, atlının parende öncesi son dönüşü, sağ tribün hizası, ışık atlıya tutunmuş, bu delicesine koşuyu bırakmak istemiyor, eller spotu çeviriyor,

gözler atı izliyor, atlı dönüyor, baş döndürüyor, orta tribün hizasında, iskemle, onu geçecek şimdi, Zerrin'in eli çenesinde, yumuşacık dokunuşu, gözleri atlıda, delen ve gülen gözleri, kayboluyor, neredeler?, müzik sadece trampet tremolosuna dönüştü, niye heyecan yükseltiliyor, hangi uğursuz haber verilecek? Döne döne bir kuyunun derinliklerine düşüyorum ben! Zerrin yok. Işığın içinde Zerrin yok. Zerrin!..

Çadır bir çığlıkla yırtılıyor. Karanlıkta koşuşmalar. Bir atın öfkeli kişnemesi. Debelenen ata hâkim olmaya çalışanlar. Yerdeki karaltının üzerine eğilmiş başka karaltılar. Işığın içinden bir kız fırlıyor, karanlığın kucağına atlıyor.

Hızla dönen ışığın hareketine bir süredir uyum sağlamış gözler, ışık yörüngeden çıktıktan sonra aynı yönde harekete devam ettiler. Karanlığa daldıklarını fark ettiklerinde, hemen, ışığın birden çevrilerek çakılıp kaldığı yere döndüler. Ve sessiz bir çığlık atarak iskemlesinden kalkıp karanlığa koşan bir kız gördüler.

Işık boş iskemlenin üzerine ve civarına bîtap serilmiş, suçlu suçlu parlıyordu.

Yerdeki karaltının çevresinden, ışıkçı bölmesine doğru seslendiler: "Aç! Aydınlat!"

Işıklar açılmadı.

Bunun yerine, iskemleyi aydınlatan spot da söndü. Aynı sırada, ışıkçı bölmesinden, önce ancak yakındakilerin duyabileceği şiddette ufak gürültüler, sonra düşüp boynunu kıran ve atının ayakları dibinde can veren binicininki gibi bir başka çığlık yükseldi. İlk çığlık çadırı yırtmıştı. İkincisi havayı yardı. Işıkçı bölmesinden yükselen ince dumanlar, güvenlikçilerden biri elfeneri tuttuğunda manejden bile seçildi. Ve bölmenin arkasından, ahşap tribün zeminine bü-

yükçe bir cismin düştüğünü belli eden bir gürültü duyuldu. Elfenerli güvenlikçi bölmenin arkasına geçtiğinde yerde cansız yatan bir adam gördü.

Yanıbaşındaki çengelde bir çift eldiven asılıydı.

Bir spota uzanan kablo koparılmış, adam kablonun uçlarını sıkı sıkı kavramıştı.

Başkasının hikâyesi

35

Dönüş

Sendika ve dernek işlerine bulaştığım için meslekten ihraç edilmeden önce başarılı bir detektiftim. Önce Cinayet Masası'ndaydım, atıldığımdaysa Mâlî Şube'ye kaydırılmıştım. O kadar başarılıydım ki, benden önce tam yedi arkadaşımı çeşitli bahanelerle ihraç ettikleri halde bana dokunmamışlar, nasihatler, tehditlerle yetinmek zorunda kalmışlardı. Darbeden sonra, bahane bile gerekmedi, attılar. Sadece meslekten değil, içeri de attılar. Özel bir hınçla intikam aldılar benden. İki yıl altı ay sekiz gün sonra beraat edip salıverildiğimde ciğerimin bir bölümünü içeride bırakmıştım. Aksıyan sol ayağım da hayatımın otuz küsur yıllık kısmından istikbâle kalan ikinci hatıraydı. Gerçi zorlarsam koşabiliyordum bile; ama aksayarak.

Bunu belirtiyorum, çünkü çıkar çıkmaz ilk işim koşmak, idman yapmak, bedenimi hiç değilse yeniden normal bir insanınkine benzetmeye çalışmaktı. Alnımda açılan ve vaktinde dikiş atılmadığı için kapanmayan yaraya -üçüncü hatıra- karşı elimden bir şey gelmezdi. Yüzüm hayli yumuşak

hatlıydı, şimdi bu yara yüzünden sertleşmişti. Çıktıktan sonra ilk defa aynaya baktığımda kendimi zor tanıdım. Yara yüzünden değil. Kahkülümü azıcık alnıma düşürsem yarayı gizleyebilirdim belki. Asıl, bakışlarım bambaşkaydı. Kin yerleşmişti gözbebeklerime. Apaçık okunuyordu, kim baksa görürdü. Mesleğimden kesin olarak ayrıldığımı kabullenmem böylece kolaylaştı. Çünkü polisin yüzünden hiçbir şey okunmamalıdır, oysa benimkinden tek hamlede her tarafı tutuşturmaya hazır bir öfke okunuyordu.

Detektifken sık sık aynaya bakıp düşündüğüm olmuştur. Özellikle, kendi salaklığımdan çözemediğime inandığım problemlerle yüzyüze geldiğim zamanlarda. Salak olmadığımdan emindim, aynadaki sûretime, "Salak mısın sen?" derdim, "Değilsin. O halde, ne debelenip duruyorsun! Çalıştır kafayı, sık kıçını, hadi!" Bu çoğunlukla işe yarardı. Ayrıca, tanıkların çoğu yanlarında sadece ben kaldığımda yumuşar, güvenir, meslektaşlarımdan gizledikleri pek çok şeyi bana anlatırlardı. Birçok sanık üzerinde bile böyle bir etkim olmuştur.

İçeriden çıktıktan sonra, Allah razı olsun ki beni evine kabul etmiş olan arkadaşımın banyosuna doğru sol ayağımı sürüye sürüye yürürken, "aynaya bakmayacaksın, bakmayacaksın" diye tembihlerdim kendime. Yine de bir göz atmadan geçemezdim. Baktıkça kinim bilenirdi. O sıralarda intikam almaya kararlıydım. Beni çırılçıplak soyup döven, çüküme elektrik telini bağlayan, işkence odasında bulunan herkesi isim isim biliyordum. Tanıyordum. Çoğuyla birlikte çalışmıştım. Bilmediklerim varsa onları da öğrenmem herhalde zor olmazdı.

Tuhaf görünecek, ama meslekten ihraç belgemi imzalayan, içeri atılmam için gerekli izni veren müdürüme karşı hınçlı değildim. Çelebi bir heriftir aslında. Üç çocuğu vardı, ikisini kolejde okutuyordu, ben şahsen tek kuruş yediğine

tanık olmadım. Elâleme karşı elemanlarına toz kondurmaz, ama yamuğunu yakaladığı adamı odasına çekip fena yapardı. Fiyakasından geçilmeyen bir sürü artisti yağmur altlarında köşebaşlarına dikip cakalarını silkiverdiğini bilirim. Beni de çok korumuş kollamıştır. O darbe sonrası günlerinde bana sahip çıkacak diye aynı bâdireleri göze alacak değildi herhalde. O günler çok zordu. Adamın emekliliğine kalmış iki sene...

Ama... müdür dışındakiler. Bir-ikisi hariç, beraber çalıştığım heriflerin neredeyse hepsi. Çünkü, öyle lafları evirip çevirip ihanet kanıtı diye dayıyorlardı ki suratıma, bunları kimlerin nasıl kaydırıp kuydurup cilalayıp okuduğunu anlamamak mümkün müydü?

Ama elbette asıl intikamı bunlardan almayacaktım. Copu kıçıma, sokacakmış gibi sürtüp duran, dayaktan haşat vaziyette çırılçıplak ayakta durmaya çabalarken üzerime o bileğim kalınlığındaki hortumu doğrultup tazyikli suyu sıkarken kahkahalar atan, askıda, çükümde teller, koltuk altlarım alev alev yanarken Fulya'yı düzeceğini kulağıma fısıldayan... uzatmayayım, bunları indirecektim, kararlıydım.

Çözemediğim tek şey; ben bunları hakladıkça başka birilerinin üstüne gidecekler, operasyonlar falan, bir sürü adamın canı yanacaktı yok yere. Bir ara, "Boşver ulan, su testisi su yolunda..." fikrine yatacak oldum, ama vicdanım elvermedi. İşe koyulduğumda, benim yaptığımı belli etsem, kimseyi yok yere yakmasam, dedim, ama daha baştan kendimi açık edersem beni mutlaka enselerlerdi. Biz birbirimizin muhtemel davranışlarını elbette daha iyi kestiririz.

Bir gün ormanda koşuyordum. Pazar günü olmalıydı. Bahar yeni geliyor. Akşamüstü, ben koşuyorum, yanımdan sürüyle araba geçiyor. Daha yeni bir modelin televizyonda reklamı iki kere gözükmüşken, bir bakıyorsun, millet git-

miş o arabadan bir sürü almış. Tuhafıma gidiyor.

Kin tutuyorum, ama intikam hırsı o kadar da gözümü almamış demek, gözüm başka şeyleri, etrafımda olan biteni görüyor. Zaten alışkanlık... Neyse, lafınlar akıyor yanımdan. Bakıyorum, her arabada dünyanın en mühim işini yapıyormuş havalarda bir adam, yanına kurulmuş bir kadın, arkada da bir ya da iki çocuk. Bazıları da yaşlılar falan, maaile doluşmuş, gidiyorlar. Ulan, dedim, bütün başımdan geçenlerle, bütün kinimle başka bir dünyada mı yaşıyorum ben? Ben de dünyada yaşayamaz mıyım? Tam bilemiyorum, uzun uzun anlatamam, ama birden içimde hasret mi desem, arzu mu desem, bir duygu, kabardı kabardı, bana, "Bütün o ciğeri beş para etmezlerin canı cehenneme!" dedirtti. Ne olacaktı? Üç-beş adam vurup geberecek gidecektim. Onlar kahraman olacaktı, ben onları gebertsem de yatışmayacaktım. Onların bana yaptıklarını yapamazdım ki. Başka türlüsü de onları alçaltmaz. Kahraman olacaklardı pezevenkler.

Vazgeçmek tabiî o kadar kolay olmadı. Ne günlerdi... Oturuyorum bir kahveye, "Hiç de zor iş değil," diye, başlıyorum fır fır sarmaya. Kimi nerede kıstıracağımı bulmam en fazla bir-iki ayımı alır. Belki de yakayı ele vermeden götürürüm hepsini. Kalkıyorum kahveden, havasızlık basıyor birden, temiz hava istiyorum, fırlıyorum dışarı. Allah'tan, arkadaşın evi müsait bir yerde, boş arsalar var, yamaca doğru, çıkıyorum, çıkıyorum, bir yandan düşünüyorum: peki, nerede duracağım? Ne vakit intikamım alınmış olacak? Yamaca oturuyorum, şehrin üzerine çöken gri-sarı tabakayı yerinden oynatacak şiddette soluklar alıp veriyorum. Bir of çekiyorum, apartmanlar gecekondular olduğu gibi duruyor. Kafamdan isim listesi yapmaya girişiyorum. Liste uzadıkça uzuyor. İçerideyken işkence yapanlarla, önceden cibiliyeti-

nı gayet iyi bildiğim, midemi bulandıran ne kadar herif varsa birbirine karışıyor. Bilmemkimin sorgunun bilmemkaçıncı gününde odada bulunup bulunmadığından emin olmak için acayip çabalar harcıyorum. Sigara bitiyor, kalkıp yamaç aşağı iniyorum, bakkala dalıp iki paket birden alıyorum, yine çıkacağım, geçeceğim kukumav vaziyetlerine, bir anda zihnimde bir hareket oluyor, sanki meleğin biri dolaşıyor etrafımda, omzuma dokunuveriyor, az ötede koşuşturan veletlerin topu önüme düşüveriyor, çocuklardan birinin sesi yüreğime işleyiveriyor... hop! kalıyorum olduğum yerde. Bir keresinde bakkal seslendi arkamdan, "Ne oldu abi, para üstünü yanlış mı vermişim?" diye.

İşte ben bu haldeyim, evinde kaldığım arkadaş fenalaştı. O da benim gibi, iyi bir tezgâhtan geçmişti. Zaten genç yaşından beri hastaydı. Hem böbreğinden hem ciğerlerinden. Böbreği bilinirdi de, ciğer davasını saklardı. Biz iki kişi bilirdik. Öteki, üçüncümüz öldü. Nasıl öldüğü hâlâ meçhul. Televizyon haberleri bile vermedi, "şehit oldu" diye. Karışık bir işti. Darbeden yirmibeş gün önceydi. Bu, evinde kaldığım arkadaş, işte, ciğer hastalığını saklıyordu, çünkü hem böbrek hem ciğer, meslekteki istikbâli hepten kararmasın diye. Tabiî şimdi ne meslek kalmıştı ne bir halt...

Fenalaştı. Baktım olmayacak, zorla hastaneye götürdüm. Amcasının büfesinde duruyordu, onun yerine bakmaya başladım. İşsizdim zaten. Hastaneden, halinin perişan olduğunu söylediler. Zannettiğimizden çok daha fazla masraf çıktı. Ayağa kalkamaz olmuştu.

Eskiden, bir işimiz düşse kapılardan karşılayan ne çok insan vardı. Şimdi bunlardan birine gitsem suratıma tazyikli su sıkar, diyordum içimden.

Yine de yüzümü kızdırıp gittim. Doktordu gittiğim. Hiç de korktuğum gibi olmadı, adam acayip yardım etti. Kendi çalıştığı hastaneye aldırdı bizimkini. Meşgûl oldu. Ben gün

aşırı uğruyordum. Benim önümde hemşireleri tembihliyordu, iyi bakın falan diye. Ama ben arkadaşımın günden güne eriyip gittiğini basbayağı görüyordum. Bir gün yanında oturmuş ona maçları falan okuyordum, spor sayfalarını, hemşire geldi, doktorun beni çağırdığını söyledi. O anda mâlûm oldu. Hemşireye, "Gelmeme gerek yok, ne söyleyeceğini anladım," demeyi düşündüm. Olmazdı tabiî. Arkadaşa, sanki sık sık doktorla tavla oynamaya gidermişim gibi bir edâyla, "Ben bakıp geleyim," dedim. O da yüzüme öyle bir bakıp gülümsedi ki, gülümseme değil uğursuz bir muska sanki, hâlâ boynumda taşıyorum. Ben bu dünyadan sıttırip gidene kadar da orada kalacak.

Doktor tabiî ki beklediğimi söyledi. "İstersen al eve çıkar, elinden geldiğince oyala, son günlerini burada geçirmesin bari," dedi. Eve çıkarmaya bile vakit kalmadı.

Arkadaşın amcası, "Allah'a şükür bizim başımızı sokacak bir evimiz var, oğlan fakülteyi bitirdi, kız evlendi, hanımın da malda mülkte gözü yoktur, Allah iyiliğini versin, sen o evde otur istediğin kadar," dedi. Kulaklarıma inanamadım. Doktorun kıyaklarından sonra arkadaşın amcasından da böyle babalık görünce benim yelkenler iyice suya indi. Pelte gibi oldum. Bu halde, ne intikamı ne hınç alması! Üstelik, büfede bütün yükü almıştım amcanın üstünden, adam rahat ediyordu ben gidince. Beygircilerle ganyan muhabbeti, totocularla kim koyar kim alır münazaraları, müşteriyi de hoş tutuyordum. Beni orada gören hiç kimse, "Bu herif, birkaç sene önce çüküne elektrik bağlayanları kısa süre içinde birer birer götürecek," diyemezdi.

Dolayısıyla ben de diyemedim.

Beni mal mülk araba falan diye bir alay para kazanmak peşinde koşturmayacak, kürkler mücevherler istemeyecek, aldatmayacak bir kadınla evlenmeyi, inşallah süründürme-

yeceğim, doğru dürüst okutacağım bir -kısmet olursa iki- çocuk istediğimi bir gece meyhanede karşımda oturan iki bıçkın şöföre itiraf ettim. Çünkü Fulya'yı zaman geçtikçe daha çok özlemeye başlamıştım. Yalnızlığım arttıkça onun yokluğunu kanlı canlı hatırlar olmuştum. Fulya ile o kısacık yaşantımız, acı dolu bir hatıra olmaktan çıkıyor, genzimde, böğrümde koca dikenleriyle her gün boy atan bir bitkiye dönüşüyordu. Şöförlerle büfeden tanışmıştık. Karşıda taksi durağı var. Eski polis olduğumu öğrenince daha bir ilgilendiler benimle, muhabbet gelişti işte.

O itiraf ettiğim şeyin muhtevası bakımından, bu itiraf için pek uygun adamlar seçmediğim söylenebilir. Bunun ben de farkındayım. Ama kendime itiraf etmişim kaç yazar? Belki de bu iş için hiç o taraklarda bezi olmayan, âlem bilir, ortayaşlı iki delikanlıyı seçişim gizli bir hesabın ürünüydü, bunu hâlâ bilemiyorum, doğrusunu isterseniz.

Oldu olacak, şunu da açık edeyim: Ben onların da aynı şey için yanıp tutuştuğundan, ama korkularından hiç oralı olmadıklarından emindim. Kadına tekme tokatla hâkim olunamayacağını idrak etmiş tiplerdi. Zaten kafa dengi kadın bulurlarsa buna cüret bile edemeyeceklerini biliyorlardı. Ama kadına başka nasıl hâkim olunur, bunu bilmiyorlardı.

Ben, polisken bile çoğu insanla iyi geçinen biriydim. Ne diye bozayım insanları? İş olduğu zaman başka, o başka! Kaldı ki, eğer yeterince kararlıysan ve ne yapacağını biliyorsan tatlı dille pek çok işin daha kolay çözüldüğünü görmüşümdür. Bunları iki sebeple söyledim: Birincisi, ben bu 'hâkimiyet' mevzuunu onlar gibi ele almıyordum. Bir kadınla birbirimizi sevsek, olmaz mı, -olmadı mı!- sevebiliriz, birbirimize güvensek, mümkün değil mi, olabilir -olmadı mı!-, çocuğumuz olsa, birbirimize yeterince bağlıysak, elbette arada münakaşa falan ederiz, ama biraz o bana biraz

ben ona, uyuşur gideriz sanıyorum. Varsın o kadar da hâkim olmayıvereyim. O beni rezil etmedikten, küçük düşürmedikten sonra, mesele yok. Arada iki akşam geç geldim diye bana dünyayı zindan edecekse, zaten iş baştan sakatmış demektir. Mutfağa da girerim, yardım da ederim, şimdi biri mi getiriyor yemeği önüme?

Ben babamdan da böyle görmüştüm. Çarşı-pazara anamla beraber çıkar, evde toz alır, yer siler, mutfağa girer, çamaşırla ütü hariç her işi yapardı. Bana pek tuhaf gelirdi bu. Hattâ biraz utanırdım. Babam uyduruktan babaymış gibi gelirdi. Anama kızdığı zamanlar hiç bağırmaz çağırmaz, evden çıkıp giderdi. İki-üç gün sonra, hiçbir şey olmamış gibi döner, yarım bıraktığı lafa devam eden bir adam havasında, gelişigüzel birşeyler söyleyerek içeri girerdi. Bir süre birbirlerine doğrudan hitap etmezler, beni aracı yaparlardı, sonra vaziyet düzelirdi.

Dediğim gibi, o vakit babamdan kaptığım ve kaptığıma şimdi çok da memnun olduğum bir sürü iyi huy var, ama ben uzun zaman bunları zayıflıklarım, güçsüzlüklerim, gidermem gereken zaaflarım olarak gördüm. Fulya'ya rastlamak her şeyi değiştirdi.

Fulya terziydi. Birkaç mağazası da olan bir konfeksiyon atelyesinde çalışıyordu. Bir gün hem atelyeyi hem mağazalardan birini kırıp dökmüşler, epeyce bir mal çalmışlardı. İlk bakışta hırsızlık gibi duruyorsa da, bizim ilk müdahaleyi yapan çocuklardan ikisi uyanık çıkıp şüpheli bir vaziyet sezmişler, Mâlî Şube'ye haber vermişlerdi. Gittik. İlk andan, işin içinde bir numara olduğu belliydi. Hele azıcık sıkıştırdığımızda patron olacak herif işi bir an önce kapattırıp bizi oradan uzaklaştırma dümenlerine başlayınca, adamakıllı kıllandık. Ben de herifin yanında çalışanları dışarıda kıstırıp ağız arıyordum.

Bu Fulya'yı ne yaptım ettiysem konuşturamadım. Birşeyler bildiği kesindi. Açık konuşmuyordu. Ama söyledikleriyle bana bayağı yol gösteriyordu.

Müdürüm sabırsızlanmaya başlamıştı. Sıra, birkaçını götürüp gözlerini korkutarak konuşturmaya gelecekti. Fulya'yı alıp götürmeyi istemiyordum.

Bu uzun boylu, nârin kadınla ilgili hislerim karmakarışıktı. Fazla rahat tavırları vardı. Görmüş geçirmiş bir tipse, o yaşta bir kadın olarak yani... meslek tecrübemin de etkisiyle, ne düşünebilirdim ki?

Bir gün, "Benim bir kızım var," dedi. Boşanmıştı. Kocası - atelyeciymiş, hali vakti yerindeymiş- bir gün ufaklığa tokat atmış, münakaşa çıkmış, Fulya'ya da vurmuş, kız takılıp düşmüş, başını yarmış. Şakağında belli belirsiz bir iz vardı, gösterdi. Az kaldı boş bulunup dokunacaktım parmağımın ucuyla. Hemen fark edip elimi burnumun ucuna götürdüm, numaradan burnumu kaşıdım. Bakışlarımı da kaçırdım. O anlatmaya devam etmedi. Sustu. Beklemeye başladı. Dikkatle yüzüme bakıyordu, hissediyordum. Bu böyle uzun müddet devam etti. Sonunda mecburen kafayı kaldırıp onun gözlerine yeniden baktım. Yüzünde bir tebessüm vardı ki!.. Benim kendimde bir türlü tarif edip adını koyamadığım şeyi o anlamıştı. Şikâyeti var gibi de görünmüyordu.

İş çıkışı onunla buluşacaktım, geç kalacağım diye bir korkudur almıştı. Saate bakıyorum, daha tonla vakit var. O vakit bu ne telâş? Hiç! Anlamıyorum. O ölen hasta arkadaşım, rahmetli, girdi tuvalete, beni bön bön aynaya bakarken buldu. "Oğlum, ne bu vaziyet?" diye sordu. Hemen toparlandım.

Toparlandığımı sanmışım yani. Yüzüme çapkın çapkın bakıp güldü, işemeye koyuldu.

Koridora çıkıp duvara yaslandım. Şu titrek halime derhal bir son vermem gerektiğini düşündüm. Gidip Fulya'nın işyerindeki hikâyelerle ilgili evrakı karıştırdım azıcık.

Fulya birçok bakımdan, şüpheli şahıs tarifine pekâlâ uyuyordu. Kocası yok. Patronu niye bize açıkça ihbar etmedi? Sakın herifin metresi falan olmasın? Kocası da belki bundan ötürü onu dövmüş, çekip gitmişti. Bunlar daha önce de aklıma gelmemiş değildi.

Bizim karşımıza normal, kendi halinde, çemberin dışına adım atmamış kadın çıkmazdı ki. Çarşı-pazar, çocukları okula gönderme, akşama yemek yetiştirme, komşularla iki fiskos... böyle hayatı olan kadınla ben ancak, kocası ona çaktırmadan sıkı bir suç işlediğinde karşılaşabilirdim. O sırada da kadın çemberin dışına hamle etmiş sayılırdı zaten. Fulya'nın çalışıp çocuğuna bakan namuslu bir kadın olduğuna hükmetmem kolay değildi. Üstelik, karşısında çuvalladığım o gün yüzüme gülümseyerek bakması... Davetkâr bile sayılabilirdi. Onu çok da gerekmediği belli olan bir-iki sefer aramış, onunla atelye dışında buluşmuş ve kıytırık sorular sormuştum. Onunla buluşma vesilesi uydurduğumu anlamamış olamazdı ve buna itiraz etmiyordu. İşte, birazdan yine buluşacaktık. Niye? Yalnız bir kadın, bir erkekle ikide bir buluşuyor...

Fulya adı da şüphe çekiciydi. Tam da takma isim olabilecek bir şeydi: Fulya... Evrakı falan vardı, ama patronu olacak alçak ayarlamış olabilirdi bunları. Nelerle karşılaşıyoruz...

Dedim ki içimden: Pat diye sorayım. Buluştuğumuzda, elini bile sıkmadan, pat diye soracaktım: Senin gerçek adın ne, diye.

Buluşmamıza kadar geçen kısacık süre içinde, soruşturma açısından son derece hayırlı bir olay oldu. Bu bizim da-

laveracı atelye sahibinin bir kaçakçılık işiyle irtibatı çıktı. Çocuklar hemen gidip aldı herifi. Önceki kırıp dökme hikâyesi de tamamen herifin vergiydi sigortaydı birtakım dümenler çevirmek için yediği bir haltmış, hemen döküldü.

Böylece onun yanında çalışanların sorgulanması vesaire kalacaktı tabiî. Bu, Fulya ile buluşmalarımın meşrûluğunu ortadan kaldıracaktı. O halde bugün sıkıştırmalıydım onu. Bakalım gerçek ismi miymiş, neymiş...

Gittim çay bahçesine oturdum. Sigaradan iki nefes çekmiştim ki, karşıda gözüktü. O kadar uzaktan, tebessümünü seçebiliyordum. Yaklaşıyordu. Uzun boylu ve çok narindi. Buna karşılık, o incecik gövdesinin taşıyamayacağı herhangi bir yük yok gibiydi. Topuklu ayakkabılar vardı ayağında. Eteği uzundu. O adım attıkça dalgalanıyordu. Serin bir rüzgârın yüzümü okşadığını hissediyordum. Bir elinde heybemsi bir çanta, kolunu büküp göğsüne bastırmış, öbür kolu usul usul sallanıyor yanında. Yaklaşıyordu. Elini seçebiliyordum, ince parmaklarını. Öyle, yürüdü müydü cümle âlemi arkasından baktıracak gibi güzel bir kadın değildi, ama insanın bir an bile duymaktan vazgeçemeyeceği için rahatlıkla tıknefes olabileceği, güzel bir koku gibiydi. Yaklaşıyordu.

Şu anda yanıbaşımda adam öldürülürse kalkıp müdahale edemezdim. Sigaram parmaklarımın arasında titriyordu. Dirseğim masaya japonla yapıştırılmıştı.

İskemleyi arkaya çekmeden, iskemle ile masa arasındaki daracık mesafeden süzülüverdi, anî bir hareketle oturdu, "Offf" diye soluğunu boşalttı ve şöyle dedi: "Canım çıktı bugün."

Yenilginin ne kadar tatlı bir şey olabileceğini ve belki de bu durumda onu yenilgi saymanın hıyarlık olacağını sanırım o anda keşfettim. Söylediği üç kelimeden ilkini kaydet-

miş, öbür ikisini alelacele zabıttan çıkarmıştım.

Artık nasıl sorabilirdim, "Senin gerçek adın ne?" diye. Yapmayı tasarladığım ve yapacağımdan güya emin olduğum hareket yerine şunu yaptım: "Fulya," dedim.

Gülümseyerek başını salladı, "Ne var?" gibisinden.

Bunca yılın soğukkanlılık tecrübesi bir an imdadıma yetişti. "Senin patron kucağa düştü," dedim. Ve olanları anlattım. Bu işe dalmak beni sâkinleştirdi, buraya gelirkenki hislerimin ufak tefek kalıntılarını yakaladım.

"Herif bazılarınızın ismini okuyabilir," dedim. Fulya herhangi bir tepki göstermedi. "Fulya, lütfen bana söyle," dedim, "seninle ilgili de bir numara varsa..." Konuşmuyordu. Yüzüme öyle bir bakıyordu ki... küstü küsecek. Korku, telâş, heyecan, hepsi çullanıyordu üzerime. Dar dar dar konuşuyordum: "Beni çok acayip duruma düşürürsün bir numara varsa. Söyle, bilirsem daha kolay hallederiz, yoksa suçluyu korur vaziyete düşerim, kafaya gelirim." Elli metreden güzel kokusunu içime çektiğim tebessümü kayıplara karışmıştı. Omuz silkti. "Canım, sen niye beni korumaya çalışıyorsun? Bırak, ne olacaksa olsun," dedi. Ben yine ilk kelimeyi kaydedip başladım çırpınmaya: "Ama ben seninle buluşuyorum, dolaşıyoruz, oraya buraya gidiyoruz, görüyorlar, görmüyorlar mı? Beni de yakarsan yırtman için hiçbir halt edemem ki, falan filan..."

"Ben seni seviyorum," dedi.

İşte böyle dedi: "Ben seni seviyorum." Başımı önüme eğdim. Ağlar gibi fısıldadım: "Ben de..." Ve nedense birden içim acıyla ve korkuyla doldu. Asla biraraya gelemeyeceğimiz korkusu... Kalktım, masaya herhalde hesabın en az iki katı kadar bir para bıraktım, onu elinden tutup dışarı çıkardım, âdetâ sürükledim bir tenhaya; ve sarıldım. Onu tutmuş çekelerken tek kelime etmedi. Sarıldığımda o da sarıl-

dı. Kendimi hafifçe geri çekip yüzüne baktım. Gözleri kapalıydı. Dudaklarını uzattı. O sırada böyle milletin ortasında değil, başbaşa olmalıydık; ikimiz. Derhal. Yay gibi olmuştum. Evime gel, diyemezdim. Evim felâket haldeydi. Otele falan gitmeyi hiç teklif edemezdim. Ona yakışmazdı. Onun evinde de ufaklık vardı...

Kulağıma fısıldadığını duydum: "Hemen eve dönmek istiyorum." Şaşırdım, korktum. Yanağımı öptü. "Lütfen," dedi. "Yarın erkenden arayacağım seni, söz."

O geceyi nasıl geçirdiğimi sanırım anlatamam. Ertesi sabah hakikaten aradı. Sesi cıvıl cıvıldı. O akşam kızı bilmemnereye götürecekmiş falan, bir sürü şey anlattı. Anlattıklarını değil sesini dinliyordum. Sonunda beni mutluluktan uçmuş vaziyete getirmeyi başardı.

Bir kadının isteğine, tercihine göre davranılabileceğini ve bunun hiç de fena bir durum olmayabileceğini o öğretti. Birkaç ay, inanılmaz bir aşk yaşadık. Beni evime gelmeye razı etti. Geldiğinde de anaç tavırlar takınıp ortalığı toplamaya, gömleklerimi ütülemeye kalkmadı. "Koskoca adamsın, pasaklılığını ben mi düzelteceğim?" dedi. Tabiî bu durumda mecburen ben azıcık düzelttim.

Ben, "Evlenelim," diye tutturdum. İllâ gerekiyor mu, dedi. Oysa ben onun tutturacağını sanıyordum. "Seninle aynı evde oturmak istiyorum," dedim. "Hem kızın da, biraz geç de olsa, tam olmasa da babalı büyür." Düşündü. Soğukkanlıydı. Herhangi bir mesele çözüyordu. "Peki," dedi. "Ama bir süre bize gel git, sana alışsın, çocuğa pat diye şey olmasın." Kabul ettim. Onu kollarıma alıp döndürdüm odanın ortasında.

Evine gittim birçok defa. Ufaklıkla tanıştık. İlkokul bir ya da ikideydi. Canayakın bir çocuktu. Saçları, annesininkilerin aksine, açık kumraldı. Fazla konuşmuyor, ama insana sokuluyordu. Ve annesinden o tebessümü almıştı...

Aramızdaki samimiyet ilerlediğinde bana pek çok şey anlatır ve sorar olmuştu. Bazen, o yatana kadar Fulya'dan çok onunla birlikte vakit geçiriyorduk. Fulya bu durumdan memnundu tabiî. "Sanırım artık yavaş yavaş harekete geçme vakti geldi," demiştik beraberce. Ama aramızda hiçbir problem olmadığından, acele etmeye gerek görmedik. Bu korkunç bir hataydı.

Darbe oldu ve ben içeri atıldım. Soyadımız tutmadığı için görüşe gelemiyordu. Benim güvenip ona haber yollayabileceğim kimse yoktu. Gördüğüm bütün eziyetlerden ağır geliyordu ondan haber alamamak.

Sonunda aldım. Gazete girişine izin verdikleri bir gün, üç kişinin öldüğü bir trafik kazasından sözeden başlığın altında fotoğrafını gördüm.

Belki de cezaevindeki jandarmalara, gardiyanlara müteşekkir olmalıyım. Bizi haftada, en çok on günde bir bahane yaratıp dövüyorlar, eşyamızı kırıp parçalıyorlar, yemeğimizi döküyorlar, dışarı çıkarıp sabah ayazında kar üstünde emeklemeye zorluyorlar, insanın sızlayan yaraları ve kırpık kırpık olmuş gururu dışında hiçbir şeyi düşünemeyecek hale gelmesini sağlıyorlardı. Fulya'nın ölümünü öğrendiğim günün akşamüstü, gelip sobalarımızı sökmüşler, ıslatılmış bayat ekmekle kömür tozu karıştırıp yaptığımız yakacaklarımızı ezip dağıtmışlar, sonra her birimize sırayla, küçücük bir bez ve küçücük bir kovayla, dayak altında yer sildirmişlerdi. Ben zaten çıldıracak haldeydim, karşı geldim, vurdular, küfrettim, sonunda revirlik oldum. Öldürsünler diye uğraşacaktım, ama kıpırdayamaz hale soktular beni. İki gün baygın yattım. Doğru dürüst bakılmadığımızdan en ufak ekstra hırpalanmadan ağır hasta gibi yatağa düşebiliyorduk. Tabiî yatmamıza izin verirlerse. Beni zorla kaldırdılar ama kollarımı bıraktıkları anda yere düşüyordum. "Nu-

mara yapma!" diye bir posta daha dayak yedim, sonunda iki gün daha baygın yattım.

Koğuşa götürüp attıklarında, birkaç gün ne yediğimi ne içtiğimi, nerede bulunduğumu bilmez halde yaşadım. Sağolsunlar, birkaç arkadaş sabahtan akşama bana baktı. Halim pek feci olmalı ki, sıra dayaklarında jandarmalar beni birkaç vurup geçiyorlardı.

Koğuşlarımız değiştirilip de, haftalık dayaklar kalktığında azıcık kendime geldim. Yeni koğuşta eziyet de daha azdı. En azından gelip sobayı sökmüyorlar, yiyeceklerimizi döküp saçmıyorlardı. Orada da benden daha iyi durumdaki birkaç arkadaş yardımcı oldu, kendimi toparladım.

O vakit, Fulya'nın ölümünü, uzak bir geçmişte meydana gelmiş iç burkucu bir olay gibi, hatırladım. Azıcık daha toparlandığımda, çıkınca kimleri nasıl vuracağımı falan düşünmeye koyuldum; bu sırada Fulya'nın artık olmayışı daha hayırlı gibi bile göründü. Ama sanki, tehlikelerden uzak tutmak için onu bir yerlere yollamıştım. Her şey yoluna girince dönüp gelecekti. Sanki!

Fulya'nın kızını ise tamamen unutmuştum. Kazada o da ölmüştü bana göre. Gazetede bunu okuyup okumadığımı hatırlamıyordum, öyle kabul etmiş, geçmiştim.

Bir gün büfede duruyorum, ortaokullu, liseli kızlar geldi. Arkadaki küçük televizyonda da atyarışları açık, büfenin yan tarafına çeviriyorum âleti, beygirciler toplaşıp bira içerek o gün yine kaç para kaybedeceklerini izliyorlar. Gürültü, kıyamet. Kızlar tost most yeyip kikirdeşip gittiler. Niye arkalarından bakakaldım, diyorum kendime. O kadar âfet kadınlar gelip gider büfeye, mümkün olduğunca bakmamaya çabalarım, niye ufacık kızlara bakıyorum. Üstelik, bal gibi seziyorum ki, bu işin erkeklikle ilgisi de var. Ama, eminim, o kızlarla ilgisi yok.

Sonunda bir anda nasıl dank etti kafama, anlatamam. Arka tarafa dönüp çaktırmadan televizyonun fişini çektim. Beygircilerin hepsi "Aaaa" diye ayaklandı. "Allah kahretsin, gitti yine!" diye bağırıp bir de anlayacakları dilden küfür ekledim peşine. Herifleri elektrik arızasına inandırıp dağıttıktan sonra, büfeyi kapatıp arkadaşın amcasına koştum.

Eline sarıldım, "Allahaşkına bana bir-iki hafta müsaade et, bir daha seni yalnız bırakırsam namussuzum," dedim. Adamla artık baba-oğul gibi olmuşuz, "N'oldu oğlum sana?" diyor, telâşlandı.

"Birini bulacağım," dedim.

Daha beter ürktü. "Bak, başına bir belâ açarsan..." diye başladı, sözünü kestim: "Belâ değil, Talat Amca, tam tersi."

"Nasıl yani?" dedi. Birdenbire rahatlayamamıştı tabiî. Yine de gülümsemeye çalışıp, "Hayırlı bir iş mi yani?" diye sordu.

Verdiğim cevabı aynen hatırlıyorum. Önce zorlandım: "Eeee..." Sonra şöyle dedim: "Hayırlı işti, olamadı, artık olamaz da, ama belki benim birine hayrım dokunur."

Yerime bakacak birini ayarladık ve ben doğru önce Hürriyet sonra Milliyet gazetesine koştum. İkisinden de çocuklar vardı vapur çıkışı büfeye takılan. Kaza haberini şıp diye buldum tabiî. İçerde yattığım zamandan hatırladığım tek tarih o. Bir de tahliye günüm.

Çocuklar, eksik olmasınlar, fotokopi de çektiler bana. Böylece onların yanında rahat görünüp sokağa çıktıktan sonra gönlümden geldiği gibi ağlayabildim. Fotokopi motokopi, Fulya'nın bir fotoğrafı olmuştu elimde. Kızı da, elbette kazada ölmemişti.

36

Yunusun tebessümü

Bütün tecrübemi kullanıp, ne kadar sürerse sürsün sıkı bir soruşturma yapmaya kararlıydım. Bir anlam bulmuştum hayatıma. O kızın, artık daha başka silleler yemeden yaşaması, mutlu olması için çalışacaktım.

Yalnız, şunu itiraf etmem gerekir: Galiba işin başında, sanki Fulya'yı bulmayı umuyordum.

Tıpkı eski günlerdeki gibi koşuşturmaya başladım. Oturdukları mahalleye gittim. Onu hatırlayan bir komşu buldum. Ama kızını akrabalarının yanına gönderen başka bir komşuymuş, onun izini sürdüm. Kadın ölmüştü. Kızı ve damadını buldum. Hayal meyal birşeyler hatırladılar. Hatırladıkları en önemli şey, Fulya'nın babasının emekli öğretmen oluşu ve bilmemnereye yerleştiğiydi. Fulya'nın ablası da zaten galiba oraya yakın ilçedeymiş. Fulya'nın babasının izini buldum, Millî Eğitim Müdürlüğü'nden. Son çalıştığı okula gittim. O varken genç bir öğretmen olarak okula girmiş biri şimdi müdürdü. Adamı hatırladı ve yine o okuldan

emekli olmuş, sahaflık yapan birinin adını verdi. Sahaf, Fulya'nın babasıyla sık sık yazışan, eski bir ahbabı çıktı. Nuri Bey'in torununa bir keman yolladığından söz etti. Adresi alıp yola koyuldum.

Zerrin'i bulduğumda, alabora oldum. Nasıl da Fulya'ya benziyordu... Ama Fulya'dan daha yırtıcı bir hali vardı. Bütün yaşadıklarından sonra bu sanırım normaldi.

Ona bakınca, Fulya'yı hâlâ nasıl özlediğimi anladım.

Birbirimize ilk andan ısındık. Beni hatırlıyordu. Görünüşümü unutmuştu. Zaten beni ilk gördüğü sıradaki halimi hatırlasa da şu anda beni tanıyamazdı. Ama... beni hatırlıyordu. Tanımadığı halde onun için çok önemliydim. Annesinden kalan tek canlı hatıraydım.

Bana hep İstanbul'u sordu, anlattırdı. Annesiyle ilgili en küçük ayrıntıları bile anlattırdı. Beraber ağladık.

Beni yayla dediği yere çıkardı. "Biliyor musun, burası eskiden mezarlıkmış," dedi. "Beni de buraya gömseler keşke."

Çok korktum, çünkü intiharı düşündüğünü zannettim.

Bunun için hakikaten yeterince sebep vardı. Kız, sadece yaşadıklarından ötürü karmakarışık ve kötü bir durumda değildi. Hamileydi de. Gerçi karnı henüz çok belirgin şekilde şişmemişti, ama okulların açılmasına da pek zaman kalmamıştı.

Çocuğu aldırmayı asla düşünmüyordu. Hoş, zamanı da geçmek üzereydi zaten. Nuri Bey ile Esma Hanım'ı, çocuğu daha rahat doğurması ve sonrasında da hiç değilse kasabanın lâneti altında yaşamaması için Zerrin'i İstanbul'a götürmeye ikna ettim. Onlar da gelecekti tabiî.

Beraber yola çıktık.

Nuri Bey, Zerrin'e keman gönderen, benim de adresini

bulmama yardımcı olan eski arkadaşını görmek istedi. Şu sahaflık ve antikacılık yapan Salih Bey. Zerrin, şişmiş karnıyla, her fırsatı değerlendirip, içine doğduğu şehrin hayatını yeniden tanımaya çalışıyordu, "Ben de geleceğim," diye tutturdu. Ben de adama bir teşekkür edeyim diye yanlarına katıldım.

Adam, kimbilir kaç yıldır görüşmemelerine rağmen belli ki Nuri Bey'e pek düşkündü. O da ona. Zaten sürekli yazışıyorlarmış.

Zerrin, binlerce eşya ve kitabın üstüste yığıldığı dükkânda, şiş karnıyla aralardan geçip orayı burayı karıştırmak için epey zorlandı. Uzanamadığı bir yerden birşeyler alması için ona yardım etmek üzere yanına gittiğimde, "Ben geçebilirim aslında, ama," dedi gülerek, "bu geçemiyor." Karnını gösteriyordu. Bir gece o yattıktan sonra Nuri Bey sıkıntılı sıkıntılı, "Bu kız bu şartlarda dünyaya gelecek bebeği hiç sevmeyebilir," demişti. "Hiç!.." Dudaklarını büzmüştü: "Gerçi 'ille doğuracağım' diyen o ama..." Benden yardım ister gibiydi. "Sevmezse de," diye devam etti, "kimse ona bir şey diyemez." Doğrusu bundan ben de korkuyordum. Zerrin'in dükkândaki hali bu korkumu biraz yatıştırdı.

Nuri Bey'le arkadaşının yanlarına oturdum. Adam, Nuri Bey'e, bir vakit gelip büyük paralar vererek kendisinden bir sürü âlet ve kitap alan bir ağadan bahsediyordu. Ağa, "Ben zamana hükmedeceğim," diye tutturmuş. Salih Bey'in imkânı yok satmam dediği birtakım değerli eşyayı önce tehditle sonra da para gücüyle almak istemiş. Salih Bey, "Valla Nuri'ciğim, sonunda dayanamadım," diye anlattı, "verdim. Ben de bir parça rahatlık göreyim istedim." Fakat ağa daha sonra zamana hükmetmekten vazgeçmiş olmalı ki, her şeyi kaldırıp atmış. "Benim hükmüm tarihedir," demiş. Ağanın bir-iki adamı gelmiş sonradan, yanlarında o vakit aldıkları âletlerin bazıları ve birkaç ufak eski saatle. Nuri Bey'in ar-

kadaşına, "Tek senin dükkânın yerini çıkarabildik," demişler, getirdikleri para eder mi diye sormuşlar. Yaşlı antikacı da, "Etmez olur mu?" deyip geri almış. Hattâ bir-ikisini Nuri Bey'e gösterdi çıkarıp.

Ama Nuri Bey gördüklerinden çok, ağanın elinde ziyan olanlarla ilgilendi, "Neler vardı?" diye sordu, adam hatırlayabildiği kadar saydıkça, "Yaa, yaa..." diyerek üzüntüyle dinledi. Sanki her zaman beraberce dile getirdiğimiz bir fikrin doğrulanışına şahit oluyormuşuz gibi, bana dönüp, "Görüyor musun, işte..." diyordu arada bir. Neyse ki, Salih Bey, ağanın elinden kurtulabilenlerin bu kadar olmadığını, bir kısmını rasathaneden gelip 'müzeyi geliştiriyoruz' diyen iki genç memura kayıtlı kuyutlu olarak verdiğini söyleyerek Zerrin'in dedesini azıcık teselli edebildi.

Nuri Bey İstanbul'dan ayrılmadan bu arkadaşını birkaç defa daha ziyaret etti. Her dönüşünde şu ağayla ilgili olayın sözünü etmeden duramıyor, "İnsan işte," diyordu, "hele kudret sahibi olunca.. Maazallah!" Ve, "Ne cüret, ne cüret..." diye söyleniyordu.

Bu Salih Bey'den ilginç laflar öğrendim. "Hepimiz birer hikâyeyiz," dedi bana. "Ama ayrı ayrı hikâyeler değil aslında."

Nuri Bey, bebek doğduktan bir ay sonra kasabaya, bahçe içindeki evine döndü. Esma Hanım'ı da bir yıl kadar sonra Zerrin ikna etti dönmeye. O da kasabada şimdi.

Cihan'ı babasının köyüne götürüp gömmüşlerdi. Hocaya Abuzer Bey mezar yaptırmıştı. Bir mektupta, Nuri Bey, Cihan'ın ağabeyi Zekeriya'nın arasıra gidip hocanın mezarını da ziyaret ettiğini yazdı. Abuzer Bey'le görüşüyorlarmış. O, Nuri Bey'e, hocanın eşyası arasından, Zerrin'in çadırdaki olaydan önceki günlerde çekilmiş vesikalık fotoğraflarının çıktığını anlatmış. Aynı fotoğraftan iki adet. Birinin arkasın-

da, "Niye duvarlarınız bomboş?" yazılıymış, öbüründe, "Hastalanırsan ben bakarım."

Ben yine büfedeyim. Talat Amca beni ortak etti büfeye. Fena kazanmıyoruz. Benim bıçkın taksi şöförleri her geçişte mânâlı mânâlı göz kırpıyorlar, "Kaybettik oğlum seni!" diye bağırıyorlar.

Zerrin liseyi dışarıdan bitirdi. Çocuğu geçen ay iki yaşına bastı.

Yani çocuğum. Çünkü bebek doğmadan Zerrin'le evlendim. İstediği anda boşanabileceğini söyleyerek. Çocuğu büyüyene kadar onlara bakacağıma dair söz de verdim. Ev tuttuk onlara. Küçük müçük, ama falsosu yok. Tek mesele, geç saatte keman çalamıyor Zerrin. Ses gidiyormuş bitişiğe. Ama buna takılmıyor. Sâkin. Sanki hep buradaymış da, bir seyahate çıkıp dönmüş gibi. Sık sık gidip görüyorum. Ufaklığı da alıp geziyoruz. Bir-iki defa atyarışlarına gitmek istedi, götürdüm. Rahattı. Boynundaki minik yunusbalığıyla oynadı durdu. Karşısına sevebileceği birinin çıktığını haber verip boşanmak istemesini bekliyorum, ama henüz böyle bir şey demedi. Çocuğunun babasının kim olduğunu asla söylemiyor.

"Aşk insanın dışındadır. Gelir, onun içine girer. Şu ya da bu insanı kucaklar kaldırır. Bir tek aşk vardır. Kocaman ve her yerde. Hastalıklar gibi. Herkesin veremi farklı değildir. Ufak tefek bünye farklarına kanmamak lâzım. Bir tane verem var. Gökyüzü dünyanın başka yerlerinde başka türlü mavidir ama bir tanedir. Aşk gökyüzünden gelir. Işıkla. Kuvvet ister. Kuvvetin yoksa, çılgınca koşan bir ata binmiş çelimsiz, hasta bir insanın haline düşersin. Sarsıntıdan serseme dönmüş, perişan olmuş, bakar ama görmez..."

"Aşk, bir bahar esintisini çevrelerinde beraber sürükleyenlere göredir. Yüzüne baktığınızda gözleri kamaşanlara göre. .."

Geçmişin aşk destanlarını, mitolojinin efsanelerini ya da tek tek insanların maceralarını hep aynı büyük hikâyenin parçası kabul eden bir hikâye. İnsanın Zaman'la kavgasının billurlaştığı kudret arzusunun ve İnsanın Zaman'la âhenginin aktığı Huzur arayışının etrafında dolanan bir hikâye... Esas kudretle: Sevecek kudrete sahip olanların üzerine düşen ışığıyla aydınlanan bir hikâye. Ve tabii, yine insana mahsus 'kuvvet'lerle (ne zaafı!?) gölgelenen.

İsterseniz, bir aşk hikâyesi, daha doğrusu topyekûn aşkın hikâyesi...

İsterseniz, hayatınız kadar, gönlünüz kadar genişletebileceğiniz bir hikâye...

İLETİŞİM 417
ÇAĞDAŞ TÜRKÇE EDEBİYAT 59

ISBN-13: 978-975-470-619-2
9 789754 706192